

ІЛЮСТРОВАНІЙ

КАЛЕНДАР

Руського Народного

Союза

НА РІК

1913

РІЧНИК ДРУГИЙ.

Зладив Осип Косовий.

З Друкарні „Народної Волі“, Олифант, Па.

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Ілюстрований Календар — отсе друге видання Р. Н. Союзу. Працю сю припоручено мені, а я в тім случаю старав ся рівноманітністю змісту вдоволити загал членів та збудити більше заінтересованя так до загальног, освідомлення, як і до поодиноких відтінків знаня.

Обем сегорічного календара і богатість ілюстрацій показує наглядно, скільки енергії вложив молодий Р. Н. Союз що так в случаях підмоги, як і видавництві не уступає в нічім старим організаціям, а навіть в богатях зглядах йде далеко дальше; а се відай всякий безсторонний критик мусить признати.

Інша річ маєть ся з змістом сеї книжки. Про се вже не мені самому говорити. Однак рад би я, щоб розважаючи отсю мою працю читач у всіх браках і недостачах мав на згляді час і тутешні обставини так, щоб висновок осуду вийшов: горяче змагане дати своїм землякам-переселенцям дар щирої духової розради. — О. К.

Ось глянь молодче, гень за морем багьків твоїх країна.

Диви сміло в будучність, та вступай в члени там де старші брати твої гуртують ся, бо ти кров з крови, кість з кости Українець, якого доля понесла на американську землю.

Знай, що старий мусить а молодий може вмерти, та що нещасте не перебирає по роках. Тому треба тобі чим скорій організоватись в молодім Р. Н. Союзі. Тим більше, що наша організація се одинока в Америці що платить за життя премію 1000 доларів тим, хто вступив до неї перед 25 роком і буде членом до 60 літ.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ?

Що Америка — се країна машин;

Америка — се фабрична часть світа тому і грізна для житя та здоровля робітника;

В Америці — протягом одного рока, один на шість людей терпить від нещасних случаїв;

В Америці — кожних 10 минут трапляється смертність;

В Америці — три мільйони людей стало находять ся в тяжкій болізни;

В Америці — більше робітників не працює задля слабости як з причини безробіття;

В Америці — десять робітників на сто умирає неприродною смертю;

В Америці — тисячі нещасних случаїв між українськими робітниками говорять про небезпечну роботу в майнах при вуглю або желізних та других фабриках.

А скільки умирає людей що піддуряють свої сили алькоголем?

Тому то кождому Українцеві в Америці доконче треба належати до підмогових товариств і **Руського Народного Союзу.**

За малою місячною вкладкою стаєте помічними другим, а в случаю нещастя не є тягаром рідні.

ПАМ'ЯТАЙ, що сьогодні ти здоровий і веселий — завтра можеш стати хворим, калікою або мертвим. — Самий вступай в члени і своему товаришеви порадь те саме вчинити.

СВЯТОЧНІ ДНИ В СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Кожда неділя.

Новий Рік, — з винятком Massachusetts, Minnesota, Mississippi і New Hampshire.

Велика П'ятниця, в державах: Alabama, Delaware, Louisiana, Maryland, Pennsylvania, Tennessee.

Дня 12 лютого уродини А. Лінколна, в державах: Connecticut, Delaware, Illinois, Minnesota, New Jersey, New York, North Dakota, Pennsylvania, Washington і Wyoming.

Дня 22 лютого уродини Вошингтона, святкують ся у всіх державах і територіях з винятком, Mississippi.

Дня 30 мая Decoration Day святкуєть ся у всіх державах і територіях з винятком: Florida, Georgia, Idaho, Louisiana, Mississippi, North Carolina, South Carolina, Tennessee і Texas. В Вірджинії знає як: Confederate Memorial Day.

Дня 4 липня Independence Day — у всіх державах і територіях.

Labor Day — припадає першого понеділка у вересни, — святкуєть ся у всіх державах і територіях з винятком Nevada, North Dakota і Wyoming.

Thanksgiving Day — припадає в останній четвер падолиста — святкуєть ся у всіх державах і територіях.

Роздество Христове святкуєть ся у всіх державах і територіях.

Часть Календарська

Січень, January має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	С.	19	Боніфатія М.	Січень 1913 Новий Рік Макарія Геновефи Тита еп.
2	Ч.	20	Ігнатія свмч.	
3	П.	21	Юліяни М.	
4	С.	22	Анастасії	

Неділя перед Рожд. Хрис. (Св. Отець).

5	Н.	23	Св. Отець 10 муч.	Н. По Н. Р. Еміл. Трех Царів Лукіяна Северина еп. Мартіяни Павла пуст. Гігінія
6	П.	24	Навечеріє Рожд. Евг.	
7	В.	25	Рождество І. Христа	
8	С.	26	Собор. Пр. Д. М. Іос.	
9	Ч.	27	Стефана Первомуч.	
10	П.	28	Мучеників в Ник.	
11	С.	29	14.000 дітей убитих	

Неділя по Рождестві

12	Н.	30	Анизії	Н. 1 по 3 ц. Гонората Ілярія Фелікса Павла пуст. Марцел. † Антона Ярослава
13	П.	31	Меланії пр.	
14	В.	1	Новий Рік Обр. Господне	
15	С.	2	Сильвестра	
16	Ч.	3	Малахія пр.	
17	П.	4	Собор 70 Апостолів	
18	С.	5	† Навеч. Богоявлення	

Богоявлення Господне

19	Н.	6	Богоявлення Господне	Імя Ісус Фаб. і Себас. Агнески Вінцентія Об. Пр. Д. М. † Тимотея Нв. св. Павла
20	П.	7	† Іоана Крестителя	
21	В.	8	Георгія	
22	С.	9	Полисвкт.	
23	Ч.	10	† Григорія	
24	П.	11	Теодозія	
25	С.	12	Татіяни	

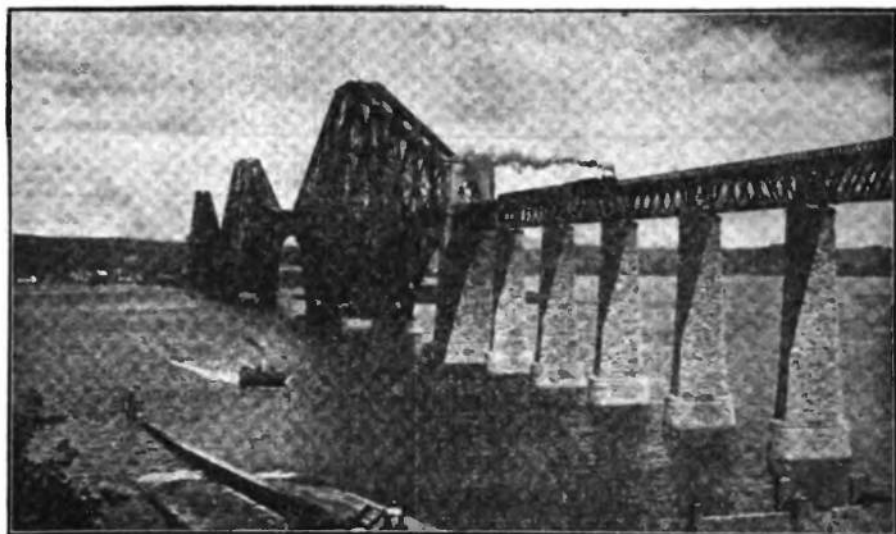
Неділя по Просв'щенію

26	Н.	13	Срмила	Пресв. Род. Іоана Хр. Кароля В. Франц. Сал. Мелян. Адел. † Петра з Н.
27	П.	14	Отців Синайских	
28	В.	15	Павла	
29	С.	16	Петра вер.	
30	Ч.	17	† Антон. В.	
31	П.	18	Атаназія	

Під лихий час і кум за собаку послужить.

С і ч е н ь : В зимній порі року, чоловік потребує добре відживляти себе, щоби мав сили до праці. Їсти треба багато мяса, але свіжого і добре вареного, яйця і молоко. На їду ніколи не жалуй гроша бо хто добре відживляє ся тому і легко запрацювати на жите. Хоч в зимі є морози не виходить з того щоби розгрівати ся горівкою. Горівка лише ослабляє чоловіка. Найдовше живуть і найздоровшими людьми є ті, що не пють жадних трунків.

З А П И С К И .

Шкотляндський міст.

Лютий, February має 28 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	С.	19	Макарія	Ігнатія	
Неділя 31. по Сош. св. Духа.					
2	Н.	20	Евтимія	Марії Громи.	
3	П.	21	Максима	Блажєя	
4	В.	22	Тимотея	Вероники	
5	С.	23	Климентя	†† Поп. Агати	
6	Ч.	24	Ксенії	Дороти	
7	П.	25	Григор. Бог.	†† Ромуальда	
8	С.	26	Ксенофонта	†† Йоана з М.	
Неділя 32. по Сош. св. Духа.					
9	Н.	27	† Йоана Зл.	Апольонії	
10	П.	28	Ефрема	†† Сколяст.	
11	В.	29	Ігнатія	†† Адольфа	
12	С.	30	Трех Святителей	†† Ернеста	
13	Ч.	31	Кира Йоан.	†† Катерини	
14	П.	1	Л ю т и ї, Трифона м.	†† Валентія	
15	С.	2	Стрітєне Господне	†† Фавстина	
Неділя о Митари і Фарисєї.					
16	Н.	3	Сим. і Ави	Юліяни	
17	П.	4	Ізидора пр.	†† Констанц.	
18	В.	5	Агафії мч.	†† Флявіяна	
19	С.	6	Вукола еп.	†† Конрада	
20	Ч.	7	Партенія еп.	†† Елевтерія	
21	П.	8	Теодора	†† Елеонери	
22	С.	9	Никифора м.	†† Романи п.	
Неділя о блуднім синї.					
23	Н.	10	Харлампія м.	Петра ст.	
24	П.	11	Власія	†† Матеуша	
25	В.	12	Мелегія	†† Віктора	
26	С.	13	Мартин. пр.	†† Алєксанд.	
27	Ч.	14	Авксентія	†† Юліяна	
28	П.	15	Онисима	†† Болєслава.	

Все йде, все минає, і краю немає...

Куди-ж воно ділось? відкіля взялось?

І дурень, і мудрий нічого не знає...

Л ю т и й : День стає довший однак погода не дуже приємна. До весни ще далеко а зима потрохи попускає. Люди стають нетерпеливі. а передовсім ті, що мають мало руху. тратять душеві та тілесні сили. Проти сего ослаблення найліпшим ліком є щоденно пів години руху, а що тижня тепла купіль в ванні. Рух відсвіжає нерви та прискоряє обіг крові. У кого вага тіла упадає, най їсть страву, що має в собі багато цукру; найліпші суть молочні потрави. У кого вага тіла за багато прибуває, той нехай уживає, як найбільше руху і не пе.

З А П И С К И.

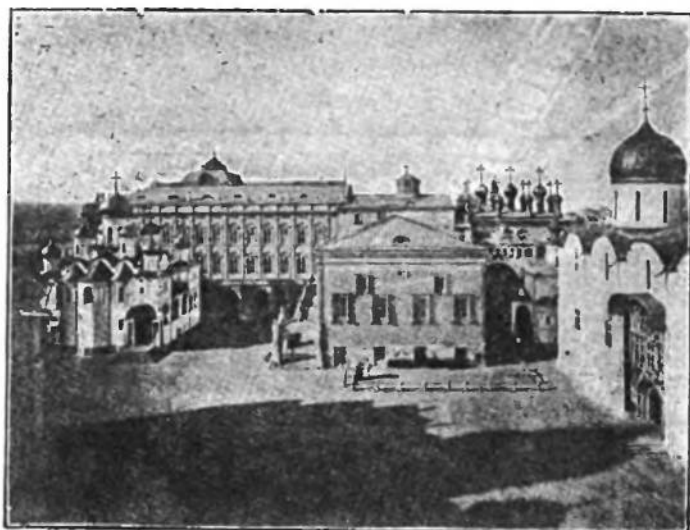
Хата де родив ся Шевченко.

Март, March має 31 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	С.	16	Памфила	†† Альбіна	
Неділя Мясопусна.					
2	Н.	17	Теодора	Луція	
3	П.	18	Льва папи	†† Кунегунди	
4	В.	19	Архипа	†† Казимира	
5	С.	20	Льва єпископа	†† Евзебія	
6	Ч.	21	Тимофтея пр.	†† Фрідріха	
7	П.	22	Петра і Ат.	†† Томи з Ав.	
8	С.	23	Поликарп.	†† Іоана бл.	
Неділя Сиропусна.					
9	Н.	24	† Об. гл. Й. Кр.	Францішка	
10	П.	25	Тарасія арх.	†† 40 м. Герак.	
11	В.	26	Порфира	†† Констант.	
12	С.	27	Прокопія пр.	†† Григорія В.	
13	Ч.	28	Василія ісп.	†† Кристини	
14	П.	1	Март, Евдокії	†† 7 Бол. П. Д. М.	
15	С.	2	Теодота	†† Льонгіна	
Неділя 1 св. Посту.					
16	Н.	3	Евтропія	Пальм. Неділя	
17	П.	4	Герасима пр.	†† Гетруди	
18	В.	5	Конона м.	†† Александ.	
19	С.	6	Св. 42 м. в Ам.	†† Іосифа	
20	Ч.	7	Василія	†† Вел. Четв.	
21	П.	8	Теофілякта	†† Вел. Пятн.	
22	С.	9	† Св. 40 м.	†† Вел. Суб.	
Неділя 2 св. Посту.					
23	Н.	10	Кондрата	Воскресенн Христове	
24	П.	11	Софрона Гр.	Вел. Попеділок	
25	В.	12	Теофана	Благовіщенн	
26	С.	13	Пер. м. П.	Емануеля	
27	Ч.	14	Вснєдикта	Руперта	
28	П.	15	Агапія	† Іоана Кап.	
29	С.	16	Савина	Кирила	
Неділя 3 св. Посту.					
30	Н.	17	† Алексія	Квірина	
31	П.	18	Кирила Ал.	Амоса	

М а р т : З початком весни найбільше людей хорус та умирає. Причиною є зміна температури, за теплий або за легкий одяг і вдихане острого воздуха. Щоби охоронити себе від злого впливу острого воздуха, треба вдихати носом а не устами. Взагалі треба. віддихати повною грудію, глибоко, бо через се звільняєть ся організм від вугляного квасу, а набирає кисеня. Також треба вважати щоби вода до питя була чиста, а найлучше пити воду переварену.

З А П И С К И .

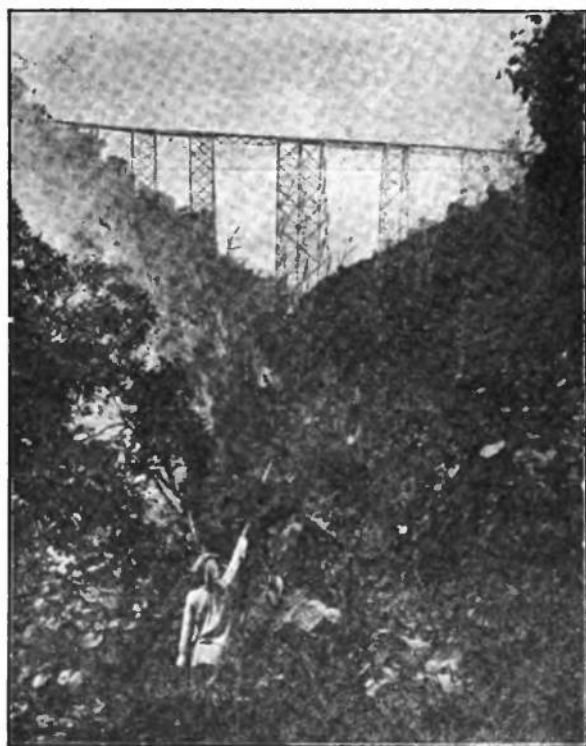
Цвітень, April має 30 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	В.	19	Хризанта	Гуг. Франц. з П. Ришарда † Ізидора Вінцентого	
2	С.	20	Сави		
3	Ч.	21	Якова Тер.		
4	П.	22	Василія м.		
5	С.	23	Нікона муч.		
Недлія 4 св. Посту.					
6	Н.	24	Захар. пр.	Сикстута Германа Діонизія Деметра Езехієля † Леона пап. Юліяна	
7	П.	25	Благовіщенє		
8	В.	26	† С. св. ар. Г.		
9	С.	27	Матрони м.		
10	Ч.	28	Иляріона		
11	П.	29	Марка пр.		
12	С.	30	Іоана лів.		
Недлія 5 св. Посту.					
13	Н.	31	Ипатія еп.	Опik. Йосифа Тубирція Анастасії Лямберта Фортуната † польонія Божени	
14	П.	1	Цвѣтень, Марії Егип.		
15	В.	2	Тита пр.		
16	С.	3	Никити Ір.		
17	Ч.	4	Йосифа пр.		
18	П.	5	Теодоли		
19	С.	6	Евтихія		
Недлія Цвѣтна.					
20	Н.	7	Георгія еп.	Віктора Анзельма Сотера і Кая Войтіха Григорія † Марка Клета і Мар.	
21	П.	8	Иродіона і А.		
22	В.	9	Евсикхія м.		
23	С.	10	Терентія м.		
24	Ч.	11	Стр. Четвер		
25	П.	12	Велика Пятниця		
26	С.	13	Артемона		
Свѣтле Воскресеніє Христове.					
27	Н.	14	Воскресеніє Христове	Богуфала Ярослава Петра м. Катер. С. } Кр. дни	
28	П.	15	Свѣтлий Понеділок		
29	В.	16	Свѣтлий Вівторок		
30	С.	17	Сімеона пр.		

Тоді любить і сват, коли ся добре має брат; а коли бідний то забуде й брат рідний.

Цвітень: В сім місяці треба вважати на убір, если хто хоче бути здоровим. Не убирати ся легко щоби не перестудитись. Не сідати або лягати на землю або на каміня, бо через се можна набавити ся всяких хороб, особливо ревматизму. Як хто ходить по дворі богато, сей повинен зди́мати верхній одяг за́нім розі́грів ся. Особливо треба вважати на діти щоби не перестудились, бо в цвітні дуже небезпечна погода.

З А П И С К И.

Міст в Індії.

Май, Мау має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	Ч.	18	Іоана пр.	Вознесєнє Господнє
2	П.	19	Іоана ветх.	† Атаназія
3	С.	20	Теодора	Найд. Хр. св.

Неділя Томина або Провідна.

4	Н.	21	† Констан.	Фльоріяна
5	П.	22	Васпліска м.	Пія V.
6	В.	23	† Георг. в.	Іоана св.
7	С.	24	Сави Елис.	Доміцелі
8	Ч.	25	Марка еван.	Станислава
9	П.	26	Василія	† Григорія
10	С.	27	Симеона м.	†† Ізидора

Неділя Мироносиць.

11	Н.	28	Ясона Соз.	Зелені Свята
12	П.	29	Св. 9 м. К.	Зел. Понеділок
13	В.	30	Якопа ап.	Сервацого
14	С.	1	Май, Єремїї пр.	†† Боніфация
15	Ч.	2	Бориса і Гл.	Софії
16	П.	3	Теодора	†† Іоана Н.
17	С.	4	Пелягїї муч.	†† Пасхаліса

Неділя о Розслабленім.

18	П.	5	Ірини муч.	Св. Троїци
19	П.	6	Іова правед.	Петра кел.
20	В.	7	П. Кр. Гос.	Бернарда
21	С.	8	† Іоана бог.	Фелікса
22	Ч.	9	† П. м. Ник.	Боже Тіло
23	П.	10	Симона, Зил.	† Дезидерія
24	С.	11	Мет., Мокія	Іоана

Неділя о Самарянині.

25	Н.	12	Еніфанія	Урбана п.
26	П.	13	Гликерії	Филиппа
27	В.	14	Ізидора м.	Іоана
28	С.	15	Пахомія	Вільгельма
29	Ч.	16	Теодора	Максиміл.
30	П.	17	Андроника	† Серце Ісуса
31	С.	18	Теодота	Петронелі

Оженитись значить подвоїти обовязки а зменчити права.

М а й : Починає повівати теплий, маєвий вітер. Треба користати з него і як найбільше його вживати. При погоді належить отворати вікна в день, а як тепло то і в ночі. Ліжка не повинні однак стояти blisko вікон. Удержуй в чистоті тіло, а груди щоденно змивай зимною водою. Чоловік віддихає не лише устами і носом але також і цілим тілом, тому тіло треба мити бодай раз у місяць і добре витирати ручником.

З А П И С К И.

Червень, June має 30 днів.

Руські свята

Латинські свята

Неділя о Сліпорожденім.

1	Н.	19	Патрікія	Грац.
2	П.	20	Талалея	Еразма
3	В.	21	† Констав.	Кльотильди
4	С.	22	Василіс. м.	Квірина
5	Ч.	23	Вознесеніє Христове	Бонифатія
6	П.	24	Сімеона пр.	† Норберта
7	С.	25	† Об. гл. І. Кр.	Люкретії

Неділя свв. Отець.

8	Н.	26	Карпа ап.	Медарда
9	П.	27	Терапонта м.	Феліціяна
10	В.	28	Нікити пр.	Маргарети
11	С.	29	Теодозії д.	Барнаби
12	Ч.	30	Ісакія пр.	Йоана
13	П.	31	Єрмія ап.	† Антонія
14	С.	1	Червень, Юстина філ.	Базилього

Сомествіє свв. Духа.

15	Н.	2	Сом. свв. Духа	Віта М.
16	П.	3	Пресв. Тройци	Врунона
17	В.	4	Митрофана	Адольфа
18	С.	5	Доротей	Марцеля
19	Ч.	6	Іляріона	Юліяна
20	П.	7	Теодота м.	† Сільверіуса
21	С.	8	Теодора	Альойзія

Неділя 1 по Сом. свв. Духа. (Всіх Святых).

22	Н.	9	Кирила	Павліна
23	П.	10	Тимофтея	Зенона
24	В.	11	Вартоломей	Йоана крест.
25	С.	12	† Онуфрия	Проспи
26	Ч.	13	Акилини	Йоана Павла
27	П.	14	Єлисея	† Владислава
28	С.	15	Амоса Ерн.	++ Льва папи

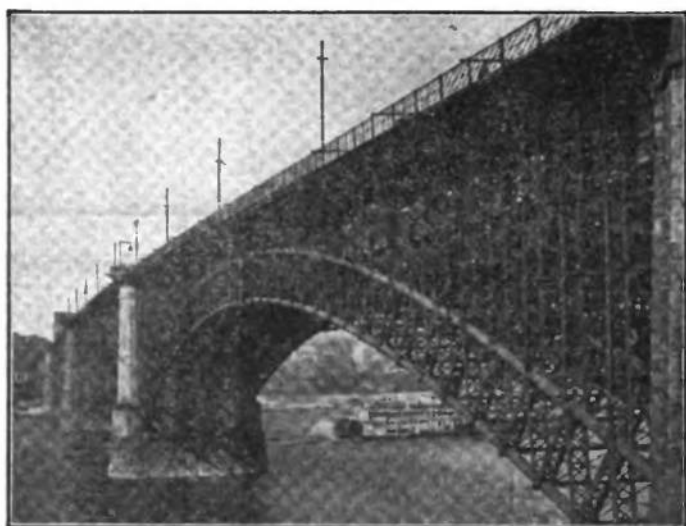
Неділя 2 по Сом. свв. Духа.

29	Н.	16	Тихона еп.	Петра і Павла
30	П.	17	Мануїла м.	Емілії Луц.

Гарний чоловік старається в другому находити добрі сторони.

Червень: Як в зимі порадно їсти тяжші потрави, багато мяса і товщу, так в літі знова треба їсти потрави легко стравні. Вважай щоби зігрітий та змучений не пив зимної води. Если маєш сирагу найлекше угасати її солодким молоком.

З А П И С К И.

Міст на ріці Міссісіппі.

Липень, July має 31 днів.

Руські свята.

Латинські свята

1	В.	18	Леонтія	Теоб.
2	С.	19	Юди і Зос.	Пос. Пр. Д. М.
3	Ч.	20	Методія	Альфреда
4	П.	21	Юліяна	† Йосифа К.
5	С.	22	Евзебія	Кир. і Метод.

Неділя 3 по Сош. св. Духа.

6	Н.	23	Агрипини м.	Ісаї прор.
7	П.	24	Рождество Ів. Кр.	Анат. Йоан
8	В.	25	Февронії	Єлисавети
9	С.	26	Давида пр.	Фільомени
10	Ч.	27	Самсона	Амалії
11	П.	28	Кира	† Пій І. пап.
12	С.	29	Петра і Павла	Івана, Епіф.

Неділя 4 по Сош. св. Духа.

13	Н.	30	Соб. 12 ап.	Маргарети
14	П.	1	Л и п е н ь , Косми і Д.	Бонавентури
15	В.	2	† П. риз. П. Б.	Генрика
16	С.	3	Анатоля	П. Д. М. Шк.
17	Ч.	4	Андрея Кр.	Алексія
18	П.	5	Атаназія	† Сімеона Фр.
19	С.	6	Сизон Ін.	Вінцен. з П.

Неділя 5 по Сош. св. Духа.

20	Н.	7	Томи Ак. Кір.	Ілії
21	П.	8	Прокопія	Цракседи
22	В.	9	Панкратія	Марії Магд.
23	С.	10	Антонія п.	Аполинарого
24	Ч.	11	Ольги Евфр.	Кристини
25	П.	12	Михайла пр.	† Якова ап.
26	С.	13	† Соб. Гав.	Анни

Неділя 6 по Сош. св. Духа.

27	Н.	14	Акіл	Наталії
28	П.	15	* Волод кн.	Іноцента
29	В.	16	Аниногена	Марти
30	С.	17	Марини Лаз.	Абдона
31	Ч.	18	Емиліяна м.	Ігнат. Леон.

Не велика будучність такого народу, який не годен розрізнити добра від злого.

Л и п е н ь : Середина літа надасть ся найліпше до купелий. При купаню треба вважати, щоби не іти в воду задиханим. Коли купаєш ся то не сиди в воді за довго. Не добре також купати ся з повним жолудком, бо можна набавити ся тяжкої хвороти. Коли ноги приють то порадно перед сном мочити в теплій воді.

З А П И С К И .

Посол у Мазепи.

Серпень, August має 31 днів.

Руські свята.

Латинські свята.

1 П. 19 Мокрини
2 С. 20 † Ілії пр.

† Петра
Альфонса

Неділя 7 по Сош. св. Духа.

3 Н. 21 Сімеона пр.
4 П. 22 Марії Магд.
5 В. 23 Троф. і Теоф.
6 С. 24 † Бор і Гліб.
7 Ч. 25 † Усп. св. Ан.
8 П. 26 Єрмолая
9 С. 27 † Пантал.

Болеслава
Домініка
П. Д. М. Сніж.
Преоб. Госп.
Каєтана
† Збігнева
Романа

Неділя 8 по Сош. св. Духа.

10 Н. 28 Прохора
11 П. 29 Калиника м.
12 В. 30 Сили, Андр.
13 С. 31 Евдокима пр.
14 Ч. 1 Серпень, Пр. Ч. Кр.
15 П. 2 Стефана
16 С. 3 Ісакія Дал.

Лявrentія
Зузанни
Кляри
Гіполіта
†† Евзабія
Успеніє Д. М.
Роха

Неділя 9 по Сош. св. Духа.

17 Н. 4 Отр. в Еф.
18 П. 5 Евсигн. Мар
19 В. 6 **Преображеніє Госп.**
20 С. 7 Дюмет. Пуль.
21 Ч. 8 Еміліяна
22 П. 9 Матфтея ап.
23 С. 10 Лявrent. мч.

Атаназії
Гелени Л.
Людвики
Стефана
Йоанни
† Сави бл. Тим.
Филипа

Неділя 10 по Сош. св. Духа.

24 Н. 11 Евила м.
25 П. 12 Фотія Анк.
26 В. 13 Максимя ісп.
27 С. 14 Михея Т.
28 Ч. 15 **Успеніє Пр. Б.**
29 П. 16 † Обр. Госп.
30 С. 17 Мірона Юл.

Вартоломея
Людвики К.
Зефірини
Йосифа К.
Августина
† Усік. Йоана
Рози Л. Фел.

Неділя 11 по Сош. св. Духа.

31 Н. 18 Флора Лав.

Раймунда

С е р п е н ь : Побіч водових купелій дуже здорові є соняшні. Люди котрі слабують на груди повинні як найбільше перебувати на сонці. Учені лікарі кажуть, що соняшна купіль є одинокє і найліпше средство для сухотників.

З А П И С К И .

1915 г. 20

На жнивях.

Вересень, September має 30 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	П.	19	Андрея Тек.	Егід,	
2	В.	20	Самуїла пр.	Стеф. Брон.	
3	С.	21	Тадея ап.	Серафіни	
4	Ч.	22	Агатоніка м.	Розалії	
5	П.	23	Іриней еп.	† Лявrentія	
6	С.	24	Евтихія мч.	Захарія	
Неділя 12 по Сош. св. Духа.					
7	Н.	25	Вартолом.	Регіни	
8	П.	26	Адріана	Рожд. Д. М.	
9	В.	27	Пімена Сави	Петра Сев.	
10	С.	28	Мойсея	Николая з Т.	
11	Ч.	29	† Ус. гл. Івана Кр.	Ірота	
12	П.	30	Александра	† Яцка	
13	С.	31	† П. пояса Богор.	Валеріана	
Неділя 13 по Сош. св. Духа.					
14	Н.	1	Вересень, † Симеона	Імя Марії	
15	П.	2	Мамана	Нікодема	
16	В.	3	Антима	Людмили	
17	С.	4	Вавили м.	†† Лямберта	
18	Ч.	5	Захарія пр.	Томи з В.	
19	П.	6	† Чудо св. М.	†† Януарія	
20	С.	7	Созонта м.	†† Евстахія	
Неділя 14 по Сош. св. Духа. (Перед Воздв. Ч. Креста.)					
21	Н.	8	Рожд. Пр. Богородиці	Матей св.	
22	П.	9	† Іоанк. і Анни	Маврикія	
23	В.	10	Минодори	Теклі	
24	С.	11	Теодори пр.	Руперта	
25	Ч.	12	Антон. свм.	Аврелії	
26	П.	13	Корнилія	† Кипріяна	
27	С.	14	Воздв. Чест. Кр.	Косми і Дам.	
Неділя 15 по Сош. св. Духа. (По Воздв. Ч. Креста.)					
28	Н.	15	Никити м.	Вячислава	
29	П.	16	Іосафата	Михайла арх.	
30	В.	17	Софії муч.	Єронима	

Богато славним людям за життя зазидують і ворогують а по смер-
ти величають.

В е р е с е н ь. Не забувайте позаписувати своїх дітей до державних шкіл. Нехай учать ся а буде їм краще жити. Пам'ятайте щоб ваші діти знали також рідну мову і письмо. Коли діти вчать ся по школах — старші най вчать ся у читальнях.

З А П И С К И.

Литовські типи.

Жовтень, October має 31 днів.

Руські свята				Латинські свята
1	С.	18	Евменія еп.	Реміг.
2	Ч.	19	Трофима	Отона
3	П.	20	Евстахія м.	† Кандида
4	С.	21	Кондрата	Францішка
Неділя 16 по Сош. свв. Духа. (Свв. Отців 7-их Соборів.)				
5	Н.	22	Фоки і Іони	М. Б. Рожан.
6	П.	23	† З. св. Й. Кр.	Брунона
7	В.	24	Теклі муч.	Юстини п.
8	С.	25	Ефрозини	Бригіди
9	Ч.	26	† Іоан. ап. см.	Діонизія
10	П.	27	Калистрата	† Франц. Бор.
11	С.	28	† Харитон.	Вінцента К.
Неділя 17 по Сош. свв. Духа.				
12	Н.	29	Киріяка	Максиміліяна
13	П.	30	Григорія	Едварда к.
14	В.	1	Жовтень, † Покр. Бог.	Калікстра
15	С.	2	Кипріяна	Ядвиг. Тер.
16	Ч.	3	Дионизія	Фльорентін
17	П.	4	Еротей еп.	† Лукіяни
18	С.	5	Харитини	Луки ев.
Неділя 18 по Сош. свв. Духа.				
19	Н.	6	† Томи ап.	Петра з Ал.
20	П.	7	Сергія муч.	Феліціяна
21	В.	8	Пелягії	Уршулі
22	С.	9	Якова ап.	Кордулі
23	Ч.	10	Евлампія	Йоана Кап.
24	П.	11	Фаліппа ап.	† Рафаїла
25	С.	12	Прова муч.	Бронислава
Неділя 19 по Сош. свв. Духа.				
26	Н.	13	Карпа	Евариста
27	П.	14	† Параскеви	Сабіни
28	В.	15	Евтимія	Сим. і Юди
29	С.	16	Лонгіна	Евзєбія
30	Ч.	17	Осії, Андр.	Альфонса
31	П.	18	† Луки ев.	†† Марцеля

Вчи ся не до старости а до смерти.

Жовтень: Є місяць в яким ширять ся всілякі хвороти. Особливо вважати треба на діти, щоби не зносили ся з тими хатами де лежить хворий на заразливу хвороту. Хворий повинен шукати поради у чесного лікаря а не дочікуватись помочи від знахорів що листовно лічать. В тім місяци памятайте на вечірні школи англійської мови.

З А П И С К И.

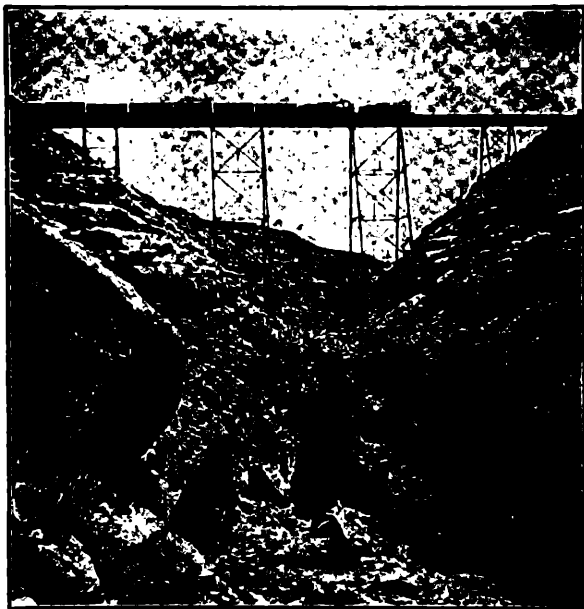

Подолист, November має 30 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	С.	19	Іоїла пр.	Всіх Св.	
Неділя 20 по Сош. св. Духа.					
2	Н.	20	Артемія	Викторина	
3	П.	21	Іляріона Б.	День задушн.	
4	В.	22	Аверкія	Кароля Бор.	
5	С.	23	+ Якова ап.	Захарія Ем.	
6	Ч.	24	Ареги	Лсонарда	
7	П.	25	Маркіяна	+ Славом. бл.	
8	С.	26	Димитрія вм.	Здіслава	
Неділя 21 по Сош. св. Духа.					
9	Н.	27	Нестора	Теодора	
10	П.	28	+ Параск. Т.	Андрея Ав.	
11	В.	29	Анастасії	Мартина еп.	
12	С.	30	Зиновія	Мантіна пап.	
13	Ч.	31	Стихія	Станіслава	
14	П.	1	Дистопал, Косм. і Дан.	+ Серафими	
15	С.	2	Акиндина	Леопольда	
Неділя 22 по Сош. св. Духа.					
16	Н.	3	Іосифа Л.	Едмунда	
17	П.	4	Іоаннікія	Григорія Ч.	
18	В.	5	Галактіона	Сальомей	
19	С.	6	Павла еп.	Ірени	
20	Ч.	7	Єрона	Фелікса з В.	
21	П.	8	Михайла Арх.	+ Введ. ПДМ.	
22	С.	9	Онісифора	Цецилії	
Неділя 23 по Сош. св. Духа.					
23	Н.	10	Ераста Ол.	Климентя	
24	П.	11	Мини Вік.	Іоана, Емил.	
25	В.	12	Іоана пресл.	Катерини	
26	С.	13	+ Іоана Зол.	Конрада	
27	Ч.	14	+ Філіппа ап.	Валеріяна В.	
28	П.	15	Гурія	+ Здіслава	
29	С.	16	+ Матфея	Сатурніна	
Неділя 24 по Сош. св. Духа.					
30	П.	17	Григорія	Андрея ап.	

П а д о л и с т : Починаєть ся опалюване печий. Однак треба вважати, щоби не палити за багато, бо через те можна перестудити ся виходячи з надто теплої хати. Добре є вивітріти хату перед тим заки маєть ся палити в печі. Перед вечером треба менче палити чим рано. Хата повинна бути по можвості чиста і плювати не треба .на підлогу.

З А П И С К И .

Арізонський міст.

Грудень, December має 31 днів.

Руські свята				Латинські свята	
1	П.	18	Плятона	Арнол.	
2	В.	19	Андрія пр.	Бібіяни	
3	С.	20	Григорія	†† Франц Кс.	
4	Ч.	21	Введ. Богородиці.	Варвари	
5	П.	22	Филмона	†† Сави	
6	С.	23	Амфилоха	†† Николая	
Неділя 25 по Сош. св. Духа.					
7	Н.	24	† Єкатери́ни	Амврозия	
8	П.	25	Климсн.	Неп. Зачат.	
9	В.	26	Алпії	Леокадії	
10	С.	27	Якова муч.	†† М. Б. Льор.	
11	Ч.	28	Стефана муч.	Дамазия	
12	П.	29	Парамона	†† Александ.	
13	С.	30	† Андр. ап.	†† Луції	
Неділя 26 по Сош. св. Духа.					
14	Н.	1	Г р у д е н ь, Наума пр.	Альфреда	
15	П.	2	Авакума	Валеріяна	
16	В.	3	Софронія	Аделяйди	
17	С.	4	† Вавар. вм.	†† Лазаря	
18	Ч.	5	† Сави	Граціяна	
19	П.	6	Николая Ч.	†† Фавстина	
20	С.	7	Амврозия	†† Теоф. Ліб.	
Неділя 27 по Сош. св. Духа.					
21	Н.	8	Патапія	Томи ап.	
22	П.	9	Неп. Зач. Богородиці.	Зенона	
23	В.	10	Мини	Вікторії	
24	С.	11	Даніїла	†† Нав. А. і Е.	
25	Ч.	12	Спиридїона	Рожд. Христове.	
26	П.	13	Євстратія	Стефана м.	
27	С.	14	Тирси Лев.	Іоана еван.	
Неділя Праотець.					
28	Н.	15	Елевтерія	Мелянії муч.	
29	П.	16	Агея преп.	Томи бл.	
30	В.	17	Ананія Дам.	Давида кор.	
31	С.	18	Севастіяна	Сильвестра п.	

Не то сирота у кого нема рідні а то сирота у кого долі ніт.

Г р у д е н ь : Дні найкоротші і через те довго пересиджується при світлі. При читаню треба вважати щоби світло було відповідно сильне. Довгі вечери найрадше перебувати в читальнях, або спроводжувати самому книжки і читати дома. При тім всім треба оскільки змога падити гріш і складати його у певних державних банках.

З А П И С К И .

ТАБЕЛЯ ГРОШИЙ

Назва краю	Назва монети	вартість
Австро-Угорщина	корона — 100 сотиків	20
Австралія	фунт штерлінгів — 20 шилінг' — 12 пенс	4.90
Арабія	моккат — 80 каб	85
Аргентина	песо фуерто — 100 центавос	97
Белгія	франк — 100 центімос	19
Бірма	бат — 4 салюнг' — 2 фуанг' 100 каурі	56
Болівія	болівіано — 100 центавос	97
Бразилія	мілреіс — 1000 рейс	55
Болгарія	лева — 100 сотинок	19
Велика Британія	фунт штерлінгів — 20 шилінг' — 12 пенс	4.90
Всхідні Індії	рупія — 16 аннас — 12 піес	32
Венесуеля	болівар — 100 сентімос	19
Греція	драхма — 100 лепта	19
Гайті	гаурде — 100 сентс	97
Гавай	доляр — 100 сентс	1.00
Данія	корона — 100 оере	27
Домінік	доляр — 100 сентс	1.00
Египет	п'ястер — 40 пара — 12 гедід	05
Еквадор	сукр — 100 центавос	49
Фінляндія	марка — 100 пенія	19
Франція	франк — 100 центімів	19
Італія	ліра — 100 центесемі	19
Іспанія	песета — 100 центімос	19
Кохінхіна	рупіе — 8 фанонс — 17 часч	46
Канада	доляр — 100 сентс	1.00
Колумбія	песо 100 центовос	97
Куба і Порторіко	п'ястер — 100 центовос	93
Ліберія	доляр — 100 сентс	1.00
Люксембург'	марка — 100 феників	24
Мадагаскар	фаронса	96
Марокко	п'ястер — 10 унцей	1.13
Мексик	песо — 100 центавос	50
Німеччина	марка — 100 феників	24
Нідерляндія	гульден — 100 сентс	41
Норвегія	корона — 100 оере	27
Парагвай	песо — 100 центавос	97
Персія	томан — 10 кран — 1000 дінар	1.94
Перу	соль — 100 центавос	49
Португалія	мілреіс — 1000 рейс	1.09
Россия	рубель — 100 копійок	51
Румунія	лей — 100 бані	19
Сербія	дінар — 100 пара	19
Сіям	тікаль (бат) — 4 салюнг' 2 фуанг' се — 2 сонг' най	61
Тагіті	франк — 100 центімів	19
Тріполіс	магбуб — 20 п'ястрів — 40 пара	77
Туніс	франк — 100 центімів	19
Турція	г'ястер — 40 пара — 3 аспер	04 ¹ / ₂
Урагувай	песо націоналс — 100 центесімос	1.04
Хіле	песо — 100 центавос	37
Хіні	таель — 1000 часч	67
Цейльон	рупія	46
Центральна Америка	песо — 100 центавос	97
Швеція	корона — 100 оере	27
Швайцарія	франк — 100 рап	19
Японія	золот. ен — 100 сен — 10 рін	50

1 9 1 3

Часть Літературно-Научна

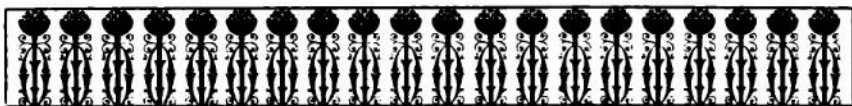

Любий краю
Дождаю
Розради у самоті
Я люблю Тебе так вірно
Так сердешно і надмірно
Я бережу Твою волю
Я збираю Тобі долю
Плету мрії золоті.

Любий краю
Все що маю
На жертівник покладу
Все зневіря, зло і тугу
Цілу горич і наругу
Всі докори і проклони
Для своєї оборони
Небесам я віднесу.

Любий краю
Все ще маю
Гу відвагу я в собі
Що в нещастю і нарузі
В самоті, горю і тузі
Не журю ся, не ридаю
А міцнію і складаю
Гімни чистій боротьбі.

Ч А С

З безодніх глибин світового простору дивився на землю незмінний
отвічний час.

Величний і нерухомий, з холодним блиском в очах, дивився на меш-
канців нашої матери — землі.

Дивився, як боротьба творить жите, а жите любов.

Дивився, як щасте обіймає бажане, страждає, спричиняє смерть.

Час дивився на те.

*

*

*

А на землі Старий Рік важкою ногою, тихо спускався в темну
долину Минувшини. Все що бачив і чув на дорозі свого життя видавалось
йому тепер нікчемним.

Любов, творчість, змагання, все те що підносило його існування
тепер здавалось безглузими ілюзіями, дитинячою іграшкою.

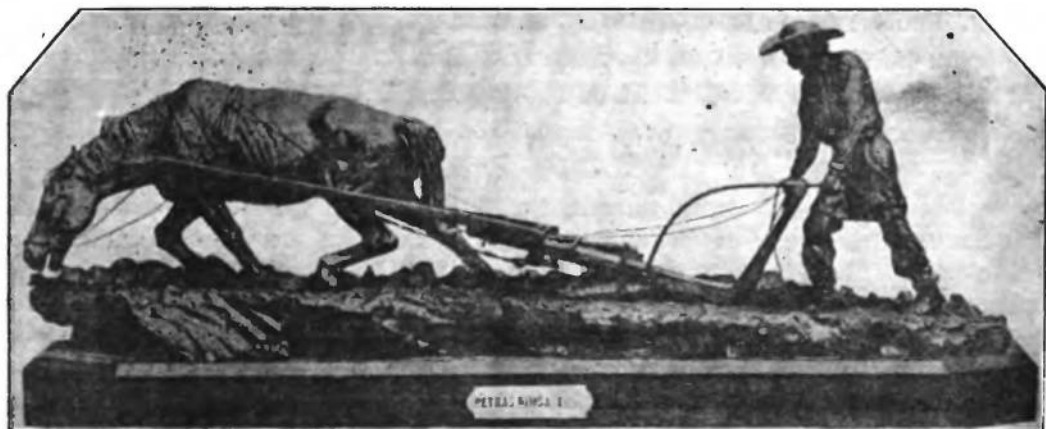
Ще один, ще два кроки і Старий Рік знеможений пропаде в без-
донній челюсті Бувальщини.

Час бачив як люд затревожився і блиснув усмішкою.

В той же момент Любов у своїм пориві видала Новий Рік. Він пильно
розглядав, дивився в безкраю путь, що стелився перед ним, і жадібно
протяг руку за новими бажаннями.

А Любов на золотих струнах ударила акорди чарівної музики, що
натякувала на нерозгадану тайну, і будила серце предчутем великого
щастя.

Отвічний Час дивився з безодніх глибин світового простору, а очі
його ясніли незмінним, холодним блиском.

НАД-ДНІПРОВІ ХВИЛІ

За Н. Гоголем.

„Гей, ви пивники, броварники, голі вам вже пиво варити, та валяти ся по запічках, та годувати товстим своїм тілом мухи! Ступайте слави лицарської і честі добувати!

Ви плугатори, гречкосії, хлібороби, баболюби, досить вам за плугом ходити, та даром псувати ваші жовті чоботи, та підбирати ся до жінок і губити силу лицарську! Пора нести козацьку славу по широкому світові“ — накликували Січові посли а слова їх щирі та горячі хапались люд наче іскра сухого дерева.

Рільник ломав свій плуг, броварники і пивоварі кидали свої кадки і розбивали бочки, крамар і ремісник відрікав ся свого ремесла чи крамниці, бив горшки дома і все що жило, та садив ся на коня в дорогу до Січі.

Широкі степи приймали в свої зелені обняття синів України, а висока трава скривала їх щоб ворожа рука не знущалась перед часом.

А зате сонце що виринали на голубе небо живим теплим своїм світлом обнімало степ а з ним весь смуток і жар козацький. Від могучих промінй веселійшали серця, наче птиці стрепенялись.

Дівчій степ чим дальше тим ставав гарнійший. — По зелено-золотім океані пишались мільйони різнобарвних, пахучих цвѣтів, а воздух переповнений тисяч голосами всілякого небесного птацтва. — Там з трави підіймаєть ся мірними змахами чайка і розкішно купаєть ся в синіх волнах воздуха; ген-ген, вона збилась у висоту, і лише блискає одною чорною точкою; от перевернулась крилами і блеснула перед сонцем. Далеко в далені показалаь між травою маленька головка з вусами, поставила вузенькі свої очи, чи не надаєть ся яка здобич, понюхала воздух чи не грозить яка небезпека та наче гоньча собака пропала в безмежній зелені. — Се Татарин...

При вході Січи в двадцятьпять вижолобаних в землі кузнях йшов греміть пятьдесят ковальських молотів подограничній площаді. Плечисті гарбарі, сидячи під навісом хат на вулиці мнуть жиластими руками волові шкіри. Крамарі торгують кременом, кресилами та порохом. Тут Вірмянин розвісив дорогі сукна і матерії, Татарин обертав на ріжні боронячий послідок, Жид точив з бочки горівку. Серед дороги розкинув ся мов лев Запорожець, заснувши по мертвецькому. Єй як важко розвернув ся! Яка пишна постава! Задерта гордо чуприна захватила на пів аршина землі, шаравари з дорогого кармазину були замацькані дегтем, наче свідчили що козакови дороге й байдуже. На досить великій перекиненій бочці сидить Запорожець без сорочки. Він держить єї в руках і поволеньки зашиває на ній діри. Подальше серед товпи грають музиканги, а молодий Запорожець відплясовує тропакя заломивши чортом свою шапку і викидаючи рукавами.

Запорожський герць.

В танці вигукував раз--у--раз та понагляв музиків щоб скорше грали. Він спритно викидав ногами, уганяв мов вихор то на бік то впрост на голову музикантам, і знову опустившись носив ся в присюдах і вибивав круто і кріпко своїми срібними підківками по убитій землі. Довкола него витинали козачка чотирох пристаркуватих Запорожців. Один з них живше викрикував і летів в слід за гулякою в танці. Чуприна розвилась по вітру, вся відкрита була сильна груди і теплий зимовий кожух був надягнений на рукави, а піт лив ся з него як з ведра. „Та здіями, хоч кожух, бачиш як парить! — кричали довкруги. „Годі“ — танцюючи відповів Запорожець — „Про що?“ — Неможна, бо у мене така натура що скину то і проплю.“

А шапки вже давно не було, ні пояса, ні кафтана, все пішло куда належало.

Тут і там стрічали ся нові знакомі витаючись: „А то ти Печериця?“
„Здоров був Козолупе!
„Відки Бог несе?
„Ти як сюди зайшов Долото?
„Здоров був Кирдяга!
„Здоров Густий!
„Чи думав я тебе видіти Ременю?
„А що Касиян?
„Що Бородавка?
„Що Конопель!
„Що Підсоток?

І в ту же хвилину чулись відповіді: — „Що Бородавку повісили, з Конопеля шкіру здерли, що Підсотикова голова посолена в бочці відправлена в самий Царгород.

Понурить не один голову, тай роздумчиво заговорить: „добрі були козаки! Добрі!

Січ не любила у себе в дома затрудняти ся военними вправами — „школа часу гратити“ — казали. Молодь учила ся і образовалась в штурці военній відразу, в самім огні борби, яких було подостатком під ті часи. Козаки вважали за неконечне приучувати ся дисципліни, хіба що десь колись з нудьги стріляли до ціли, перескакували на конях, гонили звівирину в степу. Цілий вільний час віддавали на гуляне даючи досита волю своїм забаганкам. Був се безпереривний бенкет не маючий ні кінця ні міри. Були такі що займали ся ремеслом, держали крамниці але більша часть гуляла від рана до вечера, доки у поясі були побренкачі і добуте добро еще не перейшло в руки крамарів і шинкарів. І бенкет сей мав в собі чаруючу силу. Се не було зборище бідаків що запивали лиху долю, але се були пориви веселости, сильної пригод вражливої молоді. Всякій, хто прийшов сюди, кидав і забував все що його доси занимало. Він можно сказати плюнув на все минуле і з очайдушністю віддав ся товариству, таких як сам, що не мали ні родини, ні хатини, нікого окрім вільного степу і вічної охоти догодити змаганням своїм. Се витворювало ту шалену природну веселість.

Бесіди і балакачки, які трималась між гуртами козаків, були так дотепні і мали в собі тільки життя і гумору, що годі було найти слухачів, які в таким товаристві потрапили би сидіти з повагою, і як то кажуть ні вусом моргнути.

Товариство, гулятика далека була від теперішних корчемний оргій. Там не було нічого штучного, а гумор відбивав ся щиростю і отвертостю виказував багатий характер і сильну волю. Були гут всякого рода люди. Були такі, що кидали батьків і материй не могучи пережити рабські обмеження, лихоліття семейства; були такі що кидали найблизшу серцеву чорнооку, якій не по станови був стрункій молодик, були такі яким надовкучила ся схолястика, грамар і реторика тодішних пергаментових педа-

гоїв, були і такі яким вже посторонок на шиї мотав ся і вони завдяки бігству місто блідої смерти побачили гучне жите; були і такі що не годні були утримати копійки в кишені, були такі що червенець був для них всім і вся, були і бурсаки, що не хотіли спокійно числити буків на спині, але були і образовані люди, а навіть і королівські достойники. Були і такі що душею бажали визволення, щастя і долі України, боліли над терпінем невідрадних братиї, задумували пімстити знущання ворога, але були і такі, що приходили на Січ, і то підчас спокою, лише тому, щоби опісля розповідати, що і вони на Січі були, так вже і задубілими лицарями стали. Тим вони і підбивали богатих панянок сердушка. Словом, кого тут не було.

Запорозька Січ

Охотники воєнної штуки, золотих пугарів, любителі дукатів могли вдоволити себе в кождий час. Одні лише обожателі жінок не могли тут найти нічого, бо навіть на пограничу Січи не сміла показатись жінчина.

Всі утікали тут наче до своєї рідні і ніхто багато нерозпитував їх. Новик ставав звичайно перед самим кошовим, якій по запиті чи здоров, та чи вірує в Христа і Тройцю, казав іти до котрого захоче куреня. Тим кінчило ся ціле торжество прийнятя. І вся Січ готова була боронити свою зашитницю до послідної каплі крови хотя байдуже були їм пости і покути. Лиш одні Жиди, Вірмени і Татари хитро користали з гоїного козацтва торгуючи з ними на передмістю, бо Запорожці ніколи не любили торгувати ся, а кілька рука виняла грошиї з кишені, тільки і платили. Часами і доля хитрих торговциків була незавидна, подібна тим що поселявались біля Везувія, бо Запорожці скоро не стало їм гроша розбивали крамниці і брали все що пояло. Майже шістьдесять курениї представляли собою відрубні республіки, і ніхто житем не старав ся. Все було в руках курен-

ного отамана, якого звали „батьком“. Він усім піклував ся. У него були гроші, одежа, саламаха, каша тай дрова на топливо.

Ось вам Січ. Ось вам те гніздо звідки вилітали всі ті горді птахи, кріпкі як льви. Відси ширила ся воля на всю Україну. Чудна ся республіка, була необходимою в сих часах.

Запорожці на засідках

До берега причалив більший пором. На нім стояла товпа людей і еще з далека махали рукавами. Се були козаки в обірваних свитках. У многих була лише сорочка і люлька в зубах, а те доказувало що вони або спасались з біди бігством, або загулялись і потратили все що на них було. З поміж них виступив вперед присадистий, плечистий козак літ п'ятьдесять. Він кричав і махав рукою сильніше других.

А зачим приїхали? — сказав кошовий, коли пором прибив до берега. Всі цікаво дослухували ся відповіді.

„З бідою — кричав присадистий козак.

„З якою?

„Позвольте панове Запорожці, річ держати.

„Говори!

„Або може хочеш зібрати раду?

„Говори ми всі тут!“ Увесь нарід стиснув ся в одну купу.

„А ви, знать, нічого не чували, що дієть ся в гетьманщині?“

„А щож? — спигав куренний атаман.

„Е! що? Видно, вам Татарин, заткнув клейтухом вуха, що нічого не чули.

„Говори що там дієть ся?

„А таке дієть ся що і родились і крестились, а не видали такого.

„Та говори нам, що дієть ся, собачій сину!“ Закричав один із товпи, — як видно попав в нетерпячку.

— „Така біда нині завелась, що вже і церковці сьвяті не наші?

„Як то не наші?

„Тепер у Жидів вони в аренді. Если Жидови вперед не заплатиш то і Служби Божої не годен відправити.

„Що ти правиш?

„І если собачій Жид не положить значка нечеститою рукою на сьвятій пасці, то і паски сьвятити не можна.

„Він бреше, панове братя, не може бути того, щоби нечистий Жид клав значок на сьвятій пасці.

„Слухайте, еще не тое розкажу. І ксьондзи їздять тепер по всій Україні в тарадайках. Та не то біда що в тарадайках, але то біда що запрягають вже не коний а нас мужиків. Слухайте! Єще що розкажу. Вже говорять, що Жидівки шиють собі юбки з попівських риз. Ось вам які діла водять ся на Україні, панове! А ви ту сидите на Запорожу, та гуляете. Видно, що Татарин такого задав вам страху, що у вас вже ні очий, ні уха, нічого, і ви не чуєте, що дієть ся на сьвіті божім.

„Стій, стій!“ перервав кошовий, що доси стояв потупивши очі в землю, як і всі Запорожці, що в важних ділах ніколи не віддавались першому поривови, но мовчали і в тишині збирали всю грізну силу негодованя. — Стій і я скажу слово: а щож ви так би і побив чорт вашого батька, щож ви діляли? Хибаж у вас шабель не було, чи що? Якже ви попустили такому беззаконію?“

„Є, як попустили такому беззаконію! А попробували би ви, коли пятьдесят тисяч було одних Ляхів, та годі і гріха таїти, були також собаки і меже нашими, що пійшли на їх бік.

„А гетьман ваш, а полковники, що робили?

„Наробили полковники таких діл, що сохрани Боже всякого.

„Як!

„А так, що вже тепер гетьман спечений в мідянім бику, лежить в Варшаві, а полковників руки і голови розвозять по ярмарках на показ всему народу. От що наробили полковники!“

Колебнула ся вся товпа. На хвилю занянувала тишина, подібна тій що перед тучою уносить ся а потім враз заговорили здовж берега.

„Як щоби Жиди держали на аренді християнські церкви! Щоби ксьондзи запрягали мужика! Як щоб позволити на таке звіврство проклятим недовіркам. Щоби так поступати з полковниками і гетьманом. От се їм даром не буде! Зашуміли Запорожці -- почули свої сили.

Тепер вже не було видко легкодушного народа. Скрізь видніли ся сильні, отверті характери які не скоро запалаять ся, однак розпалившись упорно і довго держать в собі жар. „Перевішати всю Жидову“ — роздалось з товпи. „Перетонити клятих поганиців в Дніпрі, нехай не ставлять значків на пасках! Слова ті пролетіли громом по всіх і товпа ринула на передмісте щоб вирізати всіх Жидів.

Сини Ізраїля кидаючи все майно ховали ся в порожніх горілчанних бочках, в печах, підлізали під юбки своїм жидівкам, але козаки всюди їх знаходили.

Тепер вже всі готовились в похід. Всі за порадою старшини, кошового і волі всего Запорожа порішили прямо іти на Польщу, набрати добичи з міст, попалити села і достаток і пустити далеко по собі пострах і славу. Тепер всякій оперезував ся і вооружав ся. Кошовий виріс на цілий аршин. То вже не був чемний сповнитель бажань вільного народу, але всеволодний деспот, знаючий лише розказувати. Вільні гуляки змінили ся в карних лицарів стояли в рядах, уважно слухаючи розказів, які розлягались по площаді.

Огляньтесь, огляньте ся хорошенько всі! Підправте вози, прилагодіть мазниці, попробуйте оружє. Не забирайте, много одежі з собою; по сорочці і по двоє шаравар на козаку, по горшку саламахи і опиханого проса, більше щоб не було у нікого. Про запас буде на возах все, що треба. Взяти двіста пар волів. Порядку держать ся більше всего. Я знаю, суть між вами такі що при першій нагоді захотять дерти китайки і дорогі шовки собі на онучі. Покиньте чортови таку зухваль, — беріть лише оружє і червінці бо вони придають ся у всякому случаю. Та ог вам, панове, вперед говорю, хто в поході наметь ся, то ніякого на него нема суду, як собаку приказу його пришморґнути до воза, хто-б він не був, хочби найдобріший козак зі всего войська, як собака буде пострілений на місци і лишений на жир птицем, бо пияця в поході иньшого не заслуґує. Молодці у всім слухайтесь старших! Єсли кого цупне куля, або шморне шабля по голові або де небудь инде, не давай великої ваги на те, розмішай набій пороху в чарці сивухи, випий душком, і все перейде, не буде пропасниці, горячки, а на рану єсли вона дуже велика, приложи звичайної землі замісивши єї вперед слиною на долоні, то і присохне. Нуте-ж не торопачись беріть ся за діло.

Так говорив кошовий, і скоро скінчив річ свою, всі козаки в тойже час взяли ся за діло. Вся Січ отверезила ся і нігде не годеи був доглянути хоч одного п'яного, будьто би не бувало їх ніколи між козаками. Одні робили коло возів, другі зносили провіант, ладували оружє, а иньші заганяли конний та волів.

Зі всіх сторін йшов бренькіт шабель, рев волів, скрип возів, розкази старших і в борзі ген-ген витягнув ся далекий козачій табор. І не знать чи хотіло-б ся кому бігти, щоб перебіг военний ряд як то кажуть від голови до хвоста. Скоро рушив табор і потягнув ся із Січи. „Пращай наша мати. Нехайже тебе хоронить Бог від всякого нещастя“, — звертаючись казали грімким хором Запорожці.

Мов громом прошибло польські дограничні осади острахом. Скрізь не-сла ся вість: „Запорожці йдуть! Запорожці йдуть!“! Хтє міг спасти ся, спаса-св ся, люд рушив ся, пани розбігались. Велике полумя обхопило пан-ські добутки. То козаки платили грубою монетою за кривди своїх братів.

З монастирів висилали післанців проти козаків з проханем. щоб зважали на їх. Та всюди діставали однакову відповідь: „скажи — казав кошовий — своєму біскупови, хай успокоїть ся; се ще козаки що йно свої люльки розкурюють.

І в слід за козацьким словом пирилось грізне полум'я, беручи в обійми все що на дорозі стрітилось. Монахи, жінщини і жиди крились по городах закопували в таємничих підземних льохах свої скарбниці.

Запорозьке військо в поході

По огненнім бенкеті розтаборилось козацтво під польським городом, очікували дальшої воєнної оказії. Оставили довкруги сторожу, а самі гуртками садовились та стали розказувати про минулі пригоди. В одному місці зібрався більший гурток козаків і уважно прислухувався бесіді старого Запорозжця. „Хочу я вам сказати, панове братя — говорив він — що то таке наше товариство. Чували ви і від батьків та дідів в якій честі у всіх була земля наша і Грекам дала пізнати себе, і з Царгорода брала червінці, і городи були пишні і храми, і князі руського рода, свої князі, а не чужі ляцькі недовірки. Все взяли бісурмани, все пропало. Лише остались ми, як та вдова, після свого сильного мужа, бідна — і так і ми, так і наша земля. І в такі то часи, подали ми, товариші, руку на братство. От і на тім стоїть наше товариство. Отець любить своє дитя, мати любить своє дитя, дитя любить отця і матір; но се не то, братці, любить бо і звівір своє дитя! Але покровним стати по душі, а не по крові може тільки один чоловік. Бували і в чужих сторонах товариші, но таких як на нашій землі не було нігде. Вам случалось не одному немало прожити на чужині Видиш і там люди! також божій чоловік, і побесідуеш як зі своїм, но як дійде до того щоби сказати йому сердечне слово — так ні! Мудрі люди та не свої! Добрі люди та не свої! Ні братці! так любити, як козацька душа любить мало хто з'уміє. Любити не то, щоб розумом, або чим другим, але всім, чим дав Бог, що лише є в тобі, — ох!...“ сказав, і махнув рукою і потряс сивою головою і вусом моргнув тай каже дальше: „Ні,

так любити ніхто не може. Знаю я, не добре завело ся тепер на землі нашій. Думаютъ лише щоб у них були достатки і всяке добро, переймають чорт зна що таке, стидаютъ ся бесіди своєї, свій зі своїм говорити не хоче, свій свого продає, як продаєть ся всі річи на торговиці. Милость короля, та еще не короля але першого ліншого магната, милость, що бе і топтає своїм панським чоботом в морду. дорожша їм від всякого братства. А однак і у послідного падлюки, хоч зваляв ся в пилови безчести, то і у него є, панове, крихитка руського чувства. Погодіть, прснеть ся він коли небудь, ударить ся сердешний о поли руками схватить себе за голову проклинє грімко підлу жизнь свою, готовий муками викупати минуле, плюгаве діло. Нехайже знають всі, що таке козацьке товариство. Уже коли на те приходить щоби умирати, так нікому, з нас так не доведеть ся вмирати, щоб слави не набути для рідної землиці для славного нашого Запорожа.

Так говорив сивий отаман, а слова його торкали серця козацькі, і не одному слеза тихо закрутилась в зріниці, і тихо втер єї козацький пишний рукав.

А тим часом тихесенько скривалось сонце не щоби самому відпочать, а щоб козацькі сили покріпились до незвісного завтра.

Запорожський табор

Другого дня заворушив ся козацький табор. Запорожці дістали вістку зі Січи, що Татари використали козацький похід, ограбили Січ, забрали Січову скарбницю, побили домових Запорожців а решта враз зі сґадами і табунами забрали у неволю, Один лише козак Максим Голодѹх, вирвав ся на дорозі з Татарських рук, заколов Татарина і перебраний в татарську одежу на татарськїм кони півтора дня і дві ночі уходив погоні. Загнав на смерть коня, пересїв на другого і загнав і того і аж на третім доїхав до Запорожського табору, Розповів на борзї як і що сталось, а відтак кинув ся на землю і уснув кріпким сном.

„Давай раду, старшино!“ — закричали козаки. — „Давай раду кошовий — говорили другі.

„Моя рада“ — каже кошовий — здоганяти Татарина, розбити на прах, відбити хлопців молодців та добуток наш. Ляхам дали ми вже пізнати як з козаками гратись, заплатили за своє. А впрочім яка користь з голодного обідранця.

„Ні, кошовий! Лиха твоя рада. Ти бачу забув, що в неволі у Ляхів остають ся наші брати. Ти хочеш щоб забули ми першій наш сьвятий закон товариський: оставили наших братий на тое, щоб з них живцем кожу дерли, або чвертовавши козацьке тіло розвозили по городам і селам на наругу і пострах. Питаю я вас всіх: що се за козак, що лишив би в лихий годині товариша, кинув би мов еобаку пропасти між Ляхами, — так промовляв сідовусий Запорожець — старшина.

Поколибалась козачня, поглянув один на одного.

Задумались Запорожці, нікому не хотілось імя козацьке зганьбити. Тоді вийшов вперед всіх найстаршій віком у цілім Запорожськім війську Касиян Бовдюг. В честі був він у всіх козаків. Два рази вибирали його кошовим і на війнах також з него сильно добрий козак. Всі притихли, бо давно вже не чули від него ніякого слова. Всякій хотів знати, що скаже Бовдюг.

„Послухайте діти старого — сказав він. — Мудро сказав кошовий: Він як голова козацького війська обовязаний піклувати ся козацьким скарбом“. Мудрійшого нічого не міг він сказати. От, що! Се нехай буде перша моя річ. А тепер послухайте що скаже друга річ. Велику правду сказав також і полковник Тарас, дай Боже йому прожити довшій вік, і щоб

Запорожська рада.

своmu обв'язкови пійде з одною половиною за Татарами, а друга половина вибере собі, наказного отамана. А наказним отаманом, коли хочете послухати білої голови, вже нікому другому бути, як лише одному Тарасови. Нема між нами йому рівного.

Так сказав Бовдюг і замовк. Обрадовали ся козаки, що їх старий друг такою радою на ум навів. Всі кинули в гору шапками з окликом: „Спасибіг, тобі батько за раду.“

таких полковників було много на Україні! Перший довг і перша честь козацька є хоронити дружбу товариську. Скільки живу на сьвітї, не чув я, щоб козак покинув або запродав свого товариша. І сі і другі товариші чи їх більше чи менше всі нам дорогі. Отже така моя річ, ті котрим дорогі заповнені Татарами, хай відправлять ся за Татарами, а котрим милі заняті Ляхами в неволі і котрі не хотять полишати правого діла, нехай тут остають ся. Кошовий по

Слухайте тепер військового приказа діти! — сказав кошовий. „Тепер відділяйтеся: хто хоче іти, ступай на праву сторону, хто остається перейди на ліву!

От і стали переходити то на праву, то на ліву сторону. Майже по рівній часті. Вже стали в два ряди куренями. Кошовий перейшов між рядами.

„А що панове братя, вдоволені обі сторонам!

„Всі вдоволені, батьку, — відповіли козаки.

„Ну так перецілуйтесь і віддайте один другому працянне, бо Бог знає чи пригодиться вам в житю еще коли побачити. Слухайте вашого отамана, а чиніть те що самі знаєте; саміж знаєте, що велить козацька честь.

І козаки скільки їх було перецілувались між собою. — Перші почали отамани. Повівши рукою сиві вуса поцілувались на вхрест а потім взявши ся за руки і держачись кріпко стрінулись зором; бачилось що хотів один одного спитати: „а що, пане брате, увидимо ся еще чи не увидимось?“ — тай і не спитали замовчали, задумались обі сиві голови. А за той час пращалось ціле козацтво, щиросердечно. Вони знали що багато діла і одним і другим.

Не розлучили ся оба табори сейчас, але діждали пізної ночі, щоб не дати Ляхам пізнати, що козацька сила роздвоїлась.

Я ридаю, як згадаю
Діла незабуті
Дідів наших: тяжкі діла!
Як би їх забути
Я оддав би веселого
Віку половину
От така то наша слава
Слава України!...

Оттак і ви прочтайте,
Щоб не сонним снились
Всі неправди, щоб розкрились
Високі могили
Перед вашими очима,
Щоб ви розпитали
Мучеників: кого коли
Й за що розпинали?... Т. Ш.

Імператориця Катерина II

З КНИГИ ЖИТЯ

Вона не забудеть, прийде поглубить,
Обниметь, на віки полюбить;
На зболіле серце положить вінець
І житевій казці — кінець.

Пощо мисль
Если ні з ким не ділить ся;
Пощо ум
Если в собі замкнеть ся;
Пощо душа
Если до друга не рветь ся.

Не все від радости пташина в клітці
сьпіває.

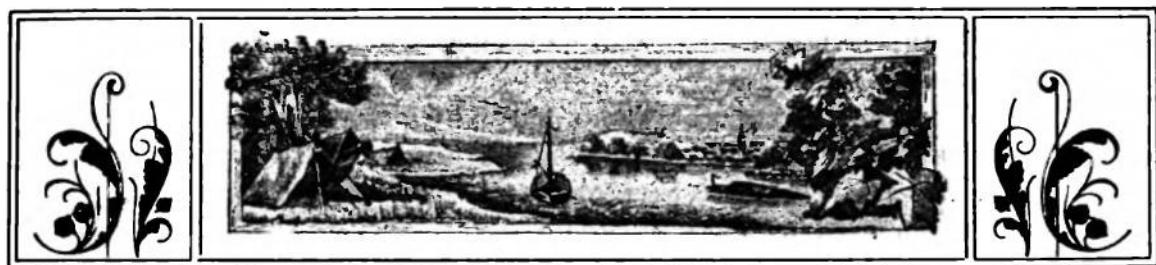
Лише тому не страшне лихо, хто все-
гда готовий його стрітити.

Тьма не знаючи наслідків летить в
жар ляmpi; риба за робачком на удочці,
але — чоловік знає наслідок лихих при-
вичок і пристрастий і не зберігаєть ся їх.
Якаж бездонна глибінь нашого нерозума-

Чоловік не може знати пощо жие, однак
знає як йому належить ся жити.

Шукайте сил в самих собі, а найдете
їх. Чужа поміч помагає однак, нічого не
творють.

Скоро не стидаш ся запитати про те
чого не знаєш — ти вже розумний чоловік.

В БОРБІ ЗА ДОЛЮ І ВОЛЮ

Удалили зі всіх сторін козаки. Змішали Ляхів і самі змішались. Не дали і стрільби допустити. Пішло діло на мечі і ратища. Все на рукопаш. Кождий мав нагоду показати себе. Демид Попович заколов трех простих і двох лучших шляхтичей звалив з коний. „От добрі коні — таких я давно хотів дістати“ — і прогнав далеко в поле, та кричав щоби переняли. Відтак знова кинув ся в гурму, напав на повалену з коний шляхту, одного убив, а другому накинув аркан на шию, зняв з него шаблю з дорогою рукоястю і пояс червінців привязав до сідла і поволік по всему полю. Кобита, добрий і еще молодий козак, став також боротись з одним лицарем польського війська. І довго бились оба — зішли ся в рукопаш, і козак був вже подолів, ударив острым турецьким ножом в грудь. Але не спостеріг ся, як в ту же хвилю лупнула його горяча куля в саму голову. Поцілив його один з знатнійших павів, старинного княжого роду, рослий лицар. Як стройна смерека носив ся він на своїм буланім коні. І багато вже доказав багачірської, боярської влачі. Двох Запорожців розрубав, Федора Коржа доброго козака перекинув разом з конем, вистрілив в коня, а козака досягнув мечем із за коня; багачом постинав голови, повалив кулею козака Кобиту. „От тобі хлопка: з ним мені попробувати сили!“ — закричав отаман Кукубенко; Припустив коня, нагнав ся прямо йому з заду і скрикнув так сильно, що від сего нелюдського крику все здригнуло ся. Хотів був Лях повернути коня і поставитись йому в лице; но не послухав кінь, переполоханий метнув ся на бік і тут дістав його Кукубенко кулею. Застрягла куля у плече і він звалив ся з коня. Однак не піддав ся Лях, все еще сшив ся сягнути ворога, але ослабла рука і упала враз з шаблею. А. Кукубенко взявши в обі руки свій тяжелий палаш, вдарив в біде лице польського лицаря. Так пришиб він його на віки до сирої землі і шляхотська кров покрасила весь золотом вишиваний дорогий контуш. — Кукубенко вже кинув його і пробив ся на другу сторону. — „Ех лишив, та не переглянув таке дороге убранство“ — сказав куренний Бородатий, підїзджаючи до убитого шляхтича. „Я семах убив своєю рукою а не довело ся побачити ні на однім такої одежі. Нагнув ся Бородатий щоб дечим покористати ся, виняв вже турецькій кинжал в дорогій оправі, відв'язав від пояса червінці, зняв з грудей дівцею вишиваний платок, дарований на не забудь. Та не стямив ся, як наїхав на него червоносий хорунжий,

той самий, що його вже раз звалив з коня і добре почаствував шаблюкою. Розмахнув ся Лях зі всієї сили і затяв шаблею по шії, саме коли нагнулась. Не на добре повелася та користь. — Відскочила голова і упав безголовий труп, далеко скропивши кровю землю. Та ще не успів хорунжий ухватити за чуб отаманську голову, щоби привязати до сідла а вже найшов ся мститель. Як літаючий у повітрях ястріб покрузивши своїми крилами остановить ся в висоті на одному місці і стрілою вержеть ся на крикливого перепелета, так Остап злетів на хоронжого і накинув йому на шию посторонок. Посиніло здорове, червоне лице хорунжого, схватив еще за пістоль, але вибита рука направила вистріл у воздух. Знова випав із польського табору кріпкий, моторний шляхтич, украшений пишною зброєю, а пятьдесят слуг вів зі собою. Погнув він сильно Дехтяренка, збив його на землю і вже замахнув ся на него шаблюкою, горлаючи: нема між вами собачі сини ні одного козака, щоби проти мене поставив ся“.

„А отже є, сказав Шило і виступив на перед. Сильний був то козак не раз отаманствовав на морі і много лиха зазнав в сьвіті. І кинулись оба супроти себе. Ой то же то рубались вони. Розрубав вражий Лях желізну сорочку, зачіпив о тіло вістрем, зачервоніла козацька сорочка. Але Шило на тое і байдуже, замахнув всею жиластою рукою і оглушив лицаря до разу. Розлетів ся мідний шишак покотив ся і грянув собою Лях, а Шило приняв ся рубати оглушеного. Не добивай козаче, а радше обернись. Не встиг козак обернути ся а вже

вдарив його панський слуга ножом у шию. Повернув ся Шило, хотів вхопити зухвальця, але сей пропав в димі, бо зі всіх сторін почулась пальба і Шило смертельно став ранений. Упав небога, приложив рукою рану і сказав: Прощайте, панове братя, товариші, нехай на віки живе козацька слава.

I.

Смерть Андрея

„А що панове! “ сказав Тарас, є порох в порошницях? Не ослабіла еще козацька сила? Не гнуть ся козаки?“

„Ой, є ще батьку, порох в порошницях, еще не ослабіла козацька сила, еще рубаютъ шаблі, еще не гнуть ся козаки!“

І наперли козаки — зовсім змішали польські ряди.

В ту же хвилю з города вилетів гусарський полк, цвіт всіх кінних полків. Перед вів Андрій, удатній і бойкій як тур, син Тараса. Він тайком покохав ся з пишною шляхтянкою і для неї то погордив всім чим дорожив батько і ціла Україна.

Остановив ся старий батько, поглядає як син ломить перед собою дорогу, розгання, рубає сильними ударами право і вліво. Не витерпів Тарас і скричав: „Як? своїх?“ Чортів сину, своїх бачи? Но Андрій і не пригадував ся кого бе, він нічого не видів, лише довгі коси, сніжна шия, лебедя грудь і плече своєї коханки — от що не сходило йому з тямки.

„Ей, хлопята, за маніть мені його блище ліса, заманіть лиш його!“ кричав Тарас.

Козацький наскок

І сейчас триїцять бистрійших козаків стало заманювати. Поправивши високі шапки, пустили ся кіньми прямо на переріз гусарам. Ударили з боку на передних, збили їх, відділили від задних, дали по гостинцеві одному і другому, а Голокопитенько захватив еще палашом Андрія по шиї і в той же час пустили ся буцім на утікача, скільки стало козацької сили. Як стріпнесь Андрій! Як закипить по всіх жилах молода кров. Ударив острогою коня і скільки стало духа, полетів за козаками, не оглядаючись і не бачучи що за ним лупне дваїцять мужа поспішало. А козаки летіли цілою силою коней і прямо у ліс звернулися. Розігнав ся конем Андрій і ледви що не настигнув Голокопитенька, як враз чиясь сильна рука ухватила за поводи його коня. — Оглянув ся, а перед ним батько! Зжахнувся, затряс ся всім тілом став блідий, як коли школяр як дреть ся за товаришем по лавці стрітить учителя так і Андрій бачив лише перед собою грізного судию, свого батька.

„Ну, щож ми тепер будемо ділати?“ сказав Тарас прошибаючи сина острим глибоким зором. Ні слова не міг відповісти Андрій. Стояв затопивши в землю очи.

„Що синку! Помогли тобі твої Ляхи?“

Андрій не дав відповіді.

„Так, продати вітчину, продати своє рідне — все що найдорожше, за пусту Ляхівку. Стійже! Злізай з коня.

Послушно мов дитя зліз Андрій з коня. Пристав перед батька лице, ні живий, ні мертвий!

„Стій не хитай ся! Я тебе родив, я тебе і ублю“ сказав Тарас і відступив шаг назад та зняв з плеча рушницю.

Блідий мов хуста був Андрій і видно було як тихо порушались його уста і він прошепотів імя своєї любовниці.

Тарас вистрілив.

Як колос пшениці, підрізаний серпом, повис Андрій головою і повалився на траву, не сказавши ні одного слова.

Нещасний батько довго глядів на бездушного трупа. Син був вже мертвий та все еще чудесно гарний. Мужеське лице недавно повне сил чорні брови, все те творило красоту. „Справді він подобав на козака?“ — сказав Тарас, — і ростом високий, і чорнобривий, і лице мов у дворянина, і рука кріпка в бою! Пропав, пропав через Ляхівку без слави як підла собака!

II.

Смерть Остапа

Ведуть! Ведуть!.

Вони ішли з відкритими головами, довгими чубами, бороди запущені. Йшли небоязливо, не покійно, но з тихою погордою, не оглядаючись навіть на вороже окружене. Одежа з дорогого сукна, знищена, обвисала платками.

Вперед всіх йшов Остап.

Заковані козаки зближали ся на місце мук. Остап остановив ся. Йому першому присудилось випити ту гірку тяжку чашу. Глянув по товаришам судьби, підняв горі руку і промовив громко: Дай Біг, щоб нечестивим недовіркам не довелось почути, як терпить козацьке серце за славу України! І приблизив ся катови. Сей здер понищену одежу з Остапа а пахолки привязали руки і ноги до руштованя нарочно побудованого і... знущали ся... мучили жертву своєї жорстокости.

Ні крику, ні стогону не було чути і тоді як стали перебивати нещасному руки і ноги, коли сильний хряст поразив навіть найбільш жадібних кровавої жизни ворогів, задубілих душею лицарів. Лице Остапа ані скригло ся.

Між товпою знаходив ся старець, поставою похожій на Запорожця, а з одежі на чужоземця. Він більш всіх впняв зір в мученика і наче божевільний повтаряв тихим дрозжачим голосом: „добре синку, добре! Та ніхто не

звертав уваги на більного старця, бо инакше були би пізнали в нїм батька Остапа що за великий окуп перекрав ся у ворожій табор, щоби в послїднє побачити свою дитину, свого сина, що видав в жертву Україні. Остап ані призадумав, щоб так близько него батько находив ся. Його як раз підвели послїдним смертним мукам. Бачилось, що почали подавати ся сили Остапа. Повів очима довкруги себе і бачив лише самі чужі, ворожі лиця. Йому в тій хвилі забажало ся побачити для покріплення духа твердого мужа. „Батьку, де ти? Чи бачиш ти те все?“ — скрикнув серед лютих мук ослаблений Остап.

„Виджу сину, виджу!“ — розгляг ся грізний, сильний голос серед загальної тиші. Ворожа товпа здригнула ся. Военна сторожа кинула ся перешукувати ненадійного гостя, але перебраного старця вже не було. Зник мов під землю скрив ся, та слїд його не пропав.

В педовзі на границях України появилось сто двацять тисяч козацького війська, що підняли ся проти Ляхів пімстити потоптані права, знівечені закони батьків.

III.

Смерть Івана Гонта

Найстарший начальник Польського війська граф Браницький визначив судову комісію яка присудила кілька сот чоловіка повісити по різних селах України, а старшину покарати найлютішими карами — „для приміру“. Між засудженими находив ся і Гонта. Його присуджено ось на яку кару: перших десять день кат повинен був вирізувати що дня з його спини пасмо шкіри, на одинайцятий день одрубати обидві ноги, на дванайцятий обидві руки відтак вирвати серце, одрубати голову і шматки його тіла прибити до шибениць на чотирнайдцятих містах України. Браницький з остраху цомилував Гонту, зменчив сю кару і звелїв стяти

голову Гонті вже на третій день, а все иньше згідно зі засудом казав робити вже на труні. До того йому обрізано було язика, бо бояли ся, щоб

він дечого не виявив. Ось як описують очевидці ту страшну кару. На місце мук він виходив спокійний. Кат одіграв йому пасмо шкіри, кров бризнула, але на лиці Гонта не одмінився. Після того як оддерте було друге пасмо він промовив: „от казали, що буде боляче!“ Один з офіцерів польської панцирної хоругви звечера перед карою, звернувшись до Гонта та попросив, щоб він подавав йому що небудь на спомин. „Добре — одмовив Гонта — нагадайте мені завтра; я вам подарую пояс“. Як вивели Гонта на кару, офіцер сей підійшов до його і сказав наглушливо: „Пане полковнику, позвольте нагадати вам про обіцяний пояс“. — „Я не забув — одказав Гонта і усміхнувся з погордою — перше пасмо шкіри що вдере з мене кат, нехай буде вам за пояс“.

Так вмирало козацтво за волю України. Так вмирати можуть тільки люди, котрі твердо вірять, що на їх боці правда, що діло їх праведне; так вмирати можуть тільки щирі діти свого краю, котрі за рідне не бояться терпіти, хочби і найбільш невольні муки.

Сон дитини

АНГЕЛ ТИШІ

Тихше, тихше! Ангел тиші
Ангел ночі пролітає
Сьвітлі зорі по просторі
Небозводнім розсипає.

Тихше, тихше! Нече до сну,
Пестить дитя, любя мати
Мрії — думи в небім синім
Стали хорами літати

Засипайте! Колибайте
Ваші думи, ваші болі
Спіте тихо! Ваше лихо
Бачуть зорі, сьвітлі зорі.

З ДІВОЧИХ НАСТРОІВ

I.

ХІБА Я ВИНОВАТА

Та хіба я виновата, що чорні очі привітно глянули на мене і той погляд стрепенув усю душу мою і серденько забилося ?

Хіба я виновата, що я тікала від його, а серденько летіло йому на зустріч ?

Хіба я виновата, що на ласкаве стискане руки відповіла тим же ? Що слухала щирю пораду, бачила спочуття до себе...

Хіба я виновата, що тяжко було без його і хвилину бути ? Що серденько мліло від щастя, як він був зо мною ? Що бажалось усе чисте, сьвяте, усю душу навіть життя йому віддати ?

Хіба я виновата, що темною нічкою лила сльози і молилась за його щастя ?

Хіба я виновата що має щасте у йому, що серденько бажало ласки, і одвітало ніжною ласкою на його ласку ? Що гарно і любо було сидіти враз з ним, слухати його і почувати, що він коло мене близьенько, обнімає мій стан, і я похилила головку на його плече ?...

Хіба я виновата, що щиро кохала його ?

Як виновата, то... осудіть мене !...

II. САМА

Тепер я сама... Тисячі, тисячі людей живуть довкола мене а однак... я остала ся сама... Яке страшне слово „сама“... І се страшне слово належить мені... Я сама — сама, як билінка серед поля, і я се почуваю усюди...

Спджу у своїй маленькій хатині, годинник бе, і я чую як він ви-стукуює: „сама, сама, сама“... І серце боляче стискаєть ся, і навіть страшно робить ся... вітер в димарі стогне і сьпіває: „сама, сама, сама“... За стіною миші гризуть теж саме... Поперед мене лежить розкрита книжка і я сама... І ся проклята самотність з'їдає мене, супить — чи у себе я, чи у маленькій хатці, чи між людьми, усюди почуваю, що я сама... сама... А иноді так бажаєть ся мати когось близького, рідного, не бути самотній — бажаєть ся ласкавого слова, спочуття, ніжної ласки, привіту! Бажаєть ся до когось прихилити і розказати усе, що наболіло на сер-цю, спитаги поради!... А кругом усе чужі люди — хіба їм діло до моїх бажань, хіба вони захотять зрозуміти чисті поривання душі?

Хіба вони повірять в них?...

Вони і в сьвятому найдуть гріх і найдуть з чого глузуватись і сьміятись, а побачуть сльози, безнадійність, — не прийдуть на поміч, не протягнуть руки і не скажуть: заспокой ся, і надій ся на мене — я твій друг — не піддержать, а ще більше і гірше будуть глумитись, сьміятись і топтати у багно...

Бідні люди, жалкі і нещасні...

Ні, не розкажу нікому як серце болять, краще темною нічкою заплачу, щоб ніхто не бачив, не почув та не насьміяв ся...

Знов годинник бе і дає мені знати, що далеко за північ і знов ви-стукос і нагадус, що я: „сама сама, сама!... З своїми мріями, палкими бажаннями і чистими поривами душі, сама, сама, і миші і за стіною гризуть те саме, і вітер в димарі все стогне і все прокляте „сама“...

З НАШОГО КОБЗАРЯ

На-що мені чорні брови
Нащо карі очі ?
На-що літа молодії
Веселі дівочі ?
Літа мої молодії
Марно пропадають,
Очи плачуть, чорні брови
Од вігру линяють
Серце вяне, нудить сьїтом,
Як пташка без волі.
На-що ж мені краса моя,
Коли нема долі ?

Тяжко мені сиротою
На сїм сьвітї жити:
Свої люде — як чужії,
Нї з ким говорити.
Нема кому розпитати,
Чого плачуть очі;
Нема кому розказати,
Чого серце хоче,
Чого серце як голубка
День і ніч воркує;
Нїхто його не питає,
Не знає, не чує.
Чужі люде не питають,
Та й на-що питати ?
Нехай плаче сиротина,
Нехай літа тратить !

Плач же, серце, плачте очі,
Поки не заснули,
Голоснійше, жалібнійше,
Щоб вітри почули,
Щоб понесли буйнесенькі
Засинее море,
Чорнявому, зрадливому,
На лютее горе ! —

ТИТАРІВНА

Давно се діялось колись:
 Ще як борці у нас ходили
 По селах, та дівчат дурили
 З гримади кпили хлопців били
 Та верховодили в селі
 Як ті гусари на „постої“
 Ще за гетьманщини святої —
 Давно се діялось колись
 У неділю на селі
 У оранді на столі
 Сиділи лірники, та грали
 По шелягу за танець.
 Кругом аж курява вставала:
 Дівчата танцювали
 І парубки. — „уже й кінець!
 А нуте иншу!“ — „Та й се добра!“
 І знова ліри заревли,
 І знов дівчата мов сороки,
 А парубки, узявшись в боки,
 Навприсідки пішли...

Найкращій парубок Микита
 Стоїть на лаві в сірій світлі;
 Найкращій хлопець, та байстрюк,
 Байстрюк собі, та ще й убогий.
 Так і нікому не до його!
 Стоїть собі, як той...
 Плечима стелю підпирає
 Та дивить ся, і замирає

На титарівну. А та в квітках
 Мов намальована стоїть
 Сама собі, і на Микиту,
 Неначе глянула. Горить,
 Горить Микита в сірій світлі!
 Шеляга виймає
 І за того останнього
 Музику наймає,
 І нерівню титарівну
 У танець витає.
 — „Одчепи ся, пройди́сьвіте!“
 І зареготалась
 Титарівна: „Хиба тобі
 Найми́чок нестало?“
 Насьміялась титарівна
 З бідного Микити,
 Насьміяла ся при людях,
 Що він в сірій світлі.
 Буде тобі, титарівно!
 Заплачеш, небого
 За ті сьміхи!

*

Де-ж Микита?
 В далеку дорогу
 Пішов собі... з того часу
 Не чуть його стало.
 З того часу титарівні
 Щось такеє сталось...

До дому плачучи прийшла,
І спати плачучи лягла,
І не вечеряла, не спала
Яка лягла така і встала,
Мов одуріла. Що робить?
Сама не знає. А Микита,
Неначе сич, у сірій свиті
Перед очима все стоїть:
Мара тай годі! Титарівно
В не добрий час з того нерівні

Ти насміялась! Стало жаль
Тобі його... Нудьга, печаль
І сором душу оступили,
І ти заплакала. Чого?
Того, що тяжко полюбила
Микиту бідного того!

Диво дивнее на сьвітї
З тим серцем буває:
У-вечер цураєть ся,
В-ранці забажає,
Що хоч на край сьвіта
Шукать піде. Оттак тепер
Не знає, де дітись,
Титарівна. Хоч у воду,
Аби до Микити!...
Стережітесь, дівчаточка,
Сьміятись з нерівні,
Щоб не було і вам того,
Що тій титарівні!

Як та билина засихала,
А батько-мати турбувались:
На прощу в Київ повезли,
Сьвятими травами поїли,
І все таки не помогли.
Втоптала стежку на могилу,
Все виглядає його ходила.
І стежка стала заростать,
Бо вже не здужає і встать.
Так от що сьміхи нарobili!

А він канув, провалив ся;
Його вже й забули,
Чи й був коли. Год за годом,
Три годи минуло.
На четвертий год в неділю,
У оранді на селі,
На широкому столі
Сліпі лірники сідли;
По шелягу брали
І ту саму грали,
Що і позаторік. Дівчата

Так само дрібно танцювали,
Як і позаторік
Завзятий.

У синій шапці, у жупані
В червоних, як калина, штанах
Навприсідки вліта козак,
Та ще й приспівує оттак:
„Та спасибі батькові,
Та спасибі матери,
Що нас добули!
Як нас добували,
Жито розсипали
В ночі на печі!“

— Горілки! меду! Де отаман
Громада, сотський? Препогане,
Мерзене, мерале парубоцтво!
Ходіте бить ся, чи бороть ся!
Бо я борець!

Не неділю,
Не дві не три і не чотири,
Як тій болящій, як тій хирі,
Громадою годили
Тому борцеві. Віредує,
Як той панич. І де взялось
Таке хиренне! Все село
Проклятого не нагодує;
А він собі гуляє, пе,
Та хлопцям жалю завдає
Тими дівчатами. Дівчата
Ох понедужали за ним:
Такий хороший та багатий!
Уже й не береть ся ні з ким,
А так собі гуляє,
Та вечорами, у садочок
До титаря вчащає.
А титарівна зустрічає,
Приспівує промовляє:

„Чи не той се Микита
Що з вильотами свита?...“

Той се той, що на селі
Ти насміялась ся колись;
А тепер сама до його
У садочок ходиш,
Сама йому, байстрюкові,
Як панові годиш.
Не день, не два титарівна
В садок ходила:
Не день, не два, як панові,
Микиті годила.
Догодилась титарівна

До самого краю,
І не чулась...
Дні менули,

Місяці минають
Мина літо, мина осінь;
Мина семей місяць, осьмий,
Уже й девятий настає, —
Настане гореньке твое!

У титаря у садочку,
У яру криниця
Під вербою. До криниці
Не води напить ся
Ледви ходить титарівна, —
Трохи пожурить ся,
Поплакати, погадати:
Як їй діувати,
Де їй заховатись?
Раз у вечері зимою,
У одній свитині,
Іде боса титарівна
І несе дитину.
То підійде до криниці,
То знов одступає,
А з калини, мов гадина
Байстрюк виглядає.

Положила на цямрину
Титарівна сина,
Та й побігла. А Микита
Виліз з за калини,
Та й укинув у криницю,
Неначе щеня те.
А сам пішов, співаючи,
Сотському сказати,

Та щоб ішов з громадою
Дитину шукати.

*

У неділю раненько
Збирала ся громадонька,
Та криницю виливали,
Та дитя тее шукали.

Найшли, найшли, твого сина,
Титарівно, в баговиньні!
Ой узяти безталанну,
Закували у кайдани.
Сповідали причащали,
Батька матір нарікали
Громадою осудили
І живу положили
В домовину, й сина з нею,
Та й засипали землею.
Стовп високий мурували,
Щоб про неї люди знали,
Дітей своїх научали;
Щоб навчалися дівчата,
Коли не вчить батько, мати.

*

Борця того в селі не стало
А люде в Польщі зустрічали
Якогось панича; питав:
— „Чи жива, каже, титарівна,
Чи насьміхаєть ся з нерівні?“
Отто він самий! Покарав
Його Господь за гріх великий —
Не смертю: він буде жить,
І сатаною — чоловіком
Він буде по світу ходить,
І вас, дівчаточка, дурить
Во віки.

НЕ КЛЕНИ!

Гримнув дверми аж шиби забреніли і вийшов з хати.

„А бодай ти більше вже не вернув — поніс ся в слід за ним крикливий голос. Се жінка, ранком в ранці випроводжала свого чоловіка у фабричну роботу.

А от як благословиць мене проклята! От кого кормить чоловік своїм трудом, хлібом, своєю працею. Добре казали „не путай собі долі“. Не послухав, так терпи тепер за свій дурний розум. Ех коли-б мені не діти, заголосив, і махнув рукою.

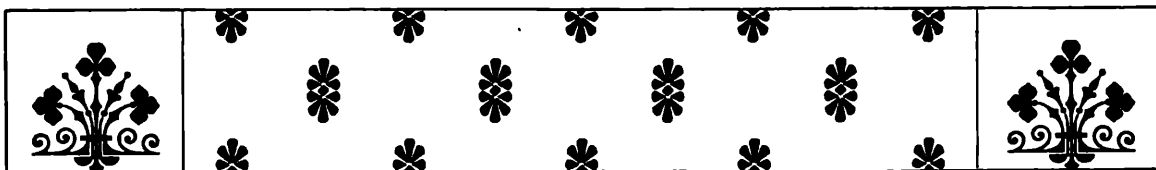
По дорозі остановив ся. Проти нег стояла корчма і своїм малюнком великого пугара наче нукала вступити на одного, щоби робака залляти, щоби на серці повеселійшало. Сьогодні він не вступив.

Повільного ходом поволік ся вузкими вуличками, бо до фабричного свистку далеко еще було. Думками звернув він у старий край нагадав молоді літа, розкішні поля і сади, спомини веселих днів, мрії які віз зі собою у вільний край, покидаючи гніздо родинне. І йому стало так сумно і жалко як ніколи. Він чув себе покривдженим. Чому воно так на сьвіті дієть ся, що чоловік з жінкою ворогує? Чи се на кождім кроці є ворог людської долі? — чому люде не живуть в любові? І тими думками так запрятав собі голову, що і не стямив ся коли дійшов до великої желізної фабричної брами. Вона була еще заперта. Нічній сторож сирятував ліхтарки, лагодив ся домів. Перейшов близько Івана і поздоровкав. — „Є добрі люди і чужі“ — подумав він, та тяжко віддіхнув. Ходив там і назад попри браму та за малу хвилю почав вже нетерпеливитись, дорікати в душі, щоб фабрику за пізно отвирають, що йому треба ждати, дочікуватись, щоб в напруженій, праці забути про лиху долю.

Через пів години почали являти ся другі товариші, а відтак затрубів свисток — отворила ся брама, пустила своїх вільних невольників.

До полудня робив як звичайно. Гук машин, праця і думки не давали йому часу подумати про голод і утому. Прийшло полудне! Розлягся короткий свисток. — Робітники добре знають його. Сейчас полишили все і взялись до їдла, що домові прилагодили. Тільки Іван сьогодні без їди, наче у него в дома нікого не має. Блідий подав ся подалегідь від товаришів і скрив ся за углом при колесі величезної машини, щоб ніхто не бачив, як серце болить. Віддав ся своєму горю. Почав роздумувати свою судьбу, своє лихоліте. „Боже мій, дай сили перенести злидні, які насилаєш на мене, дай щоб я виховав діти, мою одну-ку потіху, щоб вони не муїли так горювати, як я от гут горюю“. — Умучений думками, ослаблений голодом здрімав ся. Його найшов сон. Що десь він щасливий, сильний зайшов у нежану країну, де золото копають; там найшов жичливих товаришів, щирю подругу, і взяв ся шукати золота — і натрапив. Урадований працаєть ся з товаришами, накупив по гостинцєви дітям, вернув домів. Тут застав усміхнену жінку і біля неї діточки. Він розказує, як йому пощастило ся найти се золото, роздає гостинці, показує мішочки золотого порошку урадованій сопрузі. Відтак усїв на вигідне крісло, простя ся, та почав давати пораду, що їм брати, а що лишати, бо вертати муть у старий край. Бачить він у мріях як купують тоту найкращу ниву при головнім тракті, як сусіди витають ся, як діти граються по садочку.. Вже готові, вже зібрані вибирають ся на корабель, сїдають у свою пригородку, веселі, щасливі, чекають лиш басового ревету труби, яка рушить сєй великанський будинок по воді. І труба озвалась. Чує єї Іван, такі дійсно, власними ухами чує; се-ж не сон, се дійсність. Се реве труба... але... фабрична. І заки стямив ся, широкій нас що оперезував великанське колесо забрав сонну жертву і кинув єї у нутро машини. Машина заставилась. Счинив ся крик. З нещасного лиш кусники витягли. Вечером привезли Івана домів. Поблідла жінка, і безпритомна впала на землю. Прочутили єї. Вона отворила очи, та слїд за тим наче відгомон почула ранішні слова: „А бодай ти вже більше не вернув домів... І вона подруге омл'ла.

МИХАЙЛИК

Ранок... Сонечко тільки що зірвало ся і встигло осяяти рожевим промінем високі бездушні комини фабрик, а Матвіїха вже вешталась у хаті, без толку хапала то за одно діло, то за друге, кидала його, то сідала на постіль, то виглядала раз-у-раз через вікно.

„Чогож його еще до сих пор нема — промовила вона неспокійним голосом. — Може яке лихо з ним сталось, або може знова заволік ся у шинок та пропив увесь заробіток. Ой лишенько мені. А тут еще і дитина розхворіла ся. Один Бог видить як я ту цілу ніч промучила, а він, ока-янний десь запиває ся. І почала плакати.

На постелі лежав Михалко весь розпалений і каламутними очима дивив ся на матір... Почав і собі плакати.

„Чого ти плачеш? — Ставай, мама молочка дасть!... сказала Матвіїха, отираючи слези, — а відтак взяла за руку і аж остовніла... Рука була горяча... Дотулилась до голови — як вогонь...

„Головонько моя бідна! Михалку, що тебе синочку болить, скажи?..

Михалко покрутив головою і взяв ся за горло.

„В писечку болить, моя потіхо?... Ай Боже мій!... не дармо ти так перевертав ся цілу ніч... Щож се такє?... Покажи зазулько язик...

Взяла його на руки і піднесла до вікна.

Язик був червоний з білими плямами.

„Дитинко моя, дорога, де ти дістав їх... Мати Божа, щож мені тепер робити? Ідиж синку, та лягай знова на постіль...

Положила Михайлика, вкривла теплою хусткою.

— Я тобі молочка дам... Не хочеш?... Треба дитинко їсти...

Серце боліло наче хто різав ножем на шматки. Пригадала собі, скільки вона вже зазнала горя від коли переїхала воду, як чоловік її ставав що-раз гірший, пив — і побивав з часта та еще і сегодня ранком не знає що з ним скоїло ся. А тепер еще на довбиток смерть хоче ей забрати послідну потіху, останну надію...

Нахилилась над Михайликом і думкою проговорила: „Лиши, не бери! На віщо воно тобі таке маленьке? Бери краще старих... Он стара-вдовиця тиняєть ся попід плоти, просить благає тебе, а ти не хочеш старого захотіло ся молодого мяса.. Відведи свою косу! Змилуй ся...

І наче у відповідь на її думки задзвонили дзвони по чийсь душі в поблизькій церкві.

Мов спечена підбігла Матвіїха у вікно, глянула чи не йде, а відтак впала на крісло і гірко заплакала.

„Нема! Хто зна коли прийде і який прийде! Хтож мені бідній у помочі стане. — Боже Великій, молю тебе відведи се нещастя. Яб молилась, землю гризла, коби допомгло.

„Не послухає... Візьме се що тобі найдорожче — наче в душі відказало, і вона зострахом глянула на дитину. Михайлик захотів водиці.

„На тобі молочка, — голосила — голубчику! Ти блищій Бога, благай щоби зіставив мені хоч тебе одного... Проси, щоб не лишив мене не-богу сиріткою на сім світі. Хтож мене пожалує?... Хто водиці подасть як заслабну? Хто на старости літ догляне?... .

Кругом стояла пустка, лише німі стіни слухали сей журливий лемент.

Михалко притих наче заснув, а Матвіїха сіла за шитво.

„Мамо!

„Чого дитинко?

„Я хочу на двір!“

„На двір?... То ходи на руці то я тебе винесу...

„Ніжочки мої милі, якіж вони горячі в тебе!... Сховай синочку, в хустку, аби не застудились.

Винесла в город. Сонечко було вже гегь за полудень, але еще добре припікало. Щебетали горобці і перелітали зграями з одного дерева на друге. Сіла на лавочку і колишачи на руках сина задумалась. Під деревом бігав малий песик граючись...

„Мамо песьо, каже гав гав!

„Еге, песьо синочку бігає, як видужаєсь то і ти будеш з ним гратись.

„Мамо, а чому тато зі мною не граєсь. Михалко хотів всміхнутися, але тільки скривив губки, схилив головку мамі на плече, хлипнув і звернув очі.

„Михалочку, чого ти плачеш? Що тобі таке?

О Боже мій, він кінчаєть...

Без памяти вбігла у хату. Не вірила і не хотіла вірити тому що зробилося і все пригорнула до себе тіло аж поки воно почало холонути... Подивилася — личко витягнулося і пожовкло як віск...

„Віддай, на віщо ти взяв його? Віддай або візьми і мене зараз же на сім місці... Бо як не візьмеш то сама занастаю свою душу... Все одно вже...

Положила на ліжку і розгорнула хустку. Ручки мертво іпали на груди... Підняла їх, приклали вухо до його серця і аж тепер зрозумівши що всему кінець йойкнула і як божевільна почала рвати на собі волосся...

*

Вулицею йшов робітник і пристанув біля виставки: „Треба-би Михайликови купити цяцько — буде несподіванка — сказав і ввійшов до торгівлі. Се був Матвій. Видко кавав ся своїх вчинків, бажав чим небудь зло направити. Ой не викупиш ся Матвію цяцьком для Михайлика. За твій поступок чекає тебе тяжша несподіванка...

КУМ ДО КУМИ ЗАЛИЦЯВ СЯ

Сиділи при фляцянці і покиували головами. То кумошки у вільний час зійшли розказувати по сотний раз своє лихо, як то вони горювали, як розбивали собою, як бідкали над своїми недоростками. Розговор наповнив цілу хату, але дитина хоч неспокійно кидалась у постелі не пробуджались, бо кумошки, коб здорові, дали ей на палець віску облизати; а від того дитина спить, ой спить!...

— Ет, що там кумо, я вам кажу, що то велике щасте від Бога, що тут в тій Америці є такий параграф, що хлоп бабі нічого зробити не може — каже Ксеня підсуваючись до кумотра.

— Та то правда — відказує Мацаня — в краю хочби ти і руки по лікті зробила а ноги по коліна сходила, то ще вечер хлоп з корчми як прийде насварить, набе, насинячить, бо він газда то і його право й правда, а ти сарако і не відваж ся відказувати, бо еще і сусіди накинуть ся.

— Так, так — каже Ксеня — товчуть в краю небогу, як би в жінки душі не було.

— А знаєте ви, чом тут в Америці бабське право — каже кучеривий Олекса. -- Ні я вже виджу що не знаєте, бо вибалушили очи що й готові еще наурочити. — Та воно так стало ся. Давно еще тому як то Колумбус открий Америку, стала тут велика война. Били ся без-мала сім років. Але ані одна ані друга сторона не стала верхом... Аж за якийсь час неприятель розгнівав ся і надобре ударив на американську сторону. Буде біда каже Америка; тай ноно тото нарадили утікаги. Але у одного капітана була дуже красна, мудра а до того молода дівка. Прийшов капітан до хати, а дівка стала питати чому то він такий маркотний. А він взяв

та розповів ей, геть все до чиста, як то неприятель їх напирас, як то приходять ся Америці уступати, тощо. А дівка то все вислухала тай каже: „Знаєте тато, вам еще не треба утікати“. Ви залекайте до завтра рано, а як зі сходом сонця зобачити червону флягу, так гейби хусточку, то всі разом ударте на неприятеля. Капітан якось не дуже давав тому віри, але що то кажуть часом треба і малої дитини послухати, то і він розказав воякам уважати на той червоний знак. Тим часом як всі пішли спати, капітана дівка прибрала ся до найкращих лахів і така стала гарна як крулівна. В ночі потихонько закрала ся під шатро неприятельського генерала. Тут ей варта дораз прилапала і завела до генерала. А той як зобачив таку красну дівку то аж оглупів. — Вона зачала жартувати та стала казати, що буцім то його дуже любить і генерал увірив в того, розказав принести вина, тісточка і так обое балювали ся аж до пізної ночі. Над ґаном п'яний генерал заснув, а дівка за той час понищила всі папері і военні пляни, а як сонце зійшло то виставила червону флягу. Неприятелі як увиділи тот знак, думали що то генерал каже їм відпочинати еще. Але американський капітан вже знав до чого то йде. Затрубів на алярм, зігнав все войско і прогнав неприятеля геть з краю. Дівку виставили при каселґарді на воді щоби кождий знав як стало ся що Америка тепер вольний край, а за тоту штуку зробили в Америці вшитким бабам право, що як хоче дакотра замкнути свого хлопа до лакопу, або як то кажуть по нашому до арешту то може то зробити дуже ізі.

Кумонки аж легше відсапнули і якось поважнійше як передше штовхнули шклянками, а кучеривий Олекса виріс в їх очах еще мудрійший гарнійший і лінший для покривджених сестриць Єви. Вони стали його щирійше гостити....

Сего вечера чоловік Мотри взяв пейду, йому не хотілось вступити як звичайно з побратимами у салон. Забажав бути скорійше дома, з'орудувати дещо для дитини і жінки. Увійшов в хату, а в хаті холодно-пусто. Жінка у постелі з завязаною головою, а дитина у колисці плаче аж хата ходить.

— А чогож ти лежиш та не лагодиш їсти? — каже Максим.

— Що їсти?... а хвороби би ти наїв ся! Та не видиш що я лежу хора, сама нічогосінько в губі не мала, ледви на очи дивлю.

— А чорт мамі твоей — крикнув подражнений Максим — я тебе немого скоро викурую як возьму порядного бука. — А он на столі що стоїть? Твоя хвороба від Мошка.

Розлечений ополоскав лице на скоро і вийшов геть з хати.

— Ти слухай драбуго — кричала Мотра — не думай що я буду від рана до вечера коло тебе ходити! Ой ні! Ту Америка, ту баба має право. Добре я знаю куди дорога до лякопу! Не бій ся.

Довго еще голосила п'яна Мотра за Максимом — хоч він вже далеко був від хати і не чув її погроз.

І що собі думає, то огидне бабсько — говорив він до себе — яке ей діло по сусідах ходити та з ними запиватись? Чому не допильнувати хати, не подбати за дитину?

З жалем на серці, з тяжкими думками потягнув вулицями міста. — І щож мені з того що працюю — роздумував — коли і хата і жінка, ціла рідня довкруги — все воно якесь холодне, зимне. Куди не глянеш, всьо обраховане, базарне, всьо подобає на бизнес, бизнес і еще раз бизнес! Навіть і в сьвятій любови, всемогучій доляр показує свій хвостик. А може? Може воно так не є? Може се лише мені так видаєть ся? Може в сьвітї так водитись має. А однак... я чуюсь так осамотілий, так серце бажаєть когось, хочеть ся дружєства, приязни, так дуже хочеть ся що хочби єї і купити, коби лише була.

„Не жури ся чабоновьку
Якось воно буде“ —

понїс ся мужеський голос і збудив Максима з задуми. — Що се? Хто се сьпіває? Відай в отсїй придорожній корчмі. Як гарно висьпівує... Видно є люди веселі на сьвітї. — Став Максим наслухувати. Якийсь час чути було лиш гамір.

— Чого він не сьпіває? Я так люблю свою пісню. — І в ту хвилю наче на його бажанє ті самі голоси зтягли иньшої:

„На вулиці громада,
Громада, громада
...дада ...дада... громада
Гро-о-омада.

Бігме не вдержу. Вступю на один, тай і послухаю. Та чогож мені квапитись домів? Щоб знова сварку баба зачала. І наче потручений невидимою силою найшов ся при салонї, з якого немов і на привіт йому:

„Жінка мужа продала,
Продала, продала
Ла-ла-ла, ла-ла-ла
Про-о-дала.

„От яка штудерна пісня. Не дурень єї зложив, — подумав Максим та розказав собі одного. Випив і... почав цікаво приглядатись веселому товариству. Були тут всілякі і старші і молодші, а всі як то кажуть під гумором. Громадка гостила себе, розливали трунок, розкидали грішми, жартували та сьпівали всілякі пісні наче найщасливійші люди в сьвітї.

Чому вони в корчмі, та чому такі веселі — багато би розказувати.

Один з них п'яніший почав викрукувати: „Хлоп від того хлоп, щоби всім рядив, бо і від того капелюх на голові носить.

Та коли видиш в Америці і баби капелюхи носять — відозвав ся другий.

І знов почав ся гамір, суперечка, та хто зна доки тяглаби ся коби не Максим. Йому нич не було на гадці тільки тота сьпіванка „про мужика і жінку“. На розохоту казав наляти другу, а потім відкашльнув та в гурток вмїшав ся.

„Слухайте люди добрі, на що вам сварити ся. От лїпше випийте що на мене, та засьпівайте от тої що то — „жінка мужа продала.“

Гурток, бачучи між собою незнакогого, трохи успокоївся, а корчмар вже наливав що і чого хто бажає. Випили... притихли..., а відтак мов на команду заголосили:

„Запросила сїм попів
Ще й до того сїм дяків,
Сїм дяків, сїм дяків
Ків, ків, попів мідяків,
Сїм дяків...

Всі почали сьміятись і Максим з ними. На душі неначе легче стало, повеселійшало.

І знова почали частувати ся... Розмова ставала чим раз крикливійша, товариство п'янійше. Сьпів вже не йшов так гарно, лише поодинокі голоси досьпівували нескладно :

„Ще й до того сїм дївок
Сїм дївок, сїм дївок
Квок, квок, квок, квок
Сїм — дївок

всі реготались з товариша. Тож і другий хотів пописатись та давай собі:

„А й до того сїм чортів,
Сїм чортів, сїм чортів
Тів, тів тів, тів
Сїм чортів.

Корчма ожилилась. Навіть старий Айриш що гостився гунґерським пивом, для компанії щирив свої зуби, хоч не знав о що річ.

Максим вже на добре підхмилівся. З чуба курить ся а він все вимахує руками та витягає доляр по долярови, сьпівуючи :

„Жінка мужа продала
Сїм чортів, сїм чортів,
І дяків і попів...

Вже пізно вночі вивели Максима на дорогу, і він перекидаючи ногу за ногу повелік ся домів а в голові все одно і те саме, „Жінка мужа продала.“

Рано еще голова тяжка гнулась у подушку, як Мотра вертілась по хаті кидала горшками по кухні і відмавляла хробачливий пацїр: „А чекай ти сякій, такий сину. Будеш мені гріш по корчмі розносити, а в дома їсти нема що. Пити тобі треба на старість. Чекай не довго твого пановання! Мушу тя до лякоцу замкнути. Мушу тебе розуму навчити як маєть ся жінку шанувати. Чекайно !

А Максим наче і не чув сеї місіійної проповіді. Йому в голові вічно грала одна і та сама музика:

Жінка мужа продала
Да-да-да, ла ла ла,
Запросила сїм чортів
Сїм дяків і попів і дївок
Квок, квок, квок.

Максим одвернувся до стіни та захрапів на всі заставки.

Лев Н. Толстой

З КНИГИ ЖИТЯ

Коли є людина, що нічого не робить, значить є друга людина, що за неї робить через силу; коли є людина, що дуже сита, значить є друга, що через те голодує.

Поступ се неволя для тих, хто не йде з ним вмісті.

Коли всякій замете сміття перед своїми дверима то вся вулиця буде чиста.

Тисячу разів покаєш ся що говорив, а один раз — що мовчав.

Свободу не можуть дати люди людям: свободу має тільки той, хто сам собі її здобув.

Богато людей спотикають ся з невдачностю, лише тому що шукають скорої вдяки.

Не втім діло щоби довго прожити а в тім щоби жите марно не пройшло.

Думати, що слабкий ворог не пошкодить се значить думати що іскра не годна спричинити пожежу.

В краю всюда лихо
Дарма газдувати,
Поїхали геть за море
Доленьки шукати.

—
Найшла ся робота
Найшлись й приятелі,
Почали так газдувати
Як давно на селі.

—
Нема батька дома,
Ходи доню спати
Проси Бога, щоб здоров
Повернув до хати.

Мало заробляв
Та й те пропивав
Під чужі пороги
Дрімати лягав.

Пив гуляв без міри
Стратив свої літа
І так передвчасно
Пішов з того світа.

Навіть малі птвички
В гнізді розкіш мають
А в вільній країні
Діти хліб шукають.

ПОЛАТАНІ ПОСЛОВИЦІ

1.

Раз: — Заки робиш зваж
Якій хосен з того буде
Що принесе він для людей.

2.

Два: — Кождий з нас се зна:
Не там доля, де хто лежить,
Бо до сильних сьвіт належить.

3.

Три: — України сини!
Час нам сьвіту доказати,
Як вітчину шанувати.

4.

Чотири: — Заникнуть вампири,
Що сотки літ кровцю ссали
Розвиватись не давали.

5.

Пять: — Божа благодать
Злучить нас в сімю велику,
Навчить оминати лихо.

6.

Шість: — Вже несеть ся вість:
Люд сам за працю береть ся,
На поміч не оглядаєт ся.

7.

Сім: — На погибель всім
Що чужого все бажають
Хоча свого досить мають.

8.

Вісім: — Дари принесім
Для любої нашої неньки
Що плекала нас маленьких

9, 10, 11

Начислив би і до 20
Та терпцю не стало —
Числіть дальше, як хто знає
Хто ма голос, хай сьпіває
Про козацьку славу.

Хто цукор їсть
Зуби згубить,
Хто просо сіе
Того воробці любять,
Хто ниву оре
Той сподієсь плоду,
Хто хоче суші
Не лізе у воду — Єс
Не лізе у воду — Так.

Хто пив жовч
Тому полин солодить,
Хто ся попик
Той кашу холодить,
Хто не має торбини
Шанує кобелю з рогожа,
Хто йде на лід
Той упасти може — Єс
Той упасти може — Так.

Хто сіе кропиву
Той не любить цвіти,
Хто в карти грає
Не дбає про діти,
Поки ліса
То будівлі буде,
Хто напасти глядає
Легко ей знайде — Єс
Легко ей знайде — Так

Хто не знає гуляти
Хай не кричить: „гопа“,
Хто має бороду
Не полюбить попа,
Хто коло пчіл ходить
Тому пчоли ся роять.
Хто хоче чуже
Той згубить й своє — Єс
Той згубить й своє — Так.

Де є кремінь
Там ся огонь креше,
Де кого свербить
Там ся й чеше
Хто має брата
Не є сірома,
Хто хоче спокою
Хай сідить дома — Єс
Хай сідить дома — Так.

/ СОЛОДОЩІ, СЕ КОШТ ГОРИЧІ /

I.

— Так ти мене вже не любиш! Ти не дбаєш вже про мене, бо инакше не відказав би ти моєму проханню! Що значить для тебе купити отсю віллю на літнє буванє! Але ти не хочеш! Ти радий видіти, як мої товаришки глузувати муть, що нам нема куди дітись на літо! — так говорила жінка багатого фабриканта паня Ілярій. Вона бігала по кімнаті від одного кута в другій, немов замкнена в клітці хижа звірина.

Пан мовчав, глибоко вдуманий, наче й ніхто до него не говорив, немов вікого при нїм не було, а відтак взяв капелюх і пальто її вийшов у місто.

Вечером паня Ілярій пропустила новий штурм.

— Слухай — промовив пан — ти вічно клопочеш мені голову одним і тим самим, давай, та давай, а не запитаєш звідки гроша набрати. Розваж сама, замовлень що разменьче а видатки збільшають ся.

Вона слухала його пригризала уста, а відтак прибираючи усьмішкою лице заговорила:

— Вже те я вірити не хочу, щоб ти своєю золотою головкою не зміг іскрити жіночі потреби, але... скажи скорше що тобі той старий скупар спільник миліший чим я... Инакше ти поступив би з ним... Ти знаєш прецінь... що нагода є... на що тобі се говорити.

Вона замовкла бо стрінулась з острим зором свого мужа.

Се був надто діявольський плян, і він ніколи не думав, щоб такі думки годні містити ся в лагідній на вид головці пані Ілярій.

— І ти хотіла би, щоби використати його для наших забаганок, знищити лише тому щс він нам щирий і отвертий. Ні! сего я ніколи не зроблю.

Слідуючі вечері пересиджував пан у клубі, та вертав пізно домів, щоб оминутти домових неприятних сцен. А се як раз було на руку пані. Вона почала докоряти, що забуває за дім, лишає єї саму, — а такий атут вистарчав, щоби побити противника.

За не довгий час на гарному місці пшав ся багатий будинок, а в нїм пані Ілярій з усьмішкою принимала гостей.

Пані забавлялись весело; нікому і на гадку не прийшло що сей здобуток цивілізації пхнув чесного спільника в нужду, бо нещасний ста-

рець, як раз в сій хвилі лежав трунутий ударем серця і числив послідні хвилі свого життя, лишаючи родину на ласку неба.

— Пийте, гуляйте, — проголосив пан Ілярій — відай, прийдець ся і мені за сю забаганку стати невдовзі жертвою иньшого щасливця.

II.

Ходи з нами! Пощо тобі у хату спішитись? Чи не досить нахлопочеш ся і в роботі і дома, щоб хотя раз в тиждень не розвеселитись, забути скорботи — при-
мавляли товариші Василя і потягли у корчму.

Почали кружити шклянки, а з ними і бесіда. Говорили за се і те, один лише Василь щоб не говорив все кінчив кулаком о стіл:

— А я вам кажу, чисту правду, що у дівки иньша кожа, а стане жінкою, то сейчас другу набирає.

Хе-хе-хе, сьміяв ся гурт з дотенного Василя і знов почали кружити шклянки.

Вже пізно у ніч а товариші пили еще на добраніч міцної, щоб розігріла.

„Наші батьки так газдили
Тож газдуймо так і ми,
Наші батьки чорта мали
Чорта будем мати й ми“

викрикували підхмелені товариші вертаючи домів.

В хаті у Василя чогось блимає сьвітло. Хоч п'яний а здивував ся. — Що се таке? Чому дома не спять? — Казав сам до себе і заточуючись увійшов в хату. Біля постелі стояла найстарша десятилітня Наталка і голосно глпала а по кутиках розкинулась решта дїтвори, поснули кріпким сном... Час їм еще про горе думати.

На постелі лежала мертва Василиха. Руки зложені на вхрест, сині уста наче усьміхають ся. Померла небога, не бачившись навіть з своїм чоловіком. Та й на віщо? Чиж він запитий міг ей потішити на відході до вічності. Довгі літа вона бідила, не досипляла, журила ся, ночами плакала, бо чоловік запивав ся. Ось таке єї ціле жите було. Тепер вона вже щаслива... Ні дїтий плачу не чує, ні п'яницю не бачить...

Василь протверезив ся. — Отсе відай кара мене спіткала за мое гуляще жите“ — проголосив і на голос заплакав.

Так! Се вона сплатила його довг... Своім терпінем, своєю смертю вирівнувала гуляще жите чоловіка... Але не цілком... бо онтам діти Василя бігають по улиці босі, простоволосі, нехарні сплачають до решта довг — гоїности свого батька.

НЕ ЖАРТУЙ НЕ В ЧАС!

Сніговиця з вітром розгулялась на всі заставки і не так мороз як сей зимовий танець докучав прохожим, впивався в лице, щипав вуха, морозив тіло. На вулицях майже нікого не видно. Сидять відай у теплих хатах, та докидують паливо до печі.

У такій то час йшла лихо одягнена жінка з дитиною на руках. Вона держала карточку, з адресою і блукала по місті, щоб віднайти свого мужа, що тут недавно приїхав за роботою. Жінка почала оглядатись довкруги, та на жаль не видно було ні живої душі... Через час вчинився гамір. — Се з корчми виходили підхмелені товариші. Застановилась подорожна, щоби розвідати куди єї дорога. Але підпалі хлопці задумали зажартувати, та справили жінку цілком в противну сторону, сьміячись що вона одурена буде мусіла тільки дороги завертати.

— Спасибіг Вам, — відповіла перемерзла мати і тулячи дитя пішла куди казали.

Гультаї поплутались кождий у свою сторону... А вітер зі сніговицею так і свище наче докоряє їм за пелюдське діло.

На другий день понесла ся вістка що якась незнакома жінка з дитиною замерзла сеї ночі при дорозі.

Глупий жарт спричинив смерть двох людських істот.

С. Черкасенко

ЗИМА Й ВЕСНА

„Насуплю я брови — говорить зима
І вітер з морозом повіє:
Усе скрізь, загине — рятунку нема!
Під снігом замере, заніміє“.

— А я засміюся, — весна відмовля, —
І сонічко тепле засяє:
Прокинуть ся луки, ліси і поля, —
Усе зацвіте, заспіває!

ЧЕРЕЗ ВОДУ.

Всі споглядали на него як то кажуть з укоса. Бож і було чого. Все робив як не люди. Ні до корчми не ходив, ні поминки не справляв, ні чолом поклонів не вибивав, а навіть з попом як ставав до розмови то якось не так як другі.

Вернув з війська, оглянув свою батьківщину, побудував хатчину, оженив ся з бідною сиротою, що жила у кривняків на другому кінці села, і жив як умів тай чим було. Людей не просив ні ради ні хліба, а як бувало кому сказав дещо, то таке що і вартало послухати, а богацько разів і справдилось.

Жили гарно і примірно у селі років з п'ять. Вже і дитинка на світ прийшла, хату звеселішати.

Раз якось Семен пішов у місто і не вертав цілий тиждень. Занепокоїлась Семениха, бо се у чоловіка не бувало, щоб так довго забарив ся. Щось мусіло скоїти ся, і то не яке будь.

Аж в суботу вечером вернув домі. Вибігла Семениха радісна, що вернув здоровий, витаєть ся розпитуєть ся. А Семен нині поважніший став, тулить до серця матір з дитиною, тулить, начеб бажав своєю грудню схоронити їх від гірких днів життя.

По вечері дитинка заснула. Семениха збижилась до чоловіка і почала розпитувати: куда бував і за чім.

Пригадував ся хвильку Семен, а відтак й каже:

— Слухай жінко чи не жалко буде тобі лишати наше село.

Вона зачудована глянула на него.

— Ти чудуєш ся. Я питаю не від жарту, у мене гадка, поїхати в далекі краї, за лучшою долею для тебе і дитинки. Чи голова ти їхати зі мною?

— Як се? Скажи яснійше, бо я нічого не годна второпати.

Семен почав розповідати як і чому він хоче їхати у Америку, і що гроші у него вже є.

Слухала Семениха, розважала кождіське слово а коли запитав її чи згідна, відказала :

— Де ти там і я з тобою, і тут двох гадок не має бути. Боятись чужого краю і людей нема чого, бо я при тобі безпечна і щаслива.

А в недовгий час у хаті Семена господарили вже сусідські діти, що на весну побрались.

*

В великому порті Нью Йорку на Еліс Айланд інспектори перебирали в імігрантах, наче жиди рибу. Здоровіші йшли в обіцяну землю, ні молоком, ні медом не текучу, а всеж таки богату, а слабійших тілом чи духом загерталп назад у край. „Яка користь зі слабих“ — казали комісарі — і поставили параграф.

Вуйко Сейм між імігрантами прийняв також Семена wraz з жінкою і дитиною.

Зраділи небожата — почали господарку на вільній землі. В початках жили як живе безмала кождий робітник імігрант. Звичайно: велика дитина, що ходить, думає, розуміє все, а говорити годі, ось і через те в дурних числять.

Зрозумів Семен, що без язика не договориш ся, та давай брати ся до англійщини. За розрадою жінки лишив роботу яка хоч і поплатна та через години була, від вчасного ранка до вечера, а вишукав иньшу — хоч менше платна але за те вечером вільні години на науку. Семениха раділа, що чоловік стараєть ся на будуче, хоч в дома достатки зменьчились. Вона пригадумала брати деяку роботу домів і тим не давати терпіти злиднів.

А дитя, Мартою її звали, росла як то кажуть на очах. розвивалась на подив людям і втіху родичам. Вони навіть ока не спускали з неї. Так минав рік за роком. Семен навчив ся англійської мови, з'умів роботу, пізнав жите, забогатів... Побудував свій дім, придбав достатки і жив щасливо.

Але дитяти пещохи вже не було. Була лише зросла панночка, яка ходила на медицину і двое стареньких сопруг, що засиляли Богови дяку за дар життя і дивили ся як дитя української крови росте і шукає гідного місця в суспільстві щоб дати богате свідощтво свого роду.

Про Гірського Ватажку Олекса Добуша

Неспокої ХVІІ столітя, бутність польської шляхти, паньщина а вкінці сама гірська природа зі своїми недоступними горами, дрімучими лісами і дебрами спричинили повстання гірських опришків. В скалах і вертепах гніздилися сильні ватажки і звітам випадали на винуватих і невинних його долі панів. Сам нарід взагалі дуже прихильно відносився до опришків, осмілював їх в піснях, грозився местию що і часто сповнялось. Найславнішими і найбільш знаними між иньшими були два брати ватажки Олекса і Іван Добуш, або як гуцули залюбки їх звали Довбушуки. Родилися вони в Печеніжині. З дитинства випасали вівці, а відтак подалися в опришки і небаром стали ватажками, грізними для панів в доколичних округах. Нарід впрост обожав їх силу і відвагу, складав пісні кажучи що Олекса зачарований і тому куля його не йметься. Одного разу він ударив був в корчмі тонірцем свого брата Івана, так що той окулявив і від сего часу оба ватажкували осібно. Польські пани дідичі, економи і комісарі щоби охоронитись від нападів, обгороджували двори палісадами обводили глибокими ровами і організували та зброїли сторожу „Смоляка-

ми“ звану. Однак се не багато помагало, бо служба здебільша прихилилась опришкам.

Кари на зловлених були страшні, — їх бито палками, пекли свічами, розпаленим зеліком, вбивати в тіло цвяхи, рвали кліщами кусники тіла, щоб признавали ся, хто і де решта товаришів. Сграчених голови затикали на палях при дорогах міст і сел, щоб люд страхав ся. Довго відбивали ся опришки, уходили то в Польщу, на Угорщину або Волощину аж в кінці правительство винайшло їх головне гніздо, багато опришків вистріляли, а решта в доколичних судах повішали.

Самого Олексу не вдало ся їм долапати, аж скоїла ся нещасна пригода з Дзвінкою, про яку зложив отсі вірші О. Федькович.

Гей! Чи чули ви, люде добрі
Перед ким то зьвірі стинуть
А за ким то молодиці,
А за ким дівчата гинуть?
То наш Добуш, наша слава,
Наш капітан на Підгір'ю
Красний, красний, як царевич,
Двадцять років і чотири.

Ясна нічка в Чорногорі
Місяць світить місяць мріє,
А капітан ходить сумно,
Чогось серце в грудях мліє
Ні топорчик вже не пестить
Ні кресак не обзирає
Ходить, ходить по долині
Клонить голову — думає.

„Гей капітан! Ти наш пане,
Не годить ся сумувати
Я сьпівак є на Підгір'ю
Що розкажеш засьпівати?
Я умію пісень много,
Тай умію затужити
Капітане, чи не скажеш?
Може хлопців побудити?“

Онде хлопців тисяч двісті
Полягали по убоці
Гей якій то буйні, жваві,
А які в них бистрі очі!
Бо води вони не пили
Хіба кров та буйні вина
Хліб їх білий не годує
Лиш жуброва солонина.

А капітан став над ними,
Рве пістоля, зводить скали;
Грим! а хлопців тисяч двіста
На ноги вже поставали:

„Що розкажеш, капітане
Чи палити, чи рубати,
Чи якому королеви
Голову із плечий зняти?“

„Вража голов не пропаде,
Заки руська не застила
Але красна, красна Дзвінка,
На вечерки запросила,
Ви пійдете враз зі мною“.
„Як розкажеш, і до грани
Ти наш вожд у Чорногорі
А ми твої, капітане“.

Ясна нічка в Чорногорі,
Світить місяць з зірочками,
З легінями тисяч двіста
Спішить Добуш облазами;
А сова десь затужила,
Що аж серце в грудях мліє, —
В Чорногорі нічка ясна,
Місяць світить, місяць мріє.

„Капітане заверни ся,
Птаха, лихо нам ворожить“,
— „Кто се каже? — крикнув Добуш,
— Головою най наложить!“
Тай ухопив за пістоля, —
Озде стою пане брате,
Ще раз кажу, заверни ся, —
Озде груди, — мож стріляти? —

Так казав Іванчик, любчик, —
Ви не чули о Івані?
Ей, то легін був хороший,
Перший він по капітані,
А капітан його любить
Лучше чим топір зі стали,
Як поглянув на Івана
Аж му руки задрожали.

„Тобі сором, славний Добуш
Навіть в вічі ся дивити
Задля Дзвінки, хабарниці
Свого брата, хочеш вбити?
Чи думаєш отамане
Що та сука тебе любить?
Базаринки твої хоче:
Заверни ся, бо тя згубить“.

— „Щоб ти дав тільки золота
Що наповню сю долину,
Аби дав ти в двоє більше,
То я Дзвінки не покину;
А не хочеш ти зі мною
Йти до Дзвінки — в твоєй волі
Заверни ся з легінями.
Але Добуш — ні ніколи.“

„Я тебе мав би лишити?
Я твій брат; тебе самого?
Того люди не діждали
Тай не діждуть люди того;
Гей на перед, жваві хлопці
Де капітан, там і люди
Подай руку пане брате,
Чей гніву вже в нас не буде“.

* * *
„Добрий вечір, красна Дзвінко:
Отвори, пускай до хати,
Сім сот хлопців є зі мною,
А вже час би вечеряти,
Ми принесли срібла, злата.
Ми принесли меду много,
Будем їсти, будем пити,
Отвори нам, лиш небого!“

— „Чи то ти, мій славний Добуш!
Ти ся хочеш напивати
Я вже пива наварила —
Буде сьвіт ся дивувати, —
Ей, даруй мій любку любий
Що не можу вас пустити
Степана ся, от надію,
Як узнав би, буде бити!“

„Що ти з твоїм чоловіком
Степанови я не раджу
Тебе й пальцем докинути,
Отвори же, я так кажу“

— „А я кажу славний Добуш,
Що сьогодні не отворю!“
А я піду на підсіне
„Тай з дверми ся сам поборю“.

— „В мене двері тисові“,
Не злодіям до розлому!“
„Що ти кажеш, гей гадюко?!“
Крикнув Добуш гірше грому,
Тай ухопив заудверки,
Як солома все ся крушить, —
Двері впали серед хати, —
Аж тут набій уха глушить.

Ей набою ти зрадливий
Ей набою голосненькій,
З капітана кров ся ліе,
Впав капітан молоденькій;
Впав конає на мураві
Кров кипяча траву росить,
А капітан кличе хлопців,
Тай конає і так просить:

„Як я брата вже сконаю,
То зложіть мня на топори,
Занесіть мня де найкраще,
Занесіть мня в сині гори.
Там де люди не заходять,
Там де пташки не сьпівують,
Там мене ви поховайте,
Най Ляхи, мій гріб не знають.

А мій топір золочений
В Дністер Дунай затопіте,
Нехай знають руські люди,
Нехай знають руські діти:
Що хто жінці в сьвіті вірить
Мусять марно загинати
Як ваш Добуш, ваш капітан
Йой про-сти-мня — Боже — Мати!“

* * *
В чорногорі сонце сходить,
Чорногора в сьвітлі тоне,
А в скалі там гень глибоко,
Там сова десь плаче, стоне.
Але Добуш ей не чує,
Бо в могилі вже не чути
Ані пісню Добушеву,
Ні флюяри слезні нути. —

С Л Е З И

Високо над землею стрітили ся два великі духи і почали розговор:

— Я був великим добродієм людськості — сказав перший.

— Я також був великим добродієм — сказав другий.

— Якеж було твоє найбільше добродійство — запитав перший.

— Я найшов средство яке усуває слези людей. Про се средство я написав більшу книгу, яку передав сусільству. А ти що вчинив?

— Я обійшов цілий сьвіт, каже перший, і видів нещасних всего сьвіта. Ті, котрі могли плакати облегчали своє горе слезами, а сі що не мали слез терпіли гірш перших.

— Щож ти вчинив для них?

— Я кинув в огонь гвою книгу.

МУШКА

(В погони за щастем)

„Дитя Всесенної, сонце, пестило теплим лучами свою доч-землицю не по мацошому. Вже і люд божій почав розглядатись по небозводі, шукаючи за темними хмарками.

У воздуху уносились граючі мухи то сідали на перегнилі відпадки то вмивали себе нитчастими ніжками наче найбільші вороги плюгавства. Духота виробила в них особливий настрій, нервозно-докучливий і вони мов великомісські жителі надокучували велитам-людям, не зважаючи на небезпеку життя.

В ту же мить за волею відвічного закона, злетіла молоденька мушка. Весела, гнучка, вона скоріше других звихала ся по воздухнім просторі, легонько присідала і вмивала себе, радуясь житєм. Горда своєї уроди, осмівувала красу і щасте. — Кажеть ся світ усміхав ся до її, так що лише жить, жить і жить великим безмежним щастем.

Упосна думками, сповнена радістю, понесла ся, на височинь крил своїх, і відлетіла в далекі, незнані їй сторони.

З очий затратила своїх, але вона з запертим віддихом летіла дальше і добилась біля чудової палати.

Тут пристала... Спочала... Що воно таке?... Чому ось тут не розкошують наші... Відай не знане їм се чудове розкішне житє. Цікаве що там у нутрі дієть ся? Хто і як там живуть? Ох, ті божі творила мусять бути гарні, так як все отсе довкруги них.

А може там у тій палаті живе і сумує мій суджений, радий ділити свої достатки з тою, хто захоче віддати свою розкіш.

Призадумалась... Стрепенулась і вмить подалась вниз та тайком наче злодій передістала ся у столову кімнату, де забавляли ся пани солодкими присмаками.

На разі ніхто і не завважив так рідкого гостя. Її, мушці, стало дивно, що краси її не спостерігають, не подивляються... і вона забрепіла. В ту же хвилю почув ся голос молодого хлопця: „А дивіть ось Мушка!“

І вона оголомшена тим окликом, одурена снітощами в безтямі кинулась напроти гарного панича і... впала у солодич. Крильця її обліпились і вона розбурхана простягла ся по тарелці.

Пани і пані удали ваче і нічого не бачили, а лакей виніс її з тарелкою у челядню. І поки жертва солодичи опам'яталась що коїть ся, приступив до неї велит слуга взяв її по друге у свої грубі, нечулі пальці, кинув об землю, розбиваючи бідну мушку, яка так горячо бажала зажити незнаним їй щастем — і спожив солодощі — рештки панського стола.

Лео Белмонт

Н Е Р О

(Вільний переклад).

Я сидів в своїй кімнаті під числом 13 і прочитував часописі.

Як раз вибила північ і хтось з легка застукав до дверей. Оглянувшись побачив на порозі безформного духа.

Наче електрична іскра прошибла мое тіло і я аж підскочив на кріслі. Через мінуту пізнав в духови свого старого пса, Неро, якого закопали в садку рік тому.

— Чиж се можливе, — скрикнув я. — Чи справді то ти, Неро?

— Ваш запит мене ображає — відповів дух, невдоволеним голосом.

— Але...

— Жадних „але“, відбуркнув він, — і я мимохіть пізнав що в Нерови є щось більше чим я приписував йому як звичайній собаці.

— Бачиш однак мій дорогий Неро, ти...

— Пропу Вас не говоріть мені ти — але ви...

Його голос став поважний, і я змінив своє поступоване.

— Простіть мені високоповажаний пане Неро, що я нескладно з вами обійшов ся. Но коли ми вас закопали в саду, у мене, щиро признаюсь, не було ніякої надії стрітити ся з вами в тім або будучім сьвіті. А тепер я бачу вас в такому чуднім виді отверто кажу вам, пане Неро, що я ніколи не допускав що і у вас є дух.

— А то чому так? — спитав він, дивлячись на мене так грізно, що я благодарив небо, що його позбавило зубий.

— Як то чому?! — Чи хто небудь міг думати про таку можливість?

— Можливість, можливість, подражняв мені. — А не читали ви у Старому Завіті у Єклезіясти в 3 гл. 19 стих „Однакові свойства синів чоловіка і свойства скота. Як умирають одні так умирають і другі...

— Так, але... треба вам признати що різниця між нами є.

— Яка різниця? — відказав він грізно зближаючись до мене.

Се мене поразило і я лагідним голосом почав говорити :

— Чейже се кождому звісне... Вже від давна людськість прослїдила се... Кожде мале дитя знає... Ми ще в школі учились те, що... що... ми люди відмінні тим, що мислимо... розрізняєм... вглубляєм ся... шукаємо істини... що ми уміємо виражати свої чувства... Не говорячи вже о будові тіла.

— Ет! — перервав він мені нетерпеливим рухом. Не говоріть прошу вас, о будові вашого тіла. Ви приміром не дуже багато відмінні від арангутана, що то стояв в зоологічній кабінеті... Памятаєте, як ви прогнали мене, коли я бажав приглянути ся сему дивовидови та перебрав ся поміж ваші ноги. І тепер ви осмїляєте гордитись своєю будовою. Чейже ви не такі глупі, що ставляєте спирітуалізм, зависимий від будови скелета! Щастя що ви не покликаєтесь еще на руки, яких у мене нема, а то приходилоб подумати що малпа зі своїми довгими руками більше розвинена чим ви. — А то що ви там думали, роздумували, вникали,... шукали істини!... Та чи і я не лежав цілими годинами біля печі? Може думаєте, що я не розмишляв тоді? Так я розмишляв... І то багато роздумував... Думав і про те, що всі ваші мисли не вартають як то по вашому кажуть і нюх табаки... Ви чудувались, що я часами несподівано почав вярчати коли в голос почали читати свої рукописи. Ви думали що я ричу без причини... а мене злостила ваша глупа філософія, в якій ви шукали великих річий, не розуміючи малих.

Тепер що до правди. Ви думаєте що я сї не дошукував ся. Коли ваша кухарка давала мені помий замість приналежної полівки, а гроші моєї кривди ховала і придобряла собі капітал... чиж я не раз не відходив від миски навіть не дотиркаючись їди, а онїсся голодний волочив ся по цілому домови? Я добре знав, що вона краде ті гроші! Я бачив цілу правду, а ви... що вглублялись в істинну і шукали за нею навіть не бачили і не зрозуміли того, чому то я з дня на день тоншаю так що ребра можна було почислити. І може скажете тепер що я не виражав своїх чувств і гадок! Чи не тягав я вас до кухні за штанг, щоб ви нашли мені, що небудь попоїсти? Но ви навіть такої малої річи не могли зрозуміти... а ви філософ... Замість роздумати, ви вдарили мене палицею та відогнали в кут. І я, сердега, збитий і голодний мусїв повинуватись вашим людським чувствам. І якіж то ваші чувства? Чи не виражали ви їх подїбно папугасви. Я що правда не говорив словами, однак скілько посвяти поклав я більше, щоб виразити свої чувства питомими мені знаками. І ви сьмієте ще ставляти язик свій як артизм. Ні і еще раз ні!

— Та се ніби, так... але... все таки — протягав я жалїбно.

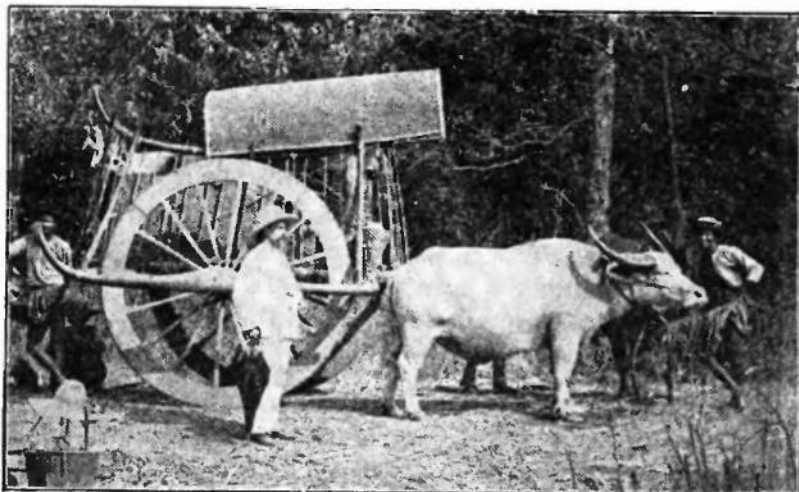
— Вічно се „але“! крикнув Неро і в отчаю заломав ноги. А згадайте но ви чи був у вас в хвилі терпінь друг вірнійший мене. Ви призабули вже як я гніздив ся при ваших ногах. Коли ви були сумні і почували себе нещасливим; забули з яким співчутем я глядів у ваші очі. Чи памятаєте ви як раз скликнули були: „якій розумний зір у того животного“. Я відчуваючи вашу журу старав спокійно вести себе, щоби не розярувати вас. Своім зором давав почувати вам, що є хтось, що чує з вами, що ви не самий, що і у мене є серце і розум. Те все висказать без вашого язика... гадаєте що легко?

— Ба, се стара історія... се звичайний інстинкт.

— От се мені подобаєть ся! — скрикнув він. Ціле жите ви нурялись в книгах, кормили себе чужими мудрощами, а однак ви з цілим своїм великим розумом, не бачили сего що вам під носом коїлось. Мені просто стидно було дивити ся, як ваша жінка на кождім кроці обманювала вас з тим музикантом; а ви при цілій вашій мудрости зовсім не завважали сего. Ви по товариському подавали йому руку, і цілювали в лоб свою жінку, та не помітили ні разу, як він затискав губи, а вона іронічно усміхалась до вас. А скоро він першій раз переступив поріг вашого дома, сейчас предчуте віщувало мені: не гаразд. Я виповз з під стола, заворчав і вхопив зубами його штанята. Ви тоді немилосердно побили мене і після того я сказав собі, що більше не буду мішпатись в се діло! А ви вважали що своїм великим розумом привчили мене поведень з гістьми. Памятаєте, якраз ви случайно, без всякого поводу, коли жінка ваша пішла сама на концерт сего музиканта скликнули. „Чи можливе, щоби вони мене обманювали“. Се інстинкт, сей інстинкт, якого ви так мало зважаєте, шепнув вам правду, без всяких даних, несподівано. Но ваш розум сказав: се неможливо. Тоді ви почали роздумувати, ставляти питання і факти і затемнили правду. Опісля ви посварились з жінкою і вона своїм плачем опутала ваш славний розум, тому що не хотіли повірити інстинктові, а се з простої причини, що логіка вашого розума і суд про себе не позваляв дивитись на голій стан річи. Но і щож... Они утекли і оставили вас в не славі і самоті. Я знав що таке станеть ся. І зі мною самим така історія скоїла ся тільки не так по глупому. Памятаєте, коли Діянка утекла з Гектором до сусідного двора. Я знав про все однак...

— Неро, прошу тебе! звідки приходиш робити такі порівняня.

— А! пане філзоф ви розсердились. Ви зле настроєні. В таких случаю, прощайте! Я зайду другим разом, як будете в ліпшому гуморі, і кланяючись з іронією зник через щелину дверей.

СТРІЛЕЦЬ

(Африканська басня)

Нераз розповідав я казку про стрільця Ніянґа рія-Нгенґа і його дві жінки. Він мав також два пси: він і вона. З ними ходив часто на звіврів. Але за якийсь час почав думати, що від него щасте убігає. І сказав: „прикличу знахоря, щоби злагодив мені щасте в польованю.“

Він прикликав знахоря і сей справивши напій дав випити а відтак сказав таке: Єсли ти перебудеш ніч зі своєю першою жінкою то йдучи на звівра сідай на дерево чекаючи на него; но если перебудеш ніч з другою, тоді сідай під горбками і чекай звівра. Ніянґа згодив ся на се. Від тоді він почав убивати множество звіврів і позискав щасте.

Одного дня вийшов зі своїми псами — увійшов в гущавину, а відтак видрапав ся на дерево. Пси сиділи під деревом. Не довго потім надбігла антельона. Він зложив ся і вистрілив. Антельона ранена скочила — решта зробили пси. Тоді стрілець старав ся злізти з дерева але не міг. Вже і сонце почало заходити.

Тоді пес подумав собі: „если мовчати му, мій пан ніколи не зійде з дерева. І заговорив він до свого пана кажучи: Кинь сокиру а ми спасемо твое житє. Тільки не важ ся нарікати на судьбу. Ніянґа скинув сокиру і зрубав мале деревце яке приставилось до дерева на північ. Тоді пес сказав своему панови: „Тепер зверни свої ноги на північ. Ніянґа зробив се і по деревцєви спустив ся в долину. Відтак взяв ся до антельопи; розпоров єї счистив і завинув в шкіру.

Ідучи домів пес промовив до него: „О пане, ми маємо тобі щось сказати, тільки не нарікай, кажучи: „що нема в тебе долі“. Памятаєш що приобіцяв ти знахорови як дав тобі напій. — Сьогодні ти призабув

свій обіт і тому не міг злізти з дерева. Ми тебе взяли в долину. Тепер що тобі скажемо маеш вислухати і зрозуміти. Віднині хто небудь буде говорити ти розуміти меш. Скоро птацтво пічне розговорювати, ти будеш розуміти; скоро кізел пічне говорити ти зрозумієш його; скоро корова пічне говорити ти зрозумієш її; скоро маленькій пташок в купцях засьпіває ти піймеш його. Однак лише ти будеш про се знати і мусиш держати все те у тайні. Єслиб ти сказав про те кому небудь — умреш."

Ніянґа-рія-Нгенґа сказав: „Добре“. Він взяв антельопу і поніс домів. Сего вечера пійшов скорійше спати.

Ранком в ранці зготовлено обід. Стрілець взяв частину зі стола і дав собакам. Каже жінка: „таке добре мясо, даєш псам?"

На се відповів він: Вониж мої товариші, що зі мною на звіврів ходять".

Жінка нічого більше не відказала. Решта їди Ніянґа роздав між челядь. На тім жили вони якісь час. З того часу що небудь звіврина заговорила, Ніянґа розумів, — але тримав се у тайні.

Одного дня сидів під хатою граючись зі своїми псами. Одна з його жінок, перша сопруга готовила гостину (касаву). Сейчас птацтво почало розговорювати кажучи козлови: „Сьогодні, гості прийдуть! В недовзі уб'ють тебе, козле".

„Ні" — сказав козел — на те ви домовий дріб, щоби вас убивати на гостину".

„Але не мене сказала чубата кура.

„Так перше тебе, — відповів козел. — Сьогодні тебе, завтра мене."

Ніянґа, що прислухував ся тому, розсьміяв ся, — а в тім, надходить теща. Жінка почувши сьміх свого папа, оглянулась довкола що таке сталося. В тім побачила свою матір дуже почудернацкому вбрану. Жінка сказала: „Так, ти пане сьмієш ся з моєї матери задля її убожества.

Чоловік відповів: „Твоя матір! Я навіть і не бачив її. Я сьміяв ся цілком з чого иньшого, таке що найшло мій ум".

Жінка почала плакати: „Се не правда! Ти сьмієш ся з моєї матери".

Вона сказала своїй матері: „Послухай, мамо, ти що приходиш звідати нас, є впсьміяна своїм зятем".

Учувши таке мати запалала гнівом і сказала: „Мій сину, ти мене образив".

І мати відказала ся більше приходити до дому своєї дочки. Вона будувалась з осібна. Дочка наготовила потрав для матері, принесла ей, але вона на прийняла.

Тоді жінка кинулась з плачем до свого чоловіка, кажучи: „пане, ти образив мою матір“.

Чоловік відказав: „яж тобі казав, що я сьміяв цілком з чого иньшого!“

Тоді відказала жінка: „Отже скажи мені з чого ти посьміяв ся“. Если ти не скажеш, так се певна річ, що з моєї матері ти насміхав ся“.

Вкінці чоловік сказав: „Ходім слати спокійно! Завтра я тобі про все розкажу“.

Слідуючого дня, Ніянґа казав скликати всю свою челядь. Всі явились у його кімнаті. Тоді Ніянґа сказав: „Мої дорогі! — Послу-

хайте що я вам розкажу, бо не задовго вмиру. Ви знаєте що я ходив на звівра ціле своє жите. Коли однак я почав думати, що мене щасте опускає, я прикликав знахоря щоб подав раду. Він вчинив мені се, кажучи: если будеш зі своєю першою жінкою, полюючи звівра лізь в гору на дерево; если-ж будеш з другою, остав ся в долині. Одного дня я пійшов з своїми псами на польоване. Я призабув на наказ знахоря. Вийшов горі деревом і стрілих антельопу. Вона впала — я силував ся зійти в долину, але не міг. Мої

пси приставили деґевце на північ і я зійшов. Тоді вони говорили мені кажучи: Ми взяли тебе в долину з дерева, і ти зрозумієш тепер нашу бесіду. Від тепер що небудь звіврі будуть говорити, ти узнаєш. Але нікому про се не згадай, бо з хвилию коли скажеш — умиреш. На сім стануло. Переходили дни за днями. Вчора курчата сварили ся з козлом. Я прислухував ся їм і розсьміяв ся. Мені ані в гадці було що моя теща надходить. Я сьміяв ся з курий. Моя жінка звернулась і побачила надходячу матір. Вона оскаржила мене говорячи: Ти висьміяв мою матір. Я відказував ся, але вона змушувала щоб сказати з чого сьміяв ся. Ви мої, дорогі, свідками обіту якій я мав з псами: „Не смієш виявити нікому тої тайни“. Сегодня жінка змусіла мене до сего. Тому я мої дорогі, скликав вас разом. Сегодня, я вмираю. До побачення. Присутні сказали: „Бог з тобою“. Ніянґа

станув і увійшов в хату. Заки жінка зайшла до него він умер. Тоді родина Ніянґа сказала: „ти жінко вбила нашого добродія; бо еслиб ти не змушувала сказати секрет він еще не вмер би. Заплати же нам за него,“.

Тоді вуяшко жінки відозвав ся: „Скільки жадаєте?“

Вони сказали: „заплати шістьма телячими головами“.

Вуйко взяв телята і сплатив.

Ніянґа-рія-Нгенґа оженив ся з двома жінками. Раз пішов був на зввіра і забув сказівки знахоря. Він завис на дереві. Його пси збавили життя і він почув їх слова. Вони заказали йому споминати про тайну. „В хвилі коли скажеш, — умреш“. Раз якось жінка знасилувала його сказати і він того-ж дня помер. Пси також скінчили разом зі своїм паном.

Я розказав свою казку. Чи вона гарна або ні я знаю. Єсли ми моглиб сказати більше ми сказали-б — а тепер час до снана, ходім же спати.

Я скінчив...

Є в житю щось гарне,
Сьвітле як перлина,
Чистє як сльозина,
Не змінчиве, не базарне
Тільки гарне, гарне...

З ним весь вік би жити,
Кинуть всі турботи,
Залишить скорботи,
Не злобитись, не судити
Тільки-б гарним жати.

Де ж найти се гарне
Повсюда блукаю
Скрізь його шукаю
Та все марно, та все марно
Ах, знайти-б те гарне.

Читанка для молодіжи і старших

„Всяка людина бажає,
щоб еї сусід мав со-
вість.

ЛЕВ І ВОВК

Поцастило ся вовкови вхопити зі стада ягнятко. Біжить драбуга домів і радуєть ся, що буде „свьято“. — Аж тут йому на стрічу стає лев і відбирає ягня. — Жалко стало вовкови відійшов подалеки тай завив болісно: „Чи не стыдно тобі сильнішому, знущати ся над слабшим.“

„Не кождий святий,
що постить“.

В О В К

Пообіцяв вовк, що не буде більше м'яса їсти і пішов у пустиню, щоб святим зробитися. В дорозі зустрів гусий. Одна гуска своїм звичаєм підвела голову в гору і засичала на його. Вовк скочив, загриз еї і з'їв. Як його питали через що він так зробив, то він відказав: „А на що вона сичала на свьятого“.

„За дурною головою
то і ногам лихо.

ЛИСИЦЯ І ЦАП

Захотіло ся цапови напиться. Він вліз у керничку, напив ся та стяжів. Став вибиратись, не годеи, почав ревіти. Побачила се лисиця тай каже: Коби у тебе стілько в голові розуму що, на бороді волося, то перше заки поліз там подумав би як звітам добутись.

Чим менче за себе
говориш тим більше
вартасш.

СОРОКА І ВОРОН

Сорока злітала з галузі на галузь і безустанно стрекотала. Ворон сидів неодалеко, сидів і мовчав, — Що же ти мовчиш, куме, — говорить сорока. — Чиж ти не віриш тому, що я розказую. Не дуже й вірю, кумопко — каже ворон. — Хто так богато болтас то на певно лже.

Знане — се зброя.

Д И К

Під деревом стояв дик і справляв клики. Побачив се осел і питає: „Пощо справляєш клики? Від кого хочеш оборонятись коли довкруги не видко небезпеки.“ — Запізно готувити ся до оборони коли напасник усяде тобі на спину — відповідає дик справляючи дальше свої клики, а осел як осел дивив ся нічого второпаючи і роздумував як то дик по дурному себе веде...

Лучше одно добре як
двое лихих.

ГУСЬ І ЖУРАВЕЛЬ

Планав гусь по озері і громко зі собою розговорював: „яка я чудесна птиця. І по землі ходжу і по воді пливаю і по воздуху літаю. „Нема на світі такої другої птиці як я“ — Почув се журавель тай каже: „яка з тебе гусь дурна птиця. А скажи но чи годна ти пливати як щупак, бігати як олень, літати як сокіл?“

З КНИГИ ЖИТЯ

В кождім дїлі кінець починаєть ся
зараз в самих початках і часто його можна
добачити.

Скупий подібний ослови, якій ціле жите
трудить ся а опісля з його шкіри вирабля-
ють бубни, на потїху другим.

Жінки дають більше чим обіцяють а
чоловіки обіцяють більше чим дають.

Тайна продовження нашого життя полягає
в тім, щоби його не скорочувати.

Світ все останеть ся світом, хотя його
сліпий не бачить.

Бій ся того, хто тебе боїть ся.

Людям не достає не сили, але волї.

Нема більшої школи від школи життя.

Довга ненависть приправлена завістю.

Одні очі і плачуть і одні сьміють ся.

Декому вірять без доказів, а деяким
навіть дивлячись на докази сумнівають ся.

Стережіть ся тих що радіють злему,
гірше чим тих що чинять зло.

Не звертай уваги на того що всіх
ганить, а лише тебе хвалить.

Если ти знаходиш ся в товаристві лю-
дий, яких поведене тобі подобаєть ся і ти
хочеш їх наслідувати вперед всего запитай
себе: чи розумно буде їти тобі по їх слдам.

?

ГРОЗА АМЕРИКАНІЗАЦІЇ

ДВА ДРУЗЯ

Темнота і п'янство
Се два друзи,
Спільно сіють
Спільно жнуть,
Стогне люд
Від їх вражди,
Хто звільнить нас
Від тих пут.

Загадка: Хто є най-
гіршим ворогом ро-
дини?
Хто відбирає, здоров'я,
честь, розум і гроші?

Що ділати? Запит
такий приходить кож-
дому, хто призадумає
ся над собою, роди-
ною, народом — ди-
влячись на нашу бід-
ноту і горе.

Треба образова-
тись — се одинока
відповідь:

Зачинай образоване від
себе самого і рідні і
пам'ятай: багато лиха
творить ся через те,
що деякі люди бажа-
ють бути учителями
тоді, коли як раз на-
лежало-б їм бути уче-
ками.

З'ОРГАНІЗОВАНИЙ КАПІТАЛ А НЕСЬВІДОМЕ РОБІТНИЦТВО

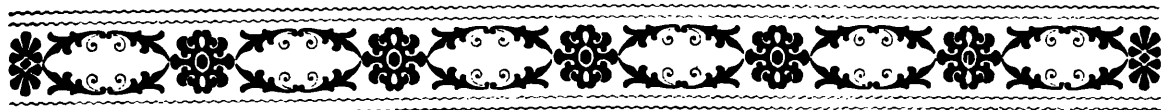
ДВІ ПРАВДИ

I.

Орел бе сокола, а сокіл гусий,
Від тигра гине вовк, а кітка їсть миший,
Сумна се боротьба, а однак правдива
Всегда має верх над слабостью сила.

II.

Пани в розкішних палатах
Дакють всеневно пир друзям
А в тойже час в убогій хаті
Бідак не їсть по цілим дням.

ТАКОЖ КАЗКА

— Мамунцю, любите слухати казки ?
— А вже-ж.
— Чи хочете, щоб яку оповіла ?
— Добре дитинко.
— А чи будете ви раді тому ?
— Так коби лиш не довго.
— Но, ні.
— Оповідай !
— Була раз... собі шклянка... і я її розбила.

РОЗМОВА

— Чом ви мамо до мене не говорите — каже Івась що крутився біля матері, що пекла бублики.

— Та бачиш же, нема коли ! — відказує мама. — Та і що я буду тобі говорити ?

— Так, що небудь ! От сказали-б: ось на тобі Іванцю бублика.

ГАРНИЙ СИН

— Синошу, пійди нарубай патиків ?
— Ох мамо, ноги дуже болять...
— Синошу, іди їсти кашу !
— А де-ж мамо моя велика ложка.

ТРИ ЮШКИ

Жалівся старий батько синові, що не годує його невістка тай голодний повсякчас сидить.

Син почав докоряти жінці. А вона:

— Хіба-ж я тата не годувала ? Сьогодні вже тричі годувала: варенаки варила — юшку йому дала, картоплю зварила — юшку дала, яйця варила — юшку дала. Три юшки, тату, з'їли, та ще вам мало ?

РОЗУМНИЙ СИНОК

Батько вмовляє свого ледачого сина — школяра і каже:

— Ти знаєш, ледачого, що в твої літа Юрій Вашингтон був найкращим учнем у школі ?

— А ви, тату, знаєте, — одказує хлопець, — що в ваші літа Вашингтон був уже президентом Сполучених Держав ?...

ПОЛАТАНІ ПОСЛОВИЦІ

Доти збанок воду носить, доки нема гроший на пиво.

Хто рано встає, той скорійше їсти хоче.

Бійся не того собаки що бреше, а того що лестить ся.

На скалі й ворона видається за орла.

Кому щастє тому й когут несеть ся.

Кому весілля а курці смерть.

Лихий собаці два шматки хліба дають, а добрій один або й нічого.

З дужим не борись, з дурним не водись, а з добрим не судись.

Смерть та родини, не ждуть доброї години.

Налякав міх, то й торба лячна.

Не скачи так дрібно, бо то не потрібно.

Правдиве слово завжди просте.

Золото й у попелі видко.

Старого лиса не виведеш з ліса.

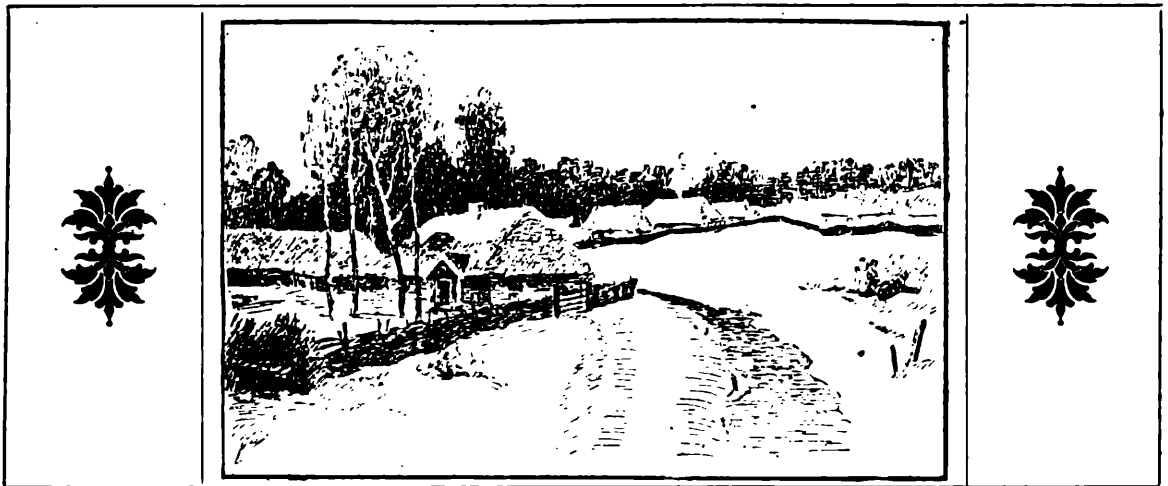
ЗАГАДКИ

Чим більше з мене беруть, тим більша стаю. (яма)

Летіла сорока а за нею сорок. Скільки всіх ? (двоє)

Що таке закон ?

Закон — се павутиння, що в ньому заплутують ся маленькі мухи а великі продирають його і вилітають ціло.

ПОСЛІДНІ ДНИ СОКРАТА.

Покликано Сократа на суд. Судити його зібралось більш як п'ятьсот судіїв. Прийшли всі ті що обвинувачували Сократа. Прийшов і сам Сократ. Судили у Греків звичайно серед міста на майдані і багато людей сходилось слухати, як судять.

Так і цього разу було.

Ті, що обвинувачували Сократа вийшли вперед і кажуть:

— Сократ винуватий тому, що не вірить в наших богів і проповідує якогось нового бога.

Тоді каже Сократ:

— Судії і народе! Я прожив у Атенах 69 літ. Житє мєє всім перед очима. Я вчив на майданах біля храмів. Коли хто чув від мене безбожне, або бачив що я чиню погане, то хай скаже.

Усі мовчали.

— Щоб дізнатись про волю богів у нас ворожать, а я казав, що волю божу ми можемо пізнати прислухуючись до голосу свого сумління, бо воно каже нам чого хоче Бог.

І на се нічого не відмовлено Сократови.

Тут знова забалакали ті, що обвинувачували його.

— Сократ еще тому винен, що своєю наукою розпоганює дітий наших.

Сократ каже:

— Люде добрі! Я учив дітий наших того, що треба знати кожній людині, учив їх розуміти голос божій, де правда а де брехня, де добро, а де зло. Я казав і старому і молодому: не шукайте багатства ні слави, не думайте перше про тіло як би йому догодити а думайте про душу. Думайте про те, як робити користь людям, а над усе становіть праведне житя. Я вчив так, як мені казало сумління, і за свою науку я годен піти на смерть.

Замовк Сократ і вороги його мовчали.

Почали судії радитись і довго розважали а в кінці осудили:

— Сократ винен. Засуджуємо його на смерть. Він повинен випити пугар отруї.

— Не боюся я смерті — сказав Сократ — а жалко мені того, що зганьбили ви себе і нарід тим, що засудили невинного. Прощавайте.

Що дня приходили до Сократа в тюрму його ученики і він їх навчав. Не сумував і не боявся смерті. День кінчини зближався. Ученики наважились підкупити вартового, щоб вночі вивести Сократа з тюрми. А тоді думали вони відвести Сократа у чужу землю. Скоро стало розвиднюватись один з учеників удався тій цілі до Сократа. Вартовий знав його і зараз пустив. .

Сократ ще спав і то так спокійно, як би се не його тикалась година смерті.

Пробудившись почув тайний намір. Ученик говорив палко, плачучи, але Сократ не піддавався, а коли сей скінчив сказав ось так:

Спасибі тобі, Критоне. Я знаю що ти зважився на те, люблячи мене. Знаю що ви всі любите мене і вдячні за те, що вчив я вас. Але не самого почування треба слухати ся. Щоби виратувати ся, я мушу зробити не по правді, не додержати свого слова. На суді я сказав що готовий вмерти за свою науку і я мушу додержати свого слова, хочби і які муки мені довелося за се терпіти. Нехай вам пощастилоб вивести мене з тюрми живого, але вивелиб ви мене вже не такого як був вже попереду, а брехуна. Чиж сього вам хочеться.

Бачив Критон, що Сократ правду каже і всеж хочеться йому виратувати учителя. І каже він Сократеві:

— Хто знає тебе, той не скаже, що ти брехун. Ти одуриш самих тих поганих людей, що не по правді осудили тебе. А окрім них всі радувати муть що ти виратував ся.

Годді Сократ сказав поважно:

— Ні Критоне! Утікши я удую не самих ворогів, а усіх людей і сам своє сумління зраджу. Я ціле своє життя навчав що людина повинна все робити по правді. Колиж я сам робити му не по правді, то як жалати мені сего від других. Я можу втечу від тюрми, від ворогів, але куди я втечу від свого сумління.

Зрозумів Критон, бесіду Сократа і пішов оповістити своїм ученикам.

Настав останній день Сократа. Увійшли ученики в тюрму. Сократ лежав на ліжку, з його щойно скинуто кайдани. Коло ліжка стояла жінка і держала на руках найменчу дитину, біля неї стояло ще двоє. Вона плакала і рвала на собі волосся. Сократ казав ученикам відвести її додому. А опісля став поучувати учеників.

Під вечір принесли отрую. Він випив її кажучи: — Не страшно вмирати, але лячно жити нерозумно, не по правді.

Ученики заридали.

Сократ почав проходитись по в'язниці і завважав що тіло його холодне.

— Друзя, я вмираю! Дякуйте Богові, — озвався Сократ а потім здригнувся одразу і випростовав. Перед учениками лежав тільки труп дорогого учителя. Один з них нахилився і закрив йому очі.

ЯК БУВАЛО ДАВНИХ ЛІТ

Запорожець у Хана в послах.

По розбиттю польського табору гетьман враз козацькими полковниками відобрали клятву від вельможи Потоцького що вже не буде знущатись над Україною і пустили на волю. Один лише Старшина спротивився такій легковірності Запорожській. Він вирвав жмить білого вола, ся старечої голови і заголосив: „Гей! Гетьмани, Гей Полковники! Не чинить сего безглузного діла! Не вірте панам ляхам! Вони змінчиві собаки!“ — і виняв турецьку шаблюку розломив на двоє зі словами: Як двом кінцям сеї шаблюки не зійтись в одно, так й нам ніколи не прийде ся зажити в згоді з панами ляхами та доконувати великих діл рабською згодою. Памятайте мої слова. Перед смертним часом вам прийде ся спімнути мене! Думаєте що купили спокій і мир! Думаєте що станете панувати! Будете панувати, але не тим панованем, що вам бажає ся. Здереть шляхта з ваших голов шкіру, набе гречаною половиною і довго буде видати їх по своїх ярмарках. Пропадете в сирих темницях, замуровані в камінних стінах, а решта мов баранів варити муть живими в кїтлах.

З НОВІЙШИХ ЧАСІВ

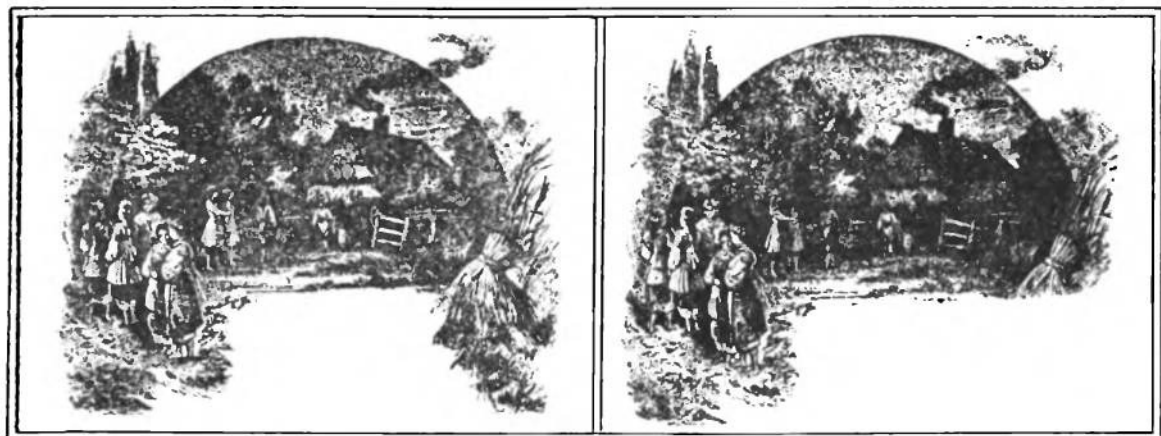
Стало ся! Від осені 1901 р. обняв уряд намісника гр. Потоцький і застеріг собі такі широкі права, що через них став властиво не намісником конституційної держави, але самодержавним володільцем краю. Зараз в початках зазначив він вороже становище проти Українців і своїм поступованем викликав грізні наслідки. Нарід не знайшов виходу в межах означених законом, доходив до крайности а в слід за тим йшла відповідь: насильство.

І чиж дивниця, що той психологічний процес, якому підлягав загал відбив ся в молодому Мирославі і в його уяві усунене ворога стало моральним наказом і для сеї ціли пожертвував свою молодість, будучність і жаль та тугу рідні він,

„За кривди українського народу“ — сказав лишаючи смертельно раненого графа Потоцького.

Мирослав Січинський

ШЛЯХОТНА ДУША КРАСИТЬ ТІЛО

Стояла перед зеркалом і украшала своє тіло, щоб гарне було. На столику розкинені всілякі прибори, якими підносила свою красу і хочай єї гарної будови позавидовалаби не одна жінчина, вона не була вдоволена. Почувала, що єї бракує чогось, що робить людину природно гарною принадною, чаруючою...

Почала обуркуватись.

В тім хтось з легка застував у двері, і не чекаючи дозволу увійшов в кімнату.

Вона скрикнула — і блискавкою притулилась у кутик.

— Пощо вам стидатись, ласкава пані, та крити се чим гордитесь. Если не жалуете часу для свого тіла, то чомуж вам стидно показати те що витворили. — На щож тоді придатна ціла ваша праця над красою себе.

— Всеж таки — прошепнула вона, спускаючи в долину засоромлений зір.

— Ні, ні, моя пані! Вам цілком не треба стидатись сего що вважаєте за цінну річ свого життя. Радше сідайте вигідно на онтім фотели і послушайте цікавої історії яку розкажу. Прошу однак все вислухати уважно, бо в ній найдете лік на красу, таку якої бажаєте і то певний.

Вона розхвилювана, під впливом спокійного поведення присіла на фотели, а гість почав розказувати.

Ви не раз бачили образ „Послідна Вечера“ за столом сидить Ісус а довкруги него дванайцять апостолів. Образ сей малював італійський маляр Леонардо де Вінчі.

Люди подивляють артизм маляра, а однак мало хто знає, історію сего образу.

Пані, здивована гляділа на гостя, бо і щож мав спільного образ з ліком на красу.

Гість се спостеріг. — Не безпокойтесь ласкава пані, я власне іду до річи. Ось початок...

Леонардо де Вінчі беручись до праці бажав в лицах апостолів представити як найвірнійше їх характери. Се дало йому много літ тяжкої праці, заки вималював одинайцять лиць апостолів.

Опісля почав шукати лица, яке послужило би йому за взір для Ісуса.

Минуло багато часу аж в Мілянї найшов він молодого чоловіка, якого лице було виразом духа правди і любови. Маляр взяв його за взір.

Однак образ не був скінчений. Бракувало еще одного лица — лица Юди зрадника.

І знов почав маляр шукати чоловіка який би міг нагадувати Юду. Ходив по в'язницях, тюрмах, місцях злочину і безправя, щоби лише найти лице, яке нагадувало би найбільшого злочинця, що зрадив і запродав найневиннішого на землі.

По многих трудах він найшов те чого шукав. Було се в тяжкій в'язниці в Римі. Злочин, лихі думки, лихе жите втиснули на нім знамя занепаду морального, чого саме маляр шукав.

Леонардо відмалював те лице і дав його Юді. Коли вже образ був скінчений, маляр случайно довідав ся що сей злочинець який служив за взір Юди є тим самим чоловіком що передше взоровав на лице Христа...

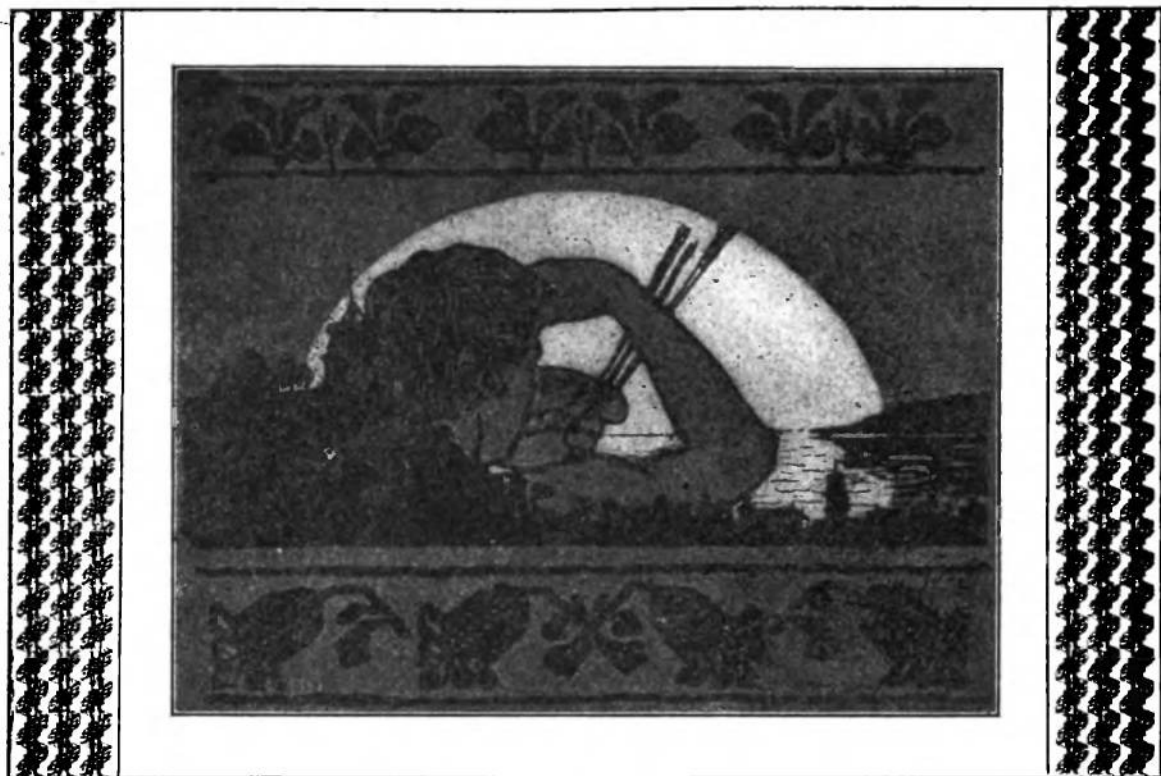
Бачите отже пані — кінчив гість — що кілька літ грішного життя зробили так велику зміну на чоловіці. Если отже хочемо бути правдиво гарними з лица, нам треба перше всего ушляхотнювати духа великими і гарними думками і ділами.

Пані глибоко задумались і не завважала навіть, коли гість вийшов з кімнати, лишаючи єї в задумі. Минали хвилі і вона все еще думала. Опісля стала промавляючи: так, я мушу бути доброю бо хочу бути гарною.

І від тоді почала помагати меньчим ставати в пригоді людям.

За якийсь час спостерегла у зеркалі, що лице єї було діявольсько-гарне. — Тому, що все що чинила вона доброго, чинила прилюдно виключно для вдоволення себе для збогаченя своєї краси.

Antol France.

ЛЮЦИПЕР

Тафі, фльорентийський маляр і різбар мав незмірений страх перед злими духами особливо в тих нічних годинах, коли дозволено чортам рядити і панувати в нічній пітьмі.

Страх сей був узасаднений, бо пекольні сили мають за що ненавидіти малярів, які кількома почерками пензля страхають лупі людські більше чим найвимовніші монахи. І в самій річі. Бо кілька то бідний монах мусить накричатись, навимахуватись руками, натрубіти, нагудіти, заки хоч в часті представить овцям страшного ворога душ людських — чорта — а то все вітер рознесе, випумить з голов людських. Що ниншого образ приміром „Страшного Суду“. Він неустанно промовляє через очі до грішника, душі побуджує до жалю і покути, а часами впливає хосенно на обичайність і моральність.

Найзнаменитші малярі малювали у фльорентийських і пізанських каплицях образи Остатнього Суду. Взірці до сих праць побирали вони з оповідань Dante Alighieri, чоловіка докладно ознайомленого з теологією і канонічним правом, який на власні очі оглядав добрі і злі духи підчас своєї славної вандрівки по пеклі, чистилищі і небі, куда удало ся йому дістати задля незвичайних заслуг своєї вибраної любовниці. Образи ті були

надто вимовними, тож сміло можна сказати що приносили більше хосенні наслідки чим читане найвимовнійших праць о морали.

Отже фльорентийські малярі працювали над тим аби представити таку напрімір сцену:

В тіни помаранчевих дерев на цвітистій леваді грають ся гарні жінки і молоді хлопці при звуках арфи, а у віддали видніє смерть, яка скрадаєсь до них зі своєю невідлучною косою. Був се спосіб навертати грішників що спивають з женських уст розкіш і забуте о Бозі.

Аби направити скупарів, маляр представляв чортів, що ліють розтоплене золото до рота багатого єпископа або настоятеля монастиря.

Мали отже чому чорти ненавидіти малярів фльорентийських, бо ті представляли чортів в дуже поганім виді зі смочими головами, гадючим хвостом, крилами лилика.

Пригода Спінелі дає нам понятє, як на се задивлялись чорти.

Спінельо Спінелі з Арезо походив зі шляхотного роду колись сказаного на вигнане з Фльоренції. Був він великий артист маляр свого часу. При кінці свого працювитого житя, забажав Спінельо вернути до свого родинного міста, славного Арезо. Принято його там з приналежними почеснями, бо жителі міста памятали о тім, як за молодих літ Спінельо, член брацтва матери божої милосердия, відвиджунав хворих і гребав померших підчас великого помору в р. 1383. Також вдячними йому були за се, що він своїми великими ділами учинив назву міста Арезо славу на цілу Тосканію.

Приготовили йому отже торжественне прийатє. Осівши в Арезо, Спінельо мимо свого старішого віку прийняв важні відвічальні горожанські обовязки.

Часто говорила йому жінка:

— Відпочинь! Нехай творять молодші. Мудро роблять ті, що в старости літ своїх зазнають добре заслуженого відпочинку, бо годить ся, щоби старі літа плили в спокою і побожнім роздумуваню. А се мальованє, мальованє до нескінчености є купенєм Господа Бога. Кажу тобі Спінельо відійде від душі твоєї спокій, если не занехаш пензля і золота.

Так говорила чесна жінка. Спінельо однак не слухав єї і думав вічно о нових лаврах своєї слави.

І замість пійти за радою своєї жінки і зазнати розкоші відпочинку Спінельо зробив нову умову з будівничим виконати малюнки в Сант-Ангело. Наміряв представити цілу історію Михаїла Архангела, і на те потребував множєство постатий. Він вичитував відповідні уступи з письма сьвятого, які мали йому дати вдуховненє до сеї праці, вглубляв ся в значінє кожного верша, кожного слова. Цілими днями перебував в робітні, а навіть засідаючи до їди, або йдучи на спочинок, напружував ум для свого діла. Навіть вечерами переходячись у підніжу гір, де зносились сильні мури і стрілисті бані Арезо, не позваляв відпочати своєї спрацьованій голові, але обдумував подробиці наміреної праці.

Коли діло дозріло в його умі цілковито, взяв ся до рисованя червоним олівцем поодиноких постатей на мурі. Над великим алтарем умістив найгарнійшу наймогітнійшу сцену: Архангел Михаїл веде побідну борбу з гадюкою о семи головах і десяти рогах, а під стопами небесного лицаря вєть ся потоптаний цар пекла, люципер, представлений в такій поганій постаті, яку тільки можна видумати. Постаті здавали ся виходити наче живі з вільної руки артиста, а найліпшою і найвимовнішою була стать Люципера, яка приймала страхом кожного. Лице його було таке погане і таке відражаюче в його безсильній злости, що відбивало ся глибоко в душу видця і через довгій час переслідувало уяву кожного, хто хотя раз на него поглянув. Нічого отже дивного що і творець мав його все перед собою, чи то на вулиці чи дома.

Пізно в ночі Спінельо подав ся до сипяльні, уложив ся в ліжку і заснув. У сні показав ся йому ангел рівно гарний як і Михаїл, але цілий чорний від стіп до голови. І сказав чорний ангел:

— Спінельо! Я є Люципер! Приглянь ся мені! Чи бачив ти мене де-небудь і колинебудь в постаті такій поганій і з'огидженій, як та, в якій ти представив мене на своїм мальовилі?

Трясучись від перестраха і тревоги відповів дрозжачим голосом старенький артист: — Ні, пане, я тебе ніколи не бачив очима, бо не був у пеклі як Dante Alighieri, я надав тобі відстрашаючий вигляд лише в тій цілі, щоби представити погань гріха.

Люципер порушив раменами, а бідному малярови видалось що ціле місто піднесло ся нагло до небес і опало назад.

— Спінельо — каже люципер — послухай мене і відповідай на мої питання. Я є не злим бесідником, знають про се ті, що після моєї намови пішли під мій вплив як і той перед чиї стопаи шлєш молитви твої.

Спінельо мовчав, а люципер говорив дальше.

— Читав ти книги, в яких є бесіда о мені, і знаєш які суть мої чини. Знаєш, що покинув я небо, щоби зістати царем сьвіта. Був то чин могутний і був би одиноким, немаючи собі рівного в діях віків, если би не Великани, які в подібний спосіб повстали проти бога Йовіта. Слідно ту сцену різблену на мраморі старих гробів. Тож се знаєш?

— Правду кажеш, — відповів Спінельо — я бачив той гріб, в Санта Репераат, у Фльоренції. Се величава спадщина по Римлянах!

— Одначе — говорив люципер усміхаючись — не представлено там бунтівничих Великанів в постатях черепах або гадюк, як то ти стараєш ся вчинити.

— І цілком слушно — добавив маляр — підняли вони бучу проти поганського божка, але Люципер, підняв ворохобню проти Господа, пана неба і землі. Так було безсумніву.

— Хай буде так — відказав люципер. — Але кілька ріжнородних гріхів вкладаєш ти на мене за се?

— З цілковитою певністю сїм, і то самих гріхів смертельних.

— Сім! — крикнув ангел темряви. Знова отже теологічне число. В подіях моїх сімка повторяється дуже часто. Спінельо, я знаю, що ти вважаєш мене за гордого, заздрісного, злісного. Та хай би той неслухняний осуд остався при мені. Однак...

Виговорюючи се слово люципер зложив руки на панцир, що ослоняв його груди, похилив темне своє обличчя і потряс кудлами свого волосся.

— Спінельо! Чи ти на правду посуджуєш мене як лінивця? Чи можеш вважати мене за нездарного боягуза? Чи ти думаєш що тому хто підняв бунт і витримав в своїм забракло відваги? О ні! Отже справедливість наказує, щоб ти на образах представляв мене як відважного борця з гордим чолом. Навіть і до чорта треба бути справедливим, если справедливости шукаєте. Будь певний що своїм глупим роздумованем ображаєш того, до кого молишся представляючи його як всемогучого і в борбі з противником постаті поганої гадюки. Спінельо! Ти є уперто дурний мимо твоїх старечих літ, — бере мене охота накрутити тобі порядно вуха як глупковатому ученикови.

І для великого свого здивованя побачив Спінельо, що при тих словах Люципер витягнув руку до його голови. Перенятий трівогою маляр завив нелюдським голосом і пробудився.

Чесна пані Спінельо, збуджена нагло тим верескливим голосом, спитала що сталося. Трясучись наче у фебрі, оповів маляр що бачив у сні люципера, який сягав по його вуха.

— Яж тобі прецінь говорила — сказала чесна жінчина, усі ті постагі які неустанно малюєш по церковних мурах, доведуть тебе вкінці до божевілля.

— Таж я не одурів еще — закликав. — Я його бачив прецінь цілком виразно. Він є гарний, хотя чорної краски, сумного лица але гордий себе. Зараз завтра знищу страшну статю яку намалював а на її місці поміщу отсю, що бачив у сні. Навіть проти діавола, не вільно бути не справедливим.

На другий день Спінельо хотів стати з ліжка. але сили його не дописали. Він утратив притомність і упав на постіль. Кілька днів горячував і в недовзі опісля помер.

ВАРАВА

Вараву випустили з тюрми і він зі всієї сили почав втікати безлюдними пустарями. — В горах здержався. Там відпочав, а коли зближався вечір осторожно підходив гостинця. В години зі дві побачив подорожного чоловіка, вхопив камінь і убив його опісля обшукав одіж, найшов сухий кусник хліба, поживився, і полишаючи скривавленого трупа перейшов в друге місце. Так переховувався він з дня на день убивав людей, рабував і переходив з місця на місце подалегідь від людського ока.

Убійства часто лучались кругом Єрусалима, кождий день находили люди при дорозі скривавлених трупів — і жителі Єрусалима говорили судиям: „Се діла Варави! Пощо випустили ви його з тюрми“.

Судії відповіли: „Ви самі того хотіли. Чиж не кричали: випусти Вараву, а розпни Ісуса.“

Тяжко було жовнірам найти Вараву, він мов змія крився у скалах.

Раз якось побачив Варави подорожного вискочив зза каменя крикнувши: Стій! Подорожний пристанув і се Вараву здивовало. Другі подорожні втікали, падали на коліна, просили життя, а той ні.

„Чого тобі треба від мене запитав подорожний.“

„Дай все, що маєш при собі — крикнув Варави.“

Подорожний подав Вараві торбу з рибою, хліб і гроші.

„Скидай еше свій плащ“ — сказав Варава. Подорожний подав плащ питаючи: „чи і сорочку тобі дати?“

„Так“ — гукнув розбійник: — „А тепер я мушу тебе убити.“

„Защо?“ — запитав подорожний.

„Тому, щоб ти кому небудь не розказав про нашу стрічу. Плач, молись, бо жите твое кінчить ся.“

Подорожний зрушив плечима:

„Скінчити мое життя ти не годен, бо воно немає кінця.“

„Як то немає? От я його тобі сейчас відберу!“

„Так, ти відбереш мое тіло, так як взяв ти рибу, хліб, гроші і одержу, але жите мое продовжається вічно“ — і при тих словах подорожний вказав на небо.

„Там, нема нічого“ скрикнув Варава, „не будеш мене піддурювати! Если би ти знав з ким говориш, то волоси дубом стало би тобі на голові! Я вже пережив не одну небезпеку. Мене мали розп'яти на хресті, але вмісто мене розп'яли другого з Назарета. Мое ім'я Варава! А щож ти за один?“

„Я друг того, кого розп'яли вмісто тебе“.

„Коли ти друг його, так йди в супокою“.

Подорожний пішов дальше дорогою, а Варава лишив ся в глибокій задумі.

В скорі після того Вараві удало ся убити багатого купця. Зрабував багато гроша і зайшов з ними до Єрусалима. Купив собі нову одіж щоб ніхто не пізнав його. Нараз заговорив хтось з поміж людей: „Варава в місті“.

Його спізнав один жовняр, що давнійше вартував Вараву у в'язниці. Сейчас позамикали всі брами міста.

Варава почав втікати по вулицям міста і надібав, чоловіка якого пустив був не вбивши.

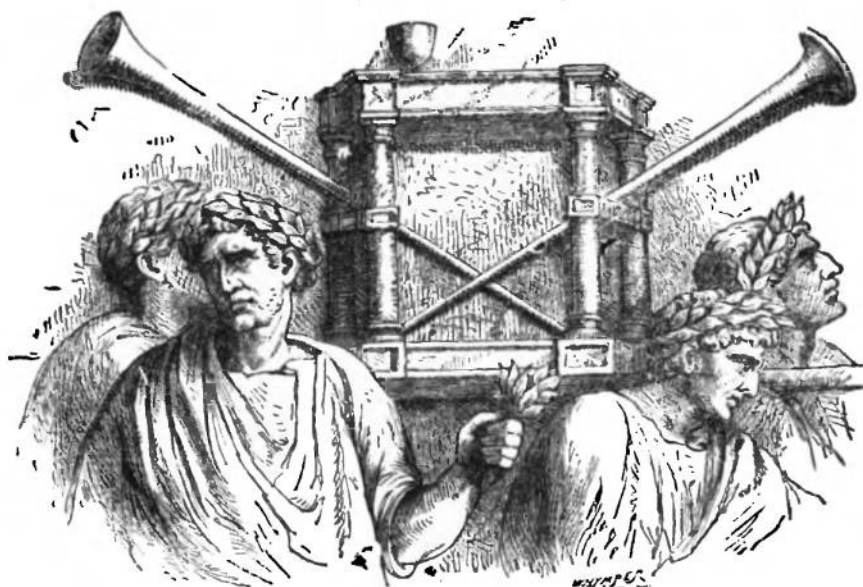
„То ти Варава“ — запитав чоловік.

Варава упав перед ним на коліна і протягнув руки: „Твого друга розп'яли вмісто мене! Убий мене! Убий мене аби не мучили мене! Аби не попав я в руки грізного судії. Лучше ти убий мене за твого друга.“

Чоловік сказав: „Іди за мною скоро, я тебе сховаю“.

І завів Вараву до свого дому, погостив і сховав в безпечне місце.

МАРІЯ

У Йосипа, у тесляря,
 Чи в бондаря того сьвятого,
 Марія в наймичках росла.
 Росла собі і виростала,
 І на порі Марія стала,
 Рожевим квітом розцвіла
 В убогій і чужій хатині,
 В сьвятому тихому раю.
 Тесляр на наймичку свою,
 Неначе на свою дитину,
 Теслу було і струг покине,
 Та й дивить ся. І час мине,
 А він і оком не мигне,
 І думає: „Ані родини,
 Ані хатиночки нема.
 Одна-однісенька! Хиба...
 Що-ж смерть моя не за плечима!“

А та стоїть собі під тином
 Та вовну білу ю пряде
 На той бурнус йому сьвятешний;
 Або на беріг поведе
 Козу з козяточком сердешним
 І попасти і напоїть:
 Хоч і далеко, так любилаж
 Вона той тихий божий став,
 Широку Тиверіяду.
 І рада, аж сьмієть ся, рада.
 Що Йосип, сидячи, мовчав,

Не боронив їй, не спиняв
 На став іти. Іде, сьмієть ся;
 І він сидить та все сидить,
 За струг сердега не береть ся.
 Коза напеть ся, тай пасеть ся.
 А дівчина собі стоїть,
 Неначе вкопана під гаєм,
 І смутно, сумно позирає
 На той широкий, божий став.
 І мовила: „Тиверіядо!
 Широкий царю озерам!
 Скажи мені, моя порадо:
 Якж доля вийде нам
 З старим Іосифом? О доле!“
 І похилилась, мов тополя
 Од вітру хилить ся в яру.
 „Йому я стану за дитину;
 Плечми моїми молодими
 Його старії підопру!“
 І кинула кругом очима,
 Аж іскри сипнули з очей,
 А з добрих молодих плечей
 Хитон полатаний до долу
 Тихенько зсунув ся: ніколи
 Такої божої краси
 Ніхто не узрить!... Зла я ж доля
 Колючим терном провела,
 Знущала ся над красою.
 О доленько!...

По над водою
Ходою тихою пішла,
Лопух край берега найшла,
Лопух зірвала і накрила,
Неначе бриликом, свою
Головоньку тую смутною,
Свою головоньку сьвятую,
І зникла в темному гаю.

II.

У вечері, мов зоря тая,
Марія з гаю вихожає
Заквітчана. Фтаор гора,
Неначе з злата-серебра,
Далеко-високо сіяє.
Аж сліпить очи. Підняла
На той Фтаор сьвятії
Очиці кроткі Марія
Та й усміхнулась. Зайняла
Козу з козятчком з під гаю
І засьпівала:

„Раю, раю,
Темний гаю!
Чи я молодая,
Милий Боже, в твоім раю
Чи я погуляю,
Нагуляюсь?“

Та й замовкла.
Круг себе сумно озернулась,
На руки козеня взяла
І веселенькая пішла:
На хутір бондарів убогий
А йдучи, козеня небога,
Ніби дитину на руках,
Хитала, бавила, гойдала,
До лона тихо пригорнала
І цілувала. Козеня,
Неначе тое кошеня,
І не пручалось, не кричало,
На лоні пестило ся, гралось.
Миль зо дві любо з козеням
Трохи-трохи не танцювала,
І не втомились. Виглядав
Старий, сумуючи під тином,
Давненько вже свою дитину;
Зустрів еї і привитав,
І тихо мовив: „Де ти в Бога,
Загаялась моя небога?
Ходімо в кущу. опочий,
Та повечеряємо в купі
З веселим гостем молодим!
Ходімо, доненько!“ — „Який,

Який се гість?“ — „Із Назарета“
Зайшов у нас підночувать.

А гость роззутий
Умитий, з кущі вихожав
В одному білому хитоні
Мов намальований сіяв.
І став велично на порозі
І, у клонивши ся, витав
Марію тихо... Йй небозі,
Аж дивно, чудно. Гость стояв,
І ніби справді засіяв.
Марія на його зирнула
І стрепенулась, пригорнулась
Неначе злякане дитя.

— „Во Іудеї не було,
Промовив гость, того ніколи,
Що нині узрить ся. Равві,
Равві великого глаголи
На ниві сіють ся новій.
І виростуть і пожнемо,
І в житницю соберемо
Зерно сьвяте. Я Мессію
Іду народу возвістити!“
І помолила ся Марія
Перед апостолом.

III.

Жде його Марія
І ждучи плаче; молодії
Ланити, очи і уста
Марніють зримо. „Ти не та,
Не та тепер Маріє стала,
Цвіт зельний, наша краса
Промовив Йосип: „Диво сталось
З тобою, доненько моя,
Ходім Маріє, повинчаймось
А то...“ й не вимовив: убють
На вулиці „і заховаймось
В своїм оазисі“ І в путь
Марія на швидку збиралась
Та тяжко плакала, ридала.
Оттож вони собі ідуть;
Несе з торбиною на плечах
Нову коновочку старий:
Спродать би то, та молодій
Купить хустиночку до-речи
Та й за повінчання оддать.

IV.

„Хазяїн дома?“
На дворі крикнуло „указ
Од кесеря, його самого,
Щоб ви сьогодні, сей-же час,

Всі на ревізю у город,
У город Вифлеєм ішли!“
І зник пропав той тяжкий голос,
Тільки луна в яру була.

Марія зараз заходилась
Пекти опрісноки. Спекла,
В торбину мовчки положила
І мовчки за старим пішла
У Вифлеєм. „Святая сило,
Спаси мене, мій Боже милий!“
Тільки й промовила. Ідуть,
Сумуючи, собі обоє,
І вбогі — перед собою
Козу з козятчком женуть:
Бо дома ні на кого кинуть.
А може Бог пошле дитину
В дорозі, от і молоко
Сердешній матері. Скотина
Іде пасучи ся рядком
Ідуть за нею батько й мати,
І починають розмовляти
Поволи тихо.

Найшов
Опрісник Йосип у торбині
Дає тай й каже: „На дитино!
Поки що буде, укріпись!
До Вифлеєма не близьенько.
Та й я спочину утомивсь!“
Та й сіли на шляху гарненько
Полуднувать. Ото-ж сидять,
А сонце праведне швиденько
До долу котить ся — і глядь!
Сховало ся, і смеркло в поли.
І диво дивнее!... ніколи
Ніхто не бачив і не чув
Такого дива! Аж здрігнув
Сьвятий тесляр: мітла з востоку
Над самим Вифлеємом, боком,
Мітла огненная зійшла
І степ і гори осіяла.
Марія з шляху не вставала
Марія сина привела,
Єдиною тую дитину
Що нас од каторги спасла
І пресьвятая, неповинна
За нас, лукавих, розпалась!
А недалеко, край дороги,
Отару гнали чабани,
Та й їх побачили. Небогу,
Єі і дитятко взяла
І у вертеп свій принесли.

До сходу сонця, рано-рано
У Вифлеємі на майдані
Зійшов ся люд і шопотить,
Що щось непевне з людьми буде
Во Іудеї, гомонить
І тихне люд. „О люде, люде!“
Чабан якийсь біжить, кричить:
„Пророчество Іеремії,
Ісаї збулось, збулось!
У нас, у пастирей, Мессія.
Родив ся вчора!“... Загуло
У Вифлеємі на майдані:
„Мессія!... Ісус!... Осанна!...
І люд розходив ся.

V.

Через час,
Чи через два, прийшов указ
І легіон з Єрусалима
Од того Ирода; незримо
Й нечуте стало ся тогді:
Ще діточки сповиті спали,
Ще купіль гріли матері, —
На марне гріли, не купали
Маленьких діточок своїх:
Ножі салдати сполоскали
В дитячій праведній крові!
Такее-то на сьвітї сталось!
Дивіте ся о, о матері,
Що роблять Ироди царі!

Марія навіть не ховалась
З своїм младенцем. Слава вам,
Убогим людям, чабанам
Що привитали, заховали
І нам Спасителя спасли
Од Ирода! Нагодували
І напоїли, і дали
Кожух і свиту на дорогу
І, небораки, додали
Ослицю дійну, і небогу
З її дитятком малим
І посадили і провели
В ночі тайними манівцями

Минає рік, коло хатини
В повіточці своїй малій
Той бондар трудить ся сьвятий
І гадки праведний не має
Барило й бочку набиває
Та ще й курникає. А ти?
Не плачеш ти і не співаєш;

Гадаєш, думаєш — гадаєш.
Як його вчити навести
На путь сьвятий, сьвятого сина,
І як його од зла спасти,
Од бур житейських одвести...

Ще рік минув... Коло хатини
Коза пасеть ся, а дитина
І невеличке козеня
У сніях грають ся; а мати
Сидить на призьбі коло хати
Та вовну з кузля пряде
Аж ось і сам старий іде
З ціпочком тихо по під тином;
Носив у город шапличок,
Продать йому медяничок,
А їй не мудрую хустину,
Собі ж несе на постоли
Ременю доброго. Спочнув,
Та й каже: „Доню! не журись
Царя вже Ирода не стало.
Чогось у вечері наївсь,
Та так наїв ся, що й опрігсь, —
Такее то мені сказали
Ходімо каже, у свій гай
У свій миленькій тихий рай,
Ходім до домоньку дитино!
— „Ходім!“ сказала та й пішла
На Нил сороченята прати
В дорогу синові. Паслась
Коза з козятком коло хати,
А Йосип сина забавляв
На призьбі сидя, поки мати
На річці прала ті малі
Сорочки; а потім в хаті
Поморщив добре постоли
Собі у дорогу. Та й знялись
До сходу сонця, по торбині
На плечі взявши, а дитину
У двох в колисочці несли.

VI.

То сак то так прийшли до дому
Бодай не довелось нікому
Узріть таке! Благодать,
Гайочок тихий серед поля,
Одна, єдина їх доля,
Оттой гайочок — і не знать.
Де він кохав ся, і хатина —
Все, все сплюндровано. В руїні
Їм довело ся ночувать
В ярк Марія до криниці
Швиденько кинула ся: там

Колись то з нею яснолиций
Зустрів ся гость сьвятий. Бурян,
Будяк колючий з кропивою
Коло криниці поросли.
Маріє, горенько з Тобою!
Моли ся серденко, молись!
Окуй свою сьвятую силу,
Довго терпінієм окуй,
В сльозах кровавих загартуй!

Елисавета

Стара вдова у Назареті
З малим синком своїм жила
Таки з Іваном, та й була
Якась рідня їм. В ранці рано
Свою дитину безталанна
Нагодувала, одягла,
І за сьвятим своїм пішла
У Назарет той до вдовиці,
В сусідки в наймички просить ся,
Дитяточко собі росло
З Іваном удовенком гралось
Уже чимале підросло.
Якось вони собі гуляли
У двох на улиці; знайшли
Дві палочки та й понесли
До дому матерям на дрова
Звичайно, діточки. Ідуть
І веселенькі і здорові,
Аж любо глянуть, так ідуть.
Оттож воно, мале, взяло
Другую палочку у Йвася
Івась у коники гуляв ся,
Зробило хрестик, та й несло
До дому, бачте, показати,
Що й він уміє маструвати.
Марія ще за ворітьми
Дітей зустріла і зомліла
І трупом пала, як узріла
Той хрестик шибеничку. „Злий,
Недобрий чоловік, лихий
Навчив тебе, моя дитино,
Зробить отсе. Покинь, покинь!“
А він, маленький, неповинний,
Сьвятую шибеничку кинув
І зарідав, і пролились
Ще в перший раз младенчі слози
На лоно матерне. Небозі
Ніби polegчало. Взяла,
У холодочок завела,
В бурян всадок, поцїлувала,
Та коржиком нагодувала

Сьвіженким коржиком; вонож
Попестилось собі, погралось.
Та й спатоньки, мале, лягло,
Таки-ж у неї на колінах;
Отто і спить собі дитина
Мов анголяточко в раю.
І на единою свою
Та мати дивить ся і плаче
Тихенько тихо: ангел спить...
Та й не догледіла: неначе
Окропу капла, як огонь,
На його впала, і воно
Прокинулось. Швиденько сльози
Марія витерла сьміючись
Щоб він не бачив; і небозі
Не довело ся одурить
Малого сина: подивилось
І заридало.

Заробила

Чи то позичила вдова,
Півкопи тую на буквар,
Сама-б учила, так не знала
Вона письма того. Взяла
Та в школу хлопця одвела
У ієссейську; доглядала-ж
Сама його, сама й навчала
Добру і розуму. Івась,
Таки вдовенько, в його вдавсь.
Та в-двох собі й ходили в школу
І вчились в купочці; ніколи
Ані пограєть ся з дітьми,
Ані побігає; самий
Один-однісенький бувало,
Сидить собі убурані
Та клепку теше: помагало
Сьвятому батькові в трудах.

VII.

Якось на сьомому годочку
(Малий вже добре майстрував).
Одпочиваючи в куточку,
Старий на сина дивувався:

Який то з його майстер буде?
Які-то будуть з його люде?
Та взявши відер, кандійок,
І батько, й мати, і воно
Пішли на ярмарок у самий
Самісенький Єрусалим.
Хоч і далеко, так спродати
Дорогше можна. От прийшли,
Розшатовались. Батько й мати
Сидять собі та продають
Добро своє. А де-ж дитина?
Побігло десь; шукає сина
Та плаче матір! і не чуть,
Де діло ся! У синагогу
Зайшла благать благого Бога,
Щоб син її знайшовсь; аж глядь!
Межи раввинами дитина,
Її хлопцячко, сидить,
І навчає неповинно:
Як в сьвіті жить, людей любить,
За правду статъ, за правду згинуть —
Без правди горе!

Виростали,

І в купі вчились, ростучи,
Сьвятії діточки; пишались
Сьвятії тії матери
Своїми дітками. Із школи
Путем терновим розійшлись
Обидва: божії глаголи,
Сьвятую правду на землі
І прорікали: й розпались
За воленьку, сьвятую волю!
Іван пішов собі в пустиню,
А твій між люди, а за ним
За сином праведним своїм,
І ти пішла. В старій хатині,
В чужій покинула його,
Сьвятого Йосипа свого.
Пішла тинятись по під тином,
Аж поки-поки не дійшла
Аж до Голгофти.

Частина творів Т. Г. Шевченка.

Читанка для молодіжи і старших

„Чоловік, що постить і грішить подібний діяволу, бо і він не їсть а творить злі діла.

ПОВОЖНИЙ.

Судили убійцю.

— На що тобі треба було убити бідну старуху — каже судия.

— Я бачив у неї гроші, так хотів забрати щоби купити дещо з'їсти, а то з голоду приходилось вмирати.

— А чому ж не забрав ти ковбасу з торбини старухи, яку бідняга купила для своїх дітей?

— А щож то я бісурман — каже обурений злочинця — щоби в п'ятницю їсти ковбасу.

„Віра без діла мертва є“

СВЯТІ ВУХА.

Водив провідник Будду з одного неба в друге. По дорозі стрітили височезну могилу вух.

— Звідки така скількість вух тут взялась запитує Будда.

— Сс вуха людей, що слухали правди, а не сповнювали її. Вуха слухали і за те вони в небі, а решта мучить ся в пеклі.

„Если хотите, щоби у вас не було бідних, най кождий поможе лише своему сусідові.“

ЯК ЖИТИ?

Коли ти дужий і здоровий — старай ся ужити свої сили на користь людям; коли ти хорий — старай ся не шкодити й не докучати

людям своєю хворобою; коли ти багатий — старай ся збувати багатства; коли бідний — то старай ся не вимагати нічого від людей; коли тебе прокривджено — старай ся простити й любити тих людей; коли ти сам кого прокривдив — старай ся якомога загладити ту кривду.

„Злий чоловік наче вугіль як не пече, то чернить.“

СТАРШИНА.

Жалував ся рот, що над ним ніс старшує; на се ніс каже: коб не я, так рот не знав би чи воняє їдн, але очі відай дарма над носом старшують. На се кажуть очі: коби не ми то ніс не раз розбив би ся одещо, але брови то вже дарма над очима старшують. Почули се брови та кажуть: коби не ми так очам не раз шкоди наробило б ся, але... і т. д.

„Світ подібний ковчегу Ноя, більше на нім скотини чим людей.“

ЛЮДИ.

Є люди, які люблять лише самих себе.

Є люди, які не годні стерпіти собі рівних або вищих.

Є люди, які убігають ся лише за золотом і почестями.

Є люди, що зі страхом цілують сильну руку злого, надіючись поминути гнет.

І всі ті люди псують красу світа сего.

Літописець Нестор

З КНИГИ ЖИТЯ

Чи не було би гарніше не допускати до бідноти, чим помагати в біді.

Година добрих діл і справедливости значить більше чим сімдесят літ молитви.

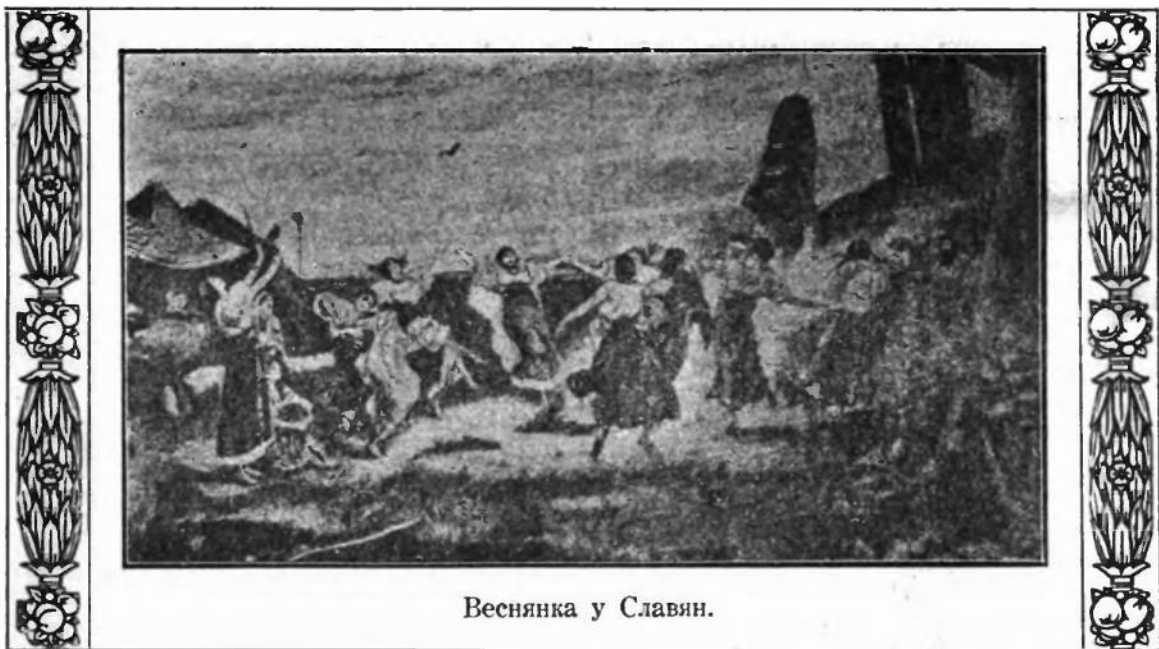
Самолюбство се смерть, любов се жите.

Одні набувають знане щоби про других знали, а иньші щоби про них знали.

Добро яке ти зділав не пропаде, хотя і ти би забув про него.

Не збивай яблуко поки зелене, дозріє так само впаде.

Если ти кого не слушно образив, так май відвагу перепросити його. Мудрий за те не назве тебе ані трусом, ані глупцем.

Веснянка у Славян.

Як, коли і нащо вигадано азбуку.

Давно в давнині не було ані одної письменної людини, не було ніяких записів ані книжок. Ні один нарід, ні одно плем'я не знало тоді, що се таке письмо, що таке алфавет. Люди знали тільки те, що самі пережили, або що чули від других. Всяке знане, всякі думки трималися в ті часи тільки в пам'яті, а не в записях. Як знаємо пам'ять не може ніколи багато і довго затримати знання і тому то навіть дуже великих подій люди забули поневолі. Забули назви багатьох тисяч різних племен і народів, що жили колись. Забулося про їх ціле життя, їх війни, переселення, звичаї, про їх віру і все те що вони знали і вгадали.

І ось слідуєчим людям приходилося довідувати і придумувати на ново, инакше кажучи, в друге робити ту саму роботу яка була

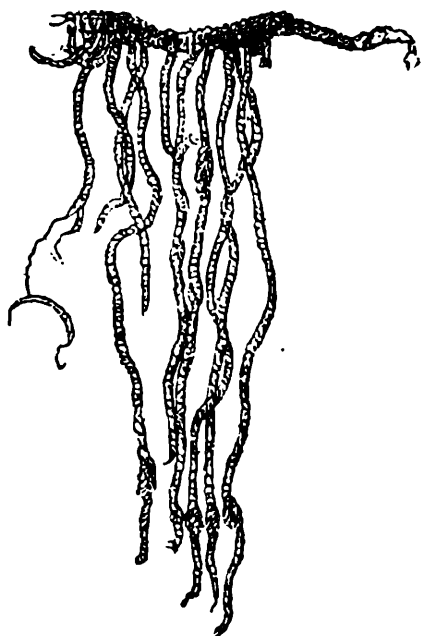
раз зроблена, і тратити на се час і сили.

Так минали роки, тисячі і десятки тисяч літ. Протягом того часу життя різних племен ставало складнійше. Вони зрозуміли, що те що чоловік має в пам'яті багато помагає в житті. Приміром знане і досвід дідів і батьків помагає життю синів і внуків. Щоб краще жити, доводилося молодшим виучувати те, що старші оповідали.

І почали люди вишукувати різні способи, щоби допомагати своїй пам'яті.

Але як їй помагати. На се найшлося багато способів, які і досі дотримались у деяких племен. Багато племен в початках, щоби допомогти своїй пам'яті почали зав'язувати узлики на шнурках. Котра людина завязала, та і знала нащо воно. Побачить сей вузлик — і

пригадає його значіне. З часом виробили ся щоб так сказати письменники які виключно віддавали ся ей штудії і з'уміли при помочи різних узликів і мотузочків записувати цілі оповідання про війни і різні події.

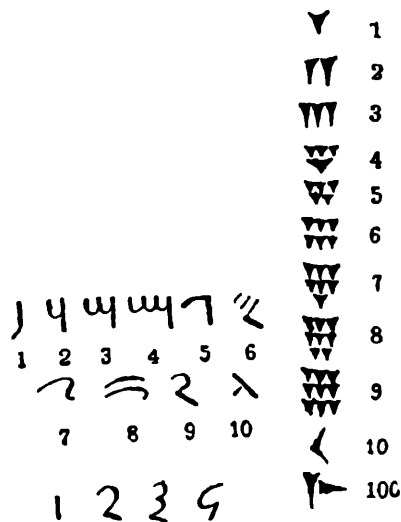
Вузликове письмо.

І тут в Америці жив в давнині досить просвічений нарід, якого тодішні вчені писали вузликовим письмом. До одного мотузка вони привязували мотузки різної барви і на них робили узлики, а до мотузків привязували мушлі, перлинки і другі річи, які говорили самі за себе ще вони означають.

Переглядаючи таку вязку тодішні вчені могли оповідати з усіми подробицями про різні події з життя свого народа. Для них сї вязки були те саме що для нас тепер книжки і другі записи.

Другі племена помагали своїй пам'яті ще иньшими способами. Приміром робили різні надрізки на

паличках, або клали каміня на деякі памятні місця, як на могилах своїх вождів, начальників, або на полях боротьби. З часом на каменях сих роблено всілякі малюнки відповідні до події, яка мала запам'ятатись. Сі рисунки далеко легше було і е відчитувати другим як вузликове письмо. З рисунку кождий бачив ся що воно означає. Ось так як тепер приміром навіски з малюнками при торговлях. З рисунків тих почало ся придумування азбуки, чи там алфавету. Воно почало ся само по собі в різних кінцях землі, у різних племен, котрі себе ніколи не бачили, а навігь і не чули.

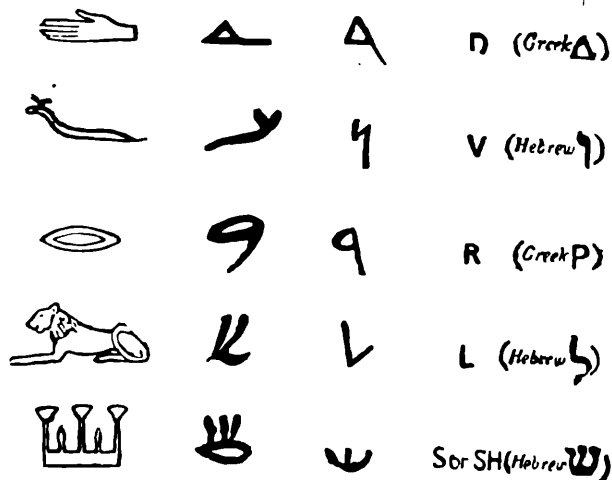
Старинне письмо.

Чомуж так вийшло? Річ в тім що всі люди мають багато однакового в собі, та й жите в різних народів багато в дечому подібне до себе. І пам'ять у людпй подібна; тому різні люди помагають своїй пам'яті подібними способами. Є приміром письмо-рисунки у американських Індіанів, е й у афрпканських Муринів хотя живуть вони в иньшій часті сьвіта. А і Китайці живуть далеко

від тих і других та і вони теж писали рисунками.

Шість тисяч літ тому Єгиптяне писали також рисунками. Наприклад намалює бика — таї сей малюнок означає слово „бик“, нарисує дім — значить слово „дім, нарисує верблюда значить слово „верблюд“. А інші слова треба було означати аж двома або трема малюнками. Приміром рисунок рота і води означало „пити“. Рисунок чоловіка і списа означало „воювати“. Таким способом почали писати поняття невидимі, абстрактні, як: чувство відвага, ходити, їсти, сьвітити, любити і т. п.

Рисунки ті були дуже придатні до записок. Далі почали люди упрощувати ці рисунки, щоб тратити на се менше часу. — Місто

Гієрогліфи та єврейське, грецьке і латинське письмо.

цілого бика або верблюда, почали рисувати тільки їх голови, таї їх рисували як найпростіше. Кінець кінцем зі справдішних рисунків вийшли лише різні значки. Дивлячи ся на такий значок, навіть ніяк не можна догадати ся що він колись був рисунком.

Ось приміром наша буква „а“ була колись рисунком бичої голови. Тому вона і зветь ся по грецьки „алфа“, а по єгипетському „алеф“, що значить бик.

Буква „б“ була колись рисунком — дому — і тому вона зоветь ся у деяких народів „бета“ або „бет“ що означає „дім“. — „Бетлеєм“ яке приходить в Новім Завіті, се жидівське слово і значить по нашому „дім божій“.

Буква „г“ була рисунком „верблюжої голови і зветь ся „гімель“, що значить „верблюд“. Тому то і азбука зветь ся алфаветом, або азбукою, бо починає ся з букви „а“ і „б“.

В початках значки так само як і малюнки означували цілі слова а опісля вони почали означувати лише частини слів, инакше кажучи склади. Минуло багато часу і ці значки стали буквами. (Инакше кажучи кожда буква стала означати який небудь один звук, і тим робом всі букви стали значками звуків).

Зі справніх рисунків вийшла азбука. І так від Єгиптян перебрали письмо Фенікійці і Жиди і переробили на свій спосіб. Від них перебрали Греки і приладили до своєї власної мови, а відтак прийшла і до нас.

І до наших часів дійшли такі писма які були писані дуже давно. Є єгипетські вириті в камені більш п'ять тисяч літ тому — є асирійські, жидівські, фенекійські і грецькі. З сих записів можна довідати ся про те, як давно жили люди. Дійшли до нас і твори різних старинних письменників. Богато таких творів є на грецькій і латинській мові.

НАШІ ПИСЬМЕННИКИ

Загальні уваги

Мало якому народови на світі доводилось переживати трагічнішу і нещаснішу долю, як та, що зазнав за своє історичне життя і зазнає й досі народ український. Виступивши на історичну арену зі свіжими молодими силами, він витворив був оригінальний політичний лад, появив початки власної культури, дав зародки багатого письменства. Коли б змога була добра вирабляти та розвивати все те що в давню давнину народ наш мав у гарних зародках, то тепер був би він може один з культурніших народів у світі, достойним товаришем у спілці культурних націй. Але не так склалось. Український народ, що й тепер визначається своєю здатністю до культури, своїм розумом та хистом, що живе на території од природи щедро обдарований — сей народ нині темний, затурканий бідний. Щож се за фатальна доля така? Що спричинило такий сумний стан.

Багато причин було. І найперша може то географічне становище України куди з давня одбувалися великі мандрівки кочових народів із степів Азії до принадних країн Європи. Нарід наш висунутий далеко на Схід, не маючи ніякого од природи захисту мусів на свої груди приймати перші найважші удари від тих диких орд. Через те український народ утратив багато, і коли за його спиною та дужим захистом сусіди встигали скласти міцні політичні організації, він і ті початки розгубив, що надбав був за попередних часів коштом величезної напруги національних сил.

І от сталося те, що сталося. Український народ затратив політичну самостійність і економічні достатки, своє право і освіту, свої закони і суд, свою школу й інтелігенцію... імя навіть своє втратив у безупинній боротьбі за національну індивідуальність, зробився нацією без прізвища, нацією просто „людей“. Чудний наш народ — і сильний і сумний... Мав героїв і ніхто їх не знав... Усе жите любив волю, і все життя жив рабом... утворив багатство пісні — і сам її не знає. І тільки оден лишився йому скорб од далеких прадідів. Сей скорб єдиний, то рідна мова й рідне письменство.

Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине...
От де, люде, слава наша
Слава України —

Тарас Григорович Шевченко поет України, син кріпака, побачив світ 25 лютого 1814 року у с. Моринцях, Звенигородського повіта, на Київщині. Першим вчителем був дяк, після науки у якого, він опинився за „козачка“ у панському дворі. Потім пан контрахував його вчитись малярства до маляря Ширяєва у Петербурзі. Тут Шевченкові довелося познайомитись з деякими земляками, і при їх допомозі, року 1838 його було викуплено за 2500 карб. Вибившись на волю, Шевченко вступив до академії малярської року 1847 за справи Кирило-Мефодієвського братства його було заарештовано і заслано у Оренбурзькі степи, а потім — у Новопетровську кріпость, де він пробув аж до 1857 р. Помер 26 лютого 1861 р. у Петербурзі.

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ

„Коли чого в руках не маєш,
То не хвали ся, що твое;
Що буде, ти того не знаєш, —
Утратиш, може і своє.
Не розгляdivши, кажуть броду,
Не лізь прожогом перший в воду,
Бо щоб не насмішив людей;
І перше в волок подиви ся,
Тоді і рибою хвали ся,
Бо будеш йолоп, дуралей!!!

Іван Котляревський, родився 29 серпня р. 1769 у Полтаві. Освіту здобув в переяславській семінарії, а скінчивши її, служив на гражданській, потім військовій службі, а далі учителював. Написав „Енеїду“. „Наталку Полтавку“, „Москаль-Чарівника“. Помер у Полтаві 29 жовтня р. 1838. Творами Котляревського починається нове письменство.

ЄВГЕН ПЕТРОВИЧ ГРЕБІНКА, народився на Полтавщині, біля Пирятина р. 1816. Батько його був небогатий поміщик—офіцер, Скінчивши Ніженську Безбородківську гімназію, пішов служити у військо, потім вчителював в кадетському та лірничому корпусах у Петербурзі. Писати почав р. 1831. Помер р. 1848.

ОЛЕКСА СТОРОЖЕНКО, козацького роду, родився р. 1805 на Полтавщині. Освіту здобув в військово-учебному інституті у Петербурзі; 1823 р. пішов в військову службу; 1832 р. став служити у Київського генерал-губернатора, а потім в міністерстві внутрішніх справ. Почав писати в 1850 р. 1879 р. в Одесі видано його поему „Марко Проклятий“. Зміст для своїх оповідань брав він з української старовини та народних переказів. Помер у листопаді р. 1874.

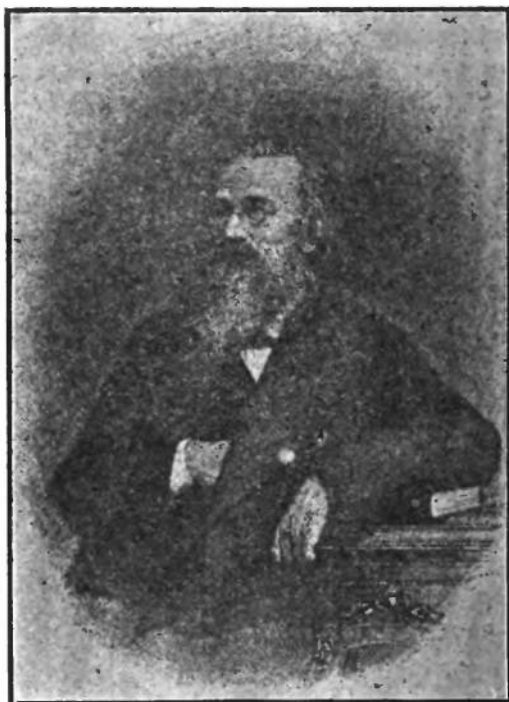
МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ,

син попа, родився 24 вересня р. 1881 в селі Підлісся (в Галичині). Вчився у Золочеві; далі у Бережанах; скінчивши гімназію, поїхав до Львова у духовну семінарію, з якої його за незначну провину прогнали. Він береться до праці богато читає, думає. Познайомившись з минулим України, бажав розвитку своєму народові і взяв ся працювати на користь йому, згуртував коло себе молодь і під їх впливом українська мова почала лунати по школах

та церквах. Заходився з товариством коло видання часописів та книжок українською мовою, але це було зборонено. Тільки р. 1837 пощастило видати на Угорщині „Русалку Дністрову“, першу українську книжку. Незабаром її заборонено, а де кого з гуртка засуджено у тюрму. Це в кінець підірвало слабкі сили Шашкевича і він, на 33 році життя, помер у Новосілках.

Співати-му, співати-му
Поки гласу стане,
Хоч і слухать не захочуть,
Я не перестану.

(„Пісня моя“.)

МИКОЛА КОСТОМАРОВ,

славний історик, на світ народився року 1817, 4 мая у Вороніжчині. Освіту здобув у Харківським університеті, короткий час професорував у Київському університеті. З року 1847 по 1856 був засланий до Саратову за участь у Кирило-Мефтод. братстві. У рр. 1856—62 був професором у Петербурському університеті. Потім службу кинув, віддав ся літературній роботі. Написав багато з історії України, переважно російською мовою: По Українському писав під прибраним іменем Ієремії Галки. Помер р. 1885, 7 цвітня у Петербурзі.

Не зазуля в полі затужила,
 Не пташина в лузі голосила, —
 То сестричка лист писала,
 На чужину посилала,
 Та й до брата слізно промовляла:
 „Брате милий, брате-соколоньку,
 Ти покинув сестру-сиротоньку,
 А я ходю-покликаю,
 Як зозуля в темнім гаю:
 Ой верни ся з далекого краю“!
 (Брат та сестра.)

ОСИП ФЕДЬКОВИЧ,

син селянина, родив ся 8 серпня р. 1834 у селі Сторинці, на Буковині; вчив ся у сільській школі, а р. 1852 відбув військову службу. Вийшовши з війська, Федькович жив у Львові та працював у „Просвіті“, улаштовуючи книжки для народу. Зі Львова перебрав ся до Чернівців, де 1885 р., під його редакторством, заведено часопись „Буковина“. 1862 р. у Львові видано його поетичні твори. З того часу писання друкують ся по всіх українських виданнях у Галичині. 1876 р. оповідання його видано у Києві. Помер 31 грудня р. 1887. Федькович один з талановитіших і відомих письменників у Галичині і Буковині.

Збудуєть ся церква нова
 Під небо знесєть ся,
 Як істини вічне слова
 На весь мир пролєть ся,
 Як забудуть братів братя
 Мужиками звати,

Як у всіх нас на Україні
 Одна буде мати.
 („Великі проводи“.)

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ

син козака, родив ся 27 липня 1819 р. у містечці Воронежі, на Чернігівщині. Освіту здобув у Київському університеті: де який час учителював у Києві. Від 1847 р. жив у Тулі, Петербурзі та Варшаві. Писати почав р. 1840. Він переклав на рідну мову мало не все Св'яте Письмо, багато творів всесвітніх письменників: Шекспіра, Гете та інших, та завів правопись яка стала в основі сучасного Українського письменства. Помер 2 лютого 1897 р. на своєму хуторі Мотронівці на Чернігівщині.

ГАННА БАРВІНОК — приbrane імення української письменниці Олександри Кулішевої, дружини П. Куліша. Народила ся вона 23 квітня 1828 р. в українській родині Білозерських, на хуторі Мотронівці під Борзною. 1847 одружилася з П. Кулішем (за боярина був Т. Шевченко), була йому вірною дружиною до його смерті. Перші її твори надруковано 1860 р. Найбільше цікавила ся вона долею жінки — селянки, і через це її названо „поетом горя жіночого“. Померла 23 липня р. 1911, коли їй було більше як 83 роки.

Та гей, бики! Ломіть бадилля,
Ломіть його, валіть на прах, —
Нехай не буде того зілля
На наших батьківських полях!
А чересло мое із-ліва,
Леміш із правої руки
Зітнуть і корінь того зілля —
Чогож ви стали? Гей, бики!

СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ,

звісний поет — народився р. 1843 в українській сем'ї в Хомутинці, Винницького повіта, на Поділлі. Вчився спочатку в духовній семінарії, а потім в медично-хірургічній академії в Петербурзі. Через злидні, які змалював був він в своєму віршові „Студент“, він захворів на сухоти і, хоч уже потім, як був лікарем, жив на півдні, в теплім краю, хворота рано перервала його молоде життя. Степан Руданський помер на чужині — в Ялті року 1873. На самотній могилі якій, не часто одвідують його земляки, зроблено такий напис:

„Ніхто на згадає
Мене в чужині,
Хіба хмаронька заплаче
Дощем по мені“.

ЛЕОНИД ГЛІБОВ, родився у Полтавщині 19 лютого р. 1827. Скінчивши Ніжинський ліцей, учителював на Поділю

та Чернигові, потім став за управителя земської друкарні у Чернигові і був там до самої смерті 29 жовтня р. 1893. На поле Українського письменства виступив ще до 50-х років. Найбільшу літературну славу здобув своїми байками, які з-за своєї високої поетичної вартості можуть зайняти почесне місце серед кращих байок все-світної літератури.

Гей у мене був коняка,
Був коняка — розбишака,
Мав я шаблю і рушницю,
Ще й дівчину — чарівницю!
Гей коняку турки вбили,
Ляхи шаблю пощерили,
І рушниця поламалась,
І дівчина відцуралась.

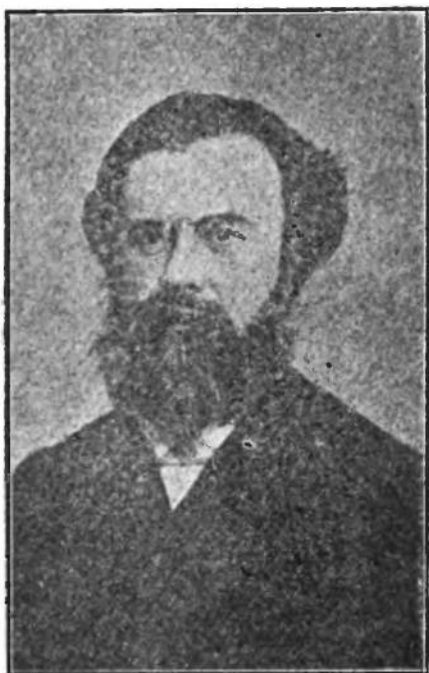
ЩОГОЛІВ, ЯКІВ ІВАНОВИЧ, уродився у Ахтирці, в Харківщині, 1824 р. Скінчивши Харківський університет, служив у Харкові в суді. Почав писати 1843 р., його твори видано двома збірками. Умер 27 мая 1898 р.

МАРІЯ МАРКОВИЧКА

(Марко Вовчок), з роду Велинських родилась р. 1830 в Орловщині; освіту здобула в інституті і в кінці 40-х років вишла заміж за Українського етнографа Опанаса Марковича. Під впливом чоловіка, щирого переконаного Українця, Марія Маркович почала вчитись і писати по українському. Року 1858 Куліш видав у Петербурзі „На-

родні оповідання" Марка Вовчка. 1862 р. появилася другий том оповідань, а 1865 р. третій. Зміст для своїх оповідань Марія брала з селянського життя за часів кріпацтва; її твори навіяні безкраєю любов'ю та щирим почуттям до злидненої долі зневолених кріпаків і виявляють гарний художній талант. Після смерті чоловіка лишила писати по українському, але по російськи писала до самої смерті. Померла Марковичка 28 липня 1907 р.

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ.

родився 1841 в українській сем'ї невеликого панка у Гадячі, на Полтавщині. Скінчивши гімназію 1859 р. він вступив до Київського університету і ще студентом щиро заходився коло просвітної роботи українською мовою. Скінчивши університет р. 1863 вже через 2 роки став у йому професором.

Здобувши дуже широку освіту глибоко шануючи вселюдську науку, Драгоманов держався такого погляду, що треба поважати все краще, що витворили чужі народи, переносити його на рідний ґрунт, але так, щоб з нього могли користуватись рівно всі люди, а для цього треба ширити науку рідною мовою, яка всім близька і

зрозуміла. Такі погляди не подобались начальству; його скинуто з посади, і він виїхав за кордон. 1889 р. його закликало у Болгарію професором університету у Софії, де він був аж до самої смерті.

Після Драгоманова залишилось багато наукових праць переважно Українських, а також політичних статей і книжок, що торкалися рідного йому життя українського народу. Помер 1895 р.

ОЛЕНА ПЧІЛКА (КОСАЧ),

сестра Михайла Драгоманова, народилася 1852 р. в сем'ї поміщика. Почала писати Українською мовою за молодості і написала силу всяких творів: поетичних, наукових, драматичних, белетристичних, публіцистичних. Крім того збирала багато етнографічного матеріалу — пісень, народних оповідань, вишиванок та всяких селянських узорів.

АЛЕКСАНДЕР КОНИСКИЙ, український письменник, уродився 6 августа 1836 р. на Чернігівщині. Скінчивши ніженську гімназію, він за часів кримської війни служив у війську. Потім був якийсь час адвокатом. Пробуваючи у Полтаві, він багато поклав праці для громадської справи і цим звернув на себе увагу адміністрації,

яка за „українофільство“ й заслала його до Тотьми, а потім дозволила жити у Вологді. Після заслання, Кониський виїхав був за кордон, а потім знову повернувся на Україну, де й помер у Києві. Небіжчик залишив по собі силу всяких творів з самих різних галузей знання. Окрім того він багато працював, як громадський діяч, і на російській, і в австрійській Україні.

МИКОЛА АРКАС, родився 1853 р. в Миколаєві. Мати його була з української сем'ї Богдановичів батько був грецького походження. Освіту Аркас здобув у Новоросійському університеті. Найкращу пам'ятку що лишив Аркас се історія України, яка розійшлася тепер в тисячі примірників по усій нашій землі, скрізь будучи любов до рідного краю і національну свідомість. Помер 1909 р.

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА,

народжена 1865 р. Вона з усіх українських письменників нового часу найближча до модерністичних європейських, власне німецьких напрямів. Великий замолоду вплив на неї мав Ніцше і вона в своїх творах зробила ся вірною його ученицею.

Хоч порох чоловік, та вірю я в той порох:
Я твердо вірю в труд його могутій,
В ті мільйони невисипущих рук,
І твердо вірю в людський ум робучий
І в ясний день по ночі горя і мук.

(Нове життя).

ІВАН ФРАНКО,

син селянина, родився 13 серпня 1859 р. в Галичині. Освіту здобув у народній школі у Львові. Писати почав ще в школі, але перший раз його твори надруковано 1874 р. у журналі „Друг“. 1883 р. у Львові вийшла історична його повість „Захар Беркут“. 1890 р. збірник творів „В поті чола“. 1897 р. збірник поезій „З вершин і низин“. 1900 р. збірник „З днів журби“. Франко написав багато наукових праць з історії літератури, етнографії: багато переклав європейських та російських письменників: — Байрона, Гете, Тургенєва та інших. 1878 р. редагував жунали: „Громадський друг“, „Дзвін“, „Молот“. 1881 року „Світ“. 1890-1895 „Народ“. 1896-1897 „Життя і Слово“. 1898 р. „Літ. Науковий-Вістник“. Твори Франка визначають ся докладним змалюванням реального життя та ідейним гарним змістом, через що здобув собі велику популярність.

МАРКО ЛУКИЧ КРОПИВНИЦКИЙ, народився на світ 25 квітня 1841 у селі Жеванівці, елисаветградського повіту, херсонської губернії. Скінчивши повітову школу був за канцеляриста, потім вступив до київського університету. Вже замолоду прокинула ся велика любов до театру 1871 р. кидає урядову службу і назавжди присвячує свої сили іншій службі — на театральній сцені. 1875 р. робить подорож по Галичині та Буковині в трупі п. Романович і заживає там собі великої слави. Потім з своєю трупкою об'їхав всю Україну, викликаючи скрізь величезний ентузіазм. М. Кропивницький давно придбав собі імя „батька“ українського театру. Заслуги його перед українським театром величезні. Він не тільки був великим артистом, а і талановитим українським драматургом, За своє життя написав коло 30 театральних п'єс. Помер 1910 р.

I. Так! — я буду крізь сльози сміятись,
Серед лиха співати пісні
Без надії таки сподіватись —
Буду жити! Геть, думи сумні!

II. Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув до нас.
Спи-ж ти, малесенький,
Пізній бо час.

Любо ти спати меш,
Поки не знатимеш,
Що то печаль;
Хутко приймати меш
Лихо та жаль.

Тяжка годинонько!
Гірка хвилинонько!
Лиха не спить...
Леле, дитинонько,
Життя—сльози лить.

Сором хилити ся,
Долі корити ся!
Час твій прийде
З долею бити ся, —
Сон пропаде...

Місяць ясененький
Промінь тихесенький
Кинув до нас...
Спи-ж ти малесенький,
Поки є час!

III. Чи є кращі між квітками
Та над весняні?
Чи є в життю кращі літа
Та над молоді?

Не всихайте пишні квіти!
Цвітять хоч до літа!
Пождять літа, доля прийде,
Не тікайте з світа!

Двічі на рік пишні квіти
Та не процвітають;
В життю літа найкращі
Двічі не бувають.

Та щез квіти не посохли,
Рута зелененька, —
Не жури ся дівчинонька,
Ще-ж ти молоденька.

ЛЕСЯ УКРАЇНКА,

це вигадане прізвисько талановитої Української поетеси і письменниці Лариси Косач. Народилась вона 1871 року 13 лютого а перші її твори було надруковано, коли вона мала всього одинадцять років життя. Крім цього Леся Українка пише по українських часописах і зробила багато талановитих перекладів з різних чужих мов, якими добре володіє. Останніми часами Леся Українка пише класичні драми.

МИКОЛА ВИТАЛІЄВИЧ ЛИСЕНКО, славетний український композитор, народився на світ 10 марта 1842 р. у Жовнині, Кременчуцького повіта, на Полтавщині. Дитячі роки пробігли на селі. Вчився (з 11-ти років) у Київському пансіоні Гедуена, а звідтіля вступив у Харківську гімназію, скінчив з медаллю і вступив до Харківської університета на фізико-математичний факультет; через рік перейшов до київського університету. Ще в університеті він узяв собі за студіювати українську народну пісню. До цього часу належать його перші записи народних мелодій. Відтак стає мировим посередником у Київщині; далі їде в Лейпціг у консерваторію скінчив її за два роки і зараз написав „Заповіт“ Шевченка. З Лейпціга поїхав до Петербургу і там учився оркестровки у Н. Римського-Корсакова. З 1876 р. оселився в Києві і віддав себе педагогічній музичній діяльності. В 1905 р. Лисенко заснував свою власну музично-драматичну школу в Києві.

ЛЮБОВ ЯНОВСЬКА,

народжена 1861 р. Діяльність свою почала вона з побутових оповідань про тих, „кому скрутно жити, а ще скрутніше помірати“.

„Жий для ідей, працюй кровавим трудом, віддай усе, усе за рідний край“.

НАТАЛІЯ КОБРИНСЬКА,

народжена 1855 р. в Галичині стала піонеркою жіночого руху. На Україні жіноче питання ніколи не стало дуже остро, жінка уважалась за товариша чоловікові і в поступовому громадянстві ніхто не важився виступити проти рівноправності жіноцтва в громадських справах. Тим то письменниці-українки, як Марковичка, Ганна Барвінок, то що, виступали в своїх літературних працях з загальними питаннями, не вирізняючи з їх спеціально жіночої справи. Інше діло в Галичині. Тут громадянство прикладало іншу мірку і мораль до чоловіків а іншу до жіноцтва, не диво, що такі погляди викликали протест освіченого жіноцтва. Жіноче питання стало на решті на чергу дня. Заступницею сего напруги була Кобринська. Виступає вона загальним оборонцем жінок, виходячи з загальних принципів волі добра і правди. Поруч публіцистичних праць дає вона й серію гарних нарисів та оповідань.

Жіноче питання в Галичині поставлено вже в 70-х роках (Франко Павлик).

- I. У кого плачуть очі,
То тяжко жить тому,
Але в душі zostалося
Надія ще й тому;
А в кого плаче серце
Кривавими слізьми
Тому вміра надія,
Як квіт серед зими.
Тому і сонце гасне
І все зника в ту мить,
І тільки чуть, як серце
Болить... болить... болить...
- II. Народ-герой героїв появляє.
Шануючи, їх вінцем вінчає:
Високий дух високість признає.
А раб—народ, як є герой у його,—
Він на борця величного свого
Грязь кидає, його камінням б'є.

БОРИС ГРІНЧЕНКО,

славний український письменник і вельми заслужений діяч громадський народився в Харківщині 1863 р. в дрібнопанській змосковленій сім'ї. Навчався в Харківській реальній школі. В початках найшов місце канцеляристи, через рік пощастило йому на сільського вчителя. Писати став в молодім дуже віці. Перші його твори надруковані в часописі „Світ“ 1881 р. під псевдонімом. І. Перекотиполе. Він друку-

вав свої твори по багатих галицьких та буковинських виданнях. Як співробітник писав в енциклопедичнім словнику „Большая енциклопедія“ два відділи „Українське писменство XIX стол.“ і „Укр. Етнографія“. 1902 р. впорядкував словар української мови за що одержав премію від Акад.-Наук.

Загалом написав Б. Грінченко більш тридцяти оповідань і чотири повісті: також вісім драм та комедій, почасти, переклав прекрасною, артистичною мовою, а почасти зретагував найкращі драматичні твори світових письменників: Шіллера, Ібсена, Мірбо, Гауптмана, Зудермана Шніцлера, Метерлінка та інших. Твори Б. Грінченка перекладали ся російською, чешкою, та іншими мовами. Останні роки слабував не груди й лікарі послали його до Італії, з якої він вже не вернув ся живим на лобу йому Україну. Помер 1910 р.

ВАСИЛЬ СТЕФАНІК,

син селянина, родився 1871 р. в Галичині, в селі Русові. Учився в Дрогобиській гімназії, вищу освіту здобув на медичному, факультеті краківського університету. Перші оповідання його були надруковані 1897 р.

Твори молодого письменника звернули на себе загальну увагу умінням кількома рисами намалювати живі і гарні образи, освітити особи, показати їх душу, надати настроїв. Де-які з творів перекладено на мови: німецьку, польську, російську та інші.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ, родився 1866 р. на Кавказі; 1884 скінчив гімназію у Тифлісі. Вищу освіту у Київському університеті. 1894 р. його запрошено до Львова на українську катедру всесвітньої історії. Він стає на чолі наукової праці у Галичині; 1895 він приймає редакторство „Записок Наук. Товариства ім. Шевченка“, а з р. 1897 стає головою Товариства. Грушевський, згуртував коло себе молодих українських учених. Р. 1885 він почав писати; спочатку оповідання, а потім наукові праці. Вінцем його наукової діяльності можна вважати працю „Історію України-Руси“ (вийшло сім томів, деякі другим виданням). Автор не тільки зібрав тут усі здобутки своїх попередників на полі Української історії графії, але перевів критично і обробив той величезний матеріал. Для російської публіки не втомний учений видав короткий Курс Української Історії і перший том своєї великої праці „Кіевская Русь“, що вийшов ще й німецькою мовою. По французькому також видано його короткий курс, а недавно надруковано його популярне видання ілюстроване: „Історія України“. Взагалі треба сказати, що мало хто на Україні зробив стільки для ознайомлення і чужоземної і своєї публіки з українською справою, як М. Грушевський.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

Ся частина про наших письменників вже з самого укладу наказує думати, що єї подано не для основаного познакомлення ся з нашим письменством, а для побудження заінтересованія з де більша з народними діячами.

В письменстві бачимо наглядно як можна сильною вірою двигнути народ серед найтяжших обставин. Віра кажуть горами двигает. І історія українського письменства дає найкращий на се доказ. Віра до рідного народа, до його сили, до його людської вартости її національного відродження — багато двигнула сердець на Україні й запалила їх бажанням працювати для того народа, віддати йому свої сили з надією, що не пропадуть вони марно, а перетворять ся в ту непронащу енергію, що наростає й побільшуєть ся в процесі жиггя і кінець кінцем такі виборе собі долю.

З КНИГИ ЖИТЯ

Коли проснулась душа твоя і просить
ся на волю не усипляй її, послухай її го-
лосу.

— — —
Брате, брате вартає жить
В житю єсть що полюбить
Є за що бороть ся
Треба друзей покріпить
Треба спячих пробудить
Діло всім знайдець ся.

— — —
Глупий чоловік має шість „прикмет“.
Сердить ся без причини,
Говорить безпотрібно,
Довіряє всім,
Перемінюєсь часто,
Мішаєсь не в свої діла.
Не годен розрізнити хто бажає
Йому добра, а хто зла.

Не відкладай до завтра що можеш вчи-
нити сьогодні.

Не заставляй другого робити те, що
можеш зділати сам.

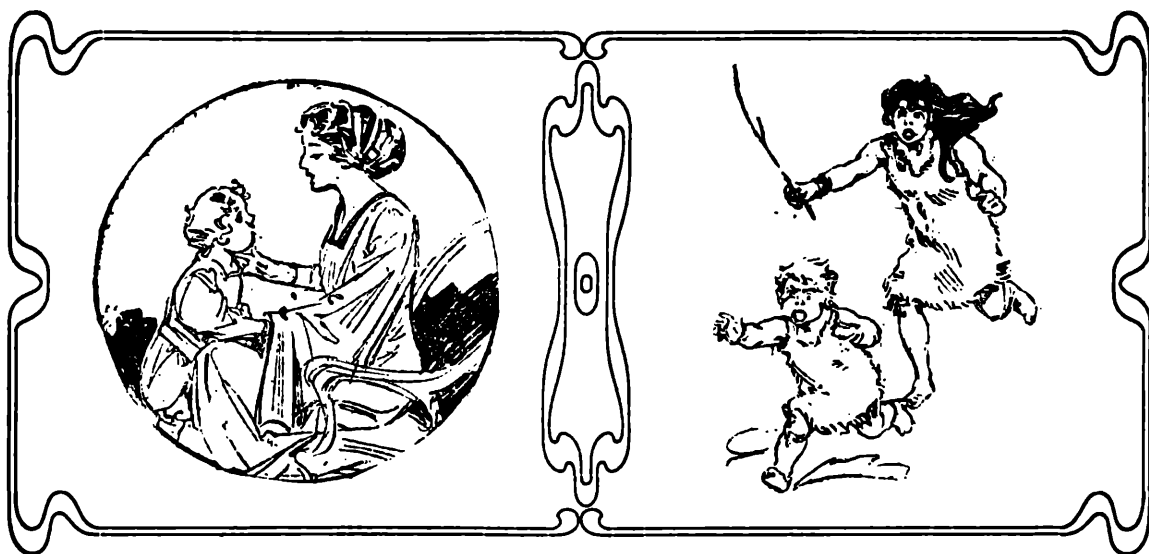
Не купуй неконечне лише тому, що
воно дешеве.

Не трать часу на пусту балакачку но
говори в чім діло або мовчи.

— — —
Если в суперечці тебе переконують,
перестань говорити, бо чим довше будеш
говорити тим глупіша буде твоя бесіда.

— — —
Не розглядай за правдою у других,
як у тебе її нема.

— — —
Лучше куколя пшениця
Лучше вдовиці дівиця
Лучший піп чим півець
Лучший парубок чим вдовець.

ДВІ МЕТОДИ: Матери! Після котрої з цих метод виховуєте своїх діточок?

Чи знаєте що?

Найгірша кара для дітей, се нерозум родичий.

Біда родичам від яких діти вчать ся брехні, бо вістре обернуть ся проти них самих.

Загадка для родичий: Від кого діти вчать ся брехні?

Чим гарне таке життя.

Питане жіноче має одну помилку, а то що ділить воно неподільне; жінчину і мушчину беруть віддільно підчас коли вони властиво є спільний організм.

Родинне пожитє — се сьвіт жінчини, иньшого сьвіта для неї нїг.

Не забувай що ти вийшла за муж за чоловіка, а не за ангела.

Не вимагай лучшого удержання від того, яке він тобі в силі дати.

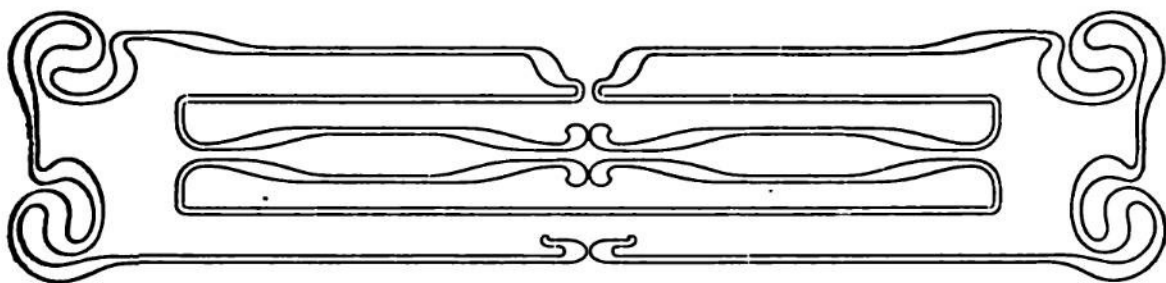
Пам'ятай, що у твого чоловіка окрім серця є і жолудок, який може бути гарним твоїм союзником, если ти розумієш ся на кухні.

Будь для мужа другом, если він чоловік розумний і старай ся підняти його если він мало сьвідомий.

Шануй родичий його, особливо магір, яка любила його ранше чим ти. (Жіночі заповіді).

БРУНО

ПРО СВІТ БОЖИЙ

Гарний і величавий сей наш світ! Вже сама наша земля мусить нас дивувати своєю ріжнородністю і красою. Кілько на ній усяких звірят, рослин країн, гір, рік, морий. А як багато усякого дива поза тою нашою землею!

Що дня сходить величаве сонце, переходить спокійно понад землею, обливає її світлом та огріває своїм теплом і знова криється перед нами. Тоді надходить віч; на небі іскряться ся золотим піском дрібні зіронки а замість жаркого сонця виходить

холодний, блідий місяченько, розясняючи приспану вселенну. І хто з нас не задумав ся не раз над тим що се таке сей цілий наш світ, як він по правді виглядає, як він уряджений, та звідки взяв ся і якій його кінець?

Над тим роздумують люди вже тисячі літ, придивляють ся усему пильно та розсліджують все доклад-

нійше і гарнійше. А що одні люди роз'яснили, того навчили вони других, а ті знова провірювали та слідили далше і так діється все аж по нинішні часи.

Таким робом нагромадило ся багато знання про сей наш світ, і сю науку зовемо: астрономією.

Пригляньмо ся вперед, як наша земля виглядає і яка єї постать.

В давнину уявляли собі що земля наша се площина, яка має свій кінець і оперта на стовпах, та на великих

Никола Коперник.

ланцах а довкруги неї крутить ся все і сонце і звізди. Так думали довгі віки — бо се був дитячий вік, подібно як у нашого маленького Тараса що біг до сего місця де залізні стовпи небо підпирають, де земля з небом стикається.

Та згодом коли астрономія старшла удовільнено що земля є кулиста та що не довкола неї, але вона

довкола сонця крутить ся. Гірко прийшло ся заплатати сю правду першим її дослідателям. Але поволи правда перемагала так що чотириста літ тому вже майже всі просвічені люди знали про кулисту постать нашої землі. Богато відважних моряків перепливали землю довкруги удвідняючи її кулистість а тепер така поїздка зачисляється до спорту.

Для вигіднішого досліду вчені помірами означили нашу землю.

Обвід нашої кулі виносить 40.000. кілометрів а віддалене поверхні нашої землі від її осередка виносить майже 6,370 кілометрів.

Бігунів земля має два: північний і полудневий, а черта яку собі уявляємо що переходить через землю до двох бігунів зовемо осію. Колові черточки рівнолежні до бігуна зовемо рівнолежниками, а найбільший рівнолежник що переходить через саму середину поверхні земської кулі в рівнім віддаленю від обох бігунів — називаємо рівником.

Розуміється, що всіх тих черт не слідно на землі. Є вони лише щоб так сказати географічною сіткою для вигіднішого досліду в науці. Черту, яка окружає цілу кулю і переходить два бігуни зовемо полуденником. — 10-мільйонна частина чверть полуденника є — один метер. Наша земська куля є так уложена супроти сонця, що прямо до него звернені ті околиці, через які пере-

ходить рівник. На прочу поверхню падають сонічні лучі скісно і то тим скіснійше чим більше зближаємо ся до котрого небудь бігуна. На ті місця де є бігуни нашої землі, падають сонічні лучі найбільше скісно. При рівнику отже панують найбільші спеки, там безупину жарке літо і се називаємо горячим підсоном. При обох бігунах є зимно, морози і тому кажемо зимне підсоно. Поміж горячим підрівниковими краями, а зимними підбігуновими є

широкаполоса посередного уміркованого підсоно, на якій лежить і наша Українська земля.

Звісно що скрізь по цілій нашій

землі живе багато людей і звірят; колиж наша земля є кулею, то як ті люди і звірята, що живуть по противній стороні можуть ходити по землі, відвернені від нас коміть головою, та чому вони не відпадуть від неї та не відлетять у безвісти? Таке питає ставляють собі і тамті людє бо і ми у них коміть головою стоїмо. Але і на се знайшла ся відповідь: ані ми, ані нічого пньшого від землі не відпадає тому бо вона обдарена силою, притягання, яка все що на ній є притягає до свого нутра, наче магнес желізо.

Так само як земля держить силою притягання свої речі, так сонце такою самою силою держить землю. Сила сонця є дуже великою наколи потрафить держати землю у всевітнім просторі.

Давніше думали так, що сонце крутить ся довкола землі і з відти повстає день і ніч. Згодом однак дізнались що се не можливе щоби сонце, яке мільон триста тисяч разів більше землі кружало довкола неї, але земля довкола себе і сонця обертаєть і через те повстає день і ніч залежно від того яка частина землі обернена до сонця.

Земля обертаєть ся довкола себе рівномірно все в одну сторону а то від заходу на схід і такий оборот потребує 24 годин. З того бачимо що рух сонця і звізд е простю злудою, яка повстає наслідком обороту землі і тому нам видаєть ся що сонце місяць і звізди йдуть по небі в противну сторону від сходу на захід. Подібних злуд дізнаємо коли їдемо желізницею. Нам здаєть ся що стоїмо на однім місці а поля, хати, дерева і проче жене в противну сторону.

Також треба знати що земля обертаєть ся не тільки з усім що на ній але і з окружаючим воздухом, так що ми того руху ніяк не можемо відчути ані наглядно завважати.

Знаємо вже що земля обертаєть ся довкола себе і на се потребує 24 годин а рівночасно кружить довкола сонця і сей обіг триває 365 днів 5 годин 46 минут і 46 секунд, і сей час зовемо роком. Тому що приймаємо на рік лише 365 дней, то надвизка з годин, минут і секунд робить в чотирох роках майже одну добу числячи 4 рази по 5 годин 46 минут і 46 секунд. Щоби вирівнати сю надвизку прийнято, щоби після кожних трьох літ з 365 днями, установити слідуючій четвертий о 366 днях і сей день при-

числяєть ся до лютого, який в той час має 29 день а рік сей називаємо переступним або високосним. Дорога по якій кружить наша земля довкола сонця все одна і та сама і має вид видовженого кола. Віддалене землі від сонця доходить до 150 мільонів кільометрів, а дорога по якій кружить наша земля виносить 940 мільонів кільометрів. Таку велику дорогу перебігає наша земля в протягу одного року; значить ся в протягу одної доби перебігає два і пів мільонів кільометрів, а в протягу години сто пять тисяч кільометрів, а на кожду секунду трийцять кільометрів. Найшвидший потяг потребував би без-мала 700 літ щоб переїхати таку дорогу.

Ми тепер знаємо, що земля обертаючись за 24 години навкруги самої себе підставляє під проміння сонця по черзі свої боки і від сього повстає день і ніч і ріжниця в годинах. Приміром коли сторона деми живемо буде проти сонця то у нас буде південь а на протилежній стороні буде північ. В тих сторонах що обертаючись наближають ся до сонця наступає ранок, а в тих що віддаляють ся наступає вечір.

Але крім дня і ночі ми замічаємо такі явища, як весна, літо, осінь і зима а також і те що не круглий рік бувають на землі дні і ночі рівні. Від чогож се?

Річ в тім, що земля обергаючись навкруги самої себе не стоїть на одному місци а творить ще й другий рух; обертаєть ся навкруги сонця і то безвпинно по одній і тій самій дорозі. Знаючи се ми легко зрозуміємо від чого повстає зміна пори рока і нерівність дня і ночі. Перше всего звернемо увагу що лі-

том в полудне сонце стоїть мало не над напою головою і посиляє проміння прямо, а зимою проміння ледви зачіпають землю. Легко зрозуміти що ті проміння, які падають прямо уділяють більше тепла чим ті, що падають укосно. Через таке положене землі супроти сонця приходить те що літом тепла а зимою холодно. В часті причиняєть ся і атмосфера. Крім того прийіємо на увагу й те що літом дні багато довпіи чим зимою і сонце має більше часу обігріти землю.

Від чого походить се що не завше проміння соняшні падають на землю однаково і дні бувають не однакові довгі ми довідаємо ся коли приглянемо ся рухови землі. Вже сказано, що земля обертаєть ся навкруги сонця за один рік а тепер додамо що той шлях по якому вона йде має вигляд подібний трохи здавленому обручкови і зветь ся орбітою. Отже земля в своїй подорожі по свому шляху займає що до сонця різні місця. Крім того обертаючись таким робом вона має завше однакове трохи похиле положене від якого і повстають зміни року.

Сонце.

Величає сонце звертає на себе увагу всіх людей від найдавніших часів. Та правду кажучи воно і вагу має найбільшу для нашого мешкання землі.

Ми вже знаємо що сонце майже півтора мільона більше від нашої землі та що воно округле. Дивлячись на него здаєть ся що воно палає вічним огнем. Від чогож воно таке гаряче і дає світло?

Дві головні причини удержують жар сонця. Одна причи-

на те, що на протязі всіх часів воно під впливом внутрішньої сили підлягає легкому згустінню, а від сього і вдержує тепло. Крім сего довкруги сонця є цілком зимний всесвітний простір, і тому гарячі металльні пари, що окружають сонце остуджують ся, згущають ся і спадають на сонце. Падаючи вони бють ся о сонце, через те огрівають ся до нового жару і знова піднімають ся в гору. Поверхня сонця не всюди гладенька і блеск її не всюди однаковий так, як додаємо се вільним оком.

На ній часто показують ся чорні плями різної величини які пересувають ся до західнього краю а відгак являють ся на східньому. Таке явище дає можливість зрозуміти що сонце так само як наша земля обертаєть ся кругом своєї осі. — Слідкуючи за сонцем люди побачили, що на йому крім плям повстають вибухи огню, які здіймають ся на тисячі миль і зараз же палають. Такі хвильованя нагадують волни морські, що здіймають ся під впливом вітру.

Що таке місяць?

Серед ясної ночі місяць найбільше приманює до себе нашу увагу. Його лагідний, доволі ясний блеск не лише роз'яснює темряву а робить душу нашу більш чуткою і ніжною. Тому то місяць став вже від найдавніших часів вірним другом гарячих, молодечих сердець тому то і оспівують його всі народи всіх часів у своїх що найгарніших піснях. Місяць звертає на себе увагу, ще й своїм непостійним видом. Ото й не диво що не один з нас бажав вже не раз розвідатись що то є

той наш місяць, чому він так змінюється, та що на ній діється.

Коли дивитись на місяць у повні, то він виглядає немов ясний рівно виточений кружок. На тій ясній поверхні місяця бачимо виразно темніші і ясніші плями. Місяць є кулею так як і наша земля тільки далеко меншою, об'єм його п'ятдесят раз менший від об'єму землі. Віддалене місяця від сонця виносить 384 тисяч кілометрів. Поспішним потягом заїхав би за сім і пів місяця, а кінно треба би п'ять і пів рока часу.

Що діється на місяці?

Далековидами бачимо, що ясні місця, це високорівні і темні плями — це глибокі долини. На тих високорівнях, а також на низинах бачимо крім того багато гір, які в часті зібрані у ланцюхи або гнізда, в часті знова поодинокі порозкидувані. Гір на місяці дуже багато і всі вони дуже високі. Деякі гори доходять висоти дев'ять тисяч метрів. Вигляд цих гір пригадує нам наші вулкани. Впрочім на місяці не видно ніяких морей, озер або рік і взагалі води. Нема також на ньому і воздуха, а через те годі щоб жили там наші животні. Слідів життя не доглянено і призначено гарного місяченька мертвою кулею.

Чому місяць змінюється?

Місяць не світить своїм власним світлом; його поверхня в дійсності не ясніша від поверхні нашої землі, а світить нам тому, що сонячне світло, яке падає на нього, відбивається о його поверхню і дістається аж до нас. Так само відбивається сонячне світло від

поверхні нашої землі і вона світила би нам подібно як і місяць коли би ми могли на ній здалека дивитись. А блиск місяця видається тому яскравим, що ми бачимо його серед ночі. Коли ми бачимо, що ясним блиском сяє не ціла поверхня місяця а тільки частина, то це знак, що місяць звернений до нас не цілою освітленою стороною, а тільки її частиною. А звідси що вигляд світилої поверхні місяця все змінюється постійно і то дуже правильно. Зачнім приміром від повні. Тоді місяць сходить рівночасно з заходом сонця і посеред неба стоїть у півночі. Значить це, коли місяць в повні, тоді стоїть по протилежній стороні нашої землі і тому сонце освітлює ту половину що звернена до нас. На другий день сходить місяць вже о три чвертини години пізніше, це доказує що він посунувся о стільки з заходу на схід, що наша земля обертається о три чверті години далі заки ми його побачили. Оттак що дня сходить він о три чверті години пізніше, а рівночасно ми бачимо що ясна поверхня місяця починає з правого боку що раз зменшуватись.

Через те що місяць округлий сонце все освітлює одну його половину, а що поверхня місяця зменшується це ми можемо пояснити тим що місяць посувається з заходу на схід і уставляється супроти нашої землі так що звертає що раз меншу частину своєї освітленої половини.

Бачимо з того, що наш місяць кружить довкола нашої землі та що один такий обіг потребує 27 діб. Окрім сього місяць обертається

довкола своєї осі і потребує стільки часу що до обороту довкола землі: — Отже памятаймо що наша земля кружить довкола сонця, а місяць обертаєть ся довкола своєї осі, обігає довкола землю, а еще враз з нею кружить довкола нашого сонця.

Ж и т е н а м і с я ц і

Колиб ми могли дістати ся на місяць то побачилиб ми зовсім иньший світ. Кругом нас дико непривітно: острі скали, страшні величезні нагі, стіжковаті гори, та широкі бездонні яри! Брак воздуха, води, рослин та звірят змусили би нас швидко покинути сю планету. А тишина там гробова, бо де нема воздуха там не можливий ніякий голос, звук або шелест! Та всі прочі обставини зовсім там иньші від наших. Приміром на місяці всьо пятьдесят разів легше чим на землі, тому що він менчий від землі. Також сила притягання його стільки разів мен-

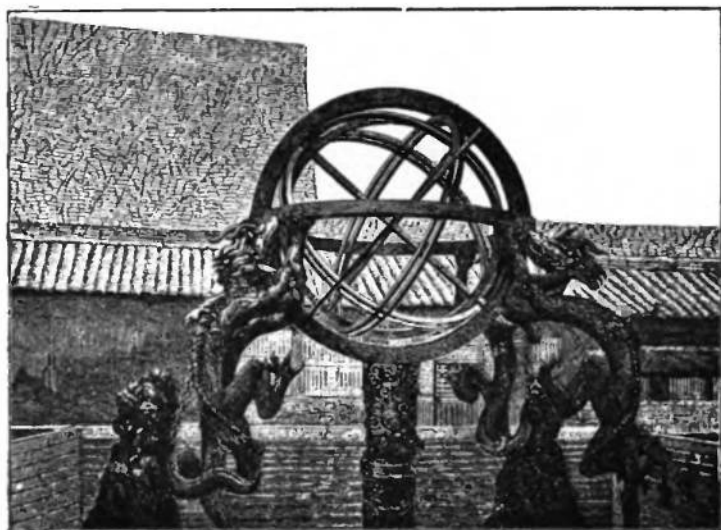
ча а про те пятьдесят разів вище можна би там скочити і тою самою силою можна би виконати пядесять разів більшу роботу чим на землі. До праці малиб ми також багато часу бо день триває

там два наші тижні і тільки часу бере ніч бо місячна доба триває

27 $\frac{1}{3}$ наших діб. Пори рока нема там ніяких, та хоч при обох бігунах місяця певне значно холодніше як при рівнику, однак загалом на освіченій половині місяця мусить бути страшенно горячо а неосвіченій зимно.

Чаруючий вид представив би ся нам, коли ми би з місяця поглянули на небо. Задля того, що на місяці нема воздуха і водної пари, небо що простираєть ся над місячним краєвидом мусить бути як в ночі так і в день завсїгда чорне. Якже чудно і дивно мусить виглядати на тім чорнім тлі яскраве, осліплюче сонце і лагідно світача наша земля! Тому що місяць звернений постійно в одну сторону до нашої землі, ми бачилиб нашу землю все на однім місци серед неба. Сонце і звїзди переходили-б заедно коло неї сходячи і виходячи що два тижні, а вона стояла би все на однім місци в виді величавої кулі.

Великі суші нашої землі видавалиб ся нам ясними, а моря темними пятнами, а що наша земля крутить ся довкола своєї осі то ті пятна пересували-б ся кожних 12 годин. Єслиб мали ми на-

Китайська астрономічна обсерваторія.

году оглядати з місяця нашу землю, ми доглянули-б на ній багато

такого, яке годі нам дізнатись живучи на землі.

Що таке планети?

Планети, се такіж кулі як наша земля. Вони так само як і наша земля крутять ся довкола своєї осі і сонця, а різнять ся величиною, зверхнім виглядом та другими меншими прикметами. Для нас видають ся планети звичайними зіздами, та різнять ся вони від прочих тим, що їх світло не мигтить, а світить так як і місяць перебираючи соняшне світло. А і наша земля вчисляє ся як планета через свою велику подобу.

Планети нашого сонця.

МЕРКУР. — Довкола сонця кружить багато планет, а найблищою є Меркур, названий іменем грецького бога Меркура, товариша, бога сонця Аполля. Меркур є значно меншою кулею як наша земля; його поверхня виносить заледви сему частину поверхні нашої землі. Від сонця віддалений майже три рази ближче чим наша земля, а свою дорогу довкола сонця перебігає в протягу вісімдесять осьми днів. Значить рік на Меркурі тріває несповна наших три місяці. До сонця звернений він все одною і тою самою стороною, так як місяць до землі, значить, він обертаєть ся довкола своєї осі раз в протягу одного обігу довкола сонця; доба на Меркурі так довга як його рік, день і ніч тривають там по сорок зотир наших діб.

Голим оком тяжко доглянути Меркура на небі, тому що він дуже близько сонця і звичайно майже

рівночасно з ним сходить і заходить.

Колп дивитись на Меркура далековидами, то він представляєть ся нам мов гарно обточена куля, з великими темними плямами і смугами. Є на Меркурі воздух подібний до нашого, однак його далеко менше чим у нас. За те морий і рік здаєть ся на Меркурі нема зовсім, а се тому що Меркур дуже близько сонця, та на ньому мусить буги так велике горячо, що розпалена земля є зовсім непридатною до життя якої небудь животины.

ВЕНЕРА. — Другою з ряду планетою нашого сонця є Венера, названа іменем римської богині краси і любови, тому, що вона справді найгарнішою з поміж усіх зізл. Се тота ясноблискача найбільша зізда, що світить зараз по заході або не довго перед сходом сонця і і тому звісна у нас під двома іменами, ранної і вечірньої зірничі. Блеск її так сильний що часами видно її навіть серед білого дня. Венера віддалена від сонця майже одну третину менше як наша земля, час її обігу довкола сонця виносить 224 наших діб а час одного обороту довкола осі 24 наших годин, значить рік на Венері майже о третину коротший від нашого, а день майже так само довгий. Венера своєю величиною майже дорівнює нашій землі, так загалом вона близько подобає до нас. Є на ній суші і моря, є воздух з водною падою і хмарами, та й горячо не так велике як на Меркурі.

ЗЕМЛЯ — є третою з порядку планетою.

МАРС — є четвертою планетою. Се також одна із найясніших

звізд на небі, а що світить ночами, та відзначається гарним, червоним світлом, про те вона від давна всім добре відома. Мабуть задля свого червоного світла названо сю планету іменем римського бога війни Марса. — Марс значно менший від нашої землі, і його поверхня виноситься заледви третину нашої планети. Довкола осі обертається в протягу $24\frac{1}{2}$ годин, значить його доба є пів години довша, від нашої. Від сонця віддалений о половину далі, ніж наша земля, і свою дорогу обігає в протягу шістсот вісімдесят наших днів, так що його рік, майже два рази довший від нашого.

Дивлячи ся на Марса далеко-видами, бачимо на ньому подібні темні і ясні плями, як на наших місяцях, та на Меркурі і Венері. І обставивши Марса дуже схожі до наших. Він оточений воздухом так як наша земля і підсуне на ньому дуже зближене до нашого. Марс має свої два місяці, що кружать довкола нього. Ті місяці названо Деймос і Фобос себто Страх і Близнь, невідлучні товариші давного бога війни. Оба місяці Марса дуже маленькі, далеко менші від нашого їх промір виноситься заледви вісім кілометрів. І женуть же вони швидко довкола Марса. Близший з них оточує його в сімох, а дальший в тридцяти годинах. Через те всі ті переміни які переходить наш місяць в протягу двадцяти сімох днів, один місяць Марса переходить три рази на нашу добу, а другий раз на півтора доби.

ЮПІТЕР — є пятою найбільшою планетою що кружить довкола нашого сонця. Визначається

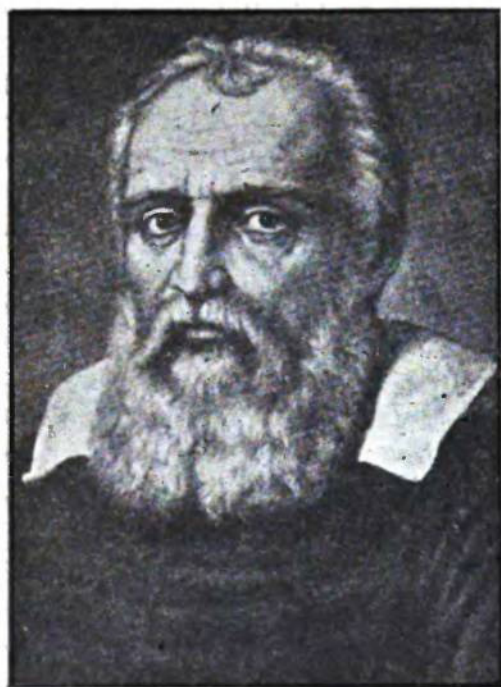
він з поміж інших зізд своїм дуже сильним трохи жовтаним світлом, що майже дорівнює світлу Венери. Юпітер взяв своє ім'я від величавого батька богів старинних Греків і Римлян. Його промір заледви десять разів менший від сонця, а одинадцять разів більший від землі. Та моуча планета обертається досить швидко довкола своєї осі — раз в десяти годинах, значить її доба о половину майже коротша від нашої. Довкола сонця кружить у віддаленю п'ять разів більшим як наша земля, а свою дорогу перебігає в протягу наших дванадцяти літ. Так довго триває рік на Юпітері.

Поверхня Юпітера все мрачна. Причиною того є се, що він покритий грубою верствою різних пар, які заслоняють його поверхню. Додумують ся, що Юпітер не є цілкою і твердою кулею, а кулею зрозтопленої гарячої маси, покритою дуже гонкою скорупою. Довкола тої планети кружить аж вісім місяців. Всі вони майже так великі як наш, тільки найближчий дуже маленький, бо широкий заледви на двадцять миль. Вони один за другим крутяться довкола Юпітера, наче здоганяючись у вічній круговороті.

САТУРН — є шостою з ряду планет. Дивна вона тим, що має аж десять місяців а окрім того має ще великий свігляний перстень, що оточує її в певній віддаленю. Сатурн мало що менший від Юпітера. Щоби обігти довкола сонця він потребує майже тридцять наших літ однак на оборот довкола осі потребує половину нашої доби. Незвичайним явищем є згаданий перстень Сатурна, що опоясує його

в околиці рівника. Сей перстень ледви половину вузкий від самого него. Через те що Сатурн дуже далеко від нашої землі, учені не могли еще дійти до того, чим властиво є той перстень. В початках думали що обруч складаєсь з одностайної маси, тепер кажуть що се відай тьма маленьких місячків, що густим роєм окружають Сатурна, обігаючи його довкола. Поза Сатурном є еще дві планети, що кружать довкола нашого сонця.

УРАН І НЕПТУН, — названі іменами давних римських богів. Урана можем доглянути голим оком. Від сонця віддалений він два

Галилей

рази дальше як Сатурн, а його обіг довкола сонця триває наших вісімдесять чотирьох літ. Великою він шістьдесять разів більший від нашої землі, а всеж таки довкола осі обертаєсь він два рази швидше від неї. Він відай так само як і

Сатурн є кулею розтопленої маси, сповитою густими хмарами гарячих хмар.

Послідна планета Нептун майже так великий як Уран. Віддалена два рази дальше від сонця, і потребує сто шістьдесять п'ять літ до обігу довкола него. Нептун здає ся має тільки один великий місяць, що окружає його раз у протязі одного нашого тижня. Світло нашого сонця мабуть не доходить до нього зовсім. Обі ці планети задля свого жару самі собою по трохи світять і гріють.

Дуже можливе що окрім згаданих планет находять ся багато еще иньших, та про них вчені не багато знають. Що правда відкрито сотки менших куль в околиці Марса і Юпітера і названо їх планетоїдами.

Оттак бачимо, що довкруги нашого сонця кружляє вісім великих планет і кількатор дрібоньких. Всі ті небесні тіла творять наш сонячний світ.

При тім треба все тямити, що всі ті планети, які кружать довкола нашого сонця зі своїми місяцями, мають вид кулі троха сплющеної на обох протилежних бігунах, всі вони обертають ся заєдно довкола своєї осі, всі безупинно кружать в одну сторону довкруги нашого сонця, всі держать ся у всесвітнім просторі могутньою силою притягання нашого сонця, яке їх держить і не пускає від себе; всі остаточно збудовані з того самого материялу, що і наша земля. Тямити треба, що наша земля зовсім у нічим не творить виїмку, а є собі звичайною планетою, та в кінці що і наше сонце є також кулею утвореною з роз-

жараного матеріалу, крутить ся довкола своєї осі, та разом зі своїми дітьми планетами сунеть ся у безконечну даль. Якаж велика згода у всіх тих небесних тілах.

Метеори — спадаючі звізди.

Крім звичайних небесних тіл які все бачимо являють ся нам комети і то дуже ріжнородні. Після новіших дослідів се небесне язисько складаєть ся з громад метеорів що то люди звуть їх спадаючими звіздами. Метеорів таких довкруга нашої землі маємо великі громади, що літають незвичайною скорістю, а зближаючись до нас отирають ся о воздух, розпалюють ся і деякий притягнений силою нашої землі впадає до нас в виді більшої або меньчої каменюки.

Про звізди.

Знаємо вже про звізди що змінюють свої місця і їх звемо планетами, а тепер хочемо дещо розказати про постійні звізди.

Коли приглядаємо ся пильно звіздам, спостерігаємо, що не всі вони однаково великі і ясні. Всіх їх начисляють до сто мільонів, а окрім сего ми навіть побільшаючими шклами не бачимо багато звізд яких світла задля великої віддали не доходять нас.

Приглядаючись еще пильніше тим усім постійним звіздам бачимо, що вони наче згуртовані у більші або менчі громади, а всевітний простір, посеред якого уносить ся наша земля засіяний скрізь звіздами. Ми знаємо, що в дійсности нема ніякого небесного зводу. Довкола нашої землі є безграничний

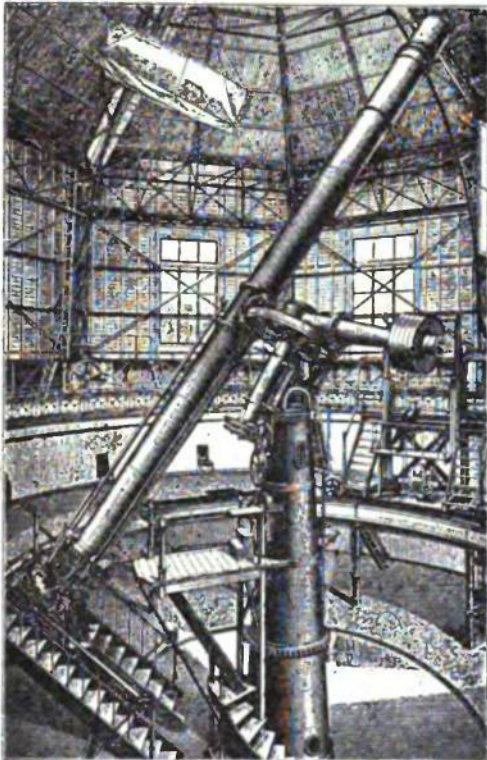
всесвітний простір. Сонце наше хоч віддалене від нас сто п'ятьдесят мільонів кільсметрів нам мимо сего здаєть ся не дуже далеким від нас.

Але найблизша постійна звізда Алфа віддалена від нас майже триста тисяч разів дальше чим сонце. А щож говорити про иньші звізди, які значно більше від нас віддалені. Щоби вигіднійше представити сю величезну віддаль уживаєть ся подане скорости світла. Світло жене з незвичайною скорістю, бо перебігає в одній секундї триста тисяч кільсметрів, значить в пролягу одного року перебігає світло майже десять біліонів кільсметрів. Оттак міряючи віддалене звізди питаємо ся скілько літ потребувало би світло, щоби від тої звізди дістати ся до нас. В тої спосіб обчислено приміром, що згадана найблизша звізда Алфа віддалена від нас чотири і пів років світла, значить, що світло потребує чотири і пів літ, щоби дістати ся до нас від тої звізди; найяснійша звізда Сирій віддалена від нас на девять років свѣтла, а звізда Полярна на сорок шість. Арктур на сто двацять п'ять літ, а инші на кілька сот або тисячі літ світла. Щоби зобразити собі ту віддаль треба нам тямити що світло сонця доходить нас за вісім мінут.

Що таке звізди?

На основі досвідів знаємо тепер, що звізди се такі небесні тіла, як наше сонце, но по більшій часті далеко більші і величавійші. Маленькими світлячими точками видають ся вони тому, що від нас незвичайно далеко. Та не всі вони

однакові. — Одні свіять ясным білим світлом, а другі жовтавим. Наше сонце є також жовтою зіздуоу. Є ще і третій рід зізду а то таких, що світь червоним свіглом. В кінці довідано ся, що є зізди не світьчі, збудувані так як наша земля, або другі планети.

Астрономічна обсерваторія.

І так воно іде в безконечність. Буває часом, що на небі появляесь ясна зірка, там де єї зовсім не було. Се нові зізди, а повстають вони в той спосіб що дві зізди часом вже зовсім темні і остиглі перебігаючи всесвітним простором, стрічають ся з собою, та ударяючи о себе розгрівають ся так сильно що в одну мить усе розжаруєть ся.

Такі нові зізди повстають майже що кілька літ. Оттак з остиглих вже зізду повстають нові, із завми-рающих тіл родить ся нове життя, що трівати ме міліони міліонів літ. Наш світ се одна великанська громада зізду що тягнеть ся довгою, слимаковато скрученою смугою у все-світнім просторі. Наше сонце враз з усіми своїми планетами належить до тої зіздуаної громади і займає маленьке, скромненьке місце близько єї середини. Ми знаємо, що кожда зізда яка належить до сеї громади, є таким самим сонцем як наше, та має свої власні планети, та метеори. Кожда зізда, се про себе окремішний світ, нераз більший і величавійший від нашого соняшного, а всі ті сонця творять один зіздуаний світ. Як великий той наш зіздуаний світ можна зобразити собі з того, що найбільший промір тої зіздуаної громади доходить до довжини десять тисячий років світла. Се наш світ. А ген там на окраїнах того нашого світа досліджують чим раз більше світляних громад.

Се другі світи не менше могучі та величні від нашого. Справді безмежна наша природа, та беззгранична наша велич.

Устрій, просторість, незлічність небесних тіл, їх правильний уклад побіч паленого руху їх творчість, будова все те наповняє нашу душу безмежним подивом для всемогучих сил природи, та глибоким поважанем для тих велитів людського духа, що зуміли пояснити наш величавий світ.

Читанка для молодіжи і старших

„Сказали мудрому чоловікові що він дурень, а він на се: „добре що вони все-го про мене не знають, а то би еще не таке сказали“. —

БЕЗСИЛЬНИЙ СИЛАЧ.

Александр Великий переходячи коло божевільного спитав: чого бажає.

А сей каже: „розкажи, могучий царю мухам, щоби мені не докучали.

На се Александр: „дураку — каже — проси таке, що в моєй власті“. —

„А щож просити тебе, царю, коли ти навіть над мухою власті не маєш.

„Працюй так, як мав би ти жити вічно, а жий так як мав би ти вмирати вечером“. —

НЕ ЛИШЕ ДЛЯ СЕБЕ.

Садив старець молоденьку яблїнь. Роботі тій приглядав ся молодий парубок, тай каже: „Пощо-ж тобі старику, садити отсе деревце, та даром трудитись. Довго прийде-ть ся жити, заки виростуть яблоска, і відай не тобі покушати з неї овочий.

„То нічого синоньку, — каже старик, — я не з'їм, то другі з'їдять, може і тобі дістанеть ся яблочко, так і ти спімнеш старика добрим словом“.

„Свій хлїб кращий чужого книша.“

ДВА БРАТИ.

Були два брата. Один служив у знатного багатого чоловіка жиючи в достатках, а другий жив у бідності живучи з труда рук своїх.

— Чому не вступиш у службу багатого та заживеш в гаразді — каже багатший.

— А чому ти не трудиш ся, власною силою щоби позбавити ся рабства, — каже вбогий.

„Стережного сам Бог стереже“.

МАЛЬЧИК І СУДЬБА.

Заснув мальчик над берегом пропасти. Мимо проходила судьба, розбудила его і сказала:

— Проснись, посмотри, яка грозить тобі небеспека. Я спасла твою жизнь однак на будуче бувай осторожнійший. Если би ти упав, сказали би люди: Судьба виновата. І чи правда сему? Виновата тут твоя неосторожність.

„Дурному все вічна память“.

ДИКА БАБА А ДОМАШНЯ КОЗА.

Ішов пан зі слугою в лїс на польованє. Напїткали дику козу, каже пан: стріляй. А слуга стоїть та надумаєсь — а коза втіки. Питаєть ся пан слуги: а чого-ж не стріляв? „Я гадав що се домашня коза — кажав слуга. — Дурак з тебе, в лїсі все що є то дике. — Ідуть дальше, Через хвилику зложив слуга ручницю і вистрілив. Обернувся пан, питає слугу — „що-ж ти застрілив?“ — „Дику бабу“ — каже слуга.

ЯК ЗАКЛАДАЛИСЬ АМЕРИКАНСЬКІ КОЛЬОНІЇ.

Єще далеко перед Колумбом заїшли були в Америку жителі других країн. Вони поселились у новім світі, а що ніхто з них не повертав у рідню з вісткою про нозу землю тому до часів Колумба в краях Європи нічого не знали про Америку.

Аж 1492 року, Христоф Колумб, родом Італієць, виїхав був на кошт іспанської королевої Ізабелі трема кораблями і дев'ятьдесять людьми шукати морем нової дороги в азийську країну, Індію. Довго він блукав ідучи новою дорогою аж натрапив на нову землю. Колумб вважав, що се часть Азії. Стримали кораблі і оголосили сю країну власністю короля Фердинанда і Ізабелі.

Жителі нової землі з подивом зблизили ся до білих гостей і прийняли їх дуже гостинно. Вони приймали охотно блищачі чячка, даючи в заміну золото і другі вартосні речі.

Ідучи далше Колумб відкрив нові острови і липаючи на Гайті свою залогу повернув до королевої

з дарами і новиною про відкрите землі.

Колумба прийнято з великими почестями, а тим часом готовили другу виправу. На сей раз найшло ся багато охотників цікавих на золото. 1493 року 1500 людей зі збіжем і домовими звірятами, яких в новім світі не було вибрано ся в дорогу.

Друга подорож тревала вже коротше, но коли прибули нові поселенці не застали вже сподіваної гостинности, а з кріпости виднілись лише руїни. Довідались що поселенці почали знущатись над Індіанцями і згинули в борбі з воевничими племенами.

Колумб лишив невдоволених поселенців а сам повернув до королевої і з'умів дістати грошей на третю виправу. Але сим разом мало хто мав охоту добровільно їхати у золоту країну. Зібрано отже в'язнів. Сим разом Колумб удав ся більше на полудне і добив берега полудневої Америки. За якийсь час звідав перші кольонії, і тут застав ворожнечу не лише між білими та індіанськими племенами але і кольоністи самі між собою ненавиділись. Колумб що правда,

своєю суворістю привернув спокій, однак зате з приказу уряду зістав арештований.

В році 1502 зробив Колумб четверту і последню виправу. І сям разом не дуже пощастило ся йому і він в недовзі помер, кажучи вложити у труну кайдани якими оковано його з після третьої виправи.

Колумбови отже належить ся признане відкриття суші, але мала лпше частка носить назву Колумбія. Ціла земля названа остала Америкою від імени мореплавця Amerigo Vesputti, — хотай і сей не вияснив окремішність нової землі.

Загадку сю розв'язав Валбоа в 1513 р. Він перейшов Америку від Атлантийського до Спокійного океану. І аж тоді почали пояснити собі форму і великість кулі земської. В недовзі найшов ся Португалець-моряк, що відважив ся відбути подорож довкола світа. З 234 людей, що пустили ся в ту дорогу вернуло заледви кільканайцять моряків, але остаточно стверджено кулістість землі. Опісля Фрація, Англія і Голяндія почали і собі посылати туди своїх людей, ть захоплювати землі кільки хто зміг, а Індіанів проганяли та вбивали.

Сила людей плинули в Америку, а всі по золоту. Були такі що справді збогатіли, але много погнуло в чужій країні та в борбі з Індіанами. Згодом європейці почали селити ся на урожайних землях і творити більші колонії: англійські, французькі, іспанські, португальські, голяндські і т. д.

Спершу в Америку їхало найменше Англійців. Аж за володіння

королевої Елисавети, надумали ся, що колись то Англієць Кабот проплив попри нову землю! то виходить, що ті береги, де він плив то вже англійське добро. Королева подарувала нову землю лордові Вартер Ралієви. Він назвав сей цілий шмат землі Віржінією в честь королевої, і взяв ся поселяти на ній людей. Однак заселене йшло гупо, бо одних Індіанів вбивали, а другі з голоду вмирали.

Аж після Елисавети в Англії став королем Яків I. Він поділив ті землі на південну і північну, і хто хотів міг туди з Англії переселятись.

Південну колонію, її так звали Віржінією дав до вжитку лондонському товариству, щоби заняло ся продажою сих земель переселенцям.

Перших колоністів вирядило товариство 1607 р. Та сям не пощастило ся. Таких, що їхали обробляти землю було не ботато, зо дві десятки, а то всі думали шукати золота, щоб швидше забагатіти.

Де далі, колоністів усе більшало ся, і згодом они почали вже багатіти. А багатіли вони торгуючи тютюном. Ціна на тютюн була тоді велика, а король англійський, прихилиючись колоністам дав їм монополію на тютюн, то є наказав щоб Англія купувала тютюн тільки у віржінійських колоністів.

Року 1620 голяндський корабель плывучи з Африки, завіз у Віржінію двацять Негрів. Колоністи купили їх і заставили працювати на тютюнових плантаціях. Побачили плантатори що Неграми добре робити почали їх чим раз то більше купувати. А згодом ще

найшли ся дешеві робітники. З англії почали висилати засуджених злочинників і віддавали їх на літ кілька плянтаторам у неволю. Засилано туди й політичних переступців. А ще були і такі що хотіли їхати в кольонії та не мали грошай. І вони брали ся відрабляти свою поїздку у богатих плянтаторів.

Завівши рабів, плянтатори еще дужче забогатіли. Були в них не самі тютюнові плянтації, а садили вони тростину цукрову, бавовну риж і т. и. За якийсь час плянтатори не хотіли держати білих рабів Європейців, а держали самих чорних, бо негри лекше зносили тяжку працю, та ще купований негр до віку оставав ся рабом і діти його були рабами.

Кольоністам обіцяно було, що переселенці і кольоністи будуть мати такі самі права як англійці. Однак сего не додержано. В кольоніях усіми справами порядкував виділ товариства з Лондону, і кольоністи не мали права вибирати своїх послів до того виділу. Виділ від себе держав у кольонії губернатора і місцеву раду, які ніби й мусіли порядкувати після законів Англії однак підчинені були виділові, а сей королеви. Таким робом у кольоністів віднимано ті права, які мали вони живучи в Англії.

Спершу кольоністи в південній кольонії не дбали про свої права політичні, бо вони вважали себе за тимчасових гостей в кольонії думаючи забогатіти і вергати у край.

Однак коли поселенці почали збільшатись і настало оселюватись почали допоминатись своїх прав і вільностей.

Про народну просвіту уряд також зовсім не дбав. Губернатор Барклей так сказав: „Богу дякувати, що в нас нема ні шкіл, ні друкарень, бо наука веде тільки до не послуху, та навчає мудровати про віру, а друкарні ті все ширять по сьвітови. Хай Господь заховає нас від шкіл і друкарень“.

Богаті пани-плянтатори пішли на руку королеви хоч, бідний народ терпів всілякі злидні. Аж прийшла черга на них. Наказано слухати нового закону, яким заборонялась вільна торгівля товарами, значить ся кольоністи могли торгувати лише посередно через Англію. Посилано людей до короля жаліти ся на утиски, та нічого не помогло. Виробили ся пачкарі що крадком возили товар за границю, а вслід за тим уряд англійський побудував по берегах морських та по горлах рік свої кріпости, звідки військові власти прихоплювали пачкарів та віддавали їх військовим судам. Згодом впало нове лихо на Вержінію. Король віддав одному лордові багато такої землі якою вже володіли плянтатори а вкінці віддав лордам на трийцять і один рік цілу Віржінію.

Нестало терпцю кольоністам від таких утисків і віржінійські плянтатори зробили повстання. Однак уряд їх пробурхав і строго покарав зате, надаючи при тім еще острійші закони.

Се все робило ся в південній частині англійських земель в Америці, у Віржінії. А північну частину тих земель назвав король Новою Англією і віддав еї до ужитку другому товариству. Довгий час кольонізація не вдавала ся задля бра-

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

GEORGE WASHINGTON,

син Віржінійського плантатора. Уродився дня 22 фебруара 1732 р. Після заявленя незалежності став вибраний першим президентом Спол. Держав 1789 р. і вибір його поновлений 1793. За третім виборчим терміном відказався своєї кандидатури. Умер 14 грудня 1799 року.

JAMES MADISON,

четвертий президент Сполучених Держав уроджений в Віржінії 16 марця 1751 р. Після студій гебрейського, теології, філософії і права займався живо справами народними, і зівстав президентом з демократичної сторони через два терміна 1808 і 1812 рр. Умер 28 червня 1836 р.

THOMAS JEFFERSON,

третій президент Спол. Держав, родом з Віржінії побачив світ 2 апріля 1743 р. Скінчив право і після багато почесних місць остався президентом через два терміна 1801-09. Умер 4 липня 1826 року.

JOHN ADAMS,

другий президент Сп. Держав, син фермера, уроджений в Масачузетс 30 октобра 1735 року. Скінчив право і був один з п'ятих комітетових, що злагодили декларацію самостійності. 1796 року зівстав вибраний президентом. Умер 4 липня 1826 р.

JAMES MONROE,

п'ятий президент Сп. Держав, уроджений в Віржінії 28 апріля 1758 р. Не покінчивши студій він віддав ся справам народно-військовим. Після багато почесний, остався через два терміна президентом 1816 і 1820 з рамени демократично-республіканської партії. Памятний для американців особливо з Monroe Doctrine. Помер 4 липня 1831 р.

ку гроша і нападів Індіан. Аж 17 вересня 1620 р. сто Англійців пуританів переселились туди і почали господарку. Богато натерпіли ся всякого лиха але перемогли всі перешкоди і заложили велику кольонію та назвали її Нью-Плімаут, на згадку про те місто з якого вони вибрались на море.

Нові поселенці відважно взяли ся до праці. Лад вони в себе завели такий що не було в них ні панів, ні мужиків — усі були рівні. Вибирали собі губернатора та п'ятьох радних і збирали ся на загальні збори.

Так жила кольонія Нью-Плімаут до 1684 р. а опісля король Яків II. вчинив її королівською провінцією. — 1690 р. королівським наказом прилучено її до кольонії Массачузетс.

Слідом за першими рушились другі громади пуританів в дорогу до Америки. Року 1627 взяли від Великої Плімаутської Ради дозвіл займати землю в Новій Англії і заводити колонії. Згодом товариство вислало в Америку 300 кольоністів. Вони в 1629 році заснували в Новій Англії кольонію Массачузетс. Опісля поїхало туди ще 800 чоловіка. Спершу кольонією порядкувало товариство з Англії, а далі кольоністи домагались, щоби дозволено їм порядкувати в себе по своїй волі. 1634 р. кольоністи зі своєї волі почали посилати своїх послів до союму. Самі вибирали губернатора і ті посли враз з губернатором і радними були найвищим урядом в кольонії. Кольоністи вельми дбали проте, щоби була у них воля і рівність.

Хоч і як Пуритани любили волю, та всеж не хотіли допустити, щоб у їх кольонії кожному було вільно вірити як хотів. Однак найшли ся поміж ними і такі, що повстали проти сего. Пастор Роджер Вілліамс почав вимагати, щоби у кольонії вільно було кожному вірити після вподоби. За се Пуритани так обурились на него, що він мусів утікати між Індіанів; там його дуже радо прийнято, бо він ставав вічно в їх обороні. Індіани дали Вілліамсови землі і він 1636 року заснував місто Провіденс. Тут поселились люди що стояли за свободою совісти і утворили кольонію Род-Айленд.

Незабаром на просторі Нової Англії засновались сім відрубних кольоній. Хоч кожна кольонія мала свої порядки, часами відмінні від своїх сусідів, але всі загалом були преняті духом республіканським. Уряд у них був не на те щоби угнетати нарід, але мав пильнувати щоби усе чинило ся по законові. А закон не уряд вигадував, а нарід сам собі писав. На Англію кольонії не зважали богацько: не просили вони у неї нічого, то й слухати її не мали чого, самі собі порядок давали. Вони вважали себе такими незалежними від Англії, що 1562 р. в Бостоні почали робити свої гроші.

Але тут король отямив ся, що масачутським кольоністам дано за велику волю і він задумав її відобразити. Про се написано в Массачузетс. Кольоністи поміркувавши що від Англії до Америки досить далеко і що се великий клопіт посилати сюда воїсько відписали, що коли ан-

гліський уряд, хоче відняти їм волю, то виходить, що він дурив тоді, як давав єї кольоністам, тепер же, віднявши волю в Масачузетс Англія сама собі наробить, шкоду бо тоді Англіїці не схотять їхати в Америку, і вільні землі заселять Голландці та Французи а тим робом Англія втратить свої кольонії. В кінци вони писали так: як волю в нас відберете, то кольоністи вважати будуть, що король їх зрікає ся, і що вони стали вільними від присяги.

Та королеви стало не до кольоній, бо сам мусів з держави втікати. В Англії став порядкувати сам парламент без короля. В новім парламенті гору взяли Пурітани і кольоністам подано звістку що тепер парламент може їм зробити багато добра. Але кольоністи не хотіли тим покористовуватись, бо казали, що відбираючи ласку треба коритись тим законам які надасть англійський парламент, а з сего їм може вийти шкода. Кольоністи прийняли лише деякі торговельні привілеї, а до своїх справ мішатись не дозволили...

Скоро в Англії став новий король, Кароль II. Почав він надто строго перестерігати „навігаційного акту.“

Тоді кольонія Масачузетс подала свої права і вольности. В деклярації було написано, що кольонія має право вибирати губернатора, заступника і послів до сойму, приймати на свої землі плянтаторів, настановляти вищі і нищі уряди і визначати їм обовязки.

Королеви не подобалась така самоволя. Року 1664 післав він чотирох комісарів розвідатись, що робить ся у Новій Англії, і надав їм

право впорядкувати усе так, як він наказує і як вони самі будуть вважати за найкраще.

Тепер узяв кольоністів острах, бо за комісарями могли прислати войсько, а малі кольонії не мали сили воювати. І вони написали до короля письмо: „Грізний Королю! Першим нашим кольоністам дано було королівське письмо і в ній написано, що кольоністи мають самі вибрати собі уряд і порядкувати в себе після своєї вподоби. Віруючи сему, люди забрали жінок і дітей, своїм коштом переплили океан, купили в Індіян землю і заснували кольонії в пустині. Вони довго і тяжко працювали і багато лиха зазнали. Ось і уже тридцять років, кольоністи порядкували самі в себе, бо се їх законне право, забезпечене королівським письмом.

Тепер же наказом із державною печаткою прислано сюди чотирох людей і дано їм право судити і порядкувати в кольонії. Може се робить ся на те, щоб дати змогу деяким людям заможатись? Алеж наша країна убога і ми не маємо спроможности давати великі податки королівському урядови, бо з нашої землі можна прожити тільки тяжко працюючи. Бог бачить, що ми дбаємо тільки про те, щоби спокійно жити у тім закутку. Ми пішли в пустині не на те, щоби заможатись, але щоби зберегти наші вольности, а тепер вимагають від нас, щоби ми показуючи вам вірність — вирекли ся волі. — Воля нам дорожча над жите, бо за ню ми завжди готові віддати життя“.

Комісарі сим разом вернули з нічим у Англію, бо не дозволили їм кольоністи в себе порядкувати.

Але англійський король 1684 року скасував всі кольоніальні королівські письма і тим робом втратила була Нова Англія свої права і вольности.

Року 1686 Яків II. поручив комісії всі справи кольоніальні, даючи порядкувати ними після вподоби. В кольоністів віднято право посилати своїх послів до сойму заведено урядову віру і наложено податки. Віднято їм навіть такі права, які має кождий Англієць. На наріканя і жалі відповідали: „у вас є тільки одно право — небути проданими в неволю.“

Люди що звикли були вільними жити й корити ся тільки розумному законови, а не примусови і гнетови не могли такого стерпіти і готовились до повстання, аж тут наспіла звістка, що король Яків II. утік. Тоді Нова Англія стала домагатись щоби звернено їй королівське письмо. Новий король Вільгелм був прихильний кольоніям і їм стало вільніше жити. Однак богаті купці і парлямент дальше ворогували проти нових уступок.

Між Віржінією а Новою Англією були порожні землі, тож й на них осіли кольоністи. Заложили вони пять кольоній. Першу заснував лорд Балтімор. Він віддавав королеви п'яту частину всего золота і срібла здобутого в кольонії та посилав рік річно ознаку своєї залежності. Конституцію уложили були кольоністи разом з лордом Балтімором. Отже жило ся тут колоністам гарно, вільно, бо лордови не платили вони великих податків. Та згодом находили всякі переміни. Плянтатори збогатіли і почали дба-

ти лише про себе. Жили вони богато, так як і Віржінійські пани, мали тютюнові плянтації і завели у себе рабство. На торзї завжди у них повно було нещасних людей, засланих з Англії. Були між ними злочинники але були й розумні політичні переступники, які поважились виступити проти Якова II. Король з великої лютости писав у кольонії, щоб їх держано рабами не по сім років як звичайно, а по десять, та щоб ні за який викуп не пускано їх з неволі. Бувало і так, що в Англії крали людей і возили їх в кольонії і там продавали в рабство.

Згодом плянтатори побачили, що дешевше і безпечніше держати чорних рабів і від року 1692 туди привожено лише Нігрів.

Дальшу колонію заснували Голяндці. Спершу вона звалась Нова Белгія. Голяндське товариство вислало тут своїх людей щоб торгувати з Індіанцями. Своїх кольоністів не допускали до самоуправи. Товариство посилало від себе губернатора й радних і ті порядкували, а кольоністи мали таке письмо, що кожен хто за чотири роки придбає собі від Індіанців землю і оселить на ній 50 людей стає патроном і має право порядкувати кольонією і судити людей. На такого патрона можна було занести жалобу до Голяндії. Вийшло однак так, що не багато патронів захопило кольоніальні землі. Та не довго так було. Незабавом стали в кольонії люди, які не могли помирити ся з таким безправним порядком. Були се з дебільша люди, які стояли на становиску свободи совісти. А і Пурітани Англії стали заселяти тут мі-

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

JOHN QUINCY ADAMS,
шестий президент Сполучених Держав, син другого президента; уроджений в Масачузет 11 липня 1767 р. Він образовався за границею і від 14 р. віддав ся справам народним, починаючи як секретар міністра Сп. Д. в Росії. Після багато почестий 1824 р. остав президентом. Помер 23 лютого 1848 року.

WILLIAM HENRY HARRISON,
девятий президент Сп. Держав уроджений в Віржинії 9 лютого 1773 р. Після студий віддав ся військовим справам і 1841 р. остав президентом. Помер 4 цвітня 1841 р. будучи всего один місяць на прязидиальнім кріслі.

MARTIN VAN BUREN,
осмий президент Спол. Держав; уроджений в Нью Йорк стейт 5 грудня 1782 р. Після укінчення прав став по демократичній стороні. Остав президентом в р. 1836. Помер 24 липня 1872.

ANDREW JACKSON,
семий президент Спол. Держав уроджений в Норт Каролайні 15 марця 1767 р. Він в 13 році життя почав свою військову кар'єру. Оставав президентом через два терміна 1828 і 1832 рр. Помер 8 червня 1845 р.

JOHN TYLER,
десятий президент Спол. Держав; уроджений в Віржинії 29 марця 1790 р. По скінченню прав віддав ся народним справам і після смерти Гаррісона'а остав президентом. Помер 18 червня 1862 р.

ста. Дійшло до сего що закони писано двома мовами Голяндською і Англійською. За покликом волі пішли також і Голяндські поселенці та відпали від Голяндії.

Року 1664 Англійський король Кароль II. дав грамоту своєму братови князеви Йорку, на цілу ту кольонію і на всі землі аж до ріки Делявар. З того часу кольонія Нова Белгія стала зватись Нью Йоркською. Князь Йорк почав заводити нові права похожі до прав англійських.

У вересні року 1664 англійське войско припливо до Нової Белгії і примусіло Голяндського губернатора віддати кольонію Англії. Але і князь Йорку не дуже хотів давати волю кольоністам, а кольоністи знова не хотіли коритись незаконним його вимаганням і не хотіли платити податків що князь накладал без їх згоди. Князь мусів уступити. Та не надовго, бо року 1683 зістав він англійським королем, і скасував усі кольоніяльні грамоти.

Року 1664 князь Йорку віддав землі між кольонією Ньюйорською а рікою Делявар двом англійським лордам. На тих землях стало три кольонії: Нью Джерзи, Делявар і Пенсильванія.

Нью Джерзи заложили Шведи і Голяндці, а кольонію Делявар Шведи коло ріки Делявар.

Кольонію пенсильванійську заложив англісець Вілліам Пен. До батька його король був дуже прихильний і тому Вілліам дістав дозвіл взяти землю між Мериляндом а рікою Деляваром, а король на памятку про заслуги старого Пена назвав її Пенсильванія.

Року 1681 дано Пенсильванії королівську грамоту. Кольоністи мали право посилати своїх послів до сойму але на кожду соймову постанову, треба було королівської згоди. А парлямент англійський мав право накладати на кольонію податки. В старших грамотах кольоніяльних сего не було. Се вперше так було написано, щоби обмежити права кольоністів.

На тій землі що віддав король Пенови була вже кольонія Делявар то й її віддано Пенови. Одержавши від короля грамоту Пен написав до своїх кольоністів, щоби самі укладали закони, а він щиро буде дбати про їх добро. І він додержав свого слова.

Приїхавши в кольонію, Пен скликав своїх кольоністів, щоби разом з ними уложити конституцію. Він хотів уложити так, щоби ні він сам, ні ті що після него будуть не могли кривдити кольоністів. Кольоністи прислали послів і вони вкупі з Пеном уложили конституцію, — яка була цілком догідна народови. Всі справи рішались і весь уряд настановляли виборні послы від народа. Тільки губернатора настановляв Пен. Але і губернатор не міг нічого зробити своєю волею без згоди послів. Вірити кождому вільно було після його совісті.

Пен для себе не брав від кольоністів ніяких пслатків, окріч невеликої оплати від тих, що купували землю. Та ще невільно було кольоністам купувати землю без посередно у Індіян.

Пен і до Індіян відносив ся по людському. Впорядкувавши все попрацав ся з кольоністами і відїхав до Англії, лишаючи в кольонії

свое заслугництво. Кольонія мусіла сама правити собою так, як сказано було в конституції. Як почули в Європі люди про таку гарну конституцію в Пенсильванії, так почали сюди громадно їхати. Пен обібрав догідне для торгівлі місце і заснував там місто Філадельфію. Року 1683 там було всього чотири поганенькі хатки, а за чотири роки Філадельфія така стала велика що Нью Йорк не був такий і за 50 років.

А Пен, приїхавши в Англію почав дбати про своїх одновітців квакерів. Почав він писати книжки про те, щоб кожному в Англії було можна вірити як схоче і щоби люди всякої віри мали однакові права. Року 1693 він вернув у свою кольонію.

Але тут вже дещо відміннолося. Кольоністи самі почали настановляти губернатора і вимагали від Пена, щоби зрік ся своїх прав та змінив конституцію. Пен своїх прав до землі не схотів зрікати ся, а про відміни конституції сказав так: „Ви будете правитись такими законами, які самі уложите. Я не хочу ставати на перешкодї вашому щастю. Зіставте у старій конституції те, що на вашу думку гарне, додайте таке що корисне буде кольонії, а все негарне відкиньте“. І він віддав конституційну грамоту кольоністам а сам поїхав в Англію обороняти кольонію і свої права на землю, бо парламент англійський наміряв покасувати кольоніяльні грамоти. Оборонити пощастилось Пену, але сам він несподівано занедужав і 1718 р помер.

Тепер еще остаєть ся сказати про ті кольонії, що були на пів-

день від Віржинії. Там еще з 1562 р. пробували селити ся Французи, потім Іспанці й Англійці, та нікому не щастало ся. Сей великий простір від Віржинії аж до Флориди король Англійський назвав Каролайною і віддав вісьмом англійським льордам враз з грамотою. Пани-власники були в кольонії мало не королями, але урядувати мусіли з народом. Без згоди кольоністів вони не мали права видавати закони і накладати податки. З проданої землі, як звичайно мали брати собі невелику оплату. Пани оповістили, що в кольонію приймати будуть людей усякої віри.

Почали кольоністи селити ся на нових землях. Жити було б їм добре, та сперечали ся вони з паними-власниками за конституцію. Двадцять три роки пани-власники змагали ся з кольоністами і таки мусіли згодитись на їх жадання. Бачили пани що їм з кольонії лише клопіт, а пожитки невеликі, продали свої права на землю англійському урядови і року 1728 Каролайна стала королівською провінцією. Її розділено на дві частини: Північну і Південну.

На полудне була еще одна кольонія Джорджія; заснована Англійцем 1732 р. Король дав землю а порядкувати мала комісія через двадцять один рік. Тут кождому кольоністови давали землю на дуже малу сплату. Як довго опікувались нею багаті пани та парламент, кольонія ніяк не змагалась, не було хісна ей за чужі гроші. Аж як стала Джорджія посиляти своїх послів до сойму, та сама за себе дбати, тоді й почали багатіти.

От таким способом повстали тринадцять колоній в Америці. Всі ті колонії були залежні від Англії, але кожна колонія мала свою конституцію і свої закони. У всіх колоніях увесь нарід окрім рабів посилав своїх послів до сойму і таким способом порядкував у себе в колонії. Всюди був губернатор, рада та колоніальний сойм. Тільки права не всюди були однакові.

Майже всі колоністи в Америці здавна звикли були до волі і рівності. Тому всі вони як ока берегли сей найбільший скарб: волю і рівність, і навіть для свого магірного краю Англії не хотіли зрікати ся своїх прав, які хотіла їм обмежувати.

Колоністи знали, що вони мусять слухати тільки тих законів, на які пристала громада. Американець Джон Адамс писав у своїй книзі, що уряд, старшина — то лише відпоручники громадські, а як вона вмисне, або хоч не вмисне не виконує своїх обов'язків, то громада може відняти в них ті права, що їм поручила і вибрати собі ліпших. А в Англії тимчасом бачили, що колонії все зростають і багатіють і тому старались всіми способами тягнути від колоністів гроші і доказувати їх залежність. Уряд англійський почав домагатись щоби окрім цла за товари які приходили з Англії оплачувано також і той крам що переходив з колонії одної в другу.

Правда, що колоністи, особливо в Новій Англії тих наказів не дуже слухались та всеж таки домаганя королівські їх обурювали.

Англія удержувала в колоніях своїх цлових урядників, що мали збирати цло і пильнувати щоб не було тайної торгівлі. Дано їм право входити силоміць у кожну хату, в кожну крамницю, де сподівали ся найти тайно привезений крам. А колоніальному урядови веліли у всім допомагати. Невдоволене колоністів зростало, але в Англії на се не дуже вважали. Мов на докір почали вигадувати всякі способи, щоби накладати на них податки.

Між иншим заведено було стемплевий папір, який мав уживатись в судах і других урядових речах. Колонії знов відкинули сю постанову. — Як Англії треба грошей, казали колоністи, то нехай король напише про се до колоніальних соймів і вони дадуть поміч, але податку що накладає парлямент платити не будемо, бо немаємо своїх послів в англійським парляменті і через те парлямент немає права жадати від нас податки. — Опісля почали друкувати „Права англійських колоній“ і заходитись щоби спільно боронитись проти хижости Англії. Вістка про нові заходи обурила царлямент і ухвалено сплюк ввести в жите податок стемплевий.

А тим часом обурене росло. Друковано книжки і ними ширено думку, не корити ся англійській самоволі.

Гуртували ся товариства. Члени їх звались „Сини Волі“. Вони мали всяким законним способом не допускати уживане стемплевого податку. Неспокій у колоніях повстав великий, бо зрозуміли, що як попустити сего разу Англії, то се значить — позбутись своїх прав і

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

JAMES KNOX POLK,
одинадцятий президент Спол.
Держав, уроджений в Норт
Каролайн 2 новембра 1795 р.
Після укінчення прав він зани-
мався живо справами народ-
німи і остав вибраний прези-
дентом 1845 р. Помер 15 чер-
ня 1849 р., кілька місяців пі-
сля віддання своєї президентури.

FRANKLIN PIERCE,
чотирнадцятий президент Сп.
Держав, уроджений в Нью
Гемпшюр 23 новембра 1804 р.
Після укінчення прав брав він
живу участь в справах народ-
ніх і остав президентом 1852 р.
Помер 8 октобра 1869 р.

MILLARD FILLMORE,
тринадцятий президент С.
Держав, син фермера
уроджений в Стейті Нью
Йорк 7 січня 1800 р. Пі-
сля укінчення працював на
політичній полі і став
президентом після смерті
попередника 9 липня 1804
р. Помер 8 марця 1874 р.

ZACHARY TAYLOR,
дванадцятий президент Спол.
Держав, уроджений в Віржі-
нії 24 септембра 1784 р. По
окінченню студій віддав ся
справам військовим. 1849 року
остав президентом. Помер 9
липня 1850 р. після кілько-
найцять місячної президен-
тури.

JAMES BUCHANAN,
п'ятнадцятий президент С. Дер-
жав, син фермера уроджений в
Пенсильванії 22 цвітня 1791 р.
Після укінчення прав взяв ся
працювати на політичній полі
і остав вибраний 1856 р. пре-
зидентом з партії демократич-
ної. Помер 1 червня 1868 р.

дозволити порадкувати в своїй кишені.

Та і духовенство вмішалося у справу. Деякі радили корити ся королеви, бо він помазанець божий, а протестантські провідники на се відповідали: що помазанець божий наріда не король. — Один з них сказав так: „віра не примушує нарід бути рабом, як він може здобути собі волю“.

Поз'їдили ся посли від кольоній у Нью Йорк і зложили декларацію. В ній було написано, що парламент зробив не законно наложивши на кольонії податок, бо кольонії не мають у парламенті своїх послів і через те вони не будуть слухати наказу парламенту. Декларацію післали королеви, а стемплевий папір знищено.

В Англії тимчасом змінило ся міністерство. Тепер міністрами стали такі люди, що прихили ся більше кольоністам. Але в той час не тільки король і парламент, але мало не вся Англія гнівала ся на кольоністів за їх непослух. Через те ново міністерство приклиало було до парламенту Франкліна, щоби роз'яснив, що кольоністи думають про Англію.

Франклін ясно представив справу кольоністів і парламент постановив скасувати стемплевий податок, але сейчас зроблено другу постанову: що парламент має зверхність над кольоніями у всіх справах і має право накладати податки на кольонії без їх згоди.

Кольоністи довідавши про нову постанову хоч раділи задля скасування стемплевого податку, та знали що чекає їх задля додаткового за-

кона, те що в недовзі Англія щось нового вимудрує.

Але в кольоніях позбувши ся стемплевого податку почали думати щоби цла позбутися. Почали говорити що і цло є податком, який Англія наложила на кольонії зі своєї волі, а через те і цло мусить бути скасоване.

В відповідь на се парламент вчинив три дальші постанови: перша, брати з кольоній еще цло за скло, папір, цукор і чай; друга, заснувати в кольоніях новий цловий уряд, що мав остро пильнувати щоби виплачувано цло і щоби додержано закони про торгівлю; трета, щоби ньюйорська кольонія давала жовнірам всего чого їм треба.

Ні одного з сих нових наказів кольоніальні сойми не хотіли слухати і обурене проги англійського парламенту все більшало. Друковано багато книжок проги гнету і ширили їх між людьми.

Щоби не дати змогу з'єднатись кольоністам наказано кольоніальним губернаторам не дозволяти збирати ся на віча, а щоби примушено кольоністів слухати наказів парламенту, післано в Бостон англійське войсько. Бостон заповнив ся войськом. Парламент англійський звелів переводити слідства, і хто виявить ся зрадником проти короля, вислати у Англію на суд.

Роз'ярені кольоністи зібрались 1769 р. на соймі у Віржинії і списали так звані „Віржинійські постанови“. Тими постановами кольоністи оповістили свої права і відкинулись виконувати несправедливі постанови парламенту. Ще написали до короля, що се не законно судити Американців в Англії. Довідавши

ся, що таке чинить ся, губернатор змусів послів розійти ся.

Американцям кипіло в серці, коли дивили ся на жовнярів, та не чіпали їх, а поки-що зважили ся воювати з Англійцями в инший спосіб. Всі кольонії змовили ся не купувати нічого привезеного з Англії, по перше щоби не платити цля, а друге через те, щоби Англія не могла збувати свій крам і багатіти. Всі вдовольали ся домовим виробом.

Коли з'їхали послы Масачутські на сойм до Бостону, побачили, що в тім будинку де мали збиратись розтаборилось англійське військо а при входових дверях стояли армати. Послы вимагали, щоби губернатор вивів військо але сего не вчинено. Тоді послы переїхали в місто Кембрідж, де не було війська. Там сойм розважив, що привівши військо в кольонії без їх згоди, значить ся, що парламент зламав англійську конституцію. Не військо а сам нарід мусить пильнувати щоби додержувано закону. Коли цілий народ зрече ся додержувати якого закону, то він або несправедливий, або нідоного народови. І тоді вже се не закон, бо конституція каже, що нарід заки має додержуватись закону, мусить на него згодити ся.

Губернатор велів соймови постановити щоби збирати гроші на військо, але йому відказано, що кольонії на військо гроший не дадуть.

Англійські міністри тим часом написали до кольоній хочаби їх заспокоїти. Кольоністи відповіли, що парламент своїми постановами ломить їх права і через те вони не

будуть слухати його наказів. А погодять ся кольонії з Англією тільки тоді, як парламент скасує постанову збирати в кольоніях самовільно гроші і забере цлових урядників і військо.

В початках 1770 р. в англійським парламенті розсліджувано справу кольоністів та рішено знести всі податки окрім цля на чай, не щоби мати хосен, але щоби тим робом приучити кольоністів послуху зглядом уряду. „Ми маємо розказувати — а вони слухати“ — казали навіть Англійці-прихильники.

Після сеї постанови кольоністи почали купувати англійський товар але чаю не купували. Вони його пили, та лише купували не в англійських купців але у пачкарів.

Англійський чай гнив у комодах. Англія тратила багато гроший на кораблі та урядовців, що мали ловити пачкарів, а все таки не хотіла уступити, хотіла доказати кольоніям, що вона старша. Кольоністи знова ні за що не хотіли корити ся незаконній устані, бо знали, що коли раз покорять ся, то Англійці що раз більше начнуть панувати над кольоніями.

Англія видячи, що кольоністи не купують чаю стала продавати його за таку низьку ціну що навіть з цлом коштував дешевше, чим той що купували у пачкарів. Се вельми не подобалось кольоністам, бо сим робом вони могли переломити солідність кольоністів. Треба було не пустити чаю на американський беріг. Пояснено людям, що той дешевий чай Англійці возять тому, щоби кольоністів затроїти рабським духом.

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ABRAHAM LINCOLN,

шістнадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Кентоки 12 лютого 1809 р. Як робітник він власними силами скінчив права і віддаючи своє знане і силу краєви остав президентом 1860 р. Він змусів знести невольництво в Спол. Державах і зістав вибраний президентом другим наворотом 1864 р. 15 априля 1865 р. зістав застрілений підчас представлення.

RUTHERFORD BIRCHARD HAYES,

дев'ятого президента Спол. Держав, уроджений в Огайо 4 октобра 1822 р. Після скінчення прав брав участь в життю політичнім і зістав президентом 1876 р. Помер 17 січня 1893 р.

УЛЫССЕС СІМПСОН ГРАНТ, вісімнадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Огайо 27 цвітня 1822 р. Після почестий військових остав президентом 1868 р. а опісля поновно вибраний р. 1872. Помер 23 липня 1885 р.

ANDREW JACKSON,

сімнадцятий президент Спол. Держав; уроджений в Норт Каролайні 29 грудня 1808 р. Як кравець своєю невтомимою енергією вибив себе на знатніше станониско на поли політичнім і після смерті Лінколна остав президентом. Помер 31 липня 1875 р.

JAMES ABRAHAM GARFIELD,

двадцятий президент Спол. Держав, уроджений в Огайо стейт 19 новембра 1831 року. З бідного хлопчини він о власних силах вибив ся на знатне становиско і зістав президентом 1880 р. 2 липня 1881 зістав пострілений і помер кілька тижнів пізніше.

До Бостону також привезли чай трьома кораблями, та хотіли його зносити не беріг. Люди зійшлися і порадилися знищити чай зовсім. Кілька десятків людей, повбраних за Індіан підкралися до кораблів і почали викидати чай у воду. Триста сорок пачок з чаєм пішло в море. Тисячі людей мовчки приглядалися з берега як гинуло в морі те, що мало сплести нові кайдани, затроїти їх волю.

Довідавшися в Англії про подію з чаєм король відозвав ся про се до парламенту, а в парламенті рішено не допускати до бостонської пристани купецьких кораблів, зірвати торговельні уклади і завести свій лад. Неслухняних новому законодавству мали висилати у Англію. Післано було багато війська щоб пильнували бостонської пристани і наказано повязники проводарів.

Одержавши з Англії сі нові накази, Бостонці зійшлися на віче. Не багато їх було, та духом були вони дужі то й не хилили ся перед великого англійського силою. Про накази парламенту віче сказало, що такої несправедливості і жорстокості не сподівались і ставлять перед очима всего світа таке поступоване Англії, а корити ся таким наказам не будуть.

В Салем коли одержано письмо що парламент рішив ся зробити їм ласку і переводити сюди торговлю з Бостону відказано так: „богатіти віднімаючи заробіток у своїх сусідів, ми могли би тільки тоді, коли би зникли у нас всі почування людські, і ми перестали зовсім розуміти, що таке справедливість.“

В Мілтоні на вічу записано знову таку постанову: „Сю пустиню батьки наші здобули потом та кровю; вони лишили нам спадщину, за яку так дорого заплатили і заповідали нам передати дітям вільною... Як кольтоністи упадуть так низько, що згодяться жити так, як міністрам англійським забачне ся, то вони зі своєї волі підуть у соромне рабство, і потомки до вічного віку будуть їх проклинати.“

Ухвалено: не корити ся новим англійським законам і не слухати людей яких настановить англійський уряд.

Ухвалено: набирати військо. вибирати і настановляти офіцерів і хоч раз на тиждень вчити їх військової справи.

Піддано гадку, щоби всі кольтонії зібралися на віче порішити свою дальшу судьбу.

В початках вересня 1774 почало ся в місті Філадельфії віче дванадцяти кольтоній окрім Джорджії. Приїхали більше 50 послів. Тут списано в імени цілого народу всі кривди які заподіяла їм Англія, домагаючись давніх вольностей і післано у Англію. Члени віча прирекли, що коли з Англії не буде добрих звісток то кольтонії збойкують англійських купців.

Обміркувавши все те віче написало відозву до кольтоністів повідомляючи, що врадили. „Від вас самих залежить тепер істате вапне і ваших потомків — писано у відозві. — Правда, через те що спинить ся торговля доведе ся трохи побідувати, але згадайте про те вічне бідоване якого зазналиб ви і вапні діти наколи дозволите за-

панувати над вами. Не забувайте про честь вашого краю, ваше поведене або вславить кольонії наші на весь світ, або через него зазнають вони всесвітнього сорому... Тепер ви мусите з усеї сили підтримувати те що вважало віче, щоб себе ратувати; однак не забувайте, що мусимо сподівати ся найгіршого і бути приготованими до всього.

26 жовтня 1774 р. розійшло ся Філадельфійське віче, вмовлячись, що коли Англія не згодить ся на їх жадання знова зібратись за пів року.

В Масачузетс кипіло гірш чим в других кольоніях. Тут почали скликувати міліцію. Записало ся дуже багато людей, що готові були за першим покликом взятись до зброї. Наставлено офіцерів і зібрано харчу для війська. В кольоніях неспокійно дожидали, що скаже Англія.

А в Англії розваживши справу сказано, що кольоністів треба добре настрашити, то вони й покорять ся. І почали страшити. Заборонено кольоністам ловити рибу в морі і через се 30 тисяч людей мало стати ся без заробітку. Масачутських кольоністів признано бунтівниками і післали до них військо. Приказано відбирати у кольоністів порох і зброю. В Бостоні забрали порох, поповнали гармати а круг міста зробила окопи. Англійський генерал вислав з Бостону частину війська у Конкордію, щоб забрати й там зброю та харч що кольоністи приготували міліції. Міліція відперла напад Англіїців і від тепер кольоністи де лиш попало стріляли

англійських жовнярів. Кілька сот людей впало жертвою по одній і другій стороні. Почала ся війна.

Кольоністи не дурили себе облудною надією. Вони знали, що їм трудно вистояти проти англійського війська не маючи добре вичених жовнірів та досвідчених офіцерів. Вони знали що спалять, зруйнують їх оселі. Але зважили ся до краю стояти за свою волю. На вічу сказано: „Що наші оселі! Цегла, камінь та дерево. Як їх зруйнують побудуємо нові. Але коли волю утратимо, так утратимо єї на все“.

Англіцям соромно було, що зараз у першій баталії їх побито, і скоро дістали нові сили війська кинулись з Бостону по друге на американську міліцію. Сим разом вийшли побідоносно, однак стратили більш тисяч жовнірів і двацять два офіцерів та переконались, що американську міліцію не можна легковажити, та що з нею треба числитись.

Тим часом 10 мая 1775 року у Філадельфії знова зібрало ся віче. Вже і Джорджія пристала до дванадцять кольоній і прислала своїх послів. На віче прибув Франклін і розповів ясно що від Англії годі чого доброго надіятись, та обставав щоб в нічім не оступати, а воювати за волю.

А віче й тепер старало ся поладити справу. Написали знова до короля і англійського народа, а рівночасно постановили, що кольонії мусять зібрати еще 10 полків злучити їх з масачутською міліцією і вислати в Нову Англію.

Та коли Джон Адамс представив що доводячий військом пови-

ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

CHESTER ALAN ARTHUR,
двайцять перший президент Спол. Держав уроджений у Вермонт 5 октября 1830 р. По укінченню прав вступив на поле політичне. Після смерти попередника обняв уряд президента. Помер 18-го новембра 1886 р.

BENJAMIN HARRISON,
двайцять третій президент Спол. Держав, внук дев'ятого президента; уроджений в Огайо 20 августа 1833 р. По укінченню прав віддав ся справам народним і остав президентом 1888 р. При другій номінації перепав через кандидатуру Клевланда. Помер 13 марця 1901 р.

THEODORE ROOSEVELT,
двайцять шестий президент Спол. Держав уроджений в Нью Йорку 27 октября 1858 р. Після політичного життя як заступник обняв по смерти попередника уряд президента і остав вибраний поновно в 1904 р.

GROVER CLEVELAND,
двайцять другий і два-цять четвертий президент Спол. Держав, уроджений в Нью Джерси 18 марця 1837 р. Після укінчення прав працювати почав на поли народнім і р. 1884 зістав президентом з партії демократичної. 1892 р. обняв знов уряд президента після Б. Гарісона. Помер 24 червня 1908.

WILLIAM MCKINLEY,
двайцять пятий президент Спол. Держав, уроджений в Огайо 29 січня 1844 р. Остав на тім уряді через два терміна 1896 і 1900 рр. — Септембра 6, 1901 пострілений анархістом Чолгошом і помер 14-го тогож місяця.

WILLIAM HOWARD TAFT,
двайцять сьмий президент Спол. Держав, син американського дипломата, уроджений в Синсинаті 15 септембра 1857 р. Президентом остав 1908 р. з рамени републиканської-народної партії.

нен стати Юрий Вашингтон, всі на вічу сказали: най буде він — і Вашингтон взяв на себе сю тяжку відвічальність.

Більш як сім років лилася кров, більш як сім років руйновано країну. Богато людей впало жертвою, багато родин зазнало горя — але не марно. Вашингтон довів колонії до великої мети, зловув їм волю.

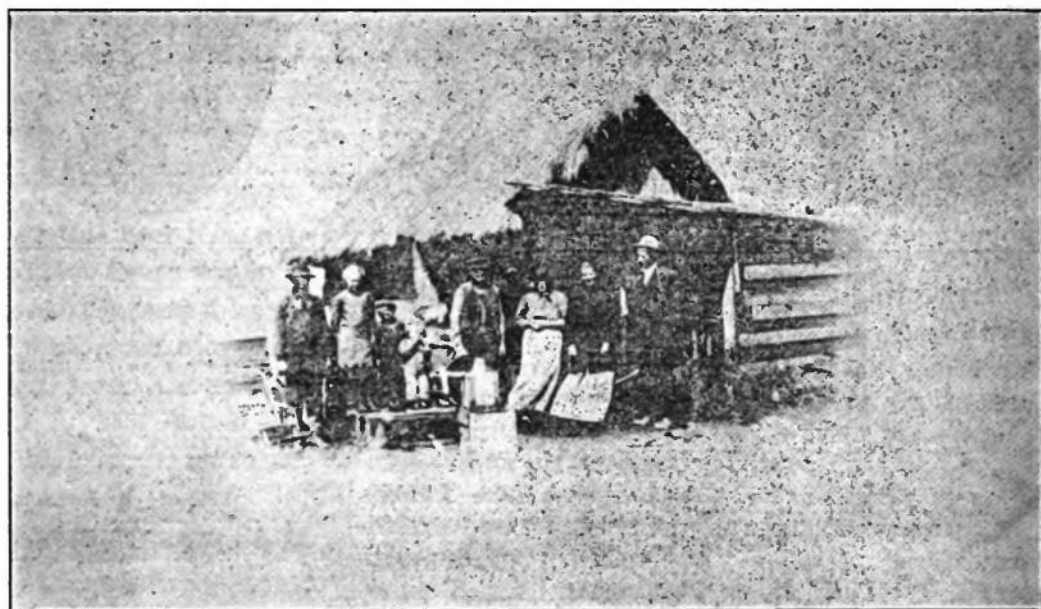
Також треба згадати, що у війні Американців багато помічною була і Франція та друг Вашингтона, Ляфает.

Так Сполучені Держави визволили себе з неволі, після чого країна стала розвиватись зростати і доказала світови, що можуть зробити люди, живучи вільно і під справедливими законами.

ПОКАЗЧИК ЧУЖИНЦІВ СПОЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

Населенє вказане процентово після послідної статистики.

Хата Українського колоністи в Канаді.

На північ від Сполучених Держав є великий обшар землі що зветь ся Канада. Країна ся що займає одну шістьнайцяту часть суходолу кулі зємської приналежить до Великої Британії і є під правлінням англійського короля. Ряд канадійський є злучений і сконцентрований в столиці краю Отаві. Представителів законодавчої влади вибирають самі горожане в кожній провінції, але генерал губернатор, є головою уряду і його назначає король на протяг п'ятих літ.

Загалом числять що Канада має сім і пів мільона жителів а між тими 200 тисяч Русинів-Українців, що в більшій частині займають ся рільництвом і мають досить поважний голос в політиці, позаяк числять що один Русин випадає на 37 канадійчиків других народностей.

Тут подаємо табличку провінцій канадійських з головними містами і обшар в квадратних милях літ.

Провінція	Г. Місто	Кв. Милі	Провінція	Г. Місто	Кв. Милі
Alberta	Edmonton	253,540	Quebec	Quebec	351,873
British Columbia	Victoria	357,600	Sackatchewan	Regina	250,650
Manitoba	Winnipeg	73,732	Mackenzie, Ungava	Ottawa	1,922,735
New Brunswick	Fredericton	27,985	& Franklin, N. W. T.		
Nova Scotia	Halifax	21,428	Keewatin, N. W. Ter.		
Ontario	Toronto	200,862	Yukon Territory	Dawson	207,076
Prince Edward Island	Charlottetown	2,184		Разом	3,729,665

Як бачимо що обшар сей є найбільшою посілостію британської держави, по якій слідує Австралія з 2.946.691 квадратними милями.

Declaration of Independence.

IN CONGRESS JULY 4, 1776.

THE unanimous declaration of the thirteen United States of America. When in the Course of human events, it becomes necessary for one people to dissolve the political bands which have connected them with another, and to assume among the powers of the earth, the separate and equal station to which the Laws of Nature and of Nature's God entitles them, a decent respect to the opinions of mankind requires that they should declare the causes which impel them to the separation.

We hold these truths to be self-evident, that, all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness. That to secure these rights, Governments are instituted among Men, deriving their just powers from the consent of the governed. That whenever any Form of Government becomes destructive of these ends, it is the Rights of the People to alter or to abolish it, and to institute new Government, laying its foundation on such principles and organizing its powers in such form, as to them shall seem most likely to effect their Safety and Happiness. Prudence, indeed, will dictate that Governments long established should not be changed for light and transient causes; and accordingly all experience hath shown, that mankind are more disposed to suffer, while evils are sufferable, than to rights themselves by abolishing the forms to which they are accustomed. But when a long train of abuses and usurpations, pursuing invariably the same Object evinces a design to reduce them under absolute Despotism, it is their rights, it is their duty, to throw off such Government, and to provide new Guards for their future security. Such has been the patient sufferance of these Colonies; and such is now the necessity which constrains them to alter their Systems of Government. The history of the present King of Great Britian is a history of repeated injuries and usurpations, all having in direct object the establishment of an absolute Tyranny over the States. To prove this, let Facts be submitted to a candid world.

He has refused his Assent to Laws, the most wholesome and necessary for the public good.

He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing importance, unless suspended in their operation till his Assent should be obtained; and when so suspended, he has utterly neglected to attend to them.

He has refused to pass other Laws for the accommodation of large districts of people, unless those people would relinquish the right of Representation in the Legislature, a right inestimable to them and formidable to tyrants only.

He has called together legislative bodies at places unusual, uncomfortable, and distant from the depository of their public Records, for the sole purpose of fatiguing them into compliance with his measures.

He has dissolved Representative House repeatedly, for opposing with manly firmness his invasions on the rights of the people.

He has refused for a long time after such dissolutions, to cause others to be elected; whereby the Legislative powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exercise; the State remaining in the meantime exposed to all the dangers of invasion from without, and convulsions within.

He has endeavored to prevent the population of these States; for that purpose obstructing the Laws for Naturalization of Foreigners; refusing to pass others to encourage their immigrations hither, and raising the conditions of new Appropriations of Lands.

He has obstructed the Administration of Justice by refusing his Assent to Laws for establishing Judiciary Powers.

He has made Judges dependent on his Will alone, fore the tenure of their offices, and the amount and payment of their salaries.

He has erected a multitude of New Offices, and sent hither swarms of Officers to harass our people, and eat out their substance.

He has kept among us, in times of peace, Standing Armies without the Consent of our legislature.

Деклярація Незалежності

Заявлена в Конгресі 4 липня 1776 р.

Згідна декларація тринадцять Сполучених Держав Америки. Наколи в історії людськості вкажесть ся потреба зірвати політичну звязь одних людей з другими і заняті між світовими державами самостійне і рівноправне становиско, до чого сам закон людський і божий уповажняє, тоді саме пошановане опінії людської вимагає, щоби оголосити причини, які приневолити до сеї розлуки.

Признаємо правду, яка сама собою розумієть ся, що всі люди є сотворені рівні і обдарені своїм Сотворителем незапереченим правом, до якого вчисляє ся жите, свобода, і змагане до щастя. Щоби забезпечити ці права між людом устанавляєть ся правління, яке має перестерігати ці вимоги справедливости. Скоро яка форма правління спричиняє ся до нищення сеї ціли, то люд має право поправити або знести се а усталити нове правління на таких основах і прінципах, з такими законами і в такій формі яка видавати ся буде найлучшою до осягнення і безпеки щастя. Справді поучає нас досвід, що правління давніше устанавлене не повинно зміняти ся для незначних або хвилевих причин, та кож виказує досвід, що люди, більше нахиляють ся терпіти, если можливим зло пережити, чим змінювати форми правління до якої навикли для заспокоєня своїх жадань. Однак коли безустанні знуцання і насильство виказують змагання потягнути люд під абсолютний дисполтизм, тоді не тільки прислугує кожному чоловікови право, але навіть його обовязком є усунути таке правительство і обдумати нову оборону і безпеку на будуче. Такі терпіння без нарікань переходили наші кольонії, і се є властивою причиною яка змушує нас до поправи дотеперішньої форми правління. Історія теперішнього короля Великої Британії є історією бузустанних кривд і насильства, а ціле поступоване є прямованем до усталення абсолютної тиранії над нашими кольоніями. На довід сего оголошуємо перед цілим світом факта.

Відказав ся він від затвердження законів найбільш потрібних і конечних для загального добра.

Заборонив говернаторам устанавляти сейчасові і конечно потрібні права і вводити їх в жите без королівського дозволу і лишаючи в завішенню всякі ухвали він за-недбував їх полагодити.

Не хотів устанавляти ані стверджати права в користь людей великих дістриктів, хиба що люд відказав би ся від права до законодатної влади, права яке є неоціненним для люду, а грізне для тиранів.

Скликував законодатне тіло на місця незвичайно не вигідні і надто віддалені від публичних актів, а то лише тому, аби змусити нас до послуху його жадань.

Розв'язував, раз-у-раз палату представителів за те, що члени з гідністю людською боронили права люду.

Не позваляв довгі часи після такого розв'язання, вибрати иньших членів, через що законодатна сила не мала ніякого права у люду. Через те держава не була в силі обороняти ся ані від небезпечних нападів на край ані від внутрішніх заворень.

Старав ся, щоби людність в наших кольоніях не збільшала ся і тому заострив права натуралізації чужинців, щоби через те знеохотити других людей до імїграції, а навіть для укріплення свого наміру не хотів віддати землю на властивий ужиток.

Власть судової адміністрації ограничив так, що не має жадного права до вида-ня засуду без його дозволу.

Судії мусіли бути залежними від його волі, після якої залежав уряд і його платня.

Постановив багато нових урядів і прислав тут громаду урядників, які знуцають ся над нашим людом і об'їдають з його засобів.

Утримував підчас спокою сталу армію без дозволу нашої законодатної влади.

He has affected to render the Military independent of and superior to the Civil power.

He has combined with others to subject us to a jurisdiction foreign to our constitution, and unacknowledged by our laws; giving his Assent to their Acts of pretended Legislation:

For quartering large bodies of armed troops among us:

For protecting them, by a mock Trial, from punishment for any Murders which they should commit on the Inhabitants of these States:

For cutting off our Trade with all parts of the world:

For imposing Taxes on us without our Consent:

For depriving us in many cases, of the benefits of Trial by jury:

For transporting us beyond Seas to be tried for pretended offences:

For abolishing the free System of English Laws in a neighboring Province, establishing therein an Arbitrary government, and enlarging its Boundries so as to render it at once an example and fit instrument for introducing the same absolute rule into these Colonies:

For taking away our Charters, abolishing our most valuable Laws, and altering fundamentally the Forms of our Governments:

For suspending our own Legislatures, and declaring themselves invested with power to legislate for us in all cases whatsoever.

He has abdicated Government here, by declaring us out of his Protection and waging War against us.

He has plundered our seas, ravaged our Coasts, burnt our towns, and destroyed the lives of our people.

He is at this time transporting large Armies of foreign Mercenaries to compleat the works of death, desolation and tyranny, already begun with circumstances of Cruelty & perfidy scarcely paralleled in the most barbarous ages, and totally unworthy the Head of a civilized nation.

He has constrained our fellow-Citizens taken Captive on the high Seas to bear Arms against their Country, to become the executioners of their friends and Brethren, or to fall themselves by their Hands.

He has excited domestic insurrections amongst us, and has endeavored to bring on the inhabitants of our frontiers, the merciless Indian Savages, whose known rule of warfare, is an undistinguished destruction of all ages, sexes and conditions.

In every stage of these Oppressions We have Petitioned for Redress in the most humble terms: Our repeated Petitions have been answered by repeated injury. A Prince, whose character is thus marked by every act which may define a Tyrant, is unfit to be the ruler of a free people.

Nor have We been wanting in attentions to our British brethren. We have warned them from time to time of attempts by their legislature to extend an unwarrantable jurisdiction over us. We have reminded them of the circumstances of our emigration and settlement here. We have appealed to their native justice and magnanimity, and we have conjured them by the ties of our common kindred to disavow these usurpations, which, would inevitably interrupt our connections and correspondence. They too have been deaf to the voice of justice and of consanguinity. We must therefore, acquiesce in the necessity, which denounces our Separation, and hold them, as we hold the rest of mankind. Enemies in War, in Peace Friends.

WE THEREFORE, the REPRESENTATIVES of the UNITED STATES OF AMERICA, in GENERAL CONGRESS, Assembled, appealing to the Supreme Judge of the world for the rectitude of our intentions, do, in the Name, and by authority of the good People of these Colonies, solemnly PUBLISH and DECLARE, That these United Colonies are, and of Right ought to be FREE AND INDEPENDENT States; that they are Absolved from all Allegiance to the British Crown, and that all political connection between them and the State of Great Britain, is and ought to be totally dissolved; and that as Free and Independent States, they have full Power to levy War, conclude Peace, contract Alliances, establish Commerce, and to do all other Acts and Things which Independent States may of right do. And for the support of this Declaration, with a firm reliance on the protection of Divine Providence, We mutually pledge to each other our Lives, our Fortunes and our sacred Honor.

JOHN HANCOCK.

New Hampshire,	Massachusetts Bay,	Rhode Island,	Connecticut,	New York,
New Jersey,	Pennsylvania,	Delaware,	Maryland,	Virginia,
	North Carolina,	South Carolina,	Georgia.	

Міліцію учинив незалежною і вищою від світської власти.

Получив ся з другими, щоби підчинити нас під незнані нашої конституції власти і не признані нашими законами, даючи свій дозвіл законодатним претенсіям.

Пообставляв нас великими гарнізонами войська.

Над жовнярами постановив неправе судівництво, яке ніколи не карало їх за знущання і морди вчинені мешканцям сего краю.

Відокремив нашу торгівлю від других частий світа.

Наложив на нас податки, без нашого дозволу.

В багато случаях позбавив нас привілеїв суду присяжних.

Транспортував за море, щоби судити нас за неузасаднені переступства.

Знехтував вільну систему англійських прав в сусідній провінції, устанавляючи там арбітраційний уряд і побільшив єї границі так щоби вчинити єї прикладом і відповідним урудиєм до заведеня такого самого абсолютизма у наших кольоніях.

Відбирав нам привілеї і зносив наші цінні права, змінючи до основи наш державний лад.

Позбавив нас законодатного права а сам себе оголосив у всіх случаях силою і законом.

Знехтував наш уряд, заявляючи, що позіставляє нас без своєї протекції і виступив війною против нас.

Понищив моря, зрабував побереже, попалив міста і позбавив життя мешканців.

Тепер веде велику армію заграничного войська, щоби дальше вести діло смерти, нищення і тиранії, яке вже розпочато з найбільшою звірськістю, що переходить найбільш варварські часи і взагалі негідні як на голову цивілізованої нації.

Змушував наших співгорожан, яких піймав на морю щоби йшли оружием проти своєї вітчизни, щоби стали катами своїх друзей і братів, або самі впали жертвою їх рук.

Витворив між нами домове повстання, і старав ся навести на нас лютих Індіан, яких знаний спосіб войованя, вбивати всіх без різниці віку, пола і обставин.

При кождім случаю ми подавали просьбу о поміч в найбільш покірних словах — а однак на просьбу нашу відповідали новим насильством. Князь якого характер відбиває ся після його діл повинен бути названий тираном і не годен бути володітелем вольного народа.

Наші брати з Британії також не багато про нас дбали. Від часу до часу ми завідомляли їх о насильстві їх законодавства, яке неправно поширило свою власть над нами. — Ми пригадували їм відношене нашої імїграції і переселене в тім краю, ми відкликувались до їх чести і народної справедливости і поштаряли їм свою приязнь, накопи заперестануть гнет, який спиняє нашу звязь і переписку. Але і вони були глухими на наші голоси в справі справедливости і покрезности. Дятого нам треба погодити ся з konieczністю, а се відокремленем і взажати їх як і решта суспільства в війні ворогами, а підчас спокою приятелями.

Тому то ми репрезентанти Сполучених Держав в Америці зібрані на загальнім Конгресі апелюємо до Найвищого Судії світа, щоби зволив признати наш справедливий намір, і в його імені і властю добрих людей тих кольоній урочисто оголошуємо і заявляємо що ті сполучені кольонії суть і правно повинні бути вольними, самостійними державами, то є вольними від всяких обовязків зглядом бритийської корони і що вся політична звязь поміж ними і державою Великої Британії є і має бути цілковито зірвана і як вільні і самостійні держави мають цілковиту силу виповідати війну, завязувати мир, входити в Союзи, основувати торгівлю і робити другі діла і речі до яких самостійна держава має право, а на підмогу сеї деклярації, полягаючи на поміч Святого Правидіння, ми разом заприсягаємо для спільного добра посвятити жите, маєток і гідність.

Як дістати горожанські папери.

Щоби остати горожаном Сполучених Держав в Америці треба: 1. замешкати безпереривно п'ять літ в Сп. Державах; 2 треба уміти по англійському; 3 не можна бути анархистом ані визнавати засад многоженства; — 4 не менше двох ане більш сім літ треба мати перші папери.

Перші папери або декларацію береть ся в суді того повіта де чужинець переживає.

Другі „горожанські папери“ або петиція вносить ся не менше двох а не пізнійше сім літ після зложеня декларації. Петиція така мусить бути власноручно підписана і заприсягнена кандидатом і двома сьвідками, якими мають бути виключно горожани Сполучених Держав.

При першім папері платить ся один доляр, а при другім два. Тому самому законуви підлягають чужинці що не перейшли 18 літ життя.

В означенім речинци кандидат мусить явити ся в суді до переслухання і піддати ся іспитови який звичайно складаєть ся з слідующих питань.

Питання — Questions.

What are the United States?
Що є Сполучені Держави ?

Under what form of government do we live ?

Який лад державний є в сім краю?

Who is the real ruler in the United States?

Хто володіє Сполученими Державами ?

Which is the highest law in the United States ?

Який є найвищий закон Сполучених Держав ?

What is the Constitution?
Що є Конституція ?

Who made the Constitution in the United States?

Хто творив конституцію Сполучених Держав ?

When was the Constitution of the U. S. made ?

Коли рішено конституцію Сполучених Держав ?

Where was it made ?
Де повстала ?

Відповіді — Answers.

The United States are a federation of 48 States and 3 Territories.

Сполучені Держави є союз 48 держав і 3 територій.

Under a Republican form of government.

Устрій республіканський.

The people.
Нарід.

The Constitution.
Конституція.

It is the fundamental law by which the country is governed.

Се є основний закон яким править ся край.

The constitutional convention in 1787. Congress and the several States accepted it.

Конституційна конвенція 1787 р., Конгрес а опісля стверджена поодинокими державами.

On September 17, 1787.
17 Септембра, 17, 1787 р.

In Philadelphia.
В Філадельфії.

Питання — Questions.

Do you know the names of those States?

Як зовуться ті держави?

How can the Constitution be amended?

Як можна змінити Конституцію?

How has the Constitution divided the government.

Як Конституція поділила правительство?

Where is the executive power placed?

Хто справує владу виконавчу?

Where does the President reside?

Де переживає Президент?

Who elects the President?

Хто вибирає Президента?

How often is a new President elected?

Як часто вибирається президент?

Who can be elected President?

Хто може бути вибраний президентом?

What are his duties?

Які його обов'язки?

What power has the President?

Яку владу має президент?

Відповіді — Answers.

Yes: Maryland, New Hampshire, Massachusetts, Connecticut, Pennsylvania, Virginia, New Jersey, New York, Delaware, South Carolina, North Carolina, Georgia, Rhode Island.

Amendments to the Constitution must be proposed by a two-thirds majority of both Houses of Congress and approved by three-quarters of the States.

Зміна в Конституції може бути предложена двома третинами представителів обох палат, а три чвертини держав мусять на це згодитись.

In three branches: The Legislature or the Congress, the Executive branch, the President and Judicial branch, the United States Courts.

На три галузі, владу законодавчу або конгрес, владу виконавчу, президент і владу судову, Найвищий Суд Спол. Держав.

President.

Президент.

In Washington, District of Columbia.

В Вашингтоні, округ Колумбія.

Presidential electors, who are elected by the people of the United States.

Електори яких вибирає люд цілих Сполучених Держав.

Every four years.

Кожних чотири літ.

Every native born American not less than 35 years old, and must have been 14 years a resident within the U. S.

Кожний американець тут роджений не молодший як 35 літ і 14 літ замешкалий в Сполучених Державах.

He shall see that the laws are properly executed; he shall when necessary convene both Houses of Congress, or either of them on extraordinary occasion.

Має перестерігати щоби закон був порядно сповнюваний, в незвичайних случаях може скликати одну або обі палати конгреса.

He can veto the laws made by Congress; he has the power of granting par-

Питання — Questions.

If no candidate receives a clear majority in the electoral college, who elects the President.

Хто вибирає Президента, если жаден кандидат не має абсолютної більшості в елекційній колегії.

How is the Vice-President elected?

Як вибирається віце президента.

Can the President be removed from his office?

Чи президент може бути усунений зі свого уряду?

How?

Як?

Who tries the President?

Хто судить президента?

Who was the first president?

Хто був першим президентом?

Who is the present president?

Хто є тепер президентом?

What does the Congress consist of?

З чого складається конгрес?

What does the Congress do?

Що належить до конгресу?

Can the congress make the laws for all the States?

Чи конгрес може ухвалювати права для всіх Держав?

Відповіді — Answers.

dons for offences against the United States; he can with consent of the Senate make treaties with the other nations, and can appoint all officers of the United States. He is also commander-in-chief of the Army and Navy.

Він може покласти, „veto“ на ухвали конгресу, має власть прашати кару злочинцям, може за згодою сената заключати договори з другими народами і іменувати урядників Спол. Держав. Також є він найвищим вождом сухопутного війська і фльоти.

The House of Representative.

Репрезентацийна Палата.

In the same way as the president.

В той самий спосіб що й президента.

Yes?

Так?

By impeachment.

Через обжаловане о надужите власти.

The Senate.

Сенат.

George Washington.

Вошингтон.

W. H. Taft.

Тафт.

Of two Houses: the Senate and House of Representatives.

З двох Палат: Сенату і Палати Репрезентантів.

The Congress makes the laws for the United States.

Конгрес творить закони для Сп. Держав.

Yes: But only in matters which concern them all together such as war, coinage of money, the support of the army and navy, the delivery of mails etc.

Так: однак лише в справах що тикають ся усіх загально, як приміром війна, чекане грошей, удержане армії і фльоти, заряд поштою і т. д.

Питання — Questions.

How are the congressional district formed?

Як творять ся дістрикта конгреса?

Can the President present a bill from becoming a law?

Чи може президент перешкодити щоби яка ухвала не осягнула законної сили.

Does the Congress alone makes the laws?

Чи Конгрес сам рішає закони?

Must every law be signed by the President?

Чи кожний закон мусить бути підписаний президентом?

What does the Judicial branch of the U. S. government consist of?

З чого складаєть ся судове правління?

What are the duties of the U. S. Courts.

Які обовязки Найвищого Суду Сп. Держав.

Who appoints the United States Judges.

Хто іменує союзних судів.

How are other matters of government regulated?

Як поладжуєть ся другі урядові справи?

Can one State make laws for another?

Чи може ухвалювати права одна для другої держави.

Відповіді — Answers.

The Congress allots to each State as many Representatives as it is entitled according to its population and the Legislature divides the State into districts.

Конгрес признає кожній державі представителів після числа людности а законодавна власть ділить державу на дістрикти.

He can veto it and in that case it becomes a law only if Congress passes it again with a two third majority.

Може заперечати а тоді тільки ухвала стає законом коли Конгрес еще раз прийме її двома третими голосів.

No. The President must sign them.

Ні. Президент мусить їх підписати.

No. If the President retains a bill for ten days without signing or vetoing it, becomes a law.

Ні. Если Президент задержитъ яку ухвалу через 10 день без підпису і без запереченя то тим самим ухвала переходить в закон.

Of the United States Courts.

З судів Сполучених Держав.

They define the meaning of the Constitution, decide whether laws are constitutional or not, and try all offenders against the U. S. Laws.

Вони поясняють суть конституції, рішають чи закони противляють ся конституції або ні, і судять переступства союзних законів.

All federal Judges are appointed for life by the President with advice and consent of the Senate.

Звязкових судів іменує доживотно Президент з затвердженням Сенату.

Every State is making its own laws to govern itself according to the Constitution.

Кожда держава ухвалює сама собі права згідні з Конституцією і рядить ся ними.

No.

Ні.

Питання — Questions.

How are Senators elected?
Як вибираєть ся Сенаторів.

How many Senators are sent to Washington from each State?

Кілько Сенаторів висилає кожда держава до Вошингтону ?

How are the members of the House of Representative elected?

Як вибирає ся членів Палати Репрезентантів ?

How many Representatives are sent to Washington from each State?

Кілько Репрезентантів висилає кожда держава до Вошингтону ?

Who makes the State laws?

Хто, ухвалює права в стейті ?

How are the members of the Legislature elected?

Як вибираєть ся членів законодавної Палати.

Who is the chief executive of the State?

Хто є начальним управителем Держави.

How is the Governor elected?
Як вибираєть ся губернатора ?

What is the term of his office?
Який є речинець його урядованя.

What is the term of the office of State Senate?

Який є речинець урядованя Стейт-ового Сенатора ?

What is the term of the office of State Representative?

Який є речинець урядованя Стейт-ового Представителя ?

How are the Judges of the Supreme Court of the State elected ?

Як вибирає ся Судіїв Найвищого Суду в Стейті ?

Відповіді — Answers.

By the Legislature of each State ?

Через членів Законодатної Палати кождої Держави.

Two from each State.

Двох з кождої Держави.

By direct vote of the people.

Через загальне голосованє люду.

According to the population.

Відповідно до населєня.

The Legislature consisting of Senate and House of Representatives.

Власть Законодатна складаюча ся з Сенату і Палати Репрезентантів.

By the direct vote of the people.

Загальним голосованєм люду.

The Governor.

Говернатор.

By the direct vote of the people.

Загальним голосованєм люду.

Two years.

Два роки.

Two years.

Два роки.

Two years.

Два роки.

By the direct vote of the people.

Загальним голосованєм людий.

Питання — Questions.

If admitted to citizenship what privileges have you? —

Які маєте права если станете горожаном?

Have you read the Constitution of the United States?

Чи читали Конституцію Сполучених Держав?

Where you are about to become a citizen you take an oath called the oath of allegiance.

Заки останете горожанином зложите присягу принадлежности?

Are you a member of any organization opposed to the principles of our government?

Чи Ви є членом якої організації противної засадам тутешного ладу державного.

What is the meaning of the stars and stripes on the United States flag.

Яке значіне мають звізди і смуги на прапорі Спол. Держав.

Відповіді — Answers.

All the privileges of a native born citizen, except that naturalized citizen cannot be elected President or Vice-President of the United States.

Усі права горожанина уродженого в сій державі з винятком, що натуралізований горожанин не може бути ані Президентом, ані Віце-Президентом Спол. Держав.

Yes.

Так.

I swear to stand by and support the Constitution and Laws of the Country and to State and to fight for the Country in time of war.

Присягаю боронити і хоронити Конституцію і права так Краєві як і Стейтові а в случаю війни стану бороти ся за сей Край.

No.

Ні.

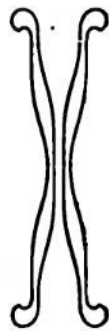
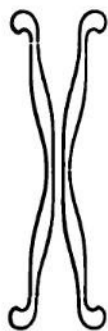
The Stripes represent Faith, Hope and Love and the Stars represent several States.

Смуги означають Віру Надію і Любов а звізди поодинокі держави.

Сі питання і відповіді суть подані тут лише як взір. Річ природна що кождий судия може ставляти питання після вподоби та і не подає стільки питань що тут виказані, всеж таки головні питання завсїгди обертають ся побіч знання тутешної Конституції. — Також не подавали ми тут виговор англійського вважаючи що не сьвідомий англійської мови ніколи не з'уміє достаточно виговорити англійські речення при помочи фонетичного виговору руськими буквами. Найлучше зробить читач если не знаючи виговору деяких слів запитає інтелігентного американця і пильно прислухаєсь до його виговору. Ми певні, що жаден американець не відмовить ся від сего.

Усі натуралізовані горожани Спол. Держав в часі побуту за границею мають право до такої самої особистої опіки і опіки майна як і тут роджені.

Також жінки і малолітні діти уважають ся горожанами сего краю що і батько. Право однак застерігає, що діти уроджені в Сп. Державах уважають ся за горожан сего краю хотяй навіть батько не був натуралізований.

Михай Сервітус.

З КНИГИ ЖИТЯ

Поборюй гнів лагідністю, зло добром,
скупарство щедрістю, лож правдою.

Жадна ціль не може оправдати лож.

Силою добра не вчиниш.

Відповідай добром на зло, а тоді уби-
ваєш в злім чоловіці вдоволене яке досягає
через своє зло.

Вік мій перейшов, а днів у Бога не
убуло.

Розум не терпить віри, а віра розуму.

Коли любиш — люби дуже
Коли грозиш — не жартуйже
Як бавиш ся то без смутку
Як сумуєш — то лиш в кутку.

Не всегда те в серці, що на язиці.

Гарну радоньку давали
Всі товариші мені:
„Трошечки зажди ти, друже!“
Так казали всі вони.

Ждав од їх я запомоги
І без хліба я—б пропав,
Та одна людина добра
Помогла—і жить я став.

Добрий, славний чоловіче,
Дав ти їсти, дав і пити,
І ніколи не забуду
Я тебе, ані на мить.

Хтів би я тебе, мій друже,
Міцно, міцно обійнять,
Та не можу... бо не можу
Сам себе поцілувать.

Читанка для молодіжи і старших

Знаний композитор Бетовен зайшов у реставрант пообідати. Зі спису страв вибрав дещо і очікуючи почав писати на картці новий музичний твір. Коли служачий приніс супу, композитор заявив що по друге обідати не думає, заплатив і вийшов.

Славний астроном XVIII стол. Варнаба Оріані родився в бідній сім'ї. Любов до науки і сила волі поставила його на високім становищу. Могучий в ті часи Наполеон писав до нього письма, але він не гордився тим. Коли предложили йому єпископство він сказав: Не могу прийняти, мені треба дивитись в телескоп на зівзди а тоді митра буде падати з голови.

В давнину жив грецький мудрець Діоген звав ся. Він учив що нещасте походить від привязання до туземських річий. Если не жадаеш богато, обходиш ся лише необхідним, то не буде і нещастя, бо щож маєть ся до утрати. Про него розказують що він жив у бочці і не мав жадної річи окрім ковбика на воду. Но коли побачив, що мальчик не воду пригорщюю він кинув і ковбок. Розказують також що коли його відвідав цар Александер Македонський і після розговору запитав чь дечого йому не потрібно,

Діоген сказав: Відступись від сонця, бо заслонив мені його світло.

Англійський вчений Томсон упевняє, що в недалекій будучности лучі сонця принесуть людскости великі прислуги. Коли вичерпають ся запаси земні для порушування машин чоловік возьметь ся черпати енергію сонця для свого ужитку. Коли почнемо послугуватись сонцем то осередок промислу перенесеть ся в країни, найбільш богаті сонцем і тоді пущі сагари можуть показати ся найбільше оживленим центром цілого світа.

$$1 \times 9 - 1 = 8$$

$$12 \times 9 - 1 = 11$$

$$123 \times 9 - 1 = 111$$

$$1234 \times 9 - 1 = 1111$$

$$12345 \times 9 - 1 = 11111$$

$$123456 \times 9 - 1 = 111111$$

$$1234567 \times 9 - 1 = 1111111$$

$$12345678 \times 9 - 1 = 11111111$$

$$1 \times 8 - 1 = 7$$

$$12 \times 8 - 1 = 95$$

$$123 \times 8 - 1 = 987$$

$$1234 \times 8 - 1 = 9876$$

$$12345 \times 8 - 1 = 98765$$

$$123456 \times 8 - 1 = 987654$$

$$1234567 \times 8 - 1 = 9876543$$

$$12345678 \times 8 - 1 = 98765432$$

$$123456789 \times 8 - 1 = 987654321$$

ПРО ПРИЧИНИ ХВОРИТ

Недуга — се забурене в властивостях і чинностях органів. Збочення сї виступають або надто виразно, або потягають за собою дуже малі явні зміни. — Хвороти розрізняємо на:

Механічні впливи: зломане кости, зранене, в наслідок пробиття або окалічення ножем постійний утиск ноші, аж до змін форм і т. и.

Хемічні впливи: спалене їжнїці наслідком випиття їдкої отруї, затроєне через спожите несвіжого мяса, затроєне оловом через уживане кухонного начиня з лихою оловяною поливою, проволочне затроєне живим сріблом, тютюном і т. д.

Дуже важним є звиродніня органів в наслідок постійного, надмірного уживання алкоголю. Через се повстакть зміни майже всіх органів: зник нирок і печінки, побільшене серця, жолудкові недуги, кишок, мозку, нервів і т. д.

Фізикальні впливи: за високі і за низькі температури, рани з попечення, відмороження, сонячний удар, простуда і електричні впливи, грім і т. д.

Недостача поживи. Брак відповідного корму, свіжого возду-

ха і соняшного світла впливають дуже шкідливо на організм.

Пересиченє. Надмірне споживане товщевго і лучшого корму може допровадити до отилости, а споживане надто обильних і нестравних страв до розширення жолудка. Споживане за много пливів (пива) спричиняє розширене серця.

Надмірне напруженє органів. Кожний орган терпить в наслідок надмірного напруженя; однак напруженє, по яким наступає відповідний одпочинок не є так шкідливий. Возмїм приміром напруженє мозку без достаточною відпочинку, потягає за собою тяжкі нервові і умові недуги.

Недостаточне уживанє органів і вплив недужих органів на

здорові. Постійне уживанє поодиноких органів є доконче потрібне для поддержания їх функцій.

Душевні впливи. Безстанна журба, несподіваний перестрах, спричиняє корчі поражене а навіть смерть. Сильний душевний біль у людий склонних до недуг нервових, доводить до збоченя душевого, божевілля.

Скелет голови.

Унасліджене. Деякі родни унасліджують всілякі каліцтва і недуги, як: гостець, мігрена, за- бурення душевні, нарости і т. п.

Закажене. Богато є родів за- казної недуги. Найчастішою одна- че причиною є дуже малі, видимі доперва дрібновидом живучі сотворіня. Вони називають ся мікроор- ганізмами, або мікроба- ми. Їх ділять після ви- гляду а також після ді- ланя на людські і зві- рячі тіла, на шкідливі і не шкідливі, себто такі що викликають не- дуги і такі що не ви- кликають.

В цілім проводі кор- мовім від ями устної аж до відходниці зна- ходять ся мільярди мі- кродів, що не викли- кують ніяких недуг, а противно сповняють ду- же корисну роботу, пе- реробляючи до решта складові части нашої поживи, з якими соки травлення не дали собі ради.

Найважніші мікро- би, що спричиняють недуги є:

а) кульочки (коки) — вони спричиняють ропі- не (материзоване), ман- друючи рожу, запалене очий (трахому) і інфлюензу;

б) прутні (бакцилі): карбункул, дифтерію, черевний тиф, чахотку, (сухоти) проказу і чуму;

в) сверлички (спіріги): азіійську холеру і наворотний тиф.

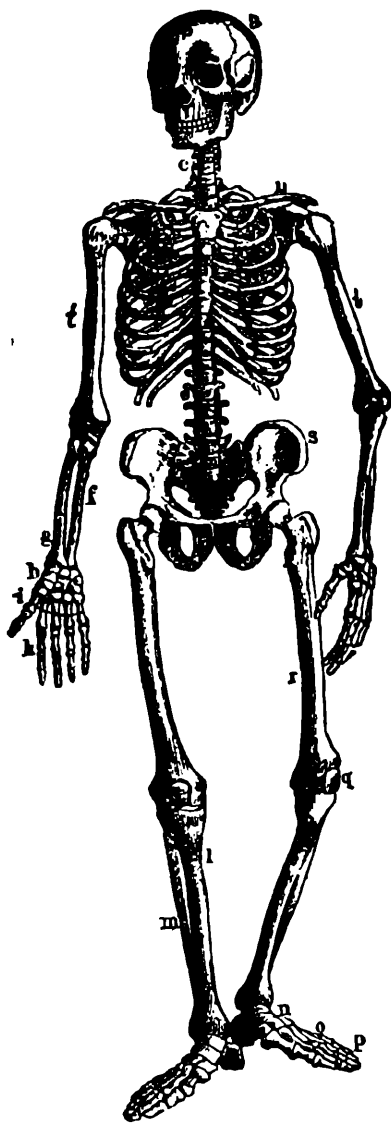
Є еще й иньші вищої будови жпвотинки, які спричиняють також недуги. Вони називають ся первені (протозої), і є причиною пропасни- ці (малярії, фебри) і деяких форм тропічної червінки (дсзентерії).

Деякі занедужаня бувають ли- ше в певних околицях та місцевостях прим. пропасниця лучає ся лише там де мочарис- тий ґрунт. Се походить віден, що зародні сеї недуги, переносять пев- ні комахи, які живуть на мочарах і через уку- шенє впускають до кро- ви недугу.

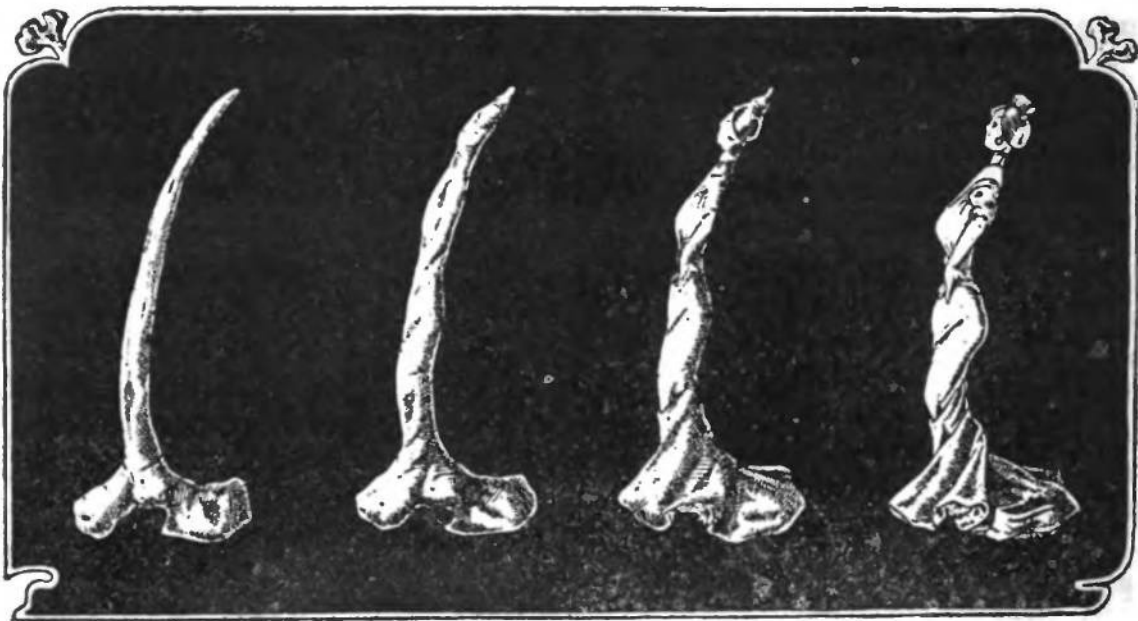
Ось ту з дебільше по- дано причини недуг не тому щоби поучити чи- тачів як радити собі з ними, але щоб затямив- ши стерегли ся їх еще тоді коли тіло здорове, відпорне всяким мікро- бам і здібне до борби з ними.

Памятаймо раз на все що здоровля треба ша- нувати коли воно в нас а тоді певне багато не- дуг поминемо. Мірне житє, чистота і свіжий вождох се перші усло- вини. Но коли слу- чить ся хворість, тре- ба чим скорій ей запо- бігти шукаючи поради

у сумлінного лікаря, який віддає ся виключно сій праці, але ніколи шукати захисту у всякого рода знахорів, ворожбитів та бабок, хо- тяй би про них слава йшла між ти- сячами кумів.

Скелет чоловіка.

ТВОРЕНЕ ЖІНКИ.

Коли творець всего міра захотів сотворити жінчину, оказалось що цілий матеріал стратив при твореню чоловіка. Однак се не засмутило його лица.

Він взяв світло місяця, гнучкість змії, трепет трави, свіжість листочка, ніжність цвітки, гладкість оленя, веселість пільних коників, слези хмар, змінність вітру, боязливність зайця, м'яккість пуха, солодість меду, жар огня, балакливність сороки і все те змішав разом, сотворив жінку і дав її чоловікови.

В недовгій час прийшов до творця чоловік і каже: Пане, те сотворіня, що дав ти мені, нищить мое житя. Вона не дає мені спокою, мучить мене, хоче щоб на ню все вважати, чого небудь плаче і забирає мені багато часу. Отже я прийшов віддати її тобі, бо не можу жити з нею.

Творець сказав: добре — і забрав її.

В тиждень пізнійше приходить чоловік до творця і каже: Пане, я бачу, що мое житя є дуже самотнє, від коли я віддав тобі те сотворіня. Я нагадую собі як вона танцювала, співала, як дивилась з під ока на мене, бавила ся зі мною, обіймала мене, її усміх — се музика, вона була гарна щоб дивити ся на неї, і ніжна щоб діткнути ся її. Молю тебе дай мені її назад.

І творець сказав: дуже добре — і віддав жінку чоловікови.

Але не минуло і три дні а чоловік станув знова перед творцем, кажучи: Пане, сам не знаю як воно складаєть ся але після всього бачу, що з нею більше клопоту чим приємности. Тому прошу тебе, забери її собі.

Але творець сказав: Проч від мене. Досить вже того. Мусиш з нею жити як можеш. —

„Коли я з нею не можу жити“ — сказав чоловік.

„Але і без неї не можеш жити“ — і по тих словах відвернув ся плечима до чоловіка і взяв ся до своєї роботи.

Тоді чоловік сказав: Біда, що мені тепер почати? Ані з нею не можна жити ані без неї!“ —

ТУГА

Ой маю я на серденьку тугу
Одну жєну виростає друга;
Щоби я за се в світі дала
Коб туга від серденька спала. Йоанна.

ОХ ТЯЖКО!

Ой жаль, ох тяжко,
На чужині блукати,
А ще тяжше панів ляхів
На рідній землі годувати.
Ляхів годуєм, жидів одіваєм
Самі мов сироти на чужині блукаєм.

За гірку працю, за кров і труди
Ляхи косячки будують
А наші діти голодні і босі
Під чужим тином горюють.

Зрадою забрали ляхи Русь Червону
А Москалі Україну
За те пан-магнати дістали корону
А шляхта поменче віно.

Щоб не отворити руське серце, очі,
Українські школи спирають
А нашу кровю зрошену землю
Скрізь мазурами засівають.

За панські закони, цісарські податки,
Здирають послідну свитину
А нас голих, босих, темних простоволосих
Гонять мов мачоха дитину.

А прийдуть вибори жандарм крутить вуси
Багнетом хлопа страхає
Не світла їм треба але пасти гуси
І „свій“ і чужий так навчає. І. Сенюх.

БАЖАННЯ.

Краю мій, рідний краю!
До тебе вернутись,
Серцем пригорнутись,
Цілою душею бажаю.

Хоч тут не голодно, та кругом холодно
Бо чувство людське неначе спить
Тож серце моє мучить ся, болить
„До дому“ тьохкає в одно.

І рано і вечір рад надслухувать
Чи срібний мій потік десь не зажурчить
Чи не почую своїх пташат спів
Чи ненька сивенька у вікні сидить.

Назад, назад в село
До рідної хати бажаю
До давних веселих днів
Де райській пташат спів.

Домів, домів хочеть ся
Де своєрідна пісенька лунає
Ось куди серце рветь ся
Ось куди вернутись бажає. І. Зазуляк.

ОКЕАН.

Океане, океане, який ти глибокий
А до того ще й дуже широкий
Ніби не видиш, гей не чуєш
А про те водні сили гуртуєш.
А скоро збереш їх досита
Розсилаєш їх по світу
Щоб природи твої діти
На час могли воду пити.
Напють трохи, відсвіжають,
Вищу силу прославляють:
Слава Тобі Духу божий слава,
Щоб сила Твоя ніколи не устала
Дай нам води здорової з глибини своєї
Щоб ми могли навчитись правди твоєї
А коли всі ми пізнаєм рідну свою маму
Згуртуємось усі разом як ріки в океану.

Океане, океане, генерале водний
Ти є синій, жовтий, а часом й чорний
Ти паном над сушею, не боїш ся лиха
З москаля і з Йосифа посміхаєш з тиха
Ти все готовий до війни, як коли захочеш
Розкажуєш волнам морским хочби о півночі
Не одну вже душу обняв ти хоч й не руками
Спустив на дно моря та прикрив філіями
Сповнив волю вищу без жадной заплати
Океане, пане водний вчи правди глядати.

Подав С. Сисак

В А М Е Р И Ц І.

В Америці добре жити, як іде робота
Облечем ся, напієм ся, не бие мя псота.
Облечем ся яко пан, сяду собі на диван
Годинька мі клапат.
Стану горе, закурим си, файку тендеричку
Обуєм си пекне шуси, ідем на вуличку.
По місті ся прохожам
Навіть си нич не думам
Яко пан, всьо в порядку мам
Годинка мі клапат.

Юж то мі нич не бракує
Єдна вец мі жите псує
Що мам в краю млада жену
Послат пінязі мушено
Але як достану пейду
Кус їй зашлю кус скельгую
І юж не баную.

Пейду взяв і роздав
Десять пан газдови, трохи шинкарови
Післав гроші на шифкарту, крайнови своєму
І не стратив і заплатив, та ще звищив тому.

Передав С. С.

ОЙ ДІР.

Ой дір, дір, дір, лем бим пива пив
І так розмишлюю, і так роздумую
Кілько зафасую, вшитко пропущую. С.С.

Збірку віршовань мав я охоту зібрати ширшу і подати до відома інтересуючим, та час і місце не позволило мені сего вчинити так як сего я бажав би. — ок.

ГОЛОВНІ УРЯДНИКИ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ІВАН АРДАН,
редактор „Нар. Волі“

МАТВІЙ СЕМЕНЮК,
председатель

МИХАЙЛО БЕЛЯ,
писар

ІВАН ФЕДАН,
скарбник

МИХАЙЛО БАБІЙ,
організатор

Р А Д Н І

ЙОСИФ СЕНЮК,

ЮРІЙ КРАЙКІВСЬКИЙ,

ІВАН ТИШКО,

РУСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ І ЗВІТ КАСОВИЙ.

Два роки минає як гурток свідомих Українців після ганебної клеволянської конвенції взяв ся боронити свою національну гідність та не зважаючи на посміхи ворогів і відвічальність перед менчим братом з вірою рішив ся основати нову підмогову організацію, в якій всі Українці мали б мати рівні права. І ось що доказала віра в перемогу над хижостю. Доказала те що сьогодні по Скрантонським з'їзді вступило 1692 членів а тепер після двох літнього існування числить 4683 значить ся в протягу так короткого часу зросла наша організація о три тисячі а що головніше сповнила свої обовязки зглядом членів виплачуючи \$39,043.00 як посмертне і підмогу, як се бачимо з виказу.

Занотувати належить також що склад Головного Уряду тепер трохи відмінніший, чим давніше позаяк на річнім засіданню прийнято до відома суспендацію П. Кирилюка заст. писаря і М. Довбенка радного і резигнацію Е. Гвоздика редактора „Народної Волі“ а натомість добрано С. Сисака як радного а І. Ардана як редактора „Народної Волі.“ Також справа будови власного дому, що правда не йде скорою ходою та всеж таки нема потреби побоюватись щоб заснітилась, але противно є надія що в недовзі розвине свою діяльність. Також на річнім засіданню гол. уряду призначено комісією статуту, яка має справляти статут нашого Союзу, так щоб став він ясним і точним у всіх справах. До комісії належать Ів. Ардан, Д. Хомині Ів. Тишко. — Поданий звіт від початку основання по концє сентембра 1912 р. найлучше говорять про розвій і стан маєтковий Р. Н. С.

місяць	приступило	виступило	літи	всіх членів	дохід	розхід
1910 Падолист 1692	—	—	—	—	128165	10837
Грудень	402	119	121	1975	157415	50129
1911 Січень	173	30	145	2118	154805	42840
Лютий	141	127	159	2132	159402	128740
Марець	212	57	171	2287	221336	45121
Цвітень	102	145	170	2249	176533	240544
Май	430	282	173	2392	182980	107337
Червень	208	20	180	2580	247670	92860
Липень	268	40	196	2808	219505	325514
Серпень	370	177	181	3001	279615	219465
Вересень	191	227	218	3065	231388	231838
Жовтень	219	99	228	3185	320578	190285
Падолист	220	32	230	3373	380741	538799
Грудень	542	59	227	3856	314590	291085
1912 Січень	212	237	241	3831	303247	252597
Лютий	140	135	265	3836	482474	278724
Марець	439	77	280	4198	436206	273574
Цвітень	249	279	282	4168	430153	174852
Май	340	149	291	4359	411140	571096
Червень	212	207	287	4364	550409	85527
Липень	191	171	288	4384	473824	404665
Серпень	220	92	290	4492	480543	594858
Вересень	332	141	287	4683	471233	292409

\$7213952 \$5443696

Липаєсь в касі **\$1770256**

Пожицка „Н. В.“ **50000**

Загальна сума **\$1820256**

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЮРІЙ ХІЛЯК,

АНТІН КАНЯ.

ПАВЛО СЕРЕДНИЦКИЙ,

К О Н Т Р О Л Ь Н А К О М І С І Я

ІВАН ЗАЗУЛЯК,

ВАСИЛЬ ГРИШКО,

АНДРІЙ ГАВРИЛЯК,

Р А Д Н І

ГРИГОРІЙ ПАТИНОК.

СТЕФАН СИСАК.

МИХАЙЛО ПРОВОДА.

ВИПЛАЧЕНІ ПОСМЕРТНІ І ДРУГІ ПІДМОГИ.

РІК 1910.

Відділ 17. Олифант, Па. грудень, по Івані Іваніцкім 1000

РІК 1911.

Відділ 20 Мікіс Ракс, Па. лютий, по Михайлі Яхвяк 400

Відділ 17 Олифант, Па. марець, по Івані Грабар 1000

Відділ 2 Скрентон, Па. марець, по дитині Іван Ретуніній 15

Відділ 5 Амбрідж, Па. апріль, по жені члена Вацлав Ридрих 400

Відділ 5 Амбрідж, Па. май, по дитині Петро Менцель 22

Відділ 1 Олифант, Па. юній, по своєму мужові Афтані Настя Пелех 400

Відділ 1 Олифант, Па. юній, по Петрі Доманич 1000

Відділ 1 Олифант, Па. юній, по Гаврилі Зінчак 1000

Відділ 35 Вілк-Бері, Па. серпень, по Филимоні Дзюбяк 1000

Відділ 56 Мікіс Ракс, Па. вересень, по жені Петро Пальний 400

Відділ 56 Мікіс Ракс, Па. Петро Вархоляк до краю заемога 180

Відділ 53 Віппел, В. Ва. вересень, по П. Гандзяк 1000

Відділ 1 Олифант, Па. вересень, по жені Стефан Корбич 400

Відділ 1 Олифант, Па. жовтень, за утрату руки Войтих Чміль 200

Відділ 4 Монессен, Па. жовтень, по жені Павло Миккуляк 400

Відділ 7 Скрентон, Па. падолист, за утрату руки Семен Матвій 200

Відділ 15 Голйок, Масс. падолист, по Луці Антонінін 1000

Відділ 1 Олифант, Па. падолист, по Івані Гранковскім 1000

Відділ 37 Скрентон, Па. грудень, по жені Василь Коваль 400

Відділ 61 Магавой Плейн. Па. грудень, по Йос. Бурда 1000

Відділ 1 Олифант, Па. грудень, по Гр. Копистянськім 1000

Відділ 7 Скрентон, Па. грудень, яко заемога Катерині Васильків 60

РІК 1912.

Відділ 19 Прайсбург, Па. лютий, по Семені Ігузеляк 1000

Відділ 32 Прайсбург, Па. лютий, за утрату ока Василь Бачинський 200

Відділ 17 Олифант, Па. лютий, по Михайлі Кібала 1000

Відділ 80 Рон, Па. лютий по жені Василеві Турнак 400

Відділ 7 Скрентон, Па. лютий, по жені Василеві Бутинець 400

Відділ 4 Монессен, Па. марець, за страту ока Михайлі Малинячак 200

Відділ 72 Вандергріфт, Па. марець, заемога Антін Піпіль 60

Відділ 70 Діксон Сіту, Па. марець, по Юрію Мішковиц 1000

Відділ 24 Бутлер, Па. марець по жені Гаврилі Дуткевич 400

Відділ 75 Мікіс Ракс, Па. цвїтень, по Андрею Борейко 1000

ВИПЛАЧЕНІ ПОСМЕРТНІ І ДРУГІ ПІДМОГИ.

Відділ 41 Філадельфія, Па. май, по Івані Кречковским	1000	Відділ 2 Скрентон, Па. сер- пень запомогн для Павла Гевко	100
Відділ 1 Олифант, Па. цьві- тень, по членкині Марії Жінської	1400	Відділ 4 Монессен, Па. вере- сень, по Мих. Крамар	500
Відділ 70 Діксон Сіту, Па. май, членкиня по мужови Іва- ні, Зофія Скібіцка	1400	Відділ 83 Тейлор, Па. вере- сень, по Івані Тремко	1000
Відділ 37 Скрентон, Па. май, по жені членкині Нико- лай Добрянський	1400	Відділ 2 Скрентон, Па. жов- тень, за страту обох очей Івані Коваль	500
Відділ 74 Когус, Н. Й. май, запомогн Мих. Невідом- ському	100	Відділ 56 Мікіс Ракс, Па. жов- тень, по жені Мих. Пац- кавік	400
Відділ 2 Скрентон, Па. юлий, запомогн для П. Голембов- ського	100	Відділ 47 Смок Рон, Па. жов- тень по жені Антін Клим	400
Відділ 1 Олифант, Па. юлий, по Михайлі Кузмич	1000	Відділ 69 Аборн, Н. Й. жов- тень, вдові по Волод. Панч	1000
Відділ 2 Скрентон, Па. юлий, по Тамі Соколас	1000	Відділ 7 Скрентон, Па. жов- тень, вдові по Івані Шу- лецким	1000
Відділ 35 Вілкес Барі, Па. юлий, по Гарасимі Лeko	1000	Відділ 6 Олифант, Па. жов- тень, достала мати по сво- їй доньці Анна Ванад з фонду дітчого	146
Відділ 10 Перт Амбой, Н. Дж. серпень, по Івані Менцель	1000	Відділ 2 Скрентон, Па. жов- тень, по членкині Марії Стефканя	1000
Відділ 25 Мікіс Ракс, Па. сер- пень по жені Посифори Гоцек	400	Відділ 26 Гомсгед, Па. жов- тень яко запомога Юрієви Сецковекому	120
Відділ 86 Блеквуд, Па. сер- пень, по жені Петрі Мель- ничук	400	Відділ 7 Скрентон, Па. жов- тень, по Ігнаті Гавалас для вдови і сиріт	1000
Відділ 32 Прайсбург, Па. сер- пень, по Осипови Бачинь- ському	800	Відділ 43 Буфало, Н. Й. жов- тень, запомогу в хоробі Стефані Мигаль	120
Відділ 51 Белвил, Іл. серпень запомога Анні Запоточної	120	Відділ 35 Вілкес-Бері, Па. жовтень, по Школі Ярош	500
Відділ 18 Гарднер, Мас. сер- пень, по Антонію Барапо- вич	1000		
Загальна сума посмертного і підмог виплачена членам виносить		\$39.043.00	

З того посмертне:

\$37.100.00 по дорослих.

1,760.00 підмоги.

183.00 по дітях.

ЗВІТ КАСОВИЙ „НАРОДНОЇ ВОЛІ“

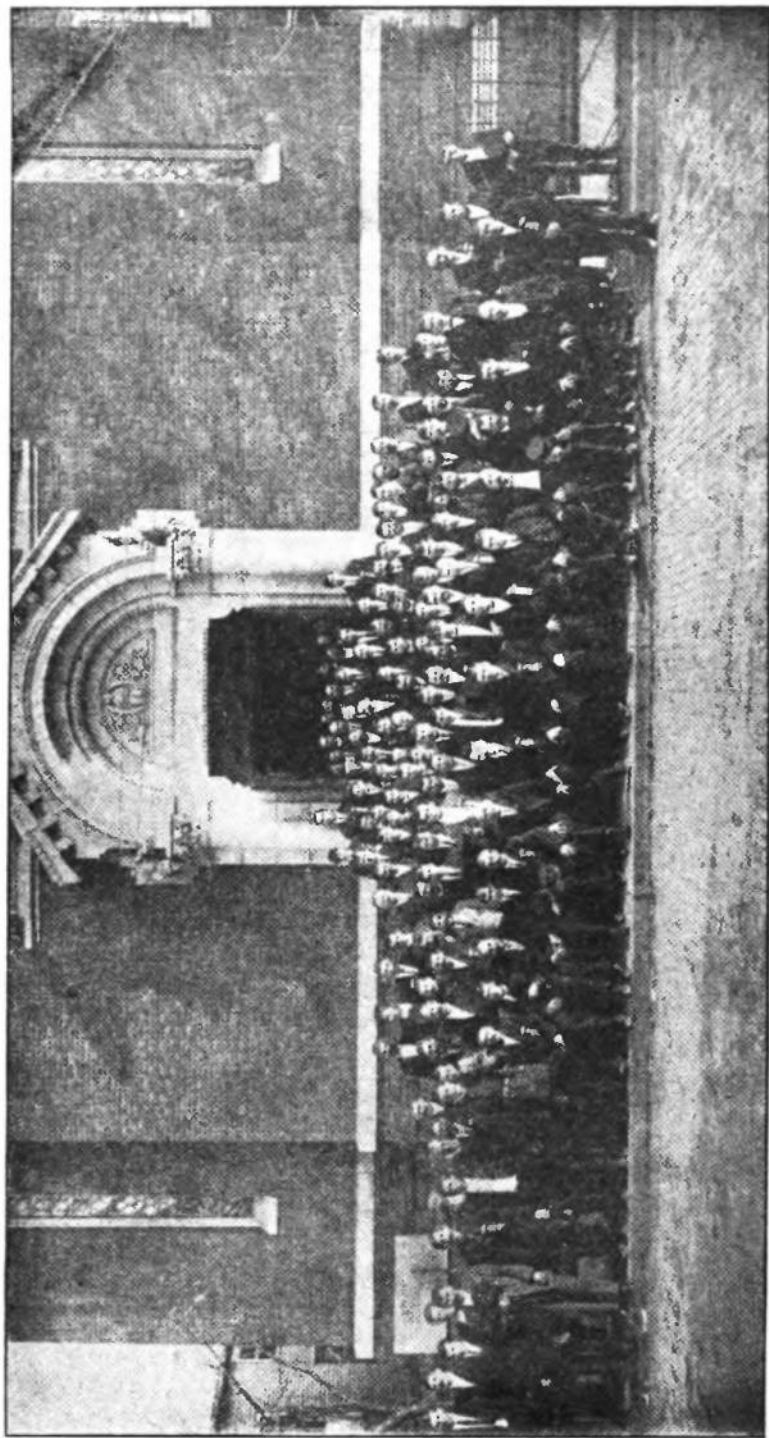
1911 Червень	607.16	640.70	
Липень	895.41	843.07	
Серпень	460.03	228.16	
Вересень	432.03	484.80	
Жовтень	613.92	291.04	
Падоліст	445.57	419.47	
Грудень	447.13	511.25	
	3901.25	3418.49	482.76

1912. Січень	641.70	1349.81	
Лютий	838.16	553.52	
Марець	658.62	789.64	
Цвітень	511.28	455.53	
Май	1051.56	485.33	
Червень	630.47	523.58	
Липень	573.98	579.96	
Серпень	1041.86	727.35	
Вересень	621.73	837.78	266.86
	10470.61	9720.99	749.62

За часопис від Р. Н. С.	5880.76		
Роботи друкарські	2597.21		
Оголошення	731.04		
Передплата	87.06		
Другі доходи	674.54		
Пожичка	500.00	10470.61	

Персонал друкарні	3664.45		
Друк і папір	2767.34		
Am. Type Foundry чер.	1182.95		
Почта, рент, папір і др.	2106.25	9720.99	

Хоч побіжно належить згадати також про розвій часописний Р. Н. С. І так сейчас по скрентонським з'їзді наша організація переняла часопис „Шершень“ яку видавав В. Гришко. Від 1 січня 1911 р. „Шершень“ побільшив формат і почав виключно займатись справами Р. Н. Союзу і таким робом часопис велась до 15 червня 1911 р. Опісля згідно з ухвалою Конвенції Р. Н. Союз утворив свій власний орган під назвою „Народна Воля“ якій почав виходити в початках на чотири сторони до кінця жовтня 1911 р. а опісля на вісьмох. — По резигнації Е. Гвоздика, члени уряду навчені досвідом давніших і теперішніх часів та з огляду демократичної господарки і практичної економії рішили вести господарку на комітетах, які малиб старатись про розвій друкарні розуміє ся в порозуміню з Головним Виділом Р. Н. С. В Комітет увійшли: Ю. Хиляк, В. Гришко, М. Бея, М. Бабій і О. Косовий а опісля задля виїзду М. Бабія добрано Ю. Крайківського. Що система така є не тільки згідна з хвилями поступу але і корисна з боку материяльного про се найлучше говорить звіт касовий. Беручи на увагу що сей розвій материяльний перейшов в протягу не цілого півтора року буде ся відпорною відповіддю для кожного, хто ворожо виступати важив би ся проти дотихчасового укладу господарки.

Братство Св. Івана Хрестителя, Відділ Руського Народного Союзу, Оліфант, Па.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Відділ 1. Братство св. Йоана Хрестителя в Олифант, Па., засноване в октобрі, 1888 р. — Кільканайцяць свідоміших поселенців згуртували ся тоді щоб нести взаємно собі поміч в случаю слабости або смерти. Першим председателем сего Братства був др. В. Сіменович, якій замешкує тепер в Чікаго і є председателем Просвітної Комісії Старого Союзу. В перших роках свого істнованя Братство се було в союзі з другими з головною седибою в Шенандоа, Па. — Так животіло воно ціле десятиліття і не набирало більшого значія задля вузкоглядної політики і церковних незрозумінь. 1900—1902 роки дали ся тяжко відчуті Братствови а головно через славетний олифантський процес в яким члени а зглядно уряд був втягнений в діяльну участь в боротьбі московсько церковним шовінізмом. В тих щоб так сказати особисто парохіяльних часах найтяжше потерпіла братська каса, — бо кільканайцяць сот долярів. Доперва опісля коли заняли ся братством енергічні патріоти як Ю. Хиляк, О. Ковтко, Д. Хомин і другі, Братство починає розвиватись і показувати житеву силу. Замітний також рік 1910 по клеветяндській конвенції, так званий „чорній“, де змінено характер національний старого Союзу, на чисто церковний. Братство се, було перше яке стануло боронити гідність народного прапора і через те стало відділом першим нового Р. Н. Союзу. Нині Братство числить 385 членів, з того 342 членів належить до нового Р. Н. Союзу. Готівки в касі находить ся \$2000.00 а \$1400.00 позичка на перший моргіч, отже разом \$3400.00. Належить ся згадати і то, що

Братство жертвувало 100 долярів на будову дому Р. Н. Союзу. Ось тут подаємо виказ запомог від заснована Братства по нинішній день:

1889,	117.80—1890,	171.50
1891,	40.00—1892,	170.00
1893,	490.00—1894,	517.15
1895,	372.00—1896,	639.00
1897,	669.00—1898,	415.00
1899,	571.50—1900,	502.00
1901,	338.00—1902,	525.00
1903,	730.00—1904,	1234.00
1905,	570.00—1906,	460.00
1907,	1175.00—1908,	820.00
1909,	1200.00—1910,	1159.00
1911,	835.00—1912,	615.00
Разом		14335.95
На похорони		1911.00

Загальна сума 16246.95 Шістьнайцяць тисяч, два сто сорок шість долярів і 95 ц. виплачено потребуючим. Се не благоділка а поміч нещасним членам поселенцям. Супроти тої суми підмогової як глупим виглядає тверджене деяких нерозсудних крайнів, що ім організації не треба. Тому кожний Русин повинен належати до Братства а заразом Р. Н. Союзу.

Ю. Хиляк, председатель,
М. Вільха, заступник,
Д. Хомин, писар фінансовий
А. Гавриляк, писар рекорд.
Я. Гриненько, скарбник,
П. Ющак, заступник,
О. Ковтко, контрольор,
С. Мураянка, „
І. Смакула, „
М. Вільха, капітан,
С. Шкірпан, гол. доз. хорих.
(Диви фот. на стр. 184.)

Відділ 2. Т-во ім. Івана Гонти, Скрентон, Па. Засноване 19. августа 1905 р. Ник. Дутчак, голова, Тома Урманець, скарбник, Теод. Язвінський, писар.

Відділ 3. Т-во „Любов“, Тейтор. Па. Основане 23. новембра, 1910 року. С. Сенюк, председатель, П. Головачак, скарбник, Е. Вольф, писар фінанс. Д. Бойко, писар рекорд. І. Чернявський, організатор.

Відділ 4. Бр. св. Івана Хрестителя, Монессен, Па. Основане 29. червня 1902 р.

А. Цимбала, голова,
Й. Кошиковський, заст.
А. Цуприк, скарбник,
Т. Пішко, заступник,
М. Кунька, писар,
І. Фіялка, контрольор,
С. Воробель, „
Г. Паславський, „
А. Цимбала, тростіс,
С. Цимбала, „
Д. Цуприк, „
Г. Охота, капітан,
А. Михавко, хоружник,
Г. Хань, дверник,
М. Стислий, опікун хорих
І. Петрак, „ „
І. Кобан, „ „
Т. Городиський „ „

Відділ 5 Братство Ап. Петра і Павла в Амбрідж, Па.

П. Косарич, секретар.

Відділ 6 Сестрицтво св. Юлії в Олифант, Па. Основане в Октобрі 1911 р. Сестрицтво складає ся з 20. поважних членкинь давніших поселенців і своїми вкладками точно підпомагають сестриць в случаю хвороти. Каса сестрицтва не має великих засобів, однак є надія що в будучности Сестрицтво розвине свою діяльність, а тим робом саме собою зросте.

П. Клімаш, председателька,
Е. Борсук, касієрка,
К. Винник, секретарка.

Відділ 7 Бр. Добрий Самарянин, Скрентон, Па.

В. Бадан, голова,
Ів. Васильків, секретар.
А. Пуховський, скрб.

Відділ 8 Т-во Запорожська Січ, Меріден, Конн.

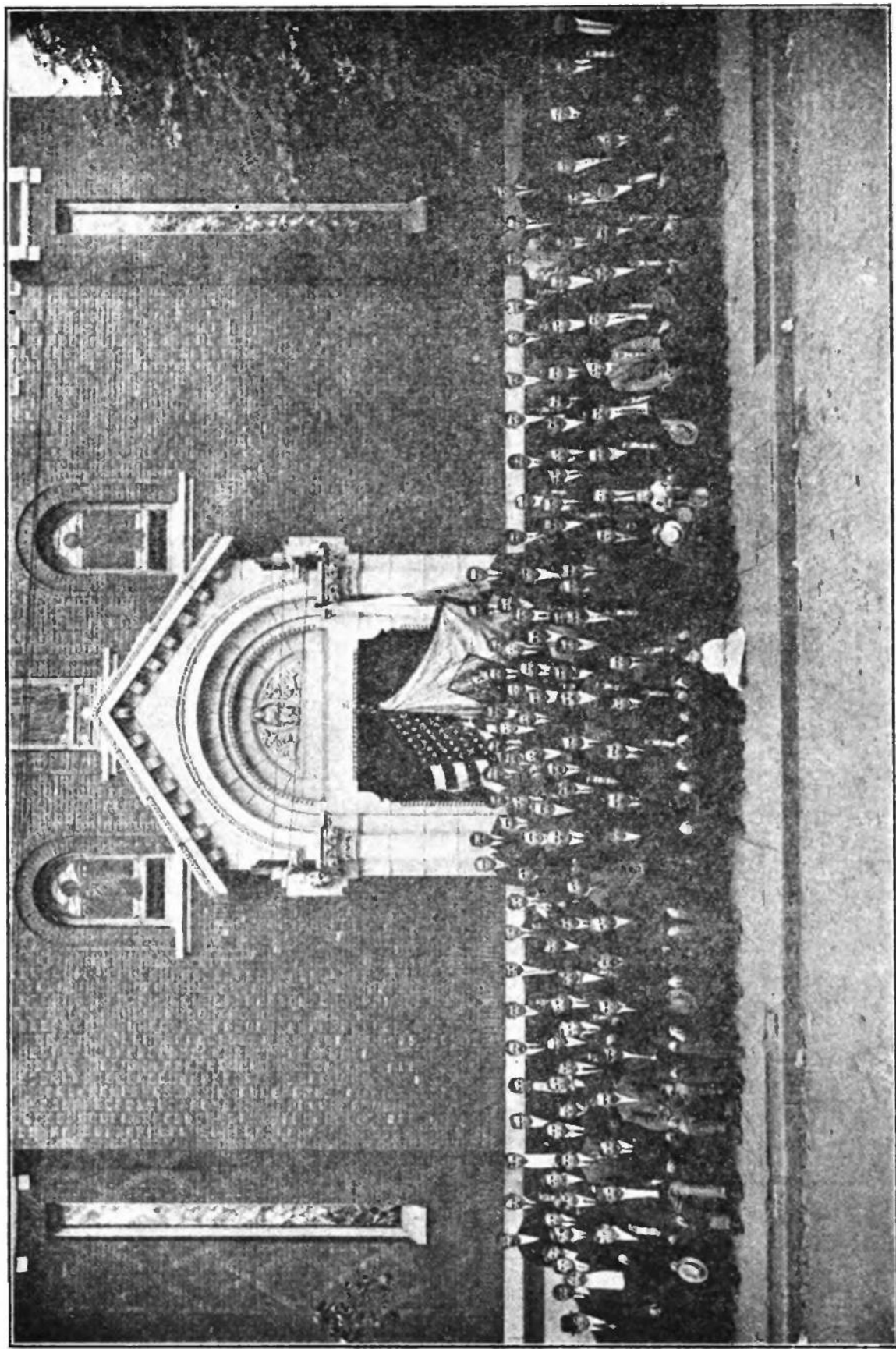
Т. Смалко, секретар.

Відділ 9 Бр. Ап. Петра і Павла, Геркімер, Н. Й., Основане в серпню, 1905 р.

П. Дюс, голова,
П. Янко, містогорова,
І. Луцишин, писар,
А. Крібер, скарбник,
М. Рапач, контрольор,
М. Бурчицький „
С. Ковальчук, опікун хорих

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

- С. Хвосюк, опікун хорих
Ф. Дружка, хоружний,
П. Пузіновський, отаман,
І. Банковський, дверник.
- Відділ 10 Бр. сьв. Ми-
хайла, Перт Амбой, Н. Дж.
К. Пелешак, секретар.
- Відділ 11 Бр. сьв. Арх.
Михайла, Армбруст, Па.
Основане 27 новембра, 1910
року.
О. Барняк, голова,
М. Павлишин, скарбник,
Д. Полянський, писар.
- Відділ 12 Бр. сьв. Арх.
Михайла, Кенонсбург, Па.
Основане 3. серпня 1903 р.
давніще належало до ста-
рого Р. Н. Союзу.
І. Матюх, голова,
О. Гривка, скарбник,
В. Головач, писар.
- Відділ 13 Бр. Християн-
ська, Любов, Елмайра Гайтс,
Н. Й. Основане 21. Окто-
бра, 1910.
Г. Скалько, председатель,
А. Кохан, касієр,
М. Обуханич, секретар,
І. Шарак, контрольор,
П. Білінський, „
Мих. Москаль, „
П. Секела, опікун хорих,
Д. Шафран, капітан,
І. Ріопка, дверник.
- Відділ 14 Т-во ім. М.
Січинського, Бутлер, Па.
Основане 24 липня 1910 р.
Н. Кінал, председатель,
Ю. Петрищак, касієр,
М. Марків, секретар.
- Відділ 15 Т-во ім. Та-
раса Шевченка, Голійок,
Масс., Основане 16 жовтня,
1910 р.
Г. Янішевський, голова,
М. Провода, скарбник,
І. Процишин, писар.
- Відділ 16 Т-во Запорож-
ська Січ, Кенонсбург, Па..
Основане в серпні, 1900 р.,
Г. Патинок, кошовий,
М. Демчак, писар,
Г. Лазор, скарбник.
- Відділ 17 Братство Пр. Бо-
городиці Олифант, Па.
(Диви фото. на стор. 187).
- Відділ 18 Т-во ім. Івана
Франка, Гарднер, Масс.,
Основане в падолисті, 1910,
- М. Баранович, голова,
М. Булка, писар,
І. Булка, скарбник.
- Відділ 19 Бр. св. Василя
Вел. Прайсбург, Па., Осно-
ване 22 юнія 1896 року.
О. Барняк, голова,
М. Фалат, секретар,
С. Турок, касієр.
- Відділ 20 Сестр. Пр.
Богородиці, Микіз Ракс, Па.
- Відділ 21 Т-во Січ, Нью
Кенсінгтон, Па. Основане
12 мая 1907 р.
О. Фецович, председатель,
В. Прокопик, заступник,
Г. Дідух, секретар,
Т. Климашко, заступник,
Ю. Мішталь, касієр,
В. Сич, заступник,
В. Волошин, контрольор,
І. Филипчак, „
Д. Карбаник, надз. хорих,
М. Різник, „
Я. Сич, хоружний,
А. Гусак, камендант,
В. Кузьмиха, П. організ.
П. Зорена, дверник,
В. Коваль, „
- Відділ 22 Т-во ім. Та-
раса Шевченка, Детройт,
Міч. Основане 13. листо-
пада 1910 р.
М. Шумило, голова,
Й. Соя, скарбник,
І. Свідницький, писар,
Д. Підгайний, контрольор,
Й. Лазуркевич, „
Д. Підгайний, опікун хорих
Д. Шумило, організатор.
- Відділ 23 Бр. Пресьв.
Богородиці, Бутлер, Па.
І. Шуль, писар.
- Відділ 24 Бр. сьв. Арх.
Михайла, Бутлер, Па. Осно-
ване 11 падолиста, 1902 р.
С. Когутанич, председатель,
І. Бунга, касієр,
Д. Теленцьо, секретар.
- Відділ 25 Бр. Апп. Пе-
тра і Павла, Микіз Ракс,
Па. Основане в падолисті,
1906 р.
С. Пільховський, голова,
І. Фалл, писар,
А. Самборський, скарбник.
- Відділ 26 Бр. сьв. Ми-
хайла.
Г. Глеба, писар.
- Відділ 27 Т-во Дністер,
Бруклін. Н. Й.
А. Борщик, писар.
- Відділ 28 Т-во ім. Та-
раса Шевченка, Нью Йорк,
Н. Й. Основане 4 грудня
1909 року.
І. Кучма, голова,
І. Мигович, заступник,
М. Снятинський, касієр,
С. Гладкий, заступник,
В. Бербець, писар,
О. Бальницький, заступник,
П. Яремчук, контрольор,
В. Маркевич, „
М. Стислий, організатор,
В. Маркевич, господар галі.
- Відділ 29 Сестр. Неп.
Зач. Діви Марії, Амбрідж,
Па.
К. Ставарська, писарка.
- Відділ 30 Т-во П. Доро-
шенка, Скрентон, Па.
Й. Коротош, писар.
- Відділ 31 Т-во Січ, Оли-
фант, Па. Основане 15 мая
1909 р.
А. Зубрей, председатель,
П. Химка, касієр,
М. Душний, секретар фін.
І. Пащук, секретар рек.
Ю. Юхняк, бібліотекар,
Г. Іванюк, опікун хорих.
- Відділ 32 Бр. сьв. Арх.
Михайла, Прайсбург, Па.
І. Духнич, секретар.
- Відділ 33 Т-во Миро-
слава Січинського, Чавнси,
Па. Основане 4 грудня
1910 р.
І. Терпеливець, председатель,
Г. Білоус, секретар,
Д. Сарновський, заступник,
Т. Балевендер, касієр,
М. Щепинський, заступник,
І. Дучак, опікун хорих.
- Відділ 34 Бр. сьв. Івана
Хрестителя, Гінздейл, Н. Г.
І. Заворотний, писар.
- Відділ 35 Т-во Марка
Каганця, Вилкс Бери, Па.
М. Музика, писар.
- Відділ 36 Т-во Поділь-
ська Січ, Нью Йорк, Н. Й.
Основане 5 листопада, 1907.
І. Тишко, председатель,
А. Пилицчук, секретар рек.
В. Борак, секретар фінанс.
М. Гурський, касієр.

Братство Цр. Богородиці Відділ І7 Руського Народного Союзу Олифант, Па.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Відділ 37 Т-во М. Січинського, Скрентон, Па.
М. Кость, секретар.

Відділ 38 Т-во Єдність, Нью Йорк, Н. Й. Основане 12 січня 1911 року.

Н. Гжебінський, голова,
Н. Секрета, писар,
Т. Рекета, скарбник,
С. Подвірний, контролор,
Ю. Маляр, опікун хорих.

Відділ 39 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Чавнси, Па. Основане в 1911 р.

М. Ільчук, председатель,
І. Городецький, секр. і орг.
В. Гелемей, касієр.

Відділ 40 Бр. сьв. Василія, Лейквуд, О. Основане 20 фебруара, 1911 року.

В. Момрик, председатель,
З. Сайко, секретар,
В. Чухрон, касієр.

Відділ 41 „Т-во „Надія“ Філадельфія, Па. Основане 19 лютого, 1911 р.

Наше Товариство, як багато других основалося по звисній клевландській конвенції і приступило до нового Р. Н. Союзу, приймаючи в члени Русинів-Українців без огляду на погляди політичні і церковні. Завдяки енергічному старанню членів Товариство числить тепер 70 членів і платить п'ять доларів хворої підмоги а 50 доларів на похорон. Як розвиває ся наше Товариство про се най каже каса яка числить готового гроша понад 260 доларів — хто хоче в згоді і сгокою забезпечити себе в случаю хвороти най вступає до нашого Товариства, а заразом і до Р. Н. Союзу. І. Артимович, председатель, І. Демко, заступник, А. Кристиняк, скарбник, А. Вислоцкий, заступник, Н. Гром, писар, М. Туранський, заступник, Н. Шалабавка, контролор, К. Конашевський, „ Д. Войдик, „ І. Вапняк, дверник, Я. Петерикевич, мир. судія Н. Гром, організатор,

Відділ 42 Бр. сьв. Николая, Сейри, Па.
Н. Ханас, секретар.

Відділ 43 Т-во Заокеанська Україна, Бофало, Н. Й. І. Колодій, писар.

Відділ 44 Бр. сьв. Володимира, Нью Бритайн, Конн. Основане в марті 1911 року.

А. Роман, голова,
Й. Гибай, заступник,
Т. Бендза, скарбник,
О. Мельник, заступник,
Д. Герент, писар,
В. Карбовник, заступник,
І. Герент, контролор,
Н. Фесяк, „
М. Подобинський, оп. хорих
М. Цапик, „
Й. Маслох, дверник,
І. Бендза, „
М. Селеман, організатор,

Відділ 45 Бр. сьв. Михайла, Йонгстаун, О.
Ів. Буранич, писар.

Відділ 46 Т-во Вільних Козаків, Нью Йорк, Н. Й. Основане в марці, 1911 р.
Т. Качмар, председатель,
В. Малевич, касієр,
К. Камінський, писар.

Відділ 47 Т-во Молодих Українців, Смок Рон, Па. Основане 12 марта, 1911 р.

Д. Фрич, голова,
Ф. Шуманський, заступник,
Н. Джмелик, скарбник,
В. Макар, заступник,
А. Клим, писар.

Відділ 48 Т-во Максима Залізняка, Скрентон, Па. Основане 25 липня 1911 р.

І. Кирилюк, голова,
Я. Стаднів, касієр,
М. Няй, секретар.

Відділ 49 Т-во Адама Коцка, Трентон, Н. Дж. Основане 16 апріля, 1911 р.

Причиною до заснованя сего Товариства була клевландська конвенція старого Р. Н. Союзу. Скоро тільки декотрі члени з Братства Ап. Петра і Павла довідали ся що організація є вже релігійною, старали ся разом з другими невдоволеними против того запротестувати, а властиво відступити

від старого Союзу а приступити до нового. Так на першій мітингу вписало ся нас чотирнайцять членів а то слідуючі: П. Ревага, А. Скоропад, П. Ботримчук, І. Білецький, Семен Шеремета, І. Гавришкевич, П. Лапец, П. Черкас. Олекса Чехут, С. Судол, С. Котольницький, В. Чехут, К. Пуцан. По виборі тимчасового уряду, ухвалено що товариство має називати ся ім. Адама Коцка а взяло собі за ціль ширити просвіту помежи своїми членами. Товариство розвиває ся добре як також каса товариська стоїть поввище сто доларів. Засновалисьмо при боку Товариства і читальню до котрої приномерували кілька часописий і закупили деякі книжки.

О. Чехут, голова,
І. Патирига, заступник,
П. Ревага, секретар,
В. Юзва, заступник,
К. Пуцан, касієр,
С. Рихліцкий, заступник,
І. Білецький, тростіс,
П. Черкас, контролор,
В. Чехут, „
Г. Ботримчук, „
С. Судол, опікун хорих,
Р. Ревага, організатор.

Відділ 50 Т-во ім. Мировслава Січинського, Пітсбург, Па. Основане 4 цвітня, 1911 року.

О. Бучак, голова,
Г. Демида, заступник,
Ф. Кульчицький, писар,
Т. Кульчицький, заступник,
Й. Тимочко, скарбник,
Т. Ятцишин, опікун хорих,
І. Милий, „

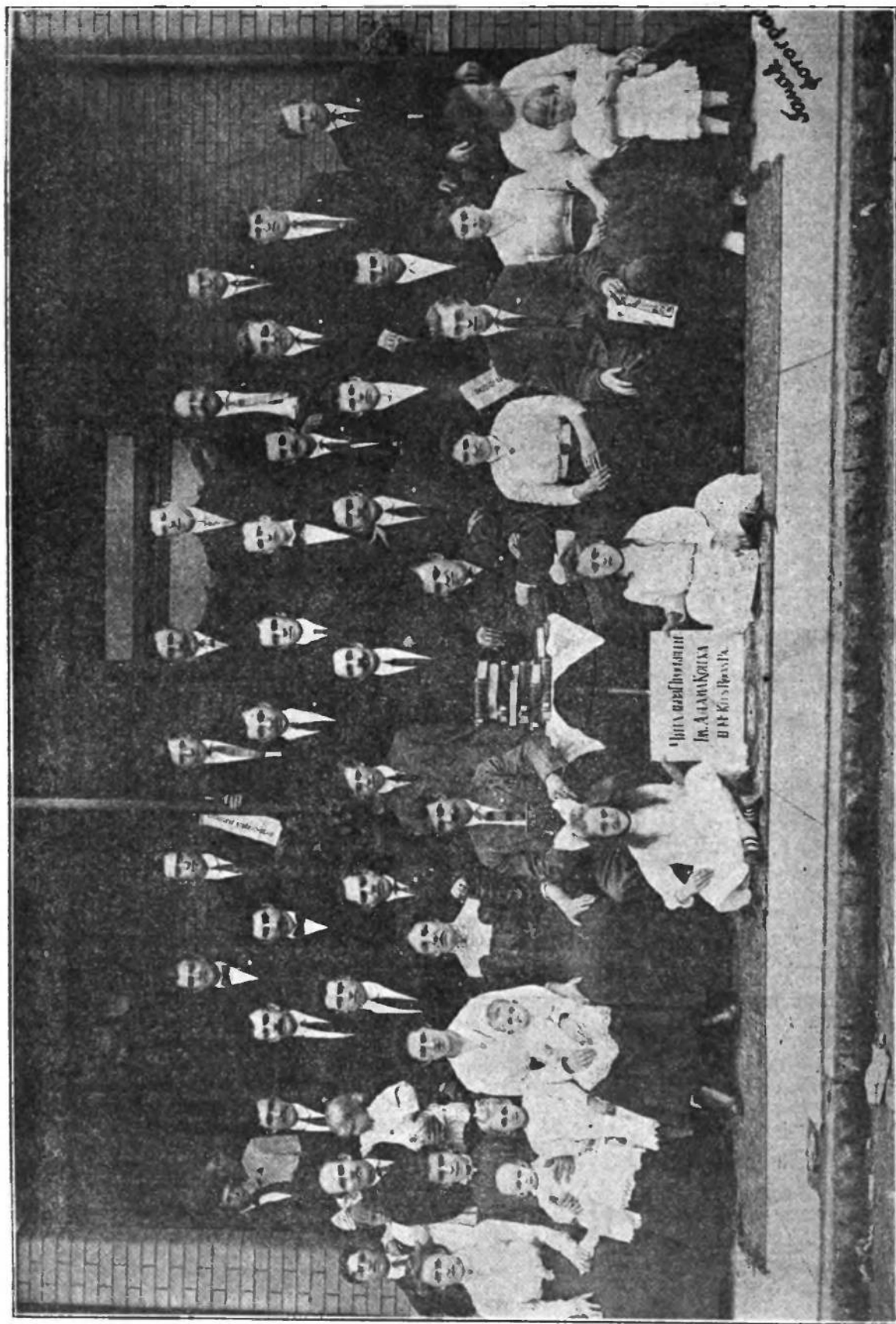
Відділ 51 Т-во Єдність, Белевіл, Ілл. Основане в маю, 1911 року.

Н. Сардига, председатель,
И. Запоточний, секр. і кас.

Відділ 52 Розв'язаний.

Відділ 53 Т-во М. Січинського, Гвіпел, В. Ва. П. Мармаш, секретар.

Відділ 54 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Ред Стар, В Ва. Основане 1. мая 1911

Читальня ім. Адама Коцка МіКіс Ракс, Па.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

І. Гой, голова, Е. Єрмола, заступник, М. Литке, скарбник, И. Кшивецький, заступник, І. Дежурка, писар, В. Сурко, заступник, В. Третяк, контролер, Т. Гальтомін, „ Т. Хариш, „ Л. Мацук, опікун хорих, Ю. Чернига, „ М. Вислоцький, дверник, І. Дежурка, організатор.	ся Коханчика, Монт Кар- мель, Па. І. Голда, писар. Відділ 64 Т-во Т. Шев- ченка, Бофало, Н. Й. М. Бурштинський, писар. Відділ 65 Т-во ім. Тара- са Шевченка, Балтіморе, Мд. Основане 16 юлія 1911. С. Топольницький, скр. і орг. Відділ 66 Сестр. св. Анни, Олифант, Па. А. Кшивінська, писарка. Відділ 67 Бр. Ап. Пе- тра і Павла, Едвардсвіл, Па. Д. Королишин, писа- р. Відділ 68 Бр. св. Івана Крестителя, Шенандоаг, Па. Основане 21 юлія 1911 р. М. Сметана, голова, М. Шубяк, писар, І. Терепенко, скарбник, С. Страк, дверник, І. Левчик, опікун хорих. Відділ 69 Бр. св. Дими- трия, Аубурн, Н. Й. П. Шевчук, писар. Відділ 70 Бр. св. Івана Хрестителя, Диксон, Па. А. Товт, писар. Відділ 71 Сестр. Усп. Пр. Діви Марії, Маганой Плейн, Па. А. Боївка, писарка. Відділ 72 Бр. св. Трой- ці, Вандергріфт, Па. П. Гайдук, писар. Відділ 73 Бр. Добрий Самарянин, Лафлін, Па. Основане 20 августа 1911 р. Н. Храпцьо, предсідатель, Д. Хомка, касієр, І. Капустій, писар рекорд. М. Купер, писар фінанс. Відділ 74 Бр. Преподоб- ного Максима, Когус, Н. Й. М. Цілінський, писар. Відділ 75 Т-во Січ, Ми- кіз Ракс, Па. О. Ленчицький, писар. Відділ 76 Сестр. св. На- дії, Мікіз Ракс, Па. Осно- ване 24 септембра 1911 р. А. Кульчицька, голова, А. Салав, скарбник, П. Марціновська, секр. Відділ 77 Т-во Запорож- ська Січ, Дейтон, О. Осно- ване в октобрі, 1911 року. Н. Кіра, голова,	С. Левкович, скарбник, А. Г. Біндер, писар. Відділ 78 Т-во ім. М. Сі- чинського, Таєр, Па. Осно- ване 22 октобра, 1911 року. П. Федак, голова, М. Кравчик, заступник, М. Афтанас, писар фін. С. Шпіляр, заступник, І. Маршалок, касієр, К. Сарніцький, заступник, В. Шиланський, контролер, І. Когут, „ М. Кравчик, „ А. Петрович, опікун хорих, А. Корпа, „ К. Луцевич, дверник. Відділ 79 Т-во Адама Котка, Нью Йорк Сити. Основане 7 октобра 1911 р. М. Лужецький, предсідатель І. Терлецький, секр. фін. Т. Федчишин, скр. рек. і орг. І. Тарнопольський, касієр. Відділ 80 Покров Пр. Богородиці, Рон, Па. Ос- новане в октобрі 1911 р. Т. Цірка, голова, Т. Гулик, заступник, Г. Озога, писар, Н. Яношак, заступник, П. Сивулич, скарбник, Н. Галайда, контролер, Г. Каплун, „ А. Юрчак, „ І. Інґльот, опікун хорих, І. Пашкевич, „ К. Ларентович, дверник. Відділ 81 Сестр. Пр. Тройці, Йонґстаун, О. І. Стец, писарка. Відділ 82 Т-во Україн- ські Козаки, Бруклін, Н. Й. Основане 9 вересня 1911 року, Товариство наше хо- тяй засноване не давні ча- си, однак має у себе все що приналежить, чартер, статути, печатка і другі рі- чи а що найважнійше готів- ки 170 дол. та і те що уряд готовий все точно ви- плачувати підмогу своїм по- требуючим товаришам. Л. Товпишка, предсідатель, С. Бемко, касієр, О. Стефанишин, секр. фін. Т. Попадюк, секр. проток. О. Биць, тростіс.
--	--	---

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Уряд Товариства Українських Козаків в Брукліні, Н. Й.
Беручи з права: перший ряд Лука Толпишка, предсідатель Стефан Бемко,
касйер. другий ряд Олекса Стефанишин, секретар фінансовий, Трофим
Попадюк, секретар протоколярний, Онуфрий Биць, тростіст.

Відділ 83 Бр. сьв. Отця
Николая, Тейлор, Па. Осно-
ване в новембрі, 1911 року.
П. Михайло, предсідатель,
Т. Шумейко, секретар,
Ю. Кінцель, касйер.

Відділ 84 Т-во Єдність,
Генриета, Окла. Основане
14 новембра 1911 року.

И. Юриста, голова,
А. Смеречанський, писар.
І. Ганкевич, касйер,

Відділ 85 Т-во Богдана
Хмельницького, Мікізпорт, Па
І. Бойко, писар.

Відділ 86 Бр. сьв. Гри-

гарія Богослова, Блеквуд,
Па. Основане в юнію 1911.

М. Кіцак, голова,
Н. Гевчук, секретар,
А. Погар, касйер,
С. Бандира, контрольор,
* К. Іванчак, "

Відділ 87 Сестрицтво
сьв. Анни, Гомстед, Па.
Г. Гроздович, писарка.

Відділ 88 Бр. сьв. Отця
Николая, Бентліївил, Па.
Основане 17 грудня 1911 р.

И. Бандрівчик, голова,
І. Польний, скарбник,
П. Шайняк, писар і орг.

Відділ 89 Бр. сьв. Івана
Хрестителя, Бервик, Па.
Т. Бекесевич, писар.

Відділ 90 Т-во Сокіл,
Олифант, Па.
В. Руцький, писар.

Відділ 91 Бр. сьв. Дими-
трия, Микіз Ракс, Па. Ос-
новане в новембрі, 1904 р.
Т. Сушинський, голова,
А. Каня, скарбник,
Е. Бодак, писар.

Відділ 92 Т-во Україн-
ська Любов, Спанглер, Па.
Основане в децембру 1911.
А. Уошт, голова,
П. Яців, скарбник,
Н. Тракало, писар і орг.

Відділ 93 Просвітне това-
риство, „Сокіл“, Пітсбург, Па.
А. Качала, писар.

Відділ 94 Т-во Україн-
ців Самопоміч, Монреаль,
Канада. Основане 27 чер-
вня 1907.

Г. Мех, голова,
П. Воловець, заступник,
І. Зазуляк, секретар фін.
І. Пиндус, секретар рек.
И. Джинджиристий, касйер,
Д. Куріца, контрольор,
Ю. Дільний, "

Н. Пиндус, "
І. Юзеньків, опікун хорих,
Ю. Бала, "
І. Голиборода, "

М. Добух, господар.
Відділ 95 Бр. Усп. Пр.,
Богородиці, Бінггемтон, Н.
Й. Основане 28-го січня
1912 року.

М. Чарнецький, пред.,
К. Ковач, заступниця,
Г. Караїм, касйер,
Д. Чеклинський, секретар,
Г. Чарнецький, опікун хор.
К. Предка, "
С. Венгер, хоружний,
І. Земба, контрольор,
А. Маливяцький, "

Відділ 96 Т-во Мир-
ність Братня, Нью Йорк, Н.
И. Основане 4 фебруара
1912 року.

Т. Сьомкайло, голова,
М. Гринівський, скарбник,
Т. Мараз, писар.

Відділ 97 Т-во Єдність,
Гінсдейл, Н. Г.
Д. Матушевський, писар.

ПОКАЗЧИК ВІДДІЛІВ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Відділ 98 Т-во ім. М. Січинського, Авон, Конн. Основане 23 лютого, 1912. М. Микитин, писар і орг.

Відділ 99 Бр. сьв. Григорія, Тейлор, Па. Основане в фебруару 1912. М. Небиш, писар.

Відділ 100 Т-во Січ, Пасайк, Н. Дж. О. Шафран, писар.

Відділ 101 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Глен Ліон, Па. Основане серпни, 1912. А. Живіцкий, председатель, М. Прислопський, касієр, А. Френцко, секретар.

Відділ 102 Розв'язаний.

Відділ 103 М. Бабій, орг.

Відділ 104 Т-во Подільська Україна, Клевелянд, О. П. Гапій, писар.

Відділ 105 Т-во Запорозьська Січ, Геркімер, Н. И. Н. Німий, писар.

Відділ 106 Т-во ім. Мирослава Січинського, Микіз Ракс, Па. Основане в вересні 1911 р. Н. Мигасюк, председатель, Г. Павлишин, заступник, Т. Рідош, секретар, М. Садлик, заступник, Н. Щавінський, касієр, І. Секула, заступник, Т. Хорошак, опікун хорих, В. Мигасюк, „ „ Н. Мигасюк, організатор, В. Мигасюк, контрольор, М. Садлик, „ Читальня Адама Коцка заснована серед лихих обставин. В місяці грудни 1911 р. бажаним освіті заборонено увійти в читальню яка находилась на галі парохіяльній. Читальники як звичайно Русини, що знеохочують ся задля малої причини, почали вже розходитись даючи за вигране босам церковникам, однак председатель т-ва М. Січинського додав заохоти людям і заповів мітинг слідуочної неділі. На означений час зійшли ся свідоміші одиниці і отворено дискусію над тим, як повести себе на далі в справах просвітних. Вкін-

ци рішено. щоби занехати давню читальню і бібліотеку в якій і так завдяки опіки духовної находять ся лише мізерні книжочки, а натомисть звернути цілу свою енергію і побудувати читальню, незалежну від громади церковної. На дни 3. січня 1912 р. зійшлись читальники в льокали Товариства. Збори перевели М. Мигасюк, а промовляли в справі просвітній тов. Рідош, Новосад і другі. Рішено назвати читальню іменем Адама Коцка з тим додатком що читальня закладається з рамена тов. Січинського і має бути під опікою тогож, а в крайности маєток читальні має перейти на передержання до головного уряду тої організації до якої Товариство приналежить. На початку вписалось скупеньке число членів та завдяки праці уряду і других членів стан каси зараз таки в місяці заснована виносив 31 дол. і 35 центів. Окрім звичайних вкладок 15 центових роблено всілякі збірки і вигравки на дохід читальні, так щоби можна було справити деякі конечні річи. Сам председатель зібрав більш 50 доларів добровільних датків, не лишились і другі по заду так що за 5 місяців читальня мала вже 172 книжок брошурованих, 35 опрацьованих і сім томів Історія Руси України, Окрім сего пренумеровано поступові часописи американські і канадійські та деякі краєві. Літом звичайно не багато сходять ся читальників, бо по праці хотять перебувати на вільнім воздусі за те під зиму оживається читальня, приступають нові члени і перебувають вечері на читаню пожиточних книжок. Під теперішню хвилю читальня числить без мала 44 членів, а маючи еще 50 доларів гроша надієсь богато добра зробити. Дивн сторону 189.

Відділ 107 Бр. сьв. Петра і Павла, Брадок, Па. Основане в маю 1912. Ю. Футрик, секретар і орг.

Відділ 108 Бр. сьв. Йосафата, Централія, Па. ІІ. Максимюк, писар.

Відділ 109 Бр. сьв. Дмитрія, Ранкін, Па. Основане 26 мая, 1912 р. А. Химка, секретар.

Відділ 110 Бр. сьв. Степана, Гленвуд, Па. Т. Данилик, писар.

Відділ 111 Сестрицтво імени Елени Січинської, Клевелянд, Огайо. Основане 15 вересня, 1912. В. Волосецка, секретарка.

Відділ 112 Т-ва Сокіл, Детройт, Міч. А. Саврук, писар.

Відділ 113 Т-во д-ра Івана Франка, Ньюарк, Н. Дж. Основане в червни 1912. Т. Рудий, писар і орг.

Відділ 114 Т-во Запорозьська Січ, Алден Стейшен, Па. М. Щитинський, писар.

Відділ 115 Бр. сьв. Івана Хрестителя, Кестл Шенон, Па. А. Галькович, писар.

Відділ 116 Бр. сьв. Ніколая, Ізабеля, Па. М. Петровський, писар.

Відділ 117 Бр. Добрий Сіятель, Малтби, Па. ІІ. Терендех, писар.

Відділ 118 Т-во М. Січинського, Каліфорнія, Па. Д. Кіра, писар.

Відділ 119. Т-во ім. Івана Франка, Клевелянд, Огайо. І. Сенчина, писар.

Відділ 120 Т-во М. Січинського, Нантикок, Па. О. Коцко, писар.

Відділ 121 Бр. Трех Святителів, Несквегонінг, Па. М. М. Дарвай, писар.

Відділ 122 Т-во М. Січинського, Трой, Н. Й. Основане в вересні, 1912. А. Кушнір, секретар.

Відділ 123 Бр. сьв. Михайла, Бравнсвил, Па. І. Петровський, писар.

Відділ 124 Т-во Запорозьська Січ, Юнгстаун, О. И. Присташ, писар.

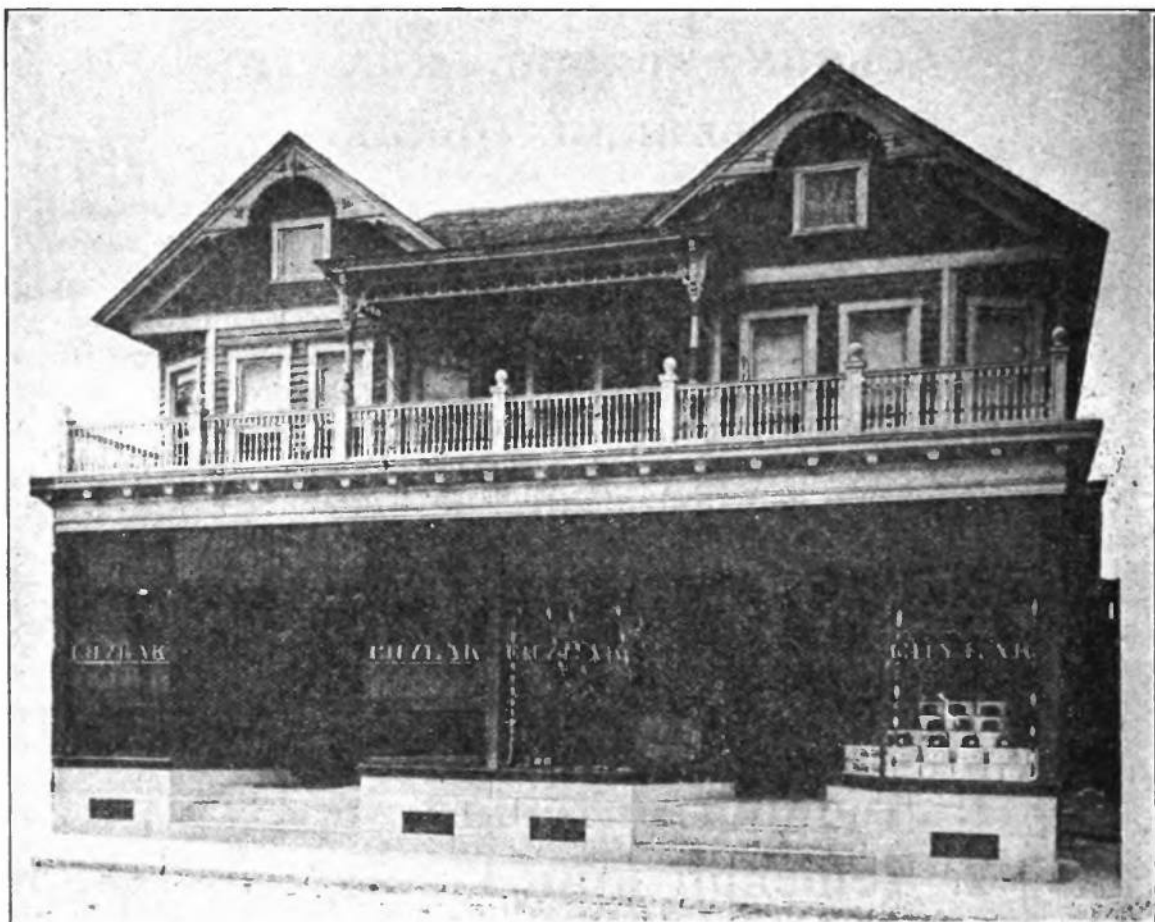
ЮРІЙ ХИЛЯК

РУСЬКИЙ БАНКЕР І
ДЕРЖАВНИЙ НОТАР

КАНЦЕЛЯРИЯ Ю. ХИЛЯКА ЗНАНА ВІД 25 ЛІТ.

Приймає ощадности
Посилає гроші до краю

Продає шифкарти
Асекурує доми та річи від огня

Нема справи так в Америці як і Старім Краю якої би не полагоджено.
Про се знають тисячі краяннів які жадали помочи у всіляких справах.
Чи не недостаточне свідоцтво для тих хто має до полагоди справи ґрунтові,
войськові або судові?

У СВОЇМ ВЛАСНІМ ДОМІ МАЄ ТАКОЖ ГАРНО ЗАРЯДЖЕНИЙ
ШТОР, ГОТЕЛЬ І САЛОН.

George Chylak, OLYPHANT, PENNSYLVANIA.

EAGLE REGALIA CO.

115 Nassau Street,

New York, N. Y.

**Фабрика фан, прапорів, уніформів,
шапок, відзнак і різних брат-
ських, товариських та
церковних річий.**

Наша фірма вирабляє власноручно всілякі Товариські відзнаки, БЕДЖИ, прапори і проче. Если Ви вже мали нагоду у нас де-що купувати, то спевністю переконалисьте ся, що ми для Вашого Товариства далисьмо ЛУТШИЙ МАТЕРІЯЛ а рівночасно ДЕШЕВШЕ ПРОДАСМО як котра небудь инша фірма в Америці. Если Ви у нас нічого не купували ані для себе ані для Вашого Товариства, ТО ПРОСИМО ПОПРОБУЙТЕ ОДЕН ОДИНОКНИЙ РАЗ, а будете могли дати осуд, чи се правдою, що у нас дійсно єсть найліпше купувати, ОТЖЕ РАЗ ПОПРОБУЙТЕ.

Тут звертаємо Вашу увагу, що ми не держимо жалних агентів і що самі єсьмо фабрикантами, отже не маємо великих оплат через що єсьмо в стані ВСЬО ДЕШЕВШЕ ПРОДАТИ, як яка небудь фірма тут в Америці. Для того, що не маємо сих видатків на різних агентів, післанців, райзендерів і т. п., то єсьмо в стані дати

- 1. Лучший матеріал**
- 2. Дешевші ціни і**
- 3. Краснійшу роботу.**

Жадайте нашого цінника який висилаємо безплатно а переконаєтесь кілько Руських Товариств та Братств ми обслугуємо і що всіх вдоволнисьмо.

Руська обслуга.

Руські робітники і урядники.

Пишіть по Руськи.

шифкارت; депозитоване грошій, справи нотаріально-адвокатські і т. п. Полягоджуємо так особисто як і письменно. — Поважачі Родимці!! Удавайтеся до нас в подібних справах а будете вдоволені. Найпевнійше, найдешевше і найскорше висилаємо гроші до Старого краю Родимці!! Ждайте наших циркулярів. Остаєм з поважанем

БРАТЯ ОЛІНЕР БАНКЕРИ 67 CLINTON STREET, NEW YORK, N. Y.

РОДИМЦІ! Солідність, точність і чеснота се наш символ!

ОЩАДНІСТЬ се підстава богатства. Не скупість веде до маєтку, а розумне складане грошій в чеснім поважнім банку, який дає гаранцію і виплачує процент від зложеного капіталу. Один з таких банків в Нью Йорку є наш. Ми власне приймаємо гроші на щаднічкі книжочки, від котрих платимо 4 процент від ста депозиторах нашого банку.

НАЙЛУЧШІ шифкарти до і з краю найбезпечнійші експресові і поштові кораблі спродаємо по найнижчих цінах.

НАША нотаріальна канцелярія, при помочи Європейських адвокатів виготовляє всякі урядові документи як пр. повновласти, контракти кушачи спродажи, спадщини і т. п. які потверджує консуль так, що в праві суть важні в старім краю. **УСІ СПРАВИ**, як пр. висилка грошей, спродаж

United Realty Owners Corporation

D. S. MORGAN BUILDING,

::

BUFFALO, N. Y.

OFFICERS:

H. J. Trautmann, President, A. C. Elston, Vice-President, W. J. Kress, Secretary, W. P. Morgan, Treasurer, E. H. Krantz, Auditor.

DIRECTORS:

W. J. Kress, W. P. Morgan, A. C. Elston, B. F. Doolittle, H. J. Trautmann, Dr. F. E. Fronsak, Edmund L. Ryan, Dr. V. Mott Pierce.

United Realty Owners Corporation заснована визнатними фаховцями і бізнесменами в Буфало, Н. Й., щоби навчити і допомогти робітникам щадити гроші, тижнево, місячно і річно. Тим способом можна ошадити досить гроша щоби заплатити першу рату в купні дома для своєї родини. Дім виставить компанія а решта сплати місячними ратами не більшими від ренту.

Розумієть ся не кождий мусить купувати дім. Гроші заощаджені в компанії можуть бути вицфані готівкою і ужиті на інші ціли.

Платимо 6 процент на всі вкладки зложені у нашій компанії.

Через свої сертифікати які розпродує компанія зискала багато приятелів і прихильників в Буфало, де єї початок.

Другі офіси отворені в Рочестер, Н. Й. і Скrentон, Па.

В Клевелянді, О. отворено також один офіс.

І в других містах будуть засновані такі офіси скоро тільки найдуть ся відповідні і чесні люде, щоби вели сей інтерес.

Руський готель і салон

ПЕТРА ФЕША

507 THIRD AVE., HOMESTEAD, PA.

Хто хоче гарно погостити ся, забавити ся або розвідати дещо той не хай вступить до готелю звісного і щирого Русина

П. ФЕША, а він всему зарадить.

Свіже пиво, виска і цигара
все на складі.

Deutsch Bro's.

БАНКЕРИ

:: Продаємо шифкарти на всі лінії корабельні і залізничні білета. Посилаємо гроші до всіх країв та-но і дешево. :: ::

319 E. Houston St., Cor. Attorney St.,
NEW YORK CITY.

BROSKY STUDIO

Перворядний фотографічний заклад.
Виготовляє вірні фотографії спеціально весільні.

P. BROSKY, FOURTH AVE., & TWELFTH ST.,
NEW KENSINGTON, PA.

First National Bank

— of —

New Kensington, Pa.

Найстарший банк в Нью Кенсінгтоні.
Платимо 4 про цент від ощадностей. Посилаємо гроші до Старого Краю скоро і дешево. Шифкарти продаємо на всі лінії по тій же ціні що і компанія. У нас можна розговоритись по руському.

Телефон : 45.

J. M. Patterson,
ПОГРЕБНИК.

Повози на хрестини і весілля. Ціни приступні.
1137 Fourth Avenue, New Kensington, Pa.

Jacob Lotz,

118-120 Dix Court,

Scranton, Pa.

ПЕРЕПЛЕТЧИК.

Вирабляє всякі книжки для урядників.

Оправляє книжки, гарно тривало і по низькій ціні.

Не забувайте в потребі його адресу :

ЮРІЙ КРАЙКІВСЬКИЙ

402 Broadway,

Scranton, Pa.

(Побіч угро-руської церкви).

Має добре заряджений
штор — гросерню і бучерню.

ВСЕ СЬВІЖЕ І ДЕШЕВЕ.

Пощо ходити до чужих, коли є свій щирний Русин, що має все потрібне до життя, а навіть на жадане відсилає домів так — що трудиться вам не треба.

Пам'ятайте що свій свого має підмагати.

Коли маєте яке банкове діло в Кенонсбургу, Па., то не
забудьте на

CITIZEN'S TRUST CO.

Тут Вас обслужать належить і дадуть усяку пораду.

Від владок платимо 4 процент.

Капітал і надвишка \$225.000.00.

З а у п р а в у :

С. С. Johnson, президент, John T. McNary, секретар.

Никола Ів. Іванцьо

Руський готель і салон.

374 HELEN STREET, :: McKEES ROCKS, PA.

Треба Вам доброго панитку і гречної та щирої обслуги то зайдіть до знаного Русина, НИКОЛИ ІВАНЦЯ — а він участить Вас до схочу.

Не помпнайте свого — не спомагайте чужих.

ЗНАЄТЕ ЩО

Антін Каня

Заступник Скарбника
Р. Н. Союзу отворив

РУСЬКИЙ ГОТЕЛЬ І САЛОН

**330 Helen Street,
McKees Rocks, Pa.**

Русини! Хто раз зазнакомиць ся з нашим щирим патріотою А. КАНЕЮ, то всегда схоче жити з ним в приязни. Спробуйте! — Зайдіть у його ГОТЕЛЬ а побачите як Русин знає прийняти свого брата країна.

Adolf Mandel,

**BANKER,
155 Rivington Street,
New York City.**

**ПРОДАЄ ШИФКАРТІ
НА ВСІ ЛІНІЇ.**

30 літ на тім самім місці. Се
вже само про себе говоригь.

Кожних 12 мінут

— новий вкладчик.

Кожних 20 мінут

— продажа шифкарти.

Кожних 3 мінут

— посилка гроший.

Victor Bank. Co. McKees Rocks, Pa.

**Агенция шифкарт
і нотарияльна канцелярия**

Принимаємо вкладки від долара і
вище. — При ощадности платимо 4 про
цент і дочисляємо кожного пів рока.

Посилаємо гроші до всїх країв.

**ГОВОРИМО НА ВСІХ
СЛАВЯНСЬКИХ МОВАХ:**

а також по німецькому, мадярському
і румунському.

Продаємо шифкарти на всі лінії з
Європи і до Європи.

ДМИТРО ПОРАДА

~~~~~ удержує ~~~~~

ГОТЕЛЬ І САЛЬОН

~~~~~ у своїм складі має ~~~~~

всього рода пива, лікери і цигара

Хто з Русинів в Пітсбурській околиці не чув за Д. ПОРАДУ. Всюда де лише показуєсь народна робота сей щирий Русин всегда бере живу участь, всюда готовий помочи так народній справі як і потребуючим своїм краянам поселенцям.

Ні один не скаже, що Д. ПОРАДА міг помогти а не хотів.

Не даром то наші зложили пословицю:
де шукати розради як не у ПОРАДИ.

D. PORADA, 315 Olivia Street,
McKees Rocks, Pa.

ДВА БАНКОВІ ЗАВЕДЕННЯ

Кожний з нас розуміє поклик „Свій до свого“ та не кожний придержується сего. Чи се не жаль, коли бачимо, як вороги багатіють з праці нашого народа? Наші славянські інституції не розвивають ся виключно тому, що наш нарід їх не піддержує. А так воно не повинно бути. Коли маєте дати, дайте своєму не чужому. Чи чужинець споможе нас, чи дасть нам що? Мабуть ні! Тямте, що кожний гріш, який даєте чужому — се народний гріш.

Братя Русини! Повисший образок представляє банк МИХАЇЛА БОСАКА. Коли хочете вислати до краю гроші безпечно і на час, коли треба Вам шифкарти на яку небудь лінію по компанійній ціні, коли хочете вложити гроші на процент, то удайтесь до нашого славянського банку МИХАЇЛА БОСАКА. Потреба Вам виготовити повновласть, контракт чи яке инше діло урядове полагати в старому краю, то зробить Вам се НОТАРІАЛЬНА КАНЦЕЛЯРІЯ МИХАЇЛА БОСАКА і можете бути певні, що все буде поладжене як слід. МИХАЇЛ БОСАК має свого власного маетку \$400.000.00. Він є касієром Кат. Слов. Єдноти, місто-головою First National Bank-у в Олифанті і директором County Savings Bank-у в Скрентон, Па. За час 23 літнього ведення банкового діловодства перейшло через його руки міліони грошей а нікому ні один гріш не пропав. Тямте на адресу:

Michael Bosak,

434 Lackawanna Ave.,
Scranton, Pa.

(або)

126 W. Grant Street,
Olyphant, Pa.

ВАСИЛЬ ГРИШКО,
власитель книгарні.

СЕ НЕ НОВИНА,

але хто не знає, нехай
прийме до відомости, що

— Перша —

Українська Книгарня

в Америці.

заснована в році 1904 в місті
Скрентон, Па. має на складі

ВЕЛИКИЙ ВИБІР КНИЖОК усіх видан-
ництва з Галичини, Буковини, Росій-
ської України, Злучених Держав і Канади
НОТИ на мішані і мужеські хори, на сольові
пісні а також на фортеп'яні і скрипку.

ПЕРЕПИСНІ ЛИСТКИ, святиці, історич-
ні, народні, а портретами заслужених
людей, типові, музичні, з артистичним
викінченням.

ПАПІР ЛИСТОВИЙ, удекорований цвітами
і образами, з желаннями до родини і зна-
комим на пенсі оказії.

ОБРАЗИ І ПОРТРЕТИ хисту українських
артистів.

ЧЕРЕНКИ ГУМОВІ руські і латинські, яки-
ми можна друкувати менші роботи
друкарські.

ПЕРШОРЯДНА ДРУКАРНІЯ виконує всі
роботи друкарські старанно і на час.

РОБІТНЯ ПЕЧАТОК гумових на всіх мовах
з гарними орнаментами.

Католігії висилаєть ся даром.

Замовлення полагоджує ся негайно.

АДРЕС:

BASIL HRYSHKO, 439 N. 6th Ave.,
SCRANTON, PA.

Новий телефон 2698 M.

Руський фотографічний заклад.

(Напроти банкира М. Босака).

Вирабляємо фотографії весіль-
ні, товариств, походів, теа-
тральних груп і т. д.

Робимо також шпильки, гузи-
ки і медальони з фотографіями.
Побільшені портрети кольорові
і проче.

Приймаємо охочих до науки
фотографічної штуки.

Зголошуватись або писати на
адресу:

A. P. Shukis,
429 Lackawanna Avenue,
Scranton, Pa.

Хочете за свій гріш мати добре
і гарне убранє?

Если так то за-
мовте собі у

Руського Кравця
Василя Романова

Робітня у власнім гар-
нім мурованім домі по-
біч Pine Brook Bank

Пощо Вам купувати фабрич-
но шиту одіж; коли за ті самі
гроші можна мати під міру
зроблене і старанно викінчене
убрання.

Переконайтесь а
не пожалуйте.

827 Capouse Ave., Scranton, Pa.

Peter Niemczynski,
S. S. Pittsburg, Pa.
АРТИСТА МАЛЯР.

споряджає і украшує
алтарі по найновій-
шому стилю.

Малює і справляє
величаві образи пі-
сля вимогів модерної
штуки.

РОВІТНЯ:
128, 15th Street.

Кабінетові фотографії різнома-
їтної величини

лише 3 долари тузін.

Фамілійні і весільні групи наша
спеціальність
Особливо діточі фотографії.

Shrievers, Lackawanna Ave.
OLYPHANT, PA.

Peoples Supply Co., 1125 THIRD AVENUE,
NEW KENSINGTON, PA.
ОДИНОКИЙ РУСЬКИЙ ШТОР
(напроти церкви).

Продає м'ясо і другі товари за готівку і
на кредит. Услуга перворядна.

Е. ПАВЛИШАК, Руська
Молочарня

При Рівер Стріті, Оліфант, Па.

Має на складі все свіжий на біл.

Пам'ятайте на свого.
Не спомігайте чужих.

РУСЬКИЙ БУДІВНИЧИЙ І КОНТРАКТОР ІВАН ЗАЗУЛЯК,
142 Galt Avenue, VERDUM MONTREAL, QUE. CANADA.

Треба Вам поставити гарний дім, або який иньший будинок, ку-
пити або продати лот, позичити гроші на моргич, — удайтеся до
свого чоловіка який Вам в таких случаях стане помічним.

Порозумітись можете листовно або особисто.

Телефон Main 1928.

РУСЬКИЙ ГОТЕЛЬ
Ф. Піндзьола і Спілка,
400 S. Washington Ave., Scranton, Pa.

Свіжі напитки і перекуски.
Бучерня під власним зарядом.

Чи ти сумний брате? Если так, то не сиди дудкою дома за
печню але заглинь поміж своїх країнців, до знайомих тут на „Фле-
ну“ наших бізнесменів. КОСТИКА І Ф. ПІНДЗЬОЛИ. Тут в готе-
ли при шклянці свіжого пива, каліфорнійських і старокраєвих лі-
керів а головво при щироруській обслузі, при смачних домового
впробу перекусках, захмарене журбою чоло ані не спостережешся як випогодити і повеселі-
шаєш мов в ріднім селі на празнику. Не забувайте зайти до нас.

Bell Phone 604 Victor

P. & A. 14 Ring 4

Яків Звіринський,

305 ELLA STREET, McKEES ROCKS, PA.

Будівничий і Контрактор

Ставляє дерев'яні і муровані дома
робить усякі справи.

ТОЙ САМИЙ БУДІВНИЧИЙ СТАВЛЯВ ТАКОЖ ДІМ ПАРОХІЯЛЬНИЙ
В МІКІЗ РАКС, ПА:

Одинока Руська Фірма Григорій Мех

полагоджує усякі адвокатсько-
нотаріальні справи, судові кар-
ні і цивільні, вирабляє повно-
ласти і справи асентерунку,
потвердені ц. к. конзулем.

Виміна грошей. — Продажа
шифкарт на найліпші і най-
скорші кораблі. — Асекурація
на житє і від огню. Бюро пра-
ці для всяких професий. Пора-
да даром.

Памятайте на адрес:

**587 Notre Dame West,
Montreal Que. Can.**

АЛЕКСИЙ ГАЛИЛЮК, Руська гросерія і лікар штор

Має на складі добірний товар, все свіжий,
засмотренний в богаті засоби корінних товарів.
Горівка, пиво тютюн і цигара різного рода
— старокраєві і тутешні. — Гуртова продаж на
весілі і забави по зниженій ціні. На жадане до-
ставляє домів. Не забувайте на кліч: Свій до
свого. Не спомогайте чужинців, коли маєте
своїх. Памятайте на адресу:

92 Manufacturer St., Cor. Island Point. St. Charles,
MONTREAL, CANADA.

GERMAN SAVINGS & DEPOSIT BANK

Ріг 14-тої і Карсон улиці.

Через той БАНК треба посилати гроші до краю, там купувати шифкарти і складати гроші.

Старий знаний
і певний банк.

Капітал	\$200.000.00
Надвижка	\$496.000.00
Депозити	\$3.792.000.00

Сей банк найліпший для Русинів

Cor. 14 Ave. & Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ

що найліпших а при тім по дуже уміркованій ціні, напиків дістанете лиш у:

Френка Стравінскаса,

при 1807 Carson St., SS. Pittsburg, Pa.

У него дістанете що лиш Ваша душа забажає — дістанете вслякі так американські горівки і вина як і старокраєві.

Ціни у нього дуже умірковані, а товар добірний.

Обслуга скоро і чесна.

Запам'ятайте собі о тім і замовляйте лиш у нього.

Замовлення з поза Пітсбургга залагоджуєсь того самого дня.

Гроші на замовлення треба присилати Money Order-ом або в режістрованім листі на адресу:

Frank Stravinskas,

Wholesale Liquors

1807 Carson St. Pittsburg, Pa.

B. W. WOSHNER,

Ріг 16ї Карсон ул. С. С. Пітсбург, Па.

Сей старий цитор на полюдневій стороні Пітсбургга. Дім власний. Там можуть Русини дістати убрания мужеські, хлопчячі, кашелюхи, сорочки і т. д. Ціни менші як деінде. Шторник Русинам найбільше прихильний

Русини памятайте о

Фр. Послушнім.

Се найбільший ГУРТОВИЙ СКЛАД вин, горілок і лікерів так красивих як і заграничних. Ріжні роди пива в бочівках і фляшках. Замовлення приймаєть ся устно і телефоном.

Frank Posluszny,

1109 Carson Street, S. S. Pittsburg, Pa.

Tel. Bell 39 J. Hemlock P. & A. 41 South

South Side Trust Co. of Pittsburgh.
Fifth Ave., Pittsburgh Pa. Carnegie Building.

Капітал закладовий \$300,000.00

Безпечне місце для льокації
тяжко запрацьованого гроша.

Платимо 4% від депозитів.

Гроші можна в кожній потре-
бі витягнути без спеціального
повідомлення. Що гроші тут без-
печні свідчить найкраще цей
факт, що сиротинський суд
Allegheny County все поручає
SOUTH SIDE TRUST CO. на
адміністраторів і опікунів си-
ротинських фондів.

M. Bieksza,
313 Lackawanna Ave.,
SCRANTON, PA.

з а к л а д
ФОТОГРАФІЧНИЙ

Говоримо по Руськи.
Моя спеціальність
шлюбні фотографії.
ЦІНИ УМІРКОВАНІ.
(Candyland Building —
напроти 4с. п'ятору).

Др. Т. А. Старжинський

Найвідповідніший лікар для Русинів.

Незвичайно совісний в ліченю.

117 12 1 КАРСОН УЛ. ПІТСБґ, ПА.

Удавайтесь в потреби до него.

Bell Phone 136—R.

J. H. BOAL, властитель
МОЛОЧАРНЯ

965 Fifth Avenue, New Kensington, Pa.
ОСОБЛИВЕ МОЛОКО ДЛЯ ДІТЕЙ.

First National Bank
of Sayre, Pa.

ПІД КОНТРОЛЕЮ
ДЕРЖАВНИХ ВЛАСТІІ.

3 процент платило
від ощадности.

R. F. PAGE, касієр.

У всіх готелях і
салонах жадайте

“Peerless
Beer”.

Casey & Kelly,
Brewery,
SCRANTON, PA

THE FIRST NATIONAL BANK

319 Chartiers Avenue,

::

McKees Rocks, Pa.

Платимо 4 процент від вкладок.

Гроші посилаємо до Старого Краю.

Шифкарти продаємо на всі найлучші корабельні лінії.

Виміна грошей на корони.

Се найстарший банк в нашім місті під контролею уряду Сполучених Держав...

Абсолютна безпека.

Руський Будівничий і Контрактор

будує дома і виконує
входячі вкруг сего ділання.

ЗА ГОТІВКУ АБО НАЛЕГКІ СПЛАТИ.

Bell Phone: 134.

JOHN FEDAN, 105-109 Spring Street,
Canonsburg, Pa.

БРАТЯ РУСНИН!

Чом ЮГАСА кожний знає, чом до него поспішає!
Чи у біді, на пораду, він всім знайде добру раду.
Усім щось добре зробити аби нарід просвітити
Ось ЮГАСА добра справа. Тому й кожний спішить
жваво.

А киришикам без крику, він сідає геть на пилу
І лад робить тихо, мило; щоби коюди так зодилось.
Щож за бізнес в него брате? Хочеш певно тоє знати:
В него шинка, телятина і ковбеси та свишина
Бриндзю з краю спроваджує, тому його кожний
знає;

А як купиш мяса в него то і з'їв биє вода всего
Так смакує ти небоже. Не вірите брати може?
От такого чоловіка, то вам любить вся публіка.

Михайл М. Югас, 1-3 NICKORY STREET,
SCRANTON, PA.

Одинокий Руський Штор в Кенонсбург

— під зарядом: —

Г. ПАТИНОК І А. ПИНДУС.

Заосмотрений в богаті засоби корінних
товарів і мяса.

ПРОДАЄМО ЗА ГОТІВКУ І НА КРЕДИТ.

Русини не спомагайте чужинців а па-
пятайте на клич: „СВІЙ ДО СВОГО“.

Bell Phone: 134-J.

PATYNOK & PYNDUS,
109 Spring St., Canonsburg, Pa.

Б. Якубовський і Син

450 FOURTH AVENUE.
PITTSBURG, PENN'A.

Одинока канцелярия нотарияльно-адвокатська в
Америці де провадять ся старокраєві судові справи
з повною акуратністю. Перепроважаємо спеціально
найтрудніші процеси в старім краю в користь на-
ших краян. Виготовляємо всі документи публичні
до Австрії і Росії, як контракти купна і продажі,
повномочія, довжні скрапти і декларації і всякого
рода процесові протоколи, публичні заяви і т. д.

Оснований в році 1905.

Банковий Дім і Агенция

Корабельних Карт.

I. KLAWIER

(давніше Zavatscan & Co.)

667 Preble Ave., (Woods Run) N. S. Pittsburg, Pa.

Вмещає гроші до краю, продає шифкарти до
і зі всіх частий світа по цінах компанійних, ви-
мінює старокраєві гроші вирабляє повновласти,
контракты купна і продажі та прошення о увіль-
нення від військових вправ, переводить процеса в
старім краю і т. д. — Всякі інформації безплатно.

S. Szarzynski,

McKees Rocks, Pa.

КРАЄВА АПТИКА

Впоближи Руської Церкви.

Має на складі старокраєві лікарства.

Русини, по що Вам мешкати по чужих домах, коли можете мати власну хату!

Пощо вам оплачувати дорогий рент і переноситись з місця на місце та нищити свої річі, коли сему можна зарадити. Памятайте що в Скрентон е

**Одинокий Руський
Будівничий-Контрактор**

ВАСИЛЬ ГРУЦЕЛЯК,

який скаже кождому, як легко і за тані гроші можна мати свій власний дім. — Будує також церкви. За вибудоване нових і гарних домів, як також і церковей має багато похвальних листів з подякою.

Так отже, коли маєте будувати свій власний дім, чи церков то порадьте ся наперед свого чоловіка, одинокого руського будівничого і контрактора в околиці Скрентон.

Новий телефон: 2253 M.

Адресуйте:

Charles Grucelak,
899 Mt. Vernon Ave., Scranton, Pa.

**Перша Русько-Американська
РИЗНИЦЯ
в Shenandoah, Pa.**

виробляє дуже красно, таньо і скоро всі братські річі, як: відзнаки, наси, брошки (піни), фани, капелюхи, шапки, уніформи, печатки, і т. п. За роботу гварантує. Памятайте братства, а особливо ви, секретарі. Що РИЗНИЦЯ в Шенандорі, Па., є наша Руська, а не чужа, тож не удавайтесь до чужих, але до своїх.

Адреса:

Ryznicia Co.

114 S. Chestnut Street, Shenandoah, Pa.

S. Gorski, Cor. Hickory & Bayone Ave.,
Scranton, Pa.

в готелі має все свіже пиво, виску, і другі напитки.

Lawrence Wasiel,
344 S. Washington Ave. Scranton, Pa.
має добре заряджений сальон. Всього рода напитки.

Bell Phone 9414 & 230

THOS. KAJUT, властитель,
Hotel Franklin

Cor. 4th Ave. & 12th Street,
New Kensington, Pa.

Має на складі всякого рода вина, лікери і цигара.

WEILAND'S

Найтанший ШТОР на
South Side.

Тут полагоджуйте інте-
реса.

На складі:

Снідні убрания мужеські і
жіночі.

Гарні діточі убрания.

Горсети до сгану.

Все тут дістанете, що по-
трібно а дешевше як всюда.

ЖАДАЙТЕ

СТЕМПСІВ

WEILAND'S.

Найдешевіший ШТОР в
місті.

Всякі ЖІНОЧІ УБРАННЯ.

Виправа весільна у мене
чудова.

Сути до вибору.

20 процент

дешевше як деінде і то
на всіх товарах.

Прийдіть Русинки і Ру-
сини — а не пожалуйте.

РІГ 15-тої І

КАРСОН УЛИЦІ.

1314-16 CARSON ST..

S. S. PITTSBURG, PA.

Теодор Гут Кульчицкий

Найкраща гросерня і бучерня
в цілїм Пітсбургу, Па.

ТОВАРИ ЗАВСІГДІ СЪВІКІ.

Хліб знаменитий. М'ясо най-
ліпшої якості. Продаю все де-
шевше.

Не лякаю ся конкуренції, бо
маю своїх власних чотири дома.

Не дайте ся рабувати чужим
бо у мене дістанете все по низ-
ших цінах. Гріш руський лише
для русина.

Гаразд!

Теодор Гут Кульчицкий,

537 Carson Street,

S. S. Pittsburg, Pa.

Гуртовий склад напиків

J. J. O'Donnell-a

716-720 Carson St.,

S. S. Pittsburg, Pa.

Тут дістанете нешкідливі горівки,
красві і заграничні ВІНА та ПИВО.

Русини памятайте о Донелю —
Ваш приятель.

ADAM ROELL

729 Carson Street, S. S. Pittsburg, Pa.

БАРА І РЕСТОРАН.

Ріжні вина, пива
і горівки. Деше-
ві а смачні пе-
рекуски. : : :

Господар чемний а хоть чужинець
Русинам прихильний.

Читайте і другим кажіть часопись „НАРОДНА ВОЛЯ“

посвячена справам українських
поселенців Сполучених Держав.

ПЕРЕДПЛАТА РІЧНО ДВА ДОЛЯРИ.

Адресуйте: **NARODNA WOLA** Olyphant, Pa.

ДРУКАРНЯ „НАРОДНОЇ ВОЛІ“

виготовляє усякі ПРАЦІ ДРУКАРСЬКІ
гарно дешево і на час.

Забезпечайте своїх дітий

Русько-Народний Союз платить після поданої табелі:

| Бели належала
через:	Если дитина вступила до Молодіжи маючи літ:														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	то дістане доларів:														
30 днів	15	17	20	24	29	35	42	50	60	75	95	106	118	131	145
1 рік	18	21	25	30	36	43	51	61	76	96	107	119	132	146	300
2 „	22	26	31	37	44	52	62	77	97	108	120	133	147	300	
3 „	27	32	38	45	53	63	78	98	109	121	134	148	300		
4 „	33	39	46	54	64	79	99	110	122	135	149	300			
5 „	40	47	55	65	80	100	111	123	136	150	300				
6 „	48	56	66	81	101	112	124	137	151	300					
7 „	57	67	82	102	113	125	138	152	300						
8 „	68	83	105	114	126	139	153	300							
9 „	84	104	115	127	140	154	300								
10 „	105	116	128	141	155	300									
11 „	117	129	142	156	300										
12 „	130	143	157	300											
13 „	144	158	300												
14 „	159	300													
15 „	300														

Місячна вкладка виносить 25 цнт.

JOHN DANO,

Русько-Словенський

АДВОКАТ

528 CONNELL BUILDING,
SCRANTON, PA.

OLD PHONE 760.

Hagen Lumber Co.

General Contractor

So. Washington Avenue,
Scranton, Pa.

M. J. LAVIN & SON,

Агенция

від огню

LACKAWANNA AVENUE, OLYPHANT, PENN'A.

Наслідники по

C. M. HATHAWAY & CO.

ЗАБЕЗПЕКА

Вікон
Автомобілів
Огрівальний
Зобовязань
Купецтва
Мешкань
Каси
Крадіжи

Огню
Нещастя
Здоровля
Вітру
Граду
Вихрів
Життя

ВСІ ТЕЛЕФОНИ.

Е. Василенко український артист різьбар

виконує гарно і дешево прикрасу церковий.
Перекошайтесь і пишніть на Box 302 — або
зайдіть до робітні:

422 S. Washington Ave., Scranton, Pa.

Загальна Книгарня

Великий вибір книжок українських, російських, польських всякого змісту. Листи з желанями, букви гумові, стереоскопи з всякими картинками з цілого світа і т. и.

Пишіть по каталог.

Zahalna Knyharnia,
539 Frontenac St.,
Montreal Que. :: Canada.

ГАЗДИНІ

Пощо ходити Вам до кількох шторів коли все що до життя потрібне може-те дістати у шторі звісного Русина

ЙОСИФА ОСЕНЯКА
River Street, Olyphant, Pa.

Хрести всілякого рода, нагробники
вирабляємо по низькій ціні. Написи робимо
по руськи.

Зайдіть побачити нашу роботу.

C. T. Quigley Co.,
117 River Ave.,
Olyphant, Pa.

HARRY NEEDLE

Адвокатська

Канцелярія

823 Connell Bldg. Scranton, Pa.

Вечерами в Олифант, Па.

ГОВОРИМО ПО РУСЬКИ.

Никола Кісельовський

РУСЬКИЙ САЛОН

Если хочете мати добру
обслугу і руську го-
стинність, зайдіть до
всім знаного Н. Кісе-
льовського Готелю. Має
на складі всілякі трук-
ки і свіжі пива та до-
бри цигара.

River Street, Olyphant, Pa.

M. RAKER,
Willow Ave., Olyphant, Pa.

Має на складі залізні і кухонні
річи, меблі, майнерські прибори,
фарби і проче. Більш 29 літ зна-
ний з того що має низькі ціни
а добрий товар.

ПОЗІР! ПОЗІР!

JOHN WEISS,
River Avenue,
Olyphant, Pa.

Гуртовий Склад

Пива
Горівки
Вина
Цигарів
і пр.

При нагоді свят або других
родинних торжеств не забудьте
дати свого замовлення. Достав-
ляє ся до дому.

JOHN A. KOMARA,

Забезпека від огню про-
даж лотів і пожит-
ка гроший.

Grant Street,
Olyphant, Pa.

JOE SWATT

LACKAWANNA AVE.,
OLYPHANT, PENN'A.

Вступіть до Йосифа Свата, а там
дістанете свіже пиво добру віску
і цигара.

Louis Klein,

217 River Avenue,
Olyphant, Pa.

Просе добре знають наші газ-
дині, що КЛАЙН має на складі
всякі споживчі віктуали і добре ву-
жене мясо.

Jacob Stark, Taylor, Pa.

Має на складі всякого рода
убраня мужеське і жіноче,
черевика і т. и.

РОБИТЬ СУТИ НА ОРДЕР.

Хто вже купив той знає, а
хто не купив най переконаєсь.

Софрон Хома

Руський готельник.

Має на складі всілякі на-
питки, свіже пиво і цигара.

Delaware Avenue, Olyphant, Pa.

Новий 8118 Телефони: Старий 63

ПЕТРО СВАЛА

Одинокий Руський Погребник на Олифант і Околицю.

Достарчає керичів на весіля, хре-
стини, похорони і всякі иньші нагоди.
Занимає ся уладженем похоронів від
найдешевших до найдорожших.

River Ave., Olyphant, Pa.

Всі знають про ГОТЕЛЬ

Онуфрія Ковтка

Там знайдете напої першої
якості пиво, з найлучшої бро-
варні, чисту не фалшовану го-
рівку і другі американські
оживляючі напитки. По що
ходити десь по чужих, коли
свій чоловік гарно обійде ся,
поговорить, порадить, та аж
на серцю лекше.

Дякую моїм гостям за до-
теперішні відвідини

З поважанем

Онуфрій Ковтко,

River Ave., Olyphant, Pa.

Забезпечіть самі себе

Если бачите яку небезпеку Ви не спочинете заки сі усунете. Недостаток або нещасте може стрінути тебе кожного часу. Банкова книжочка є найліпша охорона проти небезпек.

Від одного долляра можете почати щадити.

Говоримо по Руськи.

Merchants & Mechanics Bank
419 SPRUCE ST., SCRANTON, PA.

Великий Руський готель і Галя
на Балі і Весіля

Симена Митренка

Всякі напитки. Сигара. Часто музика. Пам'ятайте, свій до свого.

Cor. Ferry St., and Delaware Ave.,
Olyphant, Penna.

Демко Хомин

Одинока Руська Гросерня і Бучерня
т. зв. „на Грсах“.

На складі добірний товар найкращої якості. Хліб. мука. сіль. масло, яйця, мясо свіже і вуджене знаменита ковбаса домашньої роботи і другі віктуали. Газдині не забувайте купувати у свого Русина.

Delaware Ave., Olyphant, Pa.

Хто з Олифантів
не знає Г О Т Е Л Ю

Івана Савчака,

де кожної хвили дістане
всього чого лиш забагне.
На складі свіже пиво,
на шкляпки і фляшки,
пільзер і портер, ім-
портовані горівки, вина
цигара і пр. Для виго-
ди своїх людей має
окремні компати на то-
вариські сходишки.

Cor. Grant St., & Susquehanna Ave.,
OLYPHANT, PENNA.

ІВАН ЛУГОВЯК

Артист-Різбяр

135 Warrington Ave., Pittsburg, Pa.

Бувний директор різбярського і позодотарського відділу в тов. для розвою руської штуки у Львові. Виконує:

Чудові іконостаси, півтарі, кивоти, проповідальниці і ин. Золотить гарно: Его роботи різбярські і позодотарські можна оглядати в місцевостях: Butler, Pittsburg, McKeesport, McKees Rocks, Pa. New York, N.Y., Auburn, N. Y.,

New Kensington, Pa., Ambridge, Pa. Latrobe, Pa., Jeannette, Pa., Elmira Heights, N. Y., і инші.

National Bank

Єсть найбезпечніший БАНК де можна зложити СВОЇ ГРОШІ

Чартерований урядом Зл. Держав і знаходиться під контролем і дозором того уряду.

Від Вкладок Платимо 3%.

Гроші можна зложити в тім БАНКУ почавши від одного доляра.

First National Bank
Olyphant, Pa.

EDWARD S. JONES, President,
MICHAEL BOSAK, Vice President,
P. J. McGINTY, Cashier.

College of United States Midwifery ШКОЛА АКУШЕРІЇ

Інкорпорована під правами Спол. Держав.

Наука відбувається на англійській і руській мові. Ціни умірковані.

Дипломи важні на цілу Америку.

По ближчі інформації зголосуватись особисто або листовно на адресу.

Dr. Maczulski,
521 N. Main Ave, Scranton, Pa.

Добре звістний в Олифант і околиці

HARRY SPATT

має на складі

Убраня
Черевники
Сорочки
Краватки
Ковніри
Капелюхи
Спідне біле
І другі
Потрібні річі.

Низькі ціни і добрий товар.
LACKAWANNA AVENUE, OLYPHANT, PA.

**Ми платимо вам
3 процент від
вложених
вкладок**

**Jas. F. Jordan, Pres.
D. G. Jones, Vice-Pres.
M. J. Philbin, Cashier.**

Фотографічний Заклад

OSCAR GRAMBO

421 Lackawanna Avenue, Scranton, Pa.

повідомляє отримувати усіх Русинів-Українців з Скрентон і околиці, що виробляє усякі фотографії після найновітніших вимогів штуки і артистично.

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: ВЕСІЛЬНІ
ЗНИМКИ.**

За роботу ручимо. Ціни найнижчі.

Прийдіть оглянути галерію, яка отворена і в неділю а не пожалуйте.

**JOS. FRIEDMAN, DEPUTY HEAD CONSUL
& MODERN WOODMEN**

Кравецька робітня і агенція безпеки.

Прийдіть і заордеруйте собі убрания, пальто або штани. Таньше як деінде. Чистимо мужецькі і жіночі убрания. P. & A. Phone 100 A.

4th Ave. & 13 St., New Kensington, Pa.

ПИВО ЗВІСНЕ ВСІМ ПОНАД ТРИЙЦЯТЬ ЛІТ.

Смачне і здорове, варене з додатком
найлучшого солоду і хмелю

Вироблюване і наливане в фляшки гігієнічно під
ключним дозором спеціального інспектора.

Замовляти телефоном до нашого Bottling Department

Новий 542

Телефони:

Старий 470

**E. Robinson's Sons
PILSENER**

Наповняє ся в фляшки в спеціальних ледівнях.

The additional Trade Mark

LOXOL

WARRANTS ABSOLUTE SAFETY

PAIN-EXPELLER

REG. U.S. PATENT OFFICE

FOR

**RHEUMATISM
LUMBAGO, GOUT
NEURALGIA, COLDS
BACKACHE, SPRAINS**

GUARANTEED UNDER
THE FOOD AND DRUG ACT,
1906

PREPARED BY
F. A. RICHTER & CO.
NEW YORK.

**25ND 50TH
A BOTTLE**

EXPPELLER

F. A. RICHTER & CO.
74-80 WASHINGTON ST., NEW YORK.

WATSON DAVIS, des.